

024

Förslag till skatte omläggning mm

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

DEILBETÄNKANDE AV 1972 ÅRS SKATTEUTREDNING

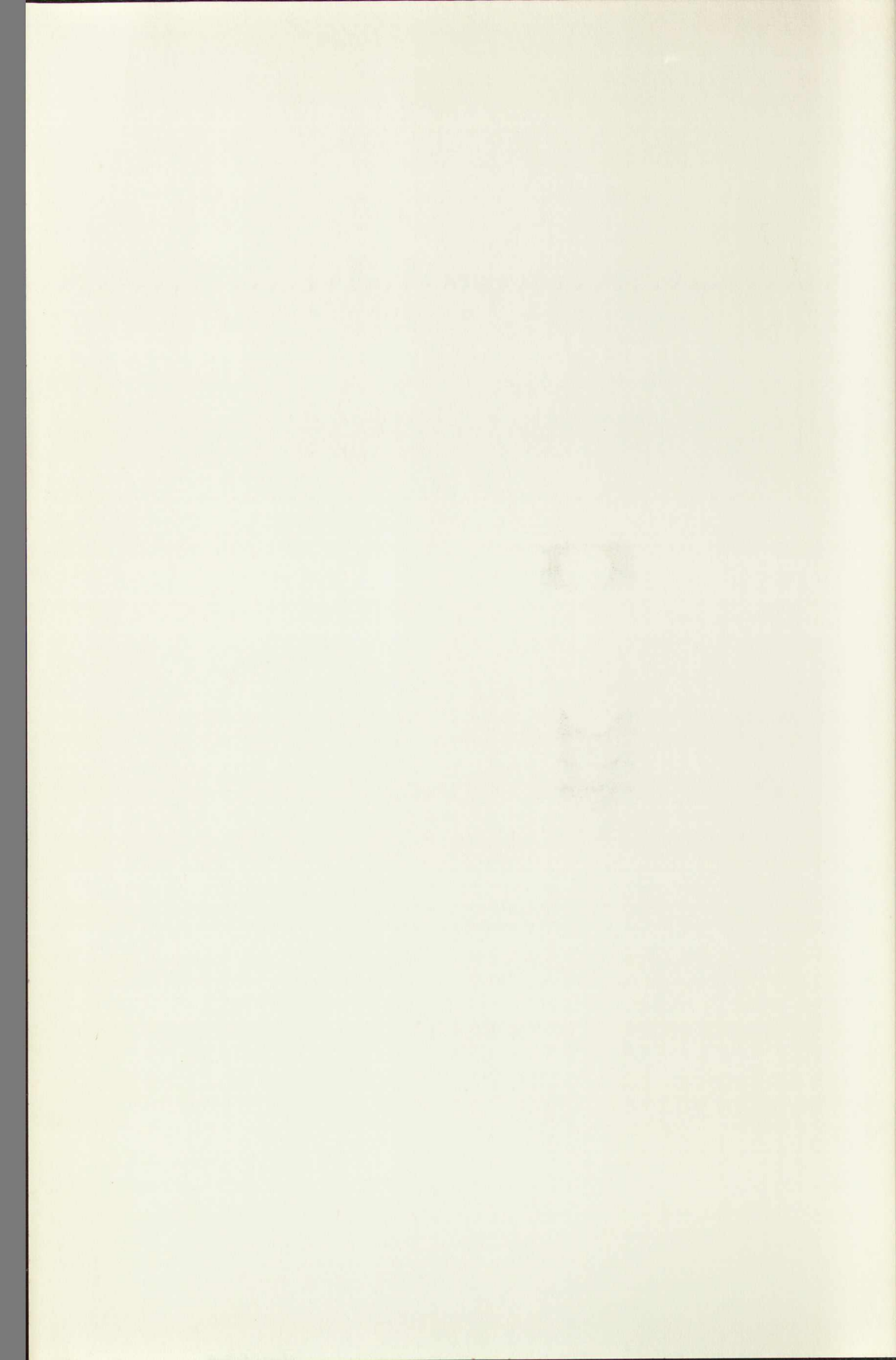
SOU 1974:20

024

Förslag till skatte omläggning mm

DEILBETÄNKANDE AV 1972 ÅRS SKATTEUTREDNING

SOU 1974:20

Statens offentliga utredningar

1974:20

Finansdepartementet

Förslag till skatteomläggning mm

Delbetänkande av 1972 års skatteutredning
Stockholm 1974

ISBN 91-38-01906-X

Till Statsrådet och chefen för finansdepartementet

Genom beslut den 14 april 1972 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla tretton sakkunniga med uppdrag att se över skattesystemet, m.m. Med stöd av detta bemyndigande förordnades såsom ledamöter dåvarande riksdagsledamoten Erik Brandt, tillika ordförande, riksdagsledamoten Alvar Andersson, numera kanslirådet Gunnar Björne, riksdagsledamöterna Arne Gadd, Carl-Henrik Hermansson, Gördis Hörnlund, Valter Kristenson och Eric Krönmark, fil.dr Rudolf Meidner, andre vice talmannen Cecilia Nettelbrandt, förbundsdirektören Arne Nilstein, direktören Stig Svensson och direktören Lars Tobisson.

Utredningen har antagit benämningen 1972 års skatteutredning.

Sedan Nilstein erhållit begärt entledigande från sitt uppdrag utsågs förbundssekreteraren Sune Tidefelt att fr.o.m. den 25 september 1973 vara ledamot i utredningen. Som ledamot i stället för Cecilia Nettelbrandt, som på egen begäran entledigats från utredningsuppdraget, utsågs med verkan fr.o.m. den 1 januari 1974 riksdagsledamoten Ingemar Mundebo.

Såsom experter har departementschefen tillkallat kanslirådet Bertil Edlund, departementsrådet Gustav Jönsson, kammarrättsassessorn Leif Lindstam och numera departementssekreteraren Alf Nilsson. Som expert i frågor som gäller faktisk sambeskattnings och därmed sammanhängande frågor tillkallades den 7 maj 1973 direktören Karl Olov Andersson.

Till sekreterare förordnades fr.o.m. den 13 juni 1972 regeringsrättssekreteraren Anders Swartling och till bi-

trädande sekreterare fr.o.m. den 1 januari 1973 regerings-
rättssekreteraren Reidunn Laurén. Avdelningsdirektören
Hilding Nygren har förordnats att fr.o.m. den 1 januari
1974 biträda utredningen med särskilda utredningsuppgifter.

Genom tilläggsdirektiv den 12 oktober 1973 har utredning-
en fått i uppdrag att som en provisorisk lösning i avvakt-
tan på utredningens slutliga förslag utarbeta ett särskilt
förslag i syfte att lindra marginaleffekterna för inkomst-
tagare i mellaninkomstlägena och beakta behovet av en
skattesänkning för inkomsttagare med lägre inkomster. I
föreliggande delbetänkande redovisar utredningen sitt upp-
drag i enlighet med tilläggsdirektiven.

Reservationer har avgivits av ledamöterna Andersson, Gadd,
Hermansson, Hörnlund, Krönmark, Mundebo och Svensson.
Ledamoten Tobisson har avgivit särskilt yttrande.

Stockholm i mars 1974

Erik Brandt

Alvar Andersson

Gunnar Björne

Arne Gadd

Carl-Henrik Hermansson

Gördis Hörnlund

Valter Kristenson

Eric Krönmark

Rudolf Meidner

Ingemar Mundebo

Stig Svensson

Sune Tidefelt

Lars Tobisson

/Anders Swartling

Reidunn Laurén

INNEHÅLL	Sid.
Förkortningsregister	7
1 SAMMANFATTNING	9
2 FÖRFATTNINGSFÖRSLAG	15
3 UPPDRAGET	33
3.1 Direktiven	33
3.2 Uppdragets omfattning och innebörd	35
4 NUVARANDE ORDNING	38
4.1 Beskattningsssystemet	38
4.1.1 Inkomstbeskattningen	38
4.1.2 Socialförsäkrings- och arbetsgivar- avgifter	47
4.1.3 Mervärdeskatt	54
4.2 Regler angående bostadstillägg m.m.	56
4.2.1 Bostadstillägg till barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn m.m.	56
4.2.2 Avgifter för barn tillsyn	61
4.3 Folkpensionärernas förmåner och beskattning	62
4.3.1 Förmåner	62
4.3.2 Beskattningsregler	65
5 REFORMARBETE UNDER SENARE ÅR	68
5.1 Beskattning	68
5.2 Barnbidrag, bostadstillägg m.m.	74
6 INDIVIDUELLA EFFEKTER AV NUVARANDE SYSTEM	79
6.1 Definition av vissa begrepp	79
6.2 Inkomstbegrepp och beräkningsmetod	83
6.3 Effekter av skattesystemet	87
6.4 Effekter av barnbidrag, bostadstillägg m.m.	93
6.5 Sammanlagda effekter av skatter, avgifter och bidrag	97
6.6 Effekter för folkpensionärer	102
7 INKOMSTFÖRDELNING M.M. SAMT LÅGINKOMST- TAGARBEGREPP	105
7.1 Inkomstfördelning m.m.	105
7.2 Låginkomsttagarbegrepp m.m.	107

	Sid.
8 UTREDNINGENS ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG	118
8.1 Åtgärder för skattesänkning och lindring av marginaleffekter	118
8.1.1 Allmänna överväganden	118
8.1.2 Inventering av medel	123
Sjukförsäkringsavgiften	124
Beskattningsområdet	125
Det socialpolitiska området	132
8.1.3 Förslag	134
Sjukförsäkringsavgiften	135
Inkomstbeskattningen	138
Bostadstillägg m.m.	147
8.1.4 Sammanlagda effekter av förslaget	150
8.1.5 Kostnadsberäkning	152
8.2 Finansiering	154
9 FÖRFATTNINGSKOMMENTAR	161
TABELLBILAGA	165
Tabellförteckning	167
Tabeller	171
RESERVATIONER OCH SÄRSKILT YTTRANDE	213

F ö r k ö r t n i n g s r e g i s t e r

AFL	Lagen (1962:381) om allmän försäkring
DS Fi	Departementsserien, finansdepartementet
Ds In	" , inrikesdepartementet
Fi U	Finansutskottets betänkande
FP	Folkpension
KBT	Kommunalt bostadstillägg till folkpension
KL	Kommunalskattelagen (1928:370)
Prop.	Proposition
PT	Pensionstillskott
RRV	Riksrevisionsverket
Rskr	Riksdagsskrivelse
SCB	Statistiska centralbyrån
SfU	Socialförsäkringsutskottets betänkande
SI	Förordningen (1947:576) om statlig inkomstskat
SKU	Skatteutskottets betänkande
SOU	Statens offentliga utredningar
YFL	Lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring

1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

SAMMANFATTNING

Genom tilläggsdirektiv den 12 oktober 1973 fick utredningen i uppdrag att som en provisorisk lösning i avvaktan på utredningens slutliga förslag utarbeta ett förslag i syfte att lindra marginaleffekterna för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och beakta behovet av skattesänkning för inkomsttagare med lägre inkomster. Som riktpunkt för arbetet angavs en kostnadsram på ca 4 miljarder kr. Vidare ålades utredningen att anvisa lämpliga finansieringsvägar för förslaget, varvid som en tänkbar finansieringsmetod nämndes uttag på produktionen efter likartade principer som tillämpats i samband med de senaste årens skattesänkingsreformer.

Det förslag som utredningen nu lägger fram är således endast ett provisorium, som inte avses att vara principiellt bindande för utredningens fortsatta arbete. Det har därför inte ansetts möjligt eller lämpligt att föreslå lösningar som skiljer sig alltför mycket från nuvarande ordning. Utredningen har i stället sökt inrikta sig på förhållandevis enkla ändringar i nuvarande skatte- och bidragssystem. Inte heller har utredningen i detta betänkande gått närmare in på prisutvecklingens inverkan på beskattningens fördelningspolitiska målsättningar eller belyst sådana effekter siffermässigt. Denna fråga avser utredningen att behandla under sitt fortsatta arbete. Från dessa utgångspunkter framlägger utredningen följande förslag.

Sjukförsäkringsavgiften slopas för löntagare, vilket föranleder vissa i huvudsak tekniska ändringar beträffande avgiftsuttaget för övriga inkomsttagare. Som en följd av att avgiften slopas kommer löntagarnas rätt att vid taxeringen göra avdrag för avgiften automatiskt att upphöra. Nettoresultatet blir en skattelättnad i de flesta inkomstlägen på 300-400 kr./år. Uttryckt i procent av den totala inkomstskatten blir lättnaden betydligt större i lägre än i högre inkomstlägen. Reformen kan därför anses ha en uttalad låginkomstprofil.

Beträffande beskattningsreglerna föreslås följande ändringar. Statliga och kommunala grundavdrag tillgodoräknas alla skattskyldiga med ett fast belopp på 4 500 kr. Nuvarande avtrappning av grundavdragen upphör och statsskatteskalen justeras framför allt i syfte att lindra marginalskatten i mellaninkomstlägena. Samtidigt har marginalsikten skärpts något i högre inkomstskikt för att motverka inte avsedda skattelättnader som annars skulle uppstå i dessa inkomstlägen. För att sänka skatteuttaget vid lägre inkomster föreslås att inkomsttagare i aktiv ålder med statligt taxerad inkomst inte överstigande 36 000 kr./år tillgodoförs ett extra avdrag från skatten, s.k. skatteavräkning, med 250 kr./år. Avräkningen medges individuellt, varför makar som båda är inkomsttagare kan få skatteavräkning med tillsammans 500 kr./år.

Det sammanlagda resultatet av nu nämnda åtgärder innebär skattesänkningar för alla inkomsttagare utom i de högsta inkomstlägena. Procentuellt är skattesänkningen störst vid årsinkomster upp till 20 000 kr. Räknat i kronor är den däremot störst i inkomstlägena 50 000 - 100 000 kr./år; i dessa inkomstlägen uppgår den till drygt 2 000 kr. De föreslagna åtgärderna innebär samtidigt att marginalskatten sänks i låg- och mellaninkomstlägena, i vissa fall med drygt 10 procentenheter.

Vad avser de sociala bidragen föreslår utredningen att bostadstillägg till barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn avtrappas efter en enhetlig reduktionsfaktor på 15 % och att inkomstprövningsgränsen höjs med 3 000 kr. till 26 000 kr./år för barnfamiljer och 21 000 kr./år för låginkomsttagare utan barn. Detta medför en lindring av den marginaleffekt i form av reducerat bidrag som kan uppkomma vid en inkomstökning och innebär vidare en förstärkning av bostadsstödet i synnerhet för barnfamiljer i mellaninkomstlägena.

För folkpensionärer föreslår utredningen lättnader i form av ändrade inkomstprövningsregler för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg samt en utvidgning av rätten till

extra avdrag vid taxeringen. Ändringen av inkomstprövningsreglerna innebär att avtrappning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg sker med en tredjedel i stället för som nu med hälften av den sidoinkomst som överstiger det s.k. avdragsfria beloppet. Detta medför en sänkning av den marginaleffekt som kan uppkomma för folkpensionärer i lägre inkomstskikt vid ökning av sidoinkomst och innebär samtidigt en ökning av den disponibla inkomsten för många folkpensionärer. Rätten till extra avdrag utvidgas på så sätt att alla folkpensionärer, vars statligt taxerade inkomst inte överstiger 36 000 kr. garanteras extra avdrag vid taxeringen med 500 kr. Syftet med avdraget är att åstadkomma en samordning med de nyss nämnda reglerna om skatteavräkning för låginkomsttagare i aktiv ålder och avdraget medges därför oberoende av förmögenhet och utan hänsyn till makes inkomster. Detta betyder bl.a. att gift folkpensionär med ingen eller låg sidoinkomst som f.n. på grund av makes inkomst inte har rätt till extra avdrag får ett minimiavdrag på 500 kr. enligt förslaget.

Vad beträffar finansieringen av de föreslagna åtgärderna får uppdraget anses innebära att reformkostnaden i princip skall erhålla full statsfinansiell täckning. Utredningens uppgift är således att ange vilka inkomstkällor som under denna förutsättning bör komma till användning. Vid övervägande av olika finansieringsvägar har utredningen funnit att det enda möjliga alternativet f.n. är en höjning av arbetsgivaravgifterna. Utredningen föreslår därför dels att finansieringen av sjukförsäkringsavgiftens slopande sker genom en höjning av socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen från 3,8 % till 6,1 % och dels att kostnaderna för övriga åtgärder täcks genom en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften från nuvarande 4 % till 5,3 %. För att kompensera kommunerna för skattebortfall och för ökade utgifter för bostadstillägg m.m. har vid beräkningarna avsatts 660 milj. kr.

Förslaget har förutsatts träda i kraft den 1 januari 1975. Finansieringen har emellertid anpassats efter beräknade

utgifter när de föreslagna åtgärderna fullständigt genomförts. Detta innebär att den eftersläpande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering orsakar en bokföringsmässig underbalansering för år 1975 med ca 1,6 miljarder kr.

Reservationer mot vissa delar av förslaget har avgivits av ledamöterna Andersson, Gadd, Hermansson, Hörnlund, Krönmark, Mundebo och Svensson. Ledamoten Tobisson har avgivit särskilt yttrande.

Effekterna av de föreslagna åtgärderna på beskattningsområdet och finansieringen av förslaget redovisas i tablåer på följande sidor.

Årsinkomst Ökning (+) eller minskning (-) av inkomstskatten genom förslaget
kr.

	p.g.a.slopade sjukförsäkringsavgift,kr.	p.g.a.ändrade grundavdrag och skatteskala,kr.	p.g.a.skatte- avräkning,kr.	totalt	
				kr.	%
1	2	3	4	5	6
10 000	- 297	-	- 250	- 547	- 28,0
20 000	- 366	- 3	- 250	- 619	- 12,0
30 000	- 393	- 139	- 250	- 782	- 8,5
40 000	- 306	- 1 029	-	- 1 335	- 8,9
50 000	- 358	- 1 784	-	- 2 142	- 10,1
60 000	- 411	- 1 790	-	- 2 201	- 8,0
70 000	- 441	- 1 773	-	- 2 214	- 6,6
80 000	- 337	- 1 891	-	- 2 228	- 5,5
90 000	- 337	- 1 791	-	- 2 128	- 4,5
100 000	- 337	- 1 691	-	- 2 028	3,7
125 000	- 313	- 1 124	-	- 1 437	- 2,0
150 000	- 313	- 374	-	- 687	- 0,8
200 000	- 254	+ 447	-	+ 193	+ 0,1
300 000	- 254	+ 2 447	-	+ 2 193	+ 1,1

Redovisningen avser löntagare utan förvärvsavdrag och s.k. hemmakeavdrag (skattereduktion på 1 800 kr.). Den kommunala utdebiteringen har antagits vara 24 kr. per skattekrona. Basbeloppet har för januari 1975 beräknats till 8 900 kr.

Tablån visar effekten när sjukförsäkringsavgiften slopats och avdragsrätten för denna avgift upphört. Effekten av kvarstående avdragsrätt för sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering har inte inräknats.

Det bör uppmärksammas att till redovisade skattelättnader även kommer förstärkning av bostadstillägg m.m.

Finansieringen av utredningens förslag kan schematiskt sammanfattas enligt följande.

Åtgärd	Finansiell effekt i mkr. för				
	försäkrings- kassorna	staten	kommunerna	inkomst- tagare	arbets- givare
Slopad sjukförsäkrings- avgift för löntagare	- 2 950	+ 820	+ 780	+ 1 350	-
Ändringar i skatteska- la och grundavdrag	-	- 1 270	- 1 340	+ 2 610	-
Skatteavräkning för låg- inkomsttagare och utvid- gat extra avdrag för folkpensionärer	-	- 570	- 10	+ 580	-
Enhetlig reduktionsfak- tor och ändrad avtrapp- ningsgräns för bostads- tillägg till barnfamil- jer m.fl.	-	- 60	- 20	+ 80	-
Lägre reduktionsfaktor för hustrutillägg och kommunalt bostadstill- lägg för folkpensionärer	-	- 10	- 70	+ 80	-
Socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen höjs från 3,8 % till 6,1 %	+ 2 920	-	-	-	- 2 920
Allmänna arbetsgivarav- giften höjs från 4 % till 5,3 %					
arbetsgivaravgifter:	-	+ 1 730	-	-	- 1 730
egenavgifter:		+ 90	-	-	- 90
Kompensationsbidrag till kommunerna	-	- 660	+ 660	-	-
Summa	- 30	+ 70	+ 0	+ 4 700 ¹	- 4 740 ¹

Den skillnad mellan utgifter och inkomster som kan utläsas av tablan beror på att utredningen ansett att procentsatsen för avgifterna bör avrundas till närmaste hela tiondels procentenhet. Skillnaden ryms inom felmarginalen för kalkylerna.

¹ Dessa belopp visar den omedelbara effekten av utredningens förslag utan hänsyn tagen till eventuella övervältringseffekter.

2 FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas, att 48 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen (1928:370) samt punkt 1 av anvisningarna till 49 § samma lag skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

48 §

2 mom.¹ Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under större delen av beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag enligt vad nedan sägs.

Grundavdraget är 4 500 kronor om den skattskyldiges enligt förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till högst 30 000 kronor och, om inkomsten är större än 30 000 kronor, 4 500 kronor minskat med en femtedel av inkomsten till den del den överstiger 30 000 kronor.

Har skattskyldig under beskattningsåret uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör skattepliktig inkomst enligt förordningen (1958:295) om sjömansskatt skall grundavdraget beräknas med hänsyn till summan av den skattskyldiges taxerade inkomst enligt andra stycket, den beskattningsbara

Föreslagen lydelse

2 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt grundavdrag med 4 500 kronor.

Har skattskyldig under beskattningsåret uppburit lön eller annan gottgörelse som utgör skattepliktig inkomst enligt förordningen (1958:295) om sjömansskatt skall grundavdraget minskas med en tolfte del för varje period om trettio dagar för vilken den skattskyldige uppburit beskatt-

¹ Senaste lydelse 1973:1121.

Nuvarande lydelse

inkomsten enligt nämnda förordning samt enligt 1 § 2 mom. förordningen skattepliktig dagpenning. Det sålunda beräknade grundavdraget skall minskas med en tolfteedel för varje period om trettio dagar, för vilken den skattskyldige uppburit beskattningsbar inkomst och skattepliktig dagpenning som förut nämnts.

Det belopp för grundavdrag, som erhålles vid tillämpning av andra eller tredje stycket, avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

3 mom.¹ Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under högst hälften av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åtnjuta kommunalt grundavdrag enligt följande. Grundavdraget är 375 kronor för varje kalendermånad eller del därav, varunder den skattskyldige varit bosatt här i riket, om den skattskyldiges enligt förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till högst 15 000 kronor. Är inkomsten större än 15 000 kronor, minskas det avdragsbelopp, som eljest skolats utgå, med en femtedel av inkomsten till den del

Föreslagen lydelse

ningsbar inkomst enligt nämnda förordning samt enligt 1 § 2 mom. förordningen skattepliktig dagpenning. Det sålunda beräknade grundavdraget avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

3 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt endast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åtnjuta kommunalt grundavdrag som för varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt, utgör en tolfteedel av 4 500 kronor. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

¹ Senaste lydelse 1970:162.

Nuvarande lydelse

den överstiger 15 000 kronor.

Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas uppåt till helt tiotal kronor.

Anvisningar

till 49 §

1.¹ Oskift dödsbo efter person, som vid sitt fränfälle varit här i riket bosatt, äger på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. att för det beskattningsår, under vilket dödsfallet inträffat, åtnjuta kommunalt grundavdrag med belopp, som skulle ha varit tillerkänt den avlidne, därest han fortfarande levt. Har nämnda person icke varit under hela tiden mellan beskattningsårets ingång och dödsfallet här i riket bosatt, skall avdrag medgivas dels för den tid han varit härstädes bosatt, dels för tiden efter dödsfallet till beskattningsårets utgång och för den sammanlagda tiden beräknas i enlighet med de i 48 § 2 och 3 mom. meddelade bestämmelserna.

Avdrag, varom nu sagts, medgives utan hänsyn därtill, att dödsboet efter den avlidne skiftats före utgången av det beskattningsår, under vilket dödsfallet ägt rum.

Föreslagen lydelse

1. Oskift dödsbo efter person, som vid sitt fränfälle varit här i riket bosatt, äger på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. att för det beskattningsår, under vilket dödsfallet inträffat, åtnjuta kommunalt grundavdrag med belopp, som skulle ha varit tillerkänt den avlidne, därest han fortfarande levt. Har nämnda person icke varit under hela tiden mellan beskattningsårets ingång och dödsfallet här i riket bosatt, skall avdrag medgivas dels för den tid han varit härstädes bosatt, dels för tiden efter dödsfallet till beskattningsårets utgång och för den sammanlagda tiden beräknas i enlighet med de i 48 § 3 mom. meddelade bestämmelserna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1975 och tidigare års taxering samt vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

¹ Senaste lydelse 1970:162.

Förslag till

Förordning om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall ha nedan angivna lydelse.

10 §

Nuvarande lydelse

1 mom.¹ Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 15 000 kronor: 7 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

15 000 men icke	20 000 kr:	1 050 kr. för	15 000 kr. och 13 % av återstoden;
20 000 " "	30 000 " :	1 700 " "	20 000 " " 19 % " "
30 000 " "	52 500 " :	3 600 " "	30 000 " " 28 % " "
52 500 " "	70 000 " :	9 900 " "	52 500 " " 38 % " "
70 000 " "	100 000 " :	16 550 " "	70 000 " " 47 % " "
100 000 " "	150 000 " :	30 650 " "	100 000 " " 49 % " "
150 000 kr.		55 150 " "	150 000 " " 54 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 54 % av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna förordning stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

¹ Senaste lydelse 1972:375.

Föreslagen lydelse

1 mom. Statlig inkomstskatt utgår för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser med viss i särskild ordning bestämd procent av nedan angivna grundbelopp.

Grundbeloppet utgör:

när beskattningsbar inkomst icke överstiger 15 000 kronor: 7 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när beskattningsbar inkomst överstiger

15 000 men icke	20 000 kr:	1 050 kr. för	15 000 kr. och 12 % av återstoden;
20 000 " "	25 000 " :	1 650 " "	20 000 " " 17 % " "
25 000 " "	30 000 " :	2 500 " "	25 000 " " 22 % " "
30 000 " "	40 000 " :	3 600 " "	30 000 " " 28 % " "
40 000 " "	45 000 " :	6 400 " "	40 000 " " 33 % " "
45 000 " "	65 000 " :	8 050 " "	45 000 " " 38 % " "
65 000 " "	70 000 " :	15 650 " "	65 000 " " 43 % " "
70 000 " "	100 000 " :	17 800 " "	70 000 " " 48 % " "
100 000 " "	150 000 " :	32 200 " "	100 000 " " 52 % " "
150 000 kr.		58 200 " "	150 000 " " 56 % " "

Ändå att statlig inkomstskatt skall uttagas med mer än 100 procent av grundbeloppet, må likväl icke den å någon del av den beskattningsbara inkomsten belöpande skatten uppgå till högre belopp än som motsvarar 56 % av denna inkomstdel.

Med familjestiftelse avses i denna förordning stiftelse, som enligt de för densamma gällande stadgar har till huvudsakligt ändamål att tillgodose viss familjs, vissa familjers eller bestämda personers ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1975 och tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

Förslag till

Lag om ändring i uppbördsförordningen (1953:272)

Härigenom förordnas i fråga om uppbördsförordningen (1953:272)
dels att 2 § 2 mom., 4 § 1 mom. och 70 § 2 mom. skall ha nedan
angivna lydelse,

dels att i förordningen skall införas ett nytt moment, 2 § 5 mom.,
av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 mom.¹ I denna förordning förstås med

slutlig skatt: skatt som påförts
vid den årliga debiteringen på
grund av taxeringsnämnds beslut
eller på grund av annat beslut,
som enligt gällande föreskrifter
skall beaktas vid sådan debite-
ring, och återstår efter iaktta-
gande av bestämmelserna om ned-
sättning av skatt enligt 4 mom.;

slutlig skatt: skatt som på-
förts vid den årliga debiteringen
på grund av taxeringsnämnds beslu
eller på grund av annat beslut,
som enligt gällande föreskrifter
skall beaktas vid sådan debite-
ring och återstår efter iaktta-
gande av bestämmelserna om ned-
sättning av skatt enligt 4 och
5 mom.;

preliminär skatt: i 3 § omförd skatt, som erlägges i avräkning å
slutlig skatt;

kvarstående skatt: skatt, som återstår att erlägga, sedan preliminär
skatt avräknats från slutlig skatt;

tillkommande skatt: skatt som skall erläggas på grund av eftertaxe-
ring eller enligt beslut om debitering sedan påföringen av slutlig skatt
avslutats;

skattereduktion: nedsättning av skatt enligt 4 mom.;

skatteavräkning: nedsättning
av skatt enligt 5 mom.;

inkomstår: det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret;

uppbördsår: tiden från och med mars månad ett år till och med februar
månad nästföljande år;

¹ Senaste lydelse 1972:75.

Fuvarande lydelse

gift skattskyldig: skattskyldig som taxeras med tillämpning av 52 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och 11 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt;

ogift skattskyldig: annan skattskyldig fysisk person än nyss sagts.

Föreslagen lydelse

5 mom. Skattskyldig fysisk person över 16 år, som under beskattningsåret haft A-inkomst enligt 9 § 3 mom. andra stycket förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt med minst 4 500 kronor, åtnjuter skatteavräkning med 250 kronor, om hans taxerade inkomst enligt nämnda förordning icke överstiger 36 000 kronor. Skatteavräkning åtnjutes dock icke av skattskyldig, som avses i 50 § 2 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen (1928:370).

I fråga om skatteavräkning enligt första stycket äga bestämmelserna i 4 mom. femte och sjätte styckena motsvarande tillämpning.

4 §

1 mom.¹ Har lokal skattemyndighet ej annorledes förordnat, skall, då inkomst av tjänst hänför sig till arbetsanställning som är avsedd att vara kortare tid än en vecka eller då inkomsten eljest avser bestämd tidsperiod och uppbäres vid regelbundet återkommande tillfällen, preliminär A-skatt utgå med belopp, som angivas i skattetabeller. Riksskatteverket fastställer för varje inkomstår sådana tabeller.

Skattetabellerna skola för olika inkomstbelopp, beräknade för vecka eller den längre tid som riksskatteverket bestämmer, angiva därå belöpan-
de preliminär skatt. Tabellerna skola grundas på följande förutsättningar,
nämligen

¹ Senaste lydelse 1973:1111.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

att inkomsten samt grundavdraget äro oförändrade under inkomståret, att den skattskyldige icke kommer att taxeras för annan inkomst än som i tabellen anges, ej heller för garantibelopp för fastighet eller för förmögenhet,

att den skattskyldige icke har att erlagga socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen enligt 19 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring eller tilläggspensionsavgift,

att skattskyldig, som avses i 2 mom. första stycket 2) och 4) erhåller skattereduktion,

att den skattskyldige erhåller skatteavräkning, om inkomsten för år räknat icke överstiger 36 000 kronor eller, såvitt gäller i 2 mom. första stycket 3) och 4) avsedd skattskyldig, 38 000 kronor,

samt att vid taxering för inkomsten icke andra avdrag medgivas den skattskyldige än dels grundavdrag, och, såvitt gäller i 2 mom. första stycket 3) och 4) avsedd skattskyldig, avdrag enligt 46 § 3 mom. kommunalskattelagen.

70 §

2 mom.¹ Har vid granskning hos riksskatteverket av verkställd debitering befunnits, att skatt eller ränta blivit obehörigen utesluten från debitering eller påförd till för ringa belopp eller att skattereduktion, preliminär skatt eller ränta blivit gottskriven med för högt belopp, skall vederbörande länsstyrelse underrättas härom.

2 mom. Har vid granskning hos riksskatteverket av verkställd debitering befunnits, att skatt eller ränta blivit obehörigen utesluten från debitering eller påförd till för ringa belopp eller att skattereduktion, skatteavräkning, preliminär skatt eller ränta blivit gottskriven med för högt belopp, skall vederbörande länsstyrelse underrättas härom.

¹ Senaste lydelse 1970:918.

Nuvarande lydelse

Länsstyrelsen har att verkställa den utredning i ärendet, som må finnas erforderlig. Föreligger förhållande, som nyss sagts, skall länsstyrelsen, efter hörande av den skattskyldige när så finnes påkallat, fastställa det belopp denne har att erlägga.

Finner lokal skattemyndighet efter anmälan eller eljest sådan felaktighet som avses i föregående stycke vara för handen eller att motsvarande felaktighet föreligger i beslut om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt, skall myndigheten, efter hörande av den skattskyldige eller arbetsgivaren när så finnes påkallat, fastställa det belopp denne har att erlägga.

Föreslagen lydelse

Länsstyrelsen har att verkställa den utredning i ärendet, som må finnas erforderlig. Föreligger förhållande, som nyss sagts, skall länsstyrelsen, efter hörande av den skattskyldige när så finnes påkallat, fastställa det belopp denne har att erlägga.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975 och tillämpas första gången vid debitering av preliminär skatt för år 1975 och slutlig skatt på grund av 1976 års taxering. Äldre lydelse gäller fortfarande vid debitering av slutlig eller tillkommande skatt på grund av 1975 eller tidigare års taxering eller eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

Förslag till

Lag om ändring i taxeringsförordningen (1956:623)

Härigenom förordnas, att 68 § taxeringsförordningen (1956:623) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

68 §¹

Följande taxeringslängder skola föras, nämligen inkomstlängd och för-mögenhetslängd, vari av taxeringsnämnd beslutade taxeringar skola in-föras med angivande av taxeringens belopp och den skattskyldiges namn.

I inkomstlängden antecknas särskilt

dels i avseende å statlig inkomstskatt inkomst av olika förvärvs-källor med angivande tillika i fråga om skattskyldiga som avses i 9 § 3 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt huruvida inkomsten utgör A-inkomst eller B-inkomst, medgivet avdrag för underskott å för-värvskälla, sammanräknad nettoinkomst (summan av inkomsterna av olika förvärvskällor, minskad med avdrag för underskott), medgivna allmänna avdrag som icke avse underskott å förvärvskälla, taxerad och beskatt-ningsbar inkomst,

dels beskattningsbar inkomst enligt 2 § förordningen (1958:295) om sjömansskatt samt det antal perioder om trettio dagar för vilka den skatt-skyldige uppburit sådan inkomst under beskattningsåret, .

dels i avseende å kommunal inkomstskatt taxerad och beskattningsbar inkomst,

dels beslut i övrigt, som avser förutsättning för avdrag enligt 48 § 2 och 3 mom. kommu-nalskattelagen (1928:370) eller för skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953:272),

dels beslut i övrigt, som avser förutsättning för avdrag enligt 48 § 2 och 3 mom. kommu-nalskattelagen (1928:370), för skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953:272) eller skatteavräkning enligt 2 § 5 mom. samma förordning,

dels ock uppgift om de värden å skogsmark och växande skog, varå skogsvårdsavgift skall beräknas.

Uppgår den enligt förordningen om statlig inkomstskatt beräknade taxe-rade inkomsten till minst 4 500 kronor för ensamstående och till samman-

¹ Senaste lydelse 1972:83.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

lagt minst 4 500 kronor för makar, som varit gifta vid ingången av beskattningsåret och under detta år levt tillsammans, skall den beräknade taxerade inkomsten införas, även om beskattningsbar inkomst icke uppkommer.

I förmögenhetslängden antecknas den till statlig förmögenhetsskatt skattepliktiga och beskattningsbara förmögenheten.

Närmare föreskrifter om taxeringslängds upprättande meddelas av Kungl. Maj:t.

Taxeringslängd underskrives av lokal skattemyndighet eller annan längdförare. Taxeringslängd skall därefter anses innefatta taxeringsnämndens beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1975 och tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom förordnas, att 4 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg minskas med hälften av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga för den som är gift ettusenfemhundra kronor och för annan tvåtusen kronor.

Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga för den som är gift ettusenfemhundra kronor och för annan tvåtusen kronor.

Minskning skall, där rätt till såväl hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg föreligger, göras först å bostadstillägget och därefter å hustrutillägget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg som avser tid före ikraftträdandet.

¹Senaste lydelse 1973:909

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

dels att 19 kap. 6 § skall upphöra att gälla,

dels att 19 kap. 2, 4 och 10 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

2 §

Försäkrad, som vid utgången av visst år är inskriven hos allmän försäkringskassa och ej fyllt sextiosju år och ej heller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt denna lag, skall för nämnda år till kassan erlagga sjukförsäkringsavgift under förutsättning att till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst beräknats för honom vid taxering året närmast efter det år avgiften avser.

Försäkrad, som vid utgången av visst år är inskriven hos allmän försäkringskassa och ej fyllt sextiosju år och ej heller för december månad samma år åtnjutit ålderspension eller förtidspension enligt denna lag, skall för nämnda år erlagga sjukförsäkringsavgift under förutsättning att han under året haft inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 kap. 2 §.

Vid beräkning av avgift enligt första stycket äger 3 § andra och fjärde styckena motsvarande tillämpning.

4 §

Avgift till sjukförsäringen enligt 1 § skall utgå med tre och åtta tiondels procent av det belopp, varå avgiften skall beräknas. Influtna avgifter fördelas mellan de allmänna försäkringskassorna i förhållande till deras utgifter

Avgift till sjukförsäringen enligt 1 § eller sjukförsäkringsavgift enligt 2 § skall utgå med sex och en tiondels procent av det belopp, varå avgiften skall beräknas. För försäkrad, som på grund av undantagande enligt 11 kap. 7 § ej omfattas av sjukpenningförsäk-

¹ Lagen omtryckt 1973:908.

Nuvarande lydelse

under året för sjukförsäkringsförmåner, inberäknat de utgifter för läkemedel, som åvila kassorna, samt för förvaltning. Konungen äger förordna, att viss del av medlen skall ingå till en fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden, vilken förvaltas enligt grunder som fastställas i enahanda ordning.

Föreslagen lydelse

ringen eller för vilken försäkringen enligt 3 kap. 11 § gäller med karenstid, beräknas dock avgift enligt 2 § efter den lägre procentsats som Konungen fastställer med hänsyn till den inverkan undantagandet eller karenstiden bedömes få på försäkringens utgifter. Influtna avgifter fördelas mellan de allmänna försäkringskassorna i förhållande till deras utgifter under året för sjukförsäkringsförmåner, inberäknat de utgifter för läkemedel, som åvila kassorna, samt för förvaltning. Konungen äger förordna, att viss del av medlen skall ingå till en fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden, vilken förvaltas enligt grunder som fastställas i enahanda ordning.

I fråga om sådan arbetstagare hos redare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958:295) om sjömansskatt beräknas avgiften till sjukförsäkringen enligt procentsats som Konungen fastställer. Procentsatsen skall för visst år utgöra bestämd andel av den i första stycket angivna procentsatsen. Nämda andel skall svara mot förhållandet mellan antalet svenska sjömän och hela antalet sjömän på svenska handelsfartyg i medeltal för den 31 oktober under de tre år, som närmast föregått det år då procentsatsen fastställs. Hänsyn tages härvid ej till fartyg med en bruttodräktighet understigande trehundra registerton. Procentsatsen beräknas med två decimaler.

6 §

Sjukförsäkringsavgift fastställs av riks försäkringsverket efter den allmänna försäkringskassans hörande. Sådan avgift beräknas för helt år och utgår för varje avgiftspliktig med visst

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

belopp i hela kronor, varvid öre-
tal bortfaller.

Avgiften skall vara avvägd så,
att den i förening med andra me-
del som äro tillgängliga för mot-
svarande ändamål förslår till
bestridande av den allmänna för-
säkringskassans utgifter för
sjukförsäkringsförmåner, inbe-
räknat de utgifter för läkemedel
som åvila kassan, samt till för-
valtningskostnader och erforder-
lig fondering.

Avgiften består av en fast
och en rörlig del. Den fasta de-
len skall vara lika stor för
samtliga avgiftspliktiga försäk-
rade i landet. Den rörliga de-
len skall utgöra en kvotdel av
den försäkrades inkomst av för-
värvsarbete det år avgiften avser.
Vid fastställande av denna kvot-
del skall beaktas om inkomsten
härör från anställning eller
från annat förvärvsarbete. Här-
rör inkomsten från annat för-
värvsarbete än anställning skall
även beaktas om karenstid gäller
för sjukpenningförsäkringen.

Vid beräkning av inkomst en-
ligt tredje stycket gälla bestäm-
melserna i 3 kap. 2 § i tillämpliga
delar. Hänsyn tages dock ej till
lön eller annan gottgörelse som
utgör beskattningsbar inkomst
enligt förordningen (1958:295)
om sjömansskatt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Försäkrads sjukförsäkrings-
avgift må icke överstiga ett
belopp motsvarande en tiondel
av hans till statlig inkomst-
skatt beskattningsbara inkomst
vid taxering året närmast ef-
ter det år avgiften avser.

10 §

Om debitering och uppbörd av sjukförsäkringsavgifter och avgifter till folkpensioneringen enligt 2 och 3 §§ stadgas i uppbördsförrordningen.

Allmän försäkringskassa äger
i den ordning Konungen bestämmer
av statsverket uppbära hela be-
loppet av de sjukförsäkringsav-
gifter, som vid debitering av
slutlig skatt debiterats för
kassans räkning.

Har försäkrad, som är pliktig att erlægga sjukförsäkringsavgift enligt 2 § eller avgift till folkpensioneringen enligt 3 §, avlidit skall 75 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) äga motsvarande tillämpning beträffande befrielse från skyldighet att erlægga sådan avgift.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975. Äldre bestämmelser äger alltså tillämpning beträffande sjukförsäkringsavgift som belöper på tid före ikraftträdandet.

Förslag till

Förordning om ändring i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift

Härigenom förordnas, att 2 och 4 §§ förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

2 §¹

Arbetsgivare erlägger allmän arbetsgivaravgift med belopp motsvarande fyra procent av summan av vad arbetsgivaren utgivit under året som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. I fråga om sådan arbetstagare hos redare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958:295) om sjömansskatt beräknas dock allmän arbetsgivaravgift efter den lägre procentsats som Konungen fastställer med motsvarande tillämpning av 19 kap. 4 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Vid beräkningen av avgiften tages icke hänsyn till arbetstagare vars lön under året understigit femhundra kronor, eller arbetstagare, som ej är obligatoriskt försäkrad enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, eller till fall, som avses i 3 kap. 2 § andra stycket sista punkten lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Avgift erlägges icke för arbetstagares lön vid sjukdom eller ledighet för vård av sjukt barn eller med anledning av barns födelse till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning, som arbetsgivare äger uppbära enligt bestämmelserna i 3 kap. 16 § lagen om allmän försäkring.

4 §²

Fysisk person, som åtnjutit inkomst av annat förvärvsarbete enligt 11 kap. 3 § lagen om allmän försäkring i form av inkomst av

Föreslagen lydelse

Arbetsgivare erlägger allmän arbetsgivaravgift med belopp motsvarande fem och tre tiondels procent av summan av vad arbetsgivaren utgivit under året som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. I fråga om sådan arbetstagare hos redare som avses i 1 § första stycket förordningen (1958:295) om sjömansskatt beräknas dock allmän arbetsgivaravgift efter den lägre procentsats som Konungen fastställer med motsvarande tillämpning av 19 kap. 4 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Fysisk person, som åtnjutit inkomst av annat förvärvsarbete enligt 11 kap. 3 § lagen om allmän försäkring i form av inkomst av

¹ Senaste lydelse 1973:486.

² Senaste lydelse 1973:486.

Nuvarande lydelse

här i riket bedriven rörelse eller inkomst av här belägen jordbruksfastighet som brukas av honom, erlägger allmän arbetsgivaravgift med belopp motsvarande fyra procent av sådan inkomst, i den mån arbetsgivare icke har att erlagga allmän arbetsgivaravgift för inkomsten enligt 2 § denna förordning.

Till grund för beräkning av inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet under visst år skall läggas den avgiftsskyldiges taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Avser taxering beskattningsår som ej sammanfaller med kalenderår, skall inkomsten under beskattningsåret anses hava åtnjutits under det kalenderår som närmast föregått taxeringsåret.

Har inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet icke uppgått till femhundra kronor för år tages den ej i beräkning.

Avgift erlägges icke för inkomst, som avses i 11 kap. 3 § första stycket d) lagen om allmän försäkring.

Föreslagen lydelse

här i riket bedriven rörelse eller inkomst av här belägen jordbruksfastighet som brukas av honom, erlägger allmän arbetsgivaravgift med belopp motsvarande fem och tre tiondels procent av sådan inkomst, i den mån arbetsgivare icke har att erlagga allmän arbetsgivaravgift för inkomsten enligt 2 § denna förordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1975.

De nya bestämmelserna tillämpas på löner som utges efter den 31 december 1974 samt på inkomster som hänför sig till tiden efter den 31 december 1974 och som upptages till beskattning vid 1976 eller senare års taxering.

Äldre bestämmelser gäller för inkomster som beskattas vid 1975 års taxering eller vid eftertaxering för år 1975 eller tidigare år.

3.1 Direktiven

Skatteutredningen tillsattes under våren 1972 på begäran av riksdagen för att göra en översyn av skattesystemet, m.m. Huvuddirektiven innefattas i ett anförande till statsrådsprotokollet den 14 april 1972 av chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng.

Huvuddirektiven innebär i sammandrag följande. Utredningen skall behandla beskattningen av fysiska personer och därmed jämställda skattskyldiga, och arbetet skall framför allt inriktas på inkomst- och förmögenhetsskatt, mervärdeskatt samt arvs- och gåvoskatt. Företagsbeskattningen och utformningen av den kommunala beskattningen har dock undantagits från utredningens prövning eftersom dessa beskattningsområden redan behandlas av andra kommittéer. Inte heller skall utredningen väcka förslag angående beskattningens totala höjd eller särskilt pröva frågan om skatternas användning i stabiliseringspolitiken. Utredningens huvuduppgift bör vara att bedöma de fördelningspolitiska aspekterna av skatte- och avgiftssystemet. I direktiven framhålls bl.a. följande. Beskattningens relativa höjd för olika inkomsttagarkategorier är av avgörande betydelse från fördelningspolitisk synpunkt. För att beskattningen skall medverka till att åstadkomma en jämnare inkomstfördelning och standardutveckling mellan medborgarna måste principen om en progressiv statsskatt behållas. De marginalskatteeffekter som föranletts härav speglar den grundläggande tanken om beskattning efter bärkraft. Men den totala marginaleffekten vid stigande inkomst beror inte enbart på skattesystemets utformning utan även på att inkomstprövade bidrag, i första hand bostadstilläggen, reduceras vid stigande inkomst. Denna marginaleffekt är ofrånkomlig i ett system med progressiv skatt och inkomstprövade bidrag. Det uppdras åt utredningen att uppmärksamma såväl konstruktionen av statliga bidragssystem som frågan om beskattning i stället för inkomstprövning av bidragen. I samband därmed bör även prövas de indirekta skat-

ternas fördelningspolitiska effekter och med hänsyn härtill deras lämpliga konstruktion. Det förutsätts i direktiven att skatteutredningen kommer att möta problemet angående prisutvecklingens inverkan på beskattningens fördelningspolitiska målsättningar. Med hänvisning till beslut av riksdagen att avslå motionsyrkande om indexreglering av skattesystemet (FiU 1971:47, rskr 293) anförs i direktiven att utredningen inte har anledning att överväga denna fråga. Vidare framhålls bl.a. att utredningen bör försöka finna förenklingar av nuvarande regelsystem som kan medföra lättnader såväl för den enskilde som för skatteadministrationen.

Den 2 juni 1972 fick skatteutredningen på begäran av riksdagen tilläggsdirektiv beträffande beskattningen av folkpensionärer. I direktiven uppdras åt utredningen att pröva frågan om beskattningen av folkpensionärernas extrainkomster med beaktande av vad riksdagen anfört angående de särskilda problem och svårigheter, som sammanhänger med avtrappningsreglerna för vissa bidrag och förmåner.

Den 12 oktober 1973 har skatteutredningen fått ytterligare tilläggsdirektiv av följande innehåll:

Regeringen har till höstens riksdag lagt fram förslag om slopande av folkpensionsavgiften fr.o.m. år 1974 (prop. 1973:144). Förslagets syfte är att tillförsäkra löntagarna en påtaglig och snabb standardförbättring. Förslaget, som inte bör ses som en allmän justering av inkomstbeskattningen, får emellertid, om det antas i riksdagen, till följd en lindring under år 1974 av den s.k. marginaleffekten, dvs. den sammanlagda verkan av skatten på inkomstökningen och den av inkomstökningen föranledda reduktionen av de inkomstprovade sociala bidragen.

Kostnaden för regeringsförslaget kan i stort sett beräknas till omkring 4 miljarder kr. Motsvarande belopp bör vara en riktpunkt för 1972 års skatteutredning i arbetet att dels åstadkomma en lindring av marginaleffekten för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och dels skatta behovet av skattesänkningar för inkomsttagare med lägre inkomster. Marginaleffektslindringen kan åstadkommas genom olika metoder. Det kan ske genom förändringar i skattereglerna eller de sociala bidragens konstruktion eller kombinationer av dessa båda vägar.

Med hänsyn till angelägenheten av att de här berörda frågorna får en provisorisk lösning i avvaktan på utredningens slutliga förslag bör 1972 års skatteutredning behandla dem och lägga fram ett särskilt förslag som kan läggas

till grund för ett beslut vid 1974 års riksdag. Det åligger utredningen att anvisa lämpliga finansieringsvägar för sitt förslag. Utredningen bör därvid vara oförhindrad att söka lösningar utanför den i övrigt uppdragna utredningsramen, vilket innebär att erforderlig finansiering av skattesänkningen för fysiska personer kan tänkas uttas på produktionen efter likartade principer som tillämpats i samband med de senaste årens skattesänkingsförslag. Förslag i detta avseende kan således gå utanför det skatte- och avgiftsområde som täcks av utredningsdirektiven av den 14 april 1972.

När utredningen i fortsättningen hänvisar till sina tilläggsdirektiv åsyftas, om inte annat anges, sistnämnda tilläggsdirektiv.

3.2 Uppdragets omfattning och innebörd

Skatteutredningen har genom huvuddirektiven fått ett uppdrag som kommer att medföra ett både komplicerat och tidskrävande arbete. Den verksamhet som utredningen hittills bedrivit har framför allt inriktats på kartläggning av effekter av nuvarande skatte-, avgifts- och bidragsregler, jämförande studier av utländska system och inledande undersökningar av några på senare tid debatterade förslag till omläggning av skattesystemet. Utredningen har ännu inte haft möjlighet att ta ställning i frågor av principiell betydelse för utformningen av dess slutliga förslag.

Genom tilläggsdirektiven den 12 oktober 1973 har uppdragets åt utredningen att föreslå en provisorisk lösning av frågor som sammanhänger med marginaleffekten för mellaninkomsttagare och behovet av skattesänkning för låginkomsttagare. Tilläggsdirektiven bör ses i sammanhang med det förslag till ekonomisk-politiska åtgärder som regeringen presenterade i prop. 1973:165. Propositionen syftade till att skapa förbättrade sysselsättningsmöjligheter samt till att stimulera offentlig och privat konsumtion och bekämpa inflationen. Vid en redogörelse för redan vidtagna åtgärder i syfte att dämpa pris- och kostnadsstegringen hänvisade föredragande departementschef till förslaget i prop. 1973:144 att slopa folkpensionsavgiften, vilket förslag angavs ha haft till syfte att skapa förutsättningar för en lugnare avtalsrörelse. När departementschefen diskute-

rade konsumtionsstimulerande åtgärder återkom han till förslaget att slopa folkpensionsavgiften och anförde därvid bl.a. följande. Förslaget syftade till att ge löntågarna en påtaglig standardförbättring och fick också till följd en lindring av marginaleffekten för år 1974. Det var angeläget att även för följande år kunna åstadkomma liknande effekter. Regeringen hade därför gett skatteutredningen tilläggsdirektiv om att snabbt utarbeta förslag som kunde läggas till grund för beslut av 1974 års riksdag.

Tilläggsdirektiven innebär sålunda att det ålagts skatteutredningen att skyndsamt utarbeta ett förslag som skall kunna tillämpas redan inkomståret 1975 och möjligen under ytterligare något år i avvaktan på utredningens slutliga förslag. Utredningen vill särskilt understryka den provisoriska karaktären av det förslag som nu presenteras. Med hänsyn till det långsiktiga arbetets nuvarande skede har det inte ansetts möjligt eller lämpligt att föreslå lösningar som i principiellt hänseende skiljer sig alltför mycket från nuvarande ordning. Förslaget har inriktats på ett fåtal punkter, och ställningstaganden som binder det fortsatta arbetet har undvikits. Såsom närmare kommer att beröras i fortsättningen av betänkandet har utredningen med hänsyn till den förhållandevis korta tid som stått till buds fått lägga fram sina förslag utan att avvakta resultatet av vissa undersökningar och analyser.

Å andra sidan har utredningen trots förslagets provisoriska karaktär lämnat en förhållandevis utförlig redogörelse för bl.a. nuvarande regler och deras individuella effekter. Utredningen har avsett att därigenom underlätta för den som vill följa den aktuella skattepolitiska debatten att överblicka de skatte- och bidragsområden som berörs av förslaget.

Beträffande innebörden av det uppdrag som skatteutredningen fått genom tilläggsdirektiven vill utredningen även framhålla följande. Det har ålagts utredningen att anvisa lämpliga finansieringsvägar för sitt förslag. Inne-

börden härav är att utredningen har att anvisa inkomstkällor som kan kompensera det bortfall av inkomstskatt och de kostnader som blir följden av utredningsförslaget. Detta krav på kostnadstäckning innebär att utredningen inte har anledning att överväga förslag om finansiering genom budgetunderskott eller lån. Utredningens förslag skall således inte avse en total skattesänkning utan innebär främst en omfördelning av skatterna mellan inkomsttagarna och en ändring i formerna för skatteuttaget.

I detta avsnitt lämnas en redogörelse för huvuddragen av de skatte-, avgifts- och bidragsbestämmelser som är föremål för överväganden och förslag i betänkandet.

Redogörelsen avser, där inte annat särskilt anges, de bestämmelser som gäller fr.o.m. den 1 januari 1974.¹ Den principiella innebörden av vissa av de reformer som genomförts på senare år diskuteras i avsnitt 5, medan de individuella effekterna av nuvarande system belyses i avsnitt 6.

4.1 Beskattningsystemet

Under denna rubrik behandlas såväl inkomstskatter i traditionell mening som socialförsäkrings- och arbetsgivaravgifter. Kapital- och punktskatterna berörs dock inte.

4.1.1 Inkomstbeskattningen

Allmänt

Inkomstskatt betalas till staten i form av statlig inkomstskatt och till kommunerna i form av allmän kommunalskatt. Folkpensionsavgiften, som till sin konstruktion närmast kunde jämföras med en statlig inkomstskatt, har slopats fr.o.m. inkomståret 1974.

Den statliga inkomstskatten är progressiv för fysiska personer, oskiftade dödsbon och familjestiftelser men proportionell för övriga skattskyldiga.

Den allmänna kommunalskatten är en s.k. repartitionsskatt, vilket innebär att det skattebelopp som behövs för att täcka kommunens utgifter fördelas mellan kommunens skattskyldiga i förhållande till det antal skattekrönor och skatteören som påförs varje skattskyldig (en skattekrona = 100 kr. beskattningsbar inkomst). Skatten är proportionell i förhållande till beskattningsbar inkomst men däremot på

grund av reglerna om grundavdrag svagt progressiv i förhållande till den taxerade inkomsten. Skattesatsen är densamma för alla skattskyldiga i samma kommun.

Den fortsatta redogörelsen för inkomstbeskattningen avser endast fysiska personer.

Beräkningen av taxerad och beskattningsbar inkomst

Som underlag för inkomstbeskattningen bestäms beskattningsbar inkomst för varje skattskyldig. Denna inkomst utgörs av taxerad inkomst minskad i förekommande fall med grundavdrag och s.k. extra avdrag. Beskattningsunderlaget bestäms för stats- och kommunalbeskattningen var för sig genom ett årligt taxeringsförfarande. Bestämmelser för inkomstberäkningen finns främst i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SI, och kommunalskattelagen (1928:370), KL, medan taxeringsförfarandet regleras i taxeringsförordningen (1956:623).

I fråga om inkomstberäkningen hänvisar SI i väsentliga hänseenden till KL. Reglerna för inkomstberäkningen är således till stor del gemensamma för de båda inkomstskatterna och återfinns främst i KL. Den följande redogörelsen avser båda inkomstskatterna i den mån inte annat framgår av sammanhanget.

Inkomstskatt beräknas på grundval av inkomst; kommunalskatt utgår dessutom på garantibelopp för fastighet. Garantibeloppet är oberoende av den skattskyldiges verkliga inkomst och motsvarar 2 % av fastighetens taxeringsvärde.

Skatteplikt föreligger för inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet, rörelse, tjänst, tillfällig förvärvsverksamhet och kapital. För dessa inkomstslag sker inkomstberäkningen särskilt för varje s.k. förvärvskälla. Tjänst utgör för varje skattskyldig en enda förvärvskälla. Övriga inkomstslag kan omfatta två eller flera förvärvskällor. Om en skattskyldig t.ex. driver två självständiga rörelser, utgör varje rörelse en förvärvskälla.

Skattelagstiftningen innehåller ingen generell definition av inkomstbegreppet utan anger genom utförliga exempel vilka inkomster som hör till varje inkomstslag. En inkomst som inte kan hänföras till något av de sex nämnda inkomstslagen är skattefri.

Till skattepliktiga intäkter hör bl.a. folkpensionsförmånerna (ang. vissa undantag se nedan). Skatteplikt föreligger numera också för sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL) under förutsättning att sjukpenningen grundas på förvärvsinkomst som uppgår till 4 500 kr. eller mer om året. Samtidigt med att sjukpenning blivit skattepliktig har skatteplikt också införts för bl.a. föräldrapenning och vårdbidrag enligt AFL, dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa, kontant arbetsmarknadsstöd och vissa ersättningar i samband med arbetsmarknadsutbildning (grundbidrag, hyresbidrag på hemorten och barntillägg). Omställningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966:368) utgör också skattepliktig inkomst.

I 19 § KL finns bestämmelser om skattefrihet för vissa intäkter. Sålunda är ersättning på grund av sjukförsäkring enligt AFL och försäkring enligt YFL skattefri, om inte ersättningen grundas på förvärvsinkomst av minst 4 500 kr. eller utgör föräldrapenning. Härigenom undantas från beskattning bl.a. ersättning enligt den s.k. hemmamekeförsäkringen och sjukpenning från frivillig försäkring enligt AFL. Skattefrihet föreligger också för ett antal andra kontantersättningar inom det socialpolitiska området, bl.a. socialhjälp, allmänt barnbidrag, invaliditetstillägg och invaliditetsersättning enligt 9 kap. AFL, statliga bostadstillägg till barnfamiljer, statskommunala bostadstillägg samt kommunala bostadstillägg till folkpensionärer och handikappade.

Vid beräkning av inkomst från särskild förvärvskälla avräknas enligt 20 § KL alla omkostnader under beskattningsåret som fordras för att förvärva och behålla intäkterna.

Å andra sidan är - såsom uttryckligen angivits i lagrummet - avdrag inte medgivet för skattskyldigs levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter, vartill räknas bl.a. vad han utgivit såsom gåva eller såsom periodiskt understöd till person i sitt hushåll. Avdrag får inte heller göras för värdet av arbete som i skattskyldigs förvärvsverksamhet utförts av honom själv, hans make eller vissa hemmavarande barn. Bestämmelsen innebär att, om den ene maken driver t.ex. jordbruk eller rörelse och den andre maken utför arbete i förvärvskällan, hela inkomsten beskattas hos den förstnämnde maken (s.k. faktisk sambeskattning).

Inkomstberäkningen avser i regel verklig inkomst. Om annan fastighet än jordbruksfastighet är inrättad till bostad åt en eller två familjer, beräknas dock vanligen inte den verkliga inkomsten av fastigheten utan inkomstberäkning sker enligt schablon, varvid som intäkt tas upp viss procentandel av fastighetens taxeringsvärde och avdrag medges endast för ränteutgifter och tomträttsavgäld; fastighetsägare som är mantalsskriven på fastigheten får dessutom ett extra avdrag på 500 kr. (24 och 25 §§ KL).

Vad som återstår sedan bruttointäkterna i en förvärvskälla minskats med avdragsgilla omkostnader i samma förvärvskälla kallas "nettointäkt". Vid kommunalbeskattningen får från nettointäkt av jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse göras avdrag för belopp motsvarande garantibeloppet för fastighet som ingår i förvärvskällan, det s.k. procentavdraget. Därefter återstående belopp betecknas "inkomst" av förvärvskällan i fråga. Summan av skattskyldigs inkomster från olika förvärvskällor brukar betecknas "sammanräknad inkomst".

Från sammanräknad inkomst får göras s.k. allmänna avdrag (46 § KL). I första hand avräknas underskott som vid inkomstberäkningen uppkommit i förvärvskälla. Därefter kvarstår vad som brukar betecknas "sammanräknad nettoinkomst". Denna får i sin tur reduceras med vissa allmänna avdrag som inte har direkt samband med någon förvärvskälla. Med

tanke på det förslag som läggs fram i betänkandet bör det särskilt noteras att avdrag medges för sådan sjukförsäkringsavgift enligt 19 kap. 2 § AFL som påförts den skattskyldige under året näst före det taxeringsår som är i fråga. Avdragsrätt föreligger vidare för tilläggspensionsavgift och allmän arbetsgivaravgift, som påförts under året före taxeringsåret. Under vissa förutsättningar och med särskilda begränsningar medges allmänt avdrag för periodiskt understöd, underhåll till icke hemmavarande barn och avgifter för pensionsförsäkring. Avdrag medges också för premier för kapitalförsäkring m.m., dock högst med 500 kr. för makar gemensamt och för ensamstående med hemmavarande barn under 18 år och högst med 250 kr. för övriga skattskyldiga.

Till de allmänna avdragen hör slutligen förvärvsavdraget. Avdraget är förbehållet skattskyldiga - ensamstående eller gifta - som har hemmavarande barn under 16 år och som under beskattningsåret haft s.k. A-inkomst (dvs. främst inkomst som härrör av förvärvsarbete, se vidare nedan). I fråga om makar fordras att antingen båda makarna haft A-inkomst, varvid avdraget tillförs den make som haft den lägsta A-inkomsten, eller att den ene maken haft A-inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och den andre utfört arbete i förvärvskällan (dvs. det är fråga om fall där s.k. faktisk sambeskattnings äger rum). Vid faktisk sambeskattnings motsvarar avdraget värdet av den medhjälpande makens arbetsinsats, dock högst 1 000 kr. I övriga fall är avdraget i fråga om inkomst av rörelse 25 % av nettointäkten och i fråga om inkomst av tjänst 25 % av inkomsten, dock högst 2 000 kr., samt beträffande inkomst av jordbruksfastighet 1 000 kr. för makar och 25 % av nettointäkten, dock högst 2 000 kr., för ensamstående.

Som allmän princip gäller att det endast är intäkter och avdrag hänförliga till beskattningsåret som beaktas vid inkomstberäkningen. Enligt särskilda bestämmelser har skattskyldig dock i vissa fall rätt att från visst års inkomst avräkna förlust som uppkommit ett tidigare år, s.k. förlustavdrag.

Sammanlagda inkomster från olika förvärvskällor minskat med allmänna avdrag och förlustavdrag samt med tillägg vid kommunaltaxeringen för ev. garantibelopp utgör taxerad inkomst. Denna avrundas nedåt till jämnt tiotal kronor.

Under vissa förutsättningar avräknas s.k. grundavdrag från taxerad inkomst (48 § KL). För skattskyldig som varit bosatt i Sverige under större delen av beskattningsåret är grundavdraget 4 500 kr., om den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten inte överstiger 30 000 kr. Är inkomsten större, reduceras grundavdraget med 20 % av överskjutande belopp. Vid en statligt taxerad inkomst på 52 500 kr. har grundavdraget alltså helt avtrappats. Har den skattskyldige varit bosatt i Sverige under högst hälften av beskattningsåret, är grundavdraget 375 kr. för varje kalendermånad eller del därav som han har varit bosatt här, under förutsättning att den statligt taxerade inkomsten inte överstiger 15 000 kr. Är inkomsten större, reduceras avdraget med 20 % av överskjutande belopp.

Utöver grundavdrag har skattskyldig i vissa fall även rätt till s.k. extra avdrag (50 § 2 mom. KL), nämligen dels när skatteförmågan är väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom eller annan s.k. ömmande omständighet, dels när hans inkomst efter skatt på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan sådan omständighet understiger existensminimum. Det maximala avdragsbeloppet är i dessa fall 8 000 kr. med tillägg av 2 000 kr. för varje barn. Härutöver finns särskilda bestämmelser om extra avdrag för folkpensionärer; i den delen hänvisas till redogörelsen i avsnitt 4.3.2 nedan.

Sedan taxerad inkomst minskats med ev. grundavdrag och extra avdrag erhålles beskattningsbar inkomst. Denna avrundas nedåt till jämnt hundratal kronor.

Makar taxeras var och en för sin inkomst. Vid inkomstberäkningen gäller dock i vissa hänseenden särskilda regler

för makar. Ovan har omnämnts s.k. faktisk sambeskattning och reglerna om makars förvärvsavdrag. Vidare gäller bl.a. att, om makar levit tillsammans under beskattningsåret, endera maken har rätt att tillgodogöra sig allmänna avdrag och - efter den andre makens medgivande - förlustavdrag som denne inte kunnat utnyttja samt att s.k. extra avdrag beräknas med hänsyn till båda makarnas inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Grundavdraget beräknas däremot individuellt för vardera maken. Den ene maken har alltså inte rätt att utnyttja den andres grundavdrag.

De särskilda reglerna för makar tillämpas också för skattskyldiga som lever tillsammans utan att vara gifta, om de tidigare varit gifta med varandra eller om de har eller har haft gemensamt barn. Om skattskyldig ingår äktenskap under beskattningsåret, tillämpas de särskilda bestämmelser som gäller för makar först vid taxeringen för det därpå följande beskattningsåret.

Skatteberäkning

Den statliga inkomstskatten tas ut med viss procent av ett s.k. grundbelopp, som i sin tur motsvarar viss del av den beskattningsbara inkomsten. Under senare år har regelmässigt tagits ut 100 % av grundbeloppet, vilket betyder att uttagen skatt varit lika stor som grundbeloppet. Skatten bestäms efter en progressiv skiktscala, som har följande utseende (10 § 1 mom. SI).

Beskattningsbar inkomst, kr.	Skattesats inom skiktet, %
- 15 000	7
15 000 - 20 000	13
20 000 - 30 000	19
30 000 - 52 500	28
52 500 - 70 000	38
70 000 - 100 000	47
100 000 - 150 000	49
150 000 -	54

Vid beräkning av statlig inkomstskatt för makar gäller särskilda regler. Innebörden av dessa regler är att vardera maken beskattas individuellt för s.k. A-inkomst, medan däremot s.k. B-inkomst sambeskattas. Sambeskattningen av B-inkomst sker genom att makarnas sammanlagda B-inkomst beskattas "på toppen" av deras största A-inkomst.

Med A-inkomst förstås inkomst av tjänst, med undantag för periodiskt understöd och därmed jämförlig intäkt, samt inkomst av jordbruksfastighet och rörelse om den skattskyldige varit verksam i förvärvskällan "i ej blott ringa omfattning". Definitionen innebär att bl.a. pension och livränta räknas till A-inkomst. Annan inkomst än A-inkomst utgör B-inkomst.

Förfarandet vid skatteberäkningen för makar är i huvudsak följande.

Har makarna under beskattningsåret levt tillsammans och under någon del av året varit bosatta i Sverige och har båda statligt taxerad inkomst, beräknas beskattningsbar A-inkomst och beskattningsbar B-inkomst för dem. Beskattningsbar A-inkomst utgörs av den skattskyldiges sammanlagda A-inkomst minskat med allmänna avdrag, förlustavdrag, grundavdrag och extra avdrag. Beskattningsbar B-inkomst utgörs av skillnaden mellan den sammanlagda beskattningsbara inkomsten och den beskattningsbara A-inkomsten.

Har bara ena maken beskattningsbar inkomst, beräknas skatten på vanligt sätt utan uppdelning på beskattningsbar A-inkomst och B-inkomst. Har båda makarna beskattningsbar inkomst, beräknas skatten på beskattningsbar A-inkomst för vardera maken för sig. Har makarna endast beskattningsbar B-inkomst beräknas skatten på summan av de beskattningsbara B-inkomsterna och fördelas mellan makarna efter förhållandet mellan deras beskattningsbara inkomster. I övriga fall sammanläggs beskattningsbar B-inkomst hos den make som har lägst beskattningsbar A-

inkomst med den andre makens sammanlagda beskattningsbara inkomst. Skatten på hela inkomstsumman minskat med skatt på däri ingående beskattningsbar A-inkomst utgör skatt på makarnas B-inkomst. Denna skatt fördelas mellan makarna efter förhållandet mellan deras beskattningsbara B-inkomster. Det bör tilläggas att om makars sammanlagda B-inkomst inte överstiger 2 000 kr., denna inkomst behandlas som A-inkomst vid skatteberäkningen (däremot inte vid bedömande av om rätt till förvärvsavdrag föreligger).

I vissa fall medges särskilt avdrag från den uträknade skatten med högst 1 800 kr., s.k. skattereduktion. Bestämmelser härom finns i 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953:272). Rätt till skattereduktion med maximibeloppet 1 800 kr. har ensamstående skattskyldig med hemmavarande barn under 18 år och gift vars make saknar statligt taxerad inkomst. Gift vars make har taxerad inkomst understigande 4 500 kr. kan få skattereduktion med 40 % av skillnaden mellan 4 500 kr. och den taxerade inkomsten. Detta kan också uttryckas så att maximibeloppet 1 800 kr. minskas med 40 % av makens taxerade inkomst och helt upphör när denna inkomst uppgår till 4 500 kr. Skattereduktionen avräknas mot flertalet skatter och avgifter, dock inte mot bl.a. statlig förmögenhetsskatt, ATP-avgift eller allmän arbetsgivaravgift.

I sammanhanget bör slutligen erinras om bestämmelserna i förordningen (1970:172) om begränsning av skatt i vissa fall. Dessa bestämmelser innebär i huvudsak att statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt kan nedsättas med det belopp varmed summan av dessa skatter och allmän kommunal-skatt överstiger det s.k. spärrbeloppet. Det senare motsvarar 80 % av statlig beskattningsbar inkomst som ej överstiger 200 000 kr. och 85 % av överskjutande beskattningsbar inkomst. Förmögenhetsskatten får dock inte nedsättas till lägre belopp än som svarar mot skatten på halva förmögenheten. För makar som lever tillsammans sker skattebegränsningen med hänsyn till deras sammanlagda inkomst och förmögenhet.

Den kommunala inkomstskatten är som tidigare nämnts proportionell i förhållande till den beskattningsbara inkomsten och tas alltså ut med en i särskild ordning bestämd andel av denna inkomst. Den genomsnittliga kommunala utdebiteringen är f.n. ca 24 kr. per 100 kr. beskattningsbar inkomst, dvs. skattesatsen är i genomsnitt ca 24 %.

4.1.2 Socialförsäkrings- och arbetsgivaravgifter

Med hänsyn till det förslag som läggs fram i betänkandet har vissa regler om sjukförsäkringen enligt AFL och avgifterna för dess finansiering särskilt intresse. Dessa regler behandlas för sig. Därefter redogörs i ett sammanhang för övriga avgifter.

Sjukförsäkringen och dess finansiering

Sjukförsäkringen administreras av de allmänna försäkringskassorna. För varje landstingskommun och varje kommun som inte tillhör landsting skall finnas en allmän försäkringskassa. Om särskilda förhållanden föranleder det, kan dock en försäkringskassas verksamhetsområde omfatta två landstingskommuner eller landstingskommun och landstingsfri kommun (18:1 AFL). F.n. finns 26 kassor. De är - liksom tidigare sjukkassorna - konstruerade som självständiga, juridiska personer. De har olika ställning inom sjukförsäkring och pensionering. För sjukförsäkringen har kassorna ställning som försäkringsgivare. De har ett självständigt ekonomiskt ansvar för denna verksamhet och har rätt att ta ut avgifter av de försäkrade för att täcka kostnaderna för sjukförsäkringsförmåner och förvaltning i den mån kostnaderna inte täcks av statsbidrag, arbetsgivaravgifter och andra medel som kassan disponerar över. För pensioneringen är kassorna däremot endast förvaltningsorgan.

Även om försäkringskassorna är självständiga juridiska personer, är det offentlighetsrättsliga inslaget starkt. Riksförsäkringsverket är tillsynsmyndighet och utfärdar

anvisningar som är bindande för kassorna. Styrelseledamöter, revisorer och vissa befattningshavare hos kassorna utses av offentliga organ. Ansvar för förvaltningen utkrävs inte internt utan av riks försäkringsverket.

Sjukförsäkringen omfattar sjukvårdsersättning samt sjukpenning och föräldrapenning. Sjukvårdsersättningen avser främst ersättning för utgifter för läkarvård, tandvård, sjukhusvård och vissa resor (2 kap. AFL). Sjukpenningen är i första hand avsedd att ersätta inkomst som försäkrad förlorar på grund av sjukdom, dvs. inkomst som är beroende av hans fortlöpande arbetsinsats. Endast inkomst av förvärvsarbete är därför sjukpenninggrundande, däremot inte t.ex. kapitalavkastning, pension eller livränta. Beträffande inkomst av förvärvsarbete skiljer AFL mellan å ena sidan anställningsinkomst, som omfattar kontant ersättning i form av lön, provision m.m. och naturaförmåner i form av kost och bostad, och å andra sidan inkomst av annat förvärvsarbete, vartill räknas inkomst som förvärvas av rörelseidkare, jordbrukare, fria yrkesutövare m.fl. (3:2 AFL). Sjukpenninggrundande inkomst utgörs av den årsinkomst som försäkrad tillsvidare kan antas förvärva. Vid inkomstberäkningen bortses från inkomst som överstiger 7,5 gånger basbeloppet vid årets ingång. Systemet med sjukpenningklasser har upphört. Sjukpenningen anknyter i stället direkt till den sjukpenninggrundande inkomsten och motsvarar 90 % av denna, dvs. hel sjukpenning uppgår per dag till $1/365$ av 90 % av den sjukpenninggrundande årsinkomsten. En förutsättning för sjukpenning enligt nu angivna regler är att årsinkomsten uppgår till minst 4 500 kr. Även om inkomsten inte uppgår till detta belopp kan dock hemmamaake och vissa därmed jämställda försäkrade ha rätt till sjukpenning med fast belopp av 8 kr. per dag (den s.k. hemmamaakeförsäkringen). Sjukpenning utgår vid den försäkrades sjukdom och numera även i viss begränsad omfattning när förälder måste avstå från arbete för att ta hand om hemmavarande minderårigt barn. I samband med barns födelse har endera föräldern rätt till föräldrapenning under högst 180 dagar (i prop. 1974:15 har föreslagits att tiden fr.o.m.

1.1.1975 förlängs till 210 dagar).

Sjukpenning utgår i regel fr.o.m. dagen efter den då sjukdomen inträffade (3:10 AFL). I fråga om sjukpenning som svarar mot inkomst av annat förvärvsarbete finns dock möjlighet att begära särskild karenstid på tre, trettio-tre eller nittiotre dagar (3:11 AFL).

Såvitt gäller den krets av personer som omfattas av sjukförsäkringen skall här endast antecknas att vissa begränsningar gäller med hänsyn till den försäkrades ålder. För rätt till sjukpenning fordras att den försäkrade är inskriven i allmän försäkringskassa; eftersom inskrivning sker först vid fyllda 16 år, har försäkrad som är under 16 år inte rätt till sjukpenning. Som ett led i samordningen mellan sjukförsäkringen och pensioneringen gäller också vissa begränsningar för folkpensionärer (3:3 och 5:3 AFL). Försäkrad som fyllt 67 år eller som dessförinnan uppbär ålderspension enligt AFL har rätt till ersättning för sjukhusvård under sammanlagt högst 365 dagar och rätt till sjukpenning under sammanlagt högst 185 dagar. För försäkrad som uppbär hel förtidspension enligt AFL gäller samma begränsning till 365 dagar i fråga om ersättning för sjukhusvård medan sådan försäkrad inte har rätt till sjukpenning.

Sjukförsäkringen finansieras genom avgifter från arbetsgivare och försäkrade (avgiftsfinansiering; 19:1 och 2 AFL) och genom statsbidrag (skattefinansiering; 19:7 AFL). De olika finansieringskällorna bidrar till kostnadstäckningen enligt följande. Statsbidrag utgår för en tredjedel av kassans utgifter för sjukförsäkringsförmåner (inkl. läkemedelsutgifter) och förvaltning. En riktpunkt för arbetsgivaravgifterna är att de bör täcka ca 40 % av förmåns- och förvaltningsutgifterna med undantag för utgifter som belöper på sjukpenning för egenföretagare (prop. 1973:46 sid. 110). Återstående ca 26 % av sjukförsäkringsutgifterna täcks av de försäkrades egna avgifter.

Den avgift som betalas av arbetsgivarna betecknas socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen (19:1 AFL). Avgift tas ut på summan av ersättningar som under året utgått till anställda såsom kontantlön eller såsom naturaförmån i form av kost eller bostad. Avgift tas också ut på ersättning till den som inte är anställd, om s.k. likställighetsavtal föreligger, dvs. avtal mellan uppdragsgivare och uppdragstagare om att ersättningen skall anses som anställningsinkomst (3:2 och 11:2 AFL). Vid beräkning av avgiftsunderlaget bortses från den del av varje arbetstagares lön som överstiger 7,5 gånger basbeloppet vid årets ingång. Hänsyn tas inte heller till arbetstagare, vars lön under året inte uppgått till 500 kr., eller - utom i fall av likställighetsavtal - till arbetstagare som inte är obligatoriskt försäkrad enligt YFL (härigenom undantas bl.a. ersättning till arbetsgivarens make). Avgift betalas inte heller för lön vid sjukdom m.m. till den del lönen motsvarar sjukpenning eller föräldrapenning som arbetsgivare uppbär enligt reglerna om s.k. arbetsgivarinträde (3:16 AFL). Någon begränsning med hänsyn till arbetstagarens ålder gäller inte. Vad beträffar arbetstagarens bosättning och nationalitet finns ingen annan begränsning än den som i vissa fall kan följa av att arbetstagaren skall omfattas av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. Avgiften utgår med 3,8 % av avgiftsgrundande löneunderlag (19:4 AFL). Influtna avgifter fördelas mellan försäkringskassorna i förhållande till deras utgifter under året för sjukförsäkringsförmåner - inkl. läkemedel - och förvaltning.

Den avgift som de försäkrade själva betalar kallas sjukförsäkringsavgift (19:2 AFL). Till skillnad från vad som tidigare gällt omfattar denna avgift hela sjukförsäkringen utan formell uppdelning på sjukvårdsförmåner, sjukpenning m.m. Avgiftsskyldigheten är begränsad till försäkrade som vid utgången av avgiftsåret är inskrivna i allmän försäkringskassa (19:2). Härigenom undantas de som är under 16 år. Befriad från avgiften är också den som vid avgiftsårets utgång fyllt 67 år och den som i december månad detta år uppburit ålders- eller förtidspension en-

ligt AFL. Folkpensionärer i denna mening är alltså befriade från sjukförsäkringsavgift. En allmän förutsättning för avgiftsskyldighet är vidare att den försäkrade vid taxeringen till statlig inkomstskatt påförs beskattningsbar inkomst för det inkomstår avgiften avser. Avgiften får inte överstiga en tiondel av den beskattningsbara inkomsten.

Sjukförsäkringsavgiften består av en fast och en rörlig del (19:6). Den fasta delen är lika stor för samtliga avgiftsskyldiga i hela landet. För år 1974 utgör den 300 kr. Den tas ut oberoende av om den försäkrades inkomst härrör från förvärvsarbete eller kapital m.m. och kommer i huvudsak att motsvara de försäkrades kostnadsandel för sjukvårdsförmåner, hemmamakeförsäkring, föräldrapenningens garantinivå och kassans administration. Den rörliga delen skall täcka de kostnader som återstår för kassan sedan statsbidrag, arbetsgivaravgift och den fasta avgiftsdelen beaktats. Den motsvarar viss procentsandel av de försäkrades inkomster av förvärvsarbete. Kapitalinkomster beaktas däremot inte. Förvärvsinkomsten beräknas i princip enligt samma regler som gäller för sjukpenninggrundande inkomst. Procentsatsen varierar mellan kassorna, beroende på deras utgifter och avgiftsunderlag. Den rörliga delen är väsentligt lägre för anställda än för egenföretagare, vilket sammanhänger bl.a. med att de anställdas sjukpenning delvis täcks av arbetsgivaravgifterna medan så inte är fallet med egenföretagarnas sjukpenning. Procentsatserna för avgiftsåret 1974 fastställs först under senare hälften av året. För anställningsinkomst kan den genomsnittliga procentsatsen beräknas till ca 1,3 % och den kan antas komma att variera mellan de olika kassorna med några tiondels procentenheter. Vid debitering av preliminär B-skatt för år 1974 beräknas den rörliga avgiftsdelen på inkomst av annat förvärvsarbete efter 3,8 %. Man kan anta att den slutligt fastställda procentsatsen kommer att i genomsnitt ligga på denna nivå i de fall då ingen särskild karenstid gäller. Vid karenstid på tre, trettiotre eller nittiotre dagar blir avgiften lägre.

Försäkringskassan får av statsverket uppbära hela beloppet av de sjukförsäkringsavgifter som vid debitering av slutlig skatt påförts de försäkrade för kassans räkning. Detta innebär att avgiftsförluster på grund av försummad skattebetalning stannar på statsverket (19:10 AFL).

Övriga avgifter

De avgifter som här avses utgör arbetsgivaravgifter i den meningen att de tas ut hos arbetsgivare på de kontantlöner och naturaförmåner i form av kost och bostad, som utgår till anställda. Några av avgifterna tas också ut i form av egenavgifter.

Avgifterna och de procentsatser som tillämpas vid uttag under 1974 framgår av följande uppställningar. I den mån annan uttagsprocent beslutats för 1975 har denna särskilt angivits. För fullständighetens skull har även de redan behandlade avgifterna till sjukförsäkringen tagits med i uppställningarna.

<u>Arbetsgivaravgifter</u>	<u>Procentsats</u>
Socialförsäkringsavgift till	
ATP	10,50 (1975:10,75)
sjukförsäkringen	3,80 (sid.50)
folkpensioneringen	3,30
Arbetsgivaravgift till	
arbetslöshetsförsäkringen m.m.	0,40
Avgift för yrkesskadeförsäkringen	0,25
Arbetarskyddsavgift	0,10
Lönegarantiavgift	0,02
Allmän arbetsgivaravgift	4,00

Härtill kommer byggnadsforskningsavgiften, som tas ut efter 0,5 % av arbetsgivare inom byggnadsindustrin (i prop. 1974:5 föreslås att procentsatsen fr.o.m. 1.1.1975 höjs till 0,6 %). Från denna avgift bortses i det följande. Särskilda regler gäller för uttag av avgifter hos redare; även dessa regler förbigås här.

<u>Egenavgifter</u>	<u>Procentsats</u>
ATP-avgift	10,50 (1975:10,75)
Socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen	3,30
Sjukförsäkringsavgift	(sid.50)
Allmän arbetsgivaravgift	4,00

I fråga om avgiftsunderlaget föreligger vissa skillnader mellan de olika avgifterna. Skillnaderna sammanhänger med olikheter i de materiella förmånsreglerna. Förhållandet medför bl.a. att det sammanlagda procentuella avgiftsuttaget på de löner som betalas av visst företag inte kan beräknas genom en enkel summering av de procentsatser som ovan angivits för arbetsgivaravgifterna. Uttagets storlek kommer att växla med företagets lönestruktur. För hela riket kan det totala avgiftsuttaget under år 1975 antas komma att motsvara drygt 19 % av den totala lönesumman.

Mot bakgrund av skatteutredningens förslag är den allmänna arbetsgivaravgiften av särskilt intresse. Den kan karaktäriseras som en allmän statlig skatt på löneutgifter och vissa företagarkomster, och den är alltså till skillnad från övriga här behandlade avgifter inte specialdestinerad. Den infördes år 1968 för att kompensera för skattebortfallet vid övergången till mervärdeskatt. Grundbestämmelserna finns i förordningen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift. Vid bestämmande av underlaget för den allmänna arbetsgivaravgift som tas ut på löneutbetalningar bortses från arbetstagare vars lön under året understigit 500 kr. och från arbetstagare som inte är obligatoriskt yrkesskadeförsäkrad. Vidare medräknas inte ersättning vid s.k. likställighetsavtal. Något beloppstak finns inte; avgift tas alltså ut även på den del av lönerna som överstiger 7,5 gånger basbeloppet. Underlag för egenavgift utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete enligt 11 kap. 3 § AFL, som härrör från här i riket bedriven rörelse eller från här belägen jordbruksfastighet (avgiftsskyldig är endast den som själv brukat fastigheten). Till grund för beräkning av underlaget för egenavgift ligger den av-

giftsskyldiges taxering till statlig inkomstskatt. Har inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet inte uppgått till 500 kr. medräknas den inte. Sjukpenning är undantagen från egenavgift.

Vad beträffar övriga avgifter på löneutbetalningar beräknas underlaget efter i huvudsak samma regler som gäller för socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen (sid. 50). Vid beräkning av underlag för socialförsäkringsavgiften till ATP görs dock avdrag för den del av varje lönebelopp som understiger basbeloppet vid årets ingång, s.k. basbeloppsavdrag. Denna avgift tas inte heller ut på ersättning till arbetstagare som vid årets ingång fyllt 65 år, och dessutom gäller vissa begränsningar med hänsyn till arbetsgivarens bosättningsland, nationalitet m.m. Vidare bör nämnas att ersättning vid likställighetsavtal inte räknas in i underlaget för avgiften till yrkesskadeförsäkringen eller arbetarskyddsavgiften.

Vad beträffar övriga egenavgifter hänvisas beträffande sjukförsäkringsavgiften till den tidigare lämnade redogörelsen (sid.50). Socialförsäkringsavgiften till folkpensioneringen beräknas på inkomst av annat förvärvsarbete, varvid hänsyn inte tas till årsinkomst som understiger 500 kr. eller till den del av inkomsten som överstiger 7,5 gånger basbeloppet. Ålders- eller förtidspensionerade enligt AFL är befriade från denna avgift. ATP-avgiften beräknas på pensionsgrundande inkomst av annat förvärvsarbete, vilket innebär att från avgift undantas dels den del av inkomsten som ej överstiger ett basbelopp, dels den inkomstdel som överstiger 7,5 gånger basbeloppet vid årets ingång. Sjukpenning inräknas inte heller i underlaget för någon av dessa egenavgifter.

4.1.3 Mervärdeskatt

Mervärdeskatten utgår på omsättningen av varor, tjänster och andra objekt eller prestationer. De grundläggande bestämmelserna finns i förordningen (1968:430) om mervärdeskatt. Skatten tas ut i varje led av tillverknings- och

distributionsprocessen. Varje led svarar för skatten på den värdetillväxt (mervärdet), som uppkommer vid objektets bearbetning eller hantering eller genom annan prestation i det egna ledet. Detta resultat uppnås genom att de skattskyldiga får redovisa skatten på egen omsättning (utgående skatt) men därifrån får dra den skatt, som belastar olika förvärv för verksamheten (ingående skatt). Avdragsrätten är i princip generell och omfattar ingående skatt på förvärv av omsättningstillgångar och anläggningstillgångar samt på anskaffningar av omkostnadskarakter. Den totala effekten blir därför densamma som om hela skatten tagits ut i sista beskattningsledet och kumulativa effekter undviks.

Mervärdeskatten är en konsumtionsskatt. Den är avsedd att träffa den privata och offentliga konsumtionen inom landet. För att detta resultat skall uppnås beskattas importen på ett med den inhemska beskattningen likvärdigt sätt medan exporten är skattefri. Det sistnämnda förhållandet uppnås genom att exportören är befriad från utgående skatt på exportleveranserna men har rätt till avdrag för ingående skatt.

Mervärdeskatten omfattar inte all privat och offentlig konsumtion. Utanför beskattningen faller bl.a. uthyrning av bostäder och lokaler, persontransporter, hälso- och sjukvård, bank- och försäkringstjänster, undervisning och nöjen. Sådan verksamhet belastas i stället med ingående skatt. Andra varor och tjänster, t.ex. bränslen, läkemedel, dagstidningar och internationella godstransporter, har särskilt undantagits från beskattningen med rätt för den som omsätter sådana varor eller tjänster till avdrag för ingående skatt.

Fastighetsområdet omfattas av mervärdeskatten på det sättet att flertalet tjänster som avser mark eller byggnad beskattas. Detta gäller t.ex. uppförande, reparation och underhåll av byggnad. Denna beskattning kompletteras med en beskattning av byggnader, som utgör omsättningstillgång i byggnadsrörelse.

Skattesatsen för mervärdeskatten är 15 % räknat på beskattningsvärdet inkl. skatten. Beskattningsvärdet är i princip det pris som varan eller tjänsten betingar. Skattesatsen motsvarar 17,65 % av priset före skatt. Tjänster på fast egendom och beskattade byggnader beskattas enligt särskilda reduceringsregler. Dessa innebär, att skattesatsen appliceras på beskattningsvärden, som reducerats till 60 % eller 20 % av priset inkl. skatt. Reducering till 20 % görs när det är fråga om tjänster på vägar, hamnar m.fl. anläggningar för samfärdsel och reducering till 60 % i övriga fall. Sistnämnda reducering görs också i fråga om hotell- och restaurangtjänster. Reduceringsreglerna motsvarar skattesatserna 9 % och 3 %, vilka i sin tur motsvarar skattepålägg om 9,89 % och 3,09 % räknat på priset före skatt.

4.2 Regler angående bostadstillägg m.m.

4.2.1 Bostadstillägg till barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn, m.m.

Bostadstillägg utgår i form av dels statligt bostadstillägg till barnfamiljer och dels statskommunalt bostadstillägg till barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn. Dessutom utgår inom ett mindre antal kommuner särskilt kommunalt bostadstillägg till barnfamiljer. Sistnämnda tillägg anknyter till bestämmelserna för det statskommunala bostadstillägget och innebär ett utökat stöd till familjer i lägre inkomstskikt, framför allt till de ensamstående föräldrarna som dominerar dessa inkomstlägen. Inkomstprövat tillägg till studiebidrag, som utgör en del av den studiehjälp som lämnas svenska samt andra här bosatta yngre elever i gymnasieskolan m.fl. skolformer, anknöts år 1972 till det statliga bostadstilläggssystemet och fungerar därefter i huvudsak som ett förlängt statligt bostadstillägg.

Samtliga nu angivna förmåner är inkomstprövade. Till grund för inkomstprövningen ligger i princip den inkomst som fastställts vid taxeringen till statlig inkomstskatt året före bidragsåret. Detta innebär att förmånerna beräknas

med ledning av en inkomst som förvärvats två år före bidragsåret. Det blir därför fråga om en betydande eftersläpning vid inkomstprövningen. För att i viss mån korrigera detta har införts regler av innebörd att, om inkomsten ökat eller minskat väsentligt i förhållande till den taxerade inkomsten, storleken av tilläggen bestäms med hänsyn till en beräknad bidragsgrundande inkomst för det kalenderår för vilket bidrag skall utgå.

Gällande regler beträffande bostadstillägg återfinns i kungörelsen (1968:425, ändrad senast 1973:378) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer och i kungörelsen (1973:379, ändrad senast 1973:956) om statskommunala bostadstillägg. Bostadsstyrelsen meddelar tillämpningsföreskrifter och anvisningar till författningarna. Gällande regler angående inkomstprövat tillägg till studiebidrag återfinns i studiestödslagen (1973:349) och i studiestöds-kungörelsen (1973:418).

Statligt bostadstillägg utgår till i Sverige bosatt familj med barn under 17 år, som helt eller delvis försörjs inom familjen. Fosterbarn, som sedan minst sex månader vistas i familjen, anses som försörjt inom familjen. Enligt bostadsstyrelsens anvisningar avses med familj makar med barn eller ensamstående med barn. Med familj jämställs föräldralösa syskon och med makar jämställs man och kvinna, som utan att vara gifta lever tillsammans, om de tidigare varit gifta med varandra eller gemensamt har eller har haft barn.

Oreducerat bostadstillägg utgår med 75 kr./mån. eller 900 kr./år för varje barn i familjen. Några krav på bostadens storlek och utrustning ställs inte för rätt till statligt bostadstillägg utan detta har karaktären av en inkomstprövad komplettering av det allmänna barnbidraget.

Till grund för inkomstprövningen ligger familjeförsörjarens eller, om denne är gift, båda makarnas till statlig inkomstskatt taxerade inkomst vid taxeringen året före bidragsåret. Avtrappningen av det statliga bostadstillägg-

get framgår av följande tablå:

Taxerad inkomst per år	Bostadstillägget reduceras med nedanstående andel av inkomsten (reduceringsfaktorn)
- 23 000	0 %
23 000 - 26 000	12 %
26 000 - 36 000	18 %
36 000 -	24 %

Vissa justeringar företas dock av den taxerade inkomsten. Om det sammanlagda avdraget för underskott i förvärvskärla överstiger 4 000 kr. läggs det överskjutande beloppet till den taxerade inkomsten, och om den sammanlagda för- mögenheten överstiger 50 000 kr. läggs 1/5 av det över- skjutande beloppet till den taxerade inkomsten.

Om den faktiska inkomsten ökat eller minskat väsentligt i förhållande till den taxerade inkomsten bestäms, som tidi- gare anförts, bostadstillägget med hänsyn till den beräk- nade bidragsgrundande inkomsten för bidragsåret. Enligt bostadsstyrelsens anvisningar anses väsentlig inkomst- minskning föreligga, om den faktiska årsinkomsten för bi- dragsåret beräknas nedgå med minst 1/4 i förhållande till den faktiska årsinkomsten under det år taxeringen avser och om minskningen bedöms som varaktig. En förutsättning är vidare att inkomstminskningen skall ha inträffat när beslut om bostadstillägg meddelas. Väsentlig inkomstök- ning anses ha inträffat om den faktiska inkomsten ökat vid ansökningstillfället och om den under hela bidragsåret med minst 5 000 kr. beräknas överstiga den högsta inkomst vid vilken statligt och statskommunalt bidrag kan utgå.

Även bostadstillägg som redan utgår kan omprövas. Den som uppbär bostadstillägg har upplysningsplikt beträffande omständigheter som har betydelse för rätten till bostads- tillägg. Sådana omständigheter är väsentlig inkomstökning, ändrad familjebildning, flyttning till annan bostad, änd- rad bostadskostnad m.m.

För att förhindra att bostadstillägg utgår till familj som trots låg taxerad inkomst har en hög standard föreskrivs att, om det är uppenbart att familjen saknar behov av bostadstillägg, länsbostadsnämnden får besluta att bostadstillägg inte skall utgå till familjen, även om villkoren i övrigt för bostadstillägg är uppfyllda.

Inkomstprövat tillägg till studiebidrag utgår till studerande, som fyllt 17 år och som, under det kalenderår då läsåret börjar, fyller högst 19 år. Oreducerat bidrag utgår med 75 kr./mån. under läsåret eller totalt 675 kr./kalenderår.

Inkomstprövningen grundas på familjens sammanlagda till statlig inkomstskatt taxerade inkomst vid taxeringen året före bidragsåret med de justeringar beträffande underskott i förvärvskälla och förmögenhet som gäller vid det statliga bostadstillägget. Med familj avses antingen den studerande och hans föräldrar eller den studerande och hans make. Även inkomst och förmögenhet hos förälder, som inte är vårdnadshavare, skall beaktas om denne stadigvarande sammanbor med förälder som är vårdnadshavare. Med förälder jämställs fosterförälder och i regel även styvförälder.

Avtrappningen av tillägget har avpassats så att familj som har statligt bostadstillägg kompenseras för det bortfall av bostadstillägget som inträffar när barnet fyller 17 år, under förutsättning att barnet studerar.

Statskommunalt bostadstillägg utgår både till barnfamiljer och till låginkomsttagare utan barn. För att bostadstillägg skall utgå till barnfamilj fordras att familjen har barn under 17 år eller barn, för vilket familjen uppbär förlängt barnbidrag eller studiehjälp. I sistnämnda fall gäller dock att statskommunalt bostadstillägg skall ha utgått redan då barnet fyllde 17 år. Bostadstillägg till ensamstående utan barn eller makar utan barn skall utgå endast om den ensamstående eller en av makarna fyllt 20 år. En ytterligare förutsättning är att de bidragsberättigade inte åtnjuter kommunalt bostadstillägg till folkpension

och inte heller endast på grund av regeln om inkomstprövning är uteslutna från sådant bostadstillägg. Undantag från åldersgränsen kan göras om synnerliga skäl föreligger. Beträffande både barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn gäller som krav för bostadstillägg att de bidragsberättigade skall ha egen bostad.

För barnfamiljer sker inkomstprövningen och avtrappningen av det statskommunala bostadstillägget på samma sätt som vid det statliga bostadstillägget (sid.57f). Vid reduceringen av bidraget skall det statliga och det statskommunala bostadstillägget sammanläggas och det statliga tillägget reduceras i första hand. För låginkomsttagare utan barn sker inkomstprövning och avtrappning av tillägget i princip efter samma grunder som gäller för barnfamiljer, men reduceringsgränsen ligger därvid 5 000 kr. lägre än för barnfamiljer. Avtrappningen framgår av följande uppställning:

Taxerad inkomst per år	Bostadstillägget reduceras med nedanstående andel av inkomsten (reduceringsfaktorn)
- 18 000	0 %
18 000 - 21 000	12 %
21 000 - 31 000	18 %
31 000 -	24 %

Det statskommunala bostadstillägget är anknutet till bostadskostnaden på så sätt att statsbidrag utgår till kommunerna för bostadstillägg med upp till 80 % av den bostadskostnad som ligger inom följande gränser:

för ensamstående

utan barn	300 - 550 kr./månad
med ett eller två barn	300 - 650 kr./månad
med tre eller fyra barn	300 - 800 kr./månad
med fem eller flera barn	300 - 925 kr./månad

för makar

utan barn	400 - 650 kr./månad
med ett eller två barn	400 - 750 kr./månad
med tre eller fyra barn	400 - 900 kr./månad
med fem eller flera barn	400 - 1 025 kr./månad

Enligt bostadsstyrelsens anvisningar skall reducering av bostadskostnaden ske om kostnaden är oskäligt hög i förhållande till kostnadsläget på orten, om bostaden innehas delvis av annan än bidragssökanden och av sådant sökandens barn, som fyller högst 20 år under bidragsåret, eller om bidragssökanden eller familjen disponerar alltför stort antal rum i förhållande till antalet boende.

Finansieringen av bostadstilläggen sker genom statliga och kommunala medel. Det statliga bostadstillägget liksom det inkomstprövade tillägget till studiebidrag bekostas helt av staten. Vad gäller det statskommunala bostadstillägget står kommunerna i första hand för kostnaderna, men statsbidrag utgår med 70 % av kommunernas kostnader för bostadstillägg, som utgår enligt ovanstående regler.

4.2.2 Avgifter för barntillsyn

Svenska kommunförbundet har den 10 oktober 1970 utfärdat en rekommendation till kommunerna angående normaltaxa för föräldraavgifter inom barntillsynsverksamheten. Avgiftstaxan, som är avsedd att tillämpas vid daghem och familjedaghem samt vid tillsyn av sjuka barn, framgår av tabell 4:1.

Av en enkät, som kommunförbundet gjorde hos kommunerna år 1971, framgår att 61 % av kommunerna följde 1970 års rekommendation beträffande daghemsavgifter och 63 % beträffande avgifter vid familjedaghem. Men den utveckling

som därefter ägt rum har inneburit att dessa procenttal sjunkit, så att fler kommuner övergått till att använda egna avgiftstaxor. Dessa innebär ofta att den lägsta avgiften sätts högre och den högsta avgiften lägre än den av förbundet rekommenderade taxan. Vidare tillämpar några kommuner enhetliga avgifter efter samma grunder som anges i familjepolitiska kommitténs betänkande Familjestöd (SOU 1972:34). Andra kommuner har inkomstprövade avgifter som utgår med fasta belopp per månad. Andra åter uttar enhetliga månadsbelopp och inkomstdifferentierade tilläggsavgifter för varje dag som barnet vistas på daghem.

4.3 Folkpensionärernas förmåner och beskattning

4.3.1 Förmåner

Folkpensioneringen omfattar både generella och inkomstprövade förmåner. De generella förmånerna utgörs av ålderspension, förtidspension och familjepension i form av änkepension och barnpension. Ålderspension liksom hel förtidspension och änkepension utgår för år räknat med 90 % av basbeloppet för ensamstående pensionär och med sammanlagt 140 % av basbeloppet för två pensionsberättigade makar eller med 70 % för vardera maken. Härtill kommer i vissa fall pensionstillskott (se nedan). Basbeloppet uppgår f.n. (mars 1974) till 8 100 kr. De inkomstprövade förmånerna utgörs av kommunalt bostadstillägg, hustrutillägg och vissa änkepensioner. Dessutom förekommer inom folkpensioneringen vissa tilläggsförmåner, bl.a. till invalidiserade försäkrade.

Bestämmelserna om nämnda folkpensionsförmåner återfinns i AFL samt lagen (1969:205, ändrad senast 1971:276) om pensionstillskott och lagen (1962:392, omtryckt 1973:909) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg.

Pensionstillskott utgår som en komplettering av folkpensionen i form av ålderspension, förtidspension och änkepension till pensionär som inte har ATP eller som har låg ATP. Tillskottet utgår med samma belopp för ogift som för

gift pensionär. Systemet med pensionstillskott infördes år 1969 och innebär att folkpensionerna under en tioårsperiod, räknat från den 1 juli 1969, skall höjas till en viss garantinivå. Pensionstillskottet var under första budgetåret, 1.7.1969 - 30.6.1970, 3 % av basbeloppet och stiger därefter med 3 % av basbeloppet varje budgetår för att den 1 juli 1978 nå upp till 30 % av basbeloppet. För innevarande budgetår utgår pensionstillskott med 15 % av basbeloppet. I den mån ATP tillsammans med pensionstillskottet överstiger 30 % av basbeloppet reduceras pensionstillskottet. Pensionstillskott utgår därmed endast till den vars ATP är lägre än 30 % av basbeloppet.

Hustrutillägg tillkommer hustru till den, som antingen fyllt 67 år och uppbär ålderspension eller dessförinnan har förtidspension. I regel fordras att hustrun fyllt 60 år och att makarna varit gifta minst fem år. Hustrutillägg utgår inte om hustrun själv uppbär folkpension och upphör när hon fyller 67 år. Oreducerat tillägg motsvarar skillnaden mellan å ena sidan ålderspension och pensionstillskott för två makar och å andra sidan ålderspension och pensionstillskott för ogift.

Kommunalt bostadstillägg kan utgå till den som uppbär folkpension i form av ålderspension, förtidspension och änkepension eller till den som uppbär hustrutillägg, under förutsättning att den försäkrade är mantalsskriven inom vederbörande kommun. Kommunerna svarar helt för finansieringen av tilläggen och varje kommun bestämmer själv om tillägg skall utgå eller inte inom kommunen. Kommunerna bestämmer även i princip efter vilka grunder tillägg skall utgå. Beträffande inkomstprövningen måste kommunerna dock följa vissa fastställda regler, som redovisas nedan.

Alla kommuner har numera infört kommunalt bostadstillägg och tillämpar i huvudsak ett av följande tre alternativ:

- Alt. 1 innebär att tillägg utgår med ett generellt belopp till alla folkpensionärer oavsett den verk-

liga bostadskostnaden. Olika belopp tillämpas dock beträffande ensamstående och gifta.

- Alt. 2 innebär att tillägget knyts till den verkliga bostadskostnaden. Tillägget brukar dock maximeras antingen till ett visst belopp eller en viss rumsstandard (t.ex. 2 rum och kök).
- Alt. 3 utgör en kombination av de föregående två alternativen och innebär att tillägg utgår med dels ett grundbelopp och dels ett ytterligare belopp som motsvarar bostadskostnaden eller del av denna. Vanligen tillämpas samtidigt ett belopp- eller standardmaximum och i vissa fall en kombination av dessa.

Utvecklingen har gått i den riktningen att allt flera kommuner övergått till att tillämpa regler som närmast ansluter sig till alternativ 3. De beloppsmässiga skillnaderna mellan de olika kommunerna är dock mycket stora. I januari 1973 varierade det kommunala bostadstilläggets maximibelopp för ensamstående folkpensionär från 500 kr./år till över 7 000 kr./år. Medianvärdet för hela riket för de olika alternativen utgjorde vid samma tidpunkt för ensamstående folkpensionär 1 206 kr./år, 3 025 kr./år resp. 2 725 kr./år.

För hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg gäller samma inkomstprövningsregler. Dessa innebär att tillägg skall reduceras med hälften av den pensionsberättigades inkomst vid sidan av folkpensionen i den mån sidoinkomsten överstiger 1 500 kr. för den som är gift och 2 000 kr. för ensamstående. Som sidoinkomst räknas inte allmänt barnbidrag, ATP i den mån denna föranlett minskning av pensions-tillskott eller barntillägg, livränta som avräknats mot ATP, eller understöd från anförvant. Som sidoinkomst räknas inte heller socialunderstöd eller bostadstillägg till barnfamiljer. Vid uppskattning av förmögenhetsavkastning skall denna höjas med 10 % av det belopp, varmed förmögenheten överstiger 40 000 kr. för den som är gift och 50 000 kr. för annan pensionsberättigad. Om det föreligger rätt till både hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg

skall det kommunala bostadstillägget reduceras i första hand.

Beträffande makar beaktas deras sammanlagda sidoinkomst och förmögenhet på så sätt att sidoinkomst och förmögenhet sammanläggs och därefter fördelas med hälften på vardera maken. Inkomstprövningen sker sedan för vardera maken för sig, varvid gäller de inkomst- och förmögenhetsgränser som angivits ovan för gift pensionsberättigad. Härav följer att makar kan ha en sammanlagd sidoinkomst på 3.000 kr., innan tillägget börjar reduceras. Vidare innebär reglerna att, i de fall då endast den ene maken har rätt till tillägg, endast hälften av sidoinkomsten kommer att beaktas vid inkomstprövningen.

För såväl hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg gäller att gift pensionsberättigad som stadigvarande lever åtskild från sin make skall - om inte särskilda skäl föranleder annat - behandlas som ogift. Makar behandlas således som gifta endast om de lever tillsammans eller bara tillfälligt lever åtskilda. Å andra sidan skall pensionsberättigade som inte är gifta med varandra behandlas som makar, om de tidigare varit gifta med varandra eller har eller har haft gemensamt barn, under förutsättning att de stadigvarande sammanbor.

Finansieringen av samtliga angivna folkpensionsförmåner med undantag av kommunalt bostadstillägg sker med statliga medel. De kommunala bostadstilläggen finansieras helt av vederbörande kommun.

4.3.2 Beskattningsregler

Folkpensionsförmånerna är i princip skattepliktiga. Kommunalt bostadstillägg och tilläggsförmåner till invaliderade försäkrade har dock enligt 19 § KL undantagits från beskattning. De skattepliktiga folkpensionsförmånerna behandlas som A-inkomst. Detta betyder att makars folkpensioner inte sambeskattas vid den statliga inkomstbeskattningen. Vidare kan folkpensionsförmånerna grunda rätt till förvärvsavdrag.

Även om folkpensionsförmånerna således i princip behandlas som andra skattepliktiga tjänsteintäkter, kommer de ändå ofta att undantas från beskattning på grund av reglerna om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Enligt 50 § 2 mom. fjärde stycket KL gäller att skattskyldig, vars inkomst till icke obetydlig del utgjorts av folkpension, skall - om särskilda omständigheter inte föranleder annat - anses ha rätt till extra avdrag på grund av nedsatt skatteförmåga. Enligt anvisningarna till samma paragraf är skattskyldig, som vid sidan av folkpensionen även haft annan inkomst, berättigad till ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag.

För makar och i taxeringshänseende likställda skattskyldiga bestäms extra avdrag med hänsyn till båda makarnas inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Även om folkpensionsförmånerna särbeskattas, kvarstår således en sambeskattning när det gäller att bestämma extra avdrag.

Riksskatteverket fastställer grunderna för beräkning av extra avdrag för folkpensionärer. Enligt verkets anvisningar, som utformats med ledning av departementschefens uttalanden i prop. 1970:70, är avdragets storlek beroende av den till statlig inkomstskatt taxerade inkomstens storlek. Principen är att en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst, som motsvarar vanlig folkpension inkl. pensionstillskott samt en sidoinkomst på 1 500 kr. för ensamstående folkpensionär resp. 2 000 kr. för makar, inte skall medföra beskattningsbar inkomst. När den taxerade inkomsten överstiger dessa beloppsgränser avtrappas det extra avdraget med $\frac{1}{3}$ av överskjutande belopp. Förmögenhetsinnehav beaktas på så sätt att förmögenhet mellan 50 000 kr. - 80 000 kr. föranleder reduktion av avdraget och att när förmögenheten överstiger 80 000 kr. rätten till extra avdrag upphör.

De angivna riktlinjerna innebär att inkomstgränserna för skattefrihet och för avtrappning av det extra avdraget är direkt beroende av folkpensionens storlek och därmed av

ändringar i basbeloppet. För varje års taxering faststäl-
ler därför riksskatteverket nya inkomstgränser.

Det uppdrag som skatteutredningen fått genom tilläggsdirektiven samt utredningens överväganden och förslag i detta betänkande bör ses mot bakgrund av det reformarbete som under senare år bedrivits på beskattningens och socialpolitikens områden. Härvid finns anledning att beakta såväl redan genomförd lagstiftning som innehållet i vissa utredningsförslag som ännu inte föranlett lagstiftningsåtgärder. Det omfattande utredningsarbete som f.n. pågår på dessa områden bör också uppmärksammas.

I detta avsnitt lämnas en redogörelse för reformarbetet. Någon fullständighet åsyftas inte utan redogörelsen begränsas till de frågor som bedömts ha mer omedelbart intresse för skatteutredningens aktuella uppdrag.

5.1 Beskattning

1970 års skattereform

Reformen hade två huvudsyften, nämligen att omfördela skattebördan till förmån för låginkomsttagare och flertalet barnfamiljer samt att genomföra individuell beskattning av makars arbetsinkomster. Flera medel användes för att åstadkomma de åsyftade effekterna. De huvudsakliga inslagen i skattereformen var följande: en ny och för alla individer gemensam statlig inkomstskatteskala, individuella grundavdrag på 4 500 kr. som avtrappas vid taxerad inkomst överstigande 30 000 kr., nya regler för förvärvsavdragen, individuell beskattning av s.k. A-inkomst, skattereduktion (s.k. hemmakeavdrag, sid. 46) och särskilda åtgärder för folkpensionärer.

Frågan om utformningen av grundavdraget diskuterades i prop. 1970:70 sid. 75 med utgångspunkt från det förhållandet att kommunalskatten sedan länge utgjort den största skatteposten för låg- och mellaninkomsttagare. Det anfördes att omfördelningen av skattebördan i första hand måste ta sikte på åtgärder för att lätta det kommunala

skattetrycket. Detta borde ske genom höjning av avdraget från dåvarande 2 250 kr. för ensamstående utan barn och 4 500 kr. för gifta tillsammans och ensamstående med barn till 4 500 kr. för alla inkomstagare oberoende av civilstånd. Genom avtrappning av avdraget i de högre inkomstlägena kunde det höjas kraftigt för skattskyldiga i de lägre inkomstskikten utan att detta ledde till alltför stort bortfall av skatteunderlaget för kommunerna. I propositionen föreslogs därför de regler om avtrappning som beskrivits ovan i avsnitt 4.1.1.

Den individuella beskattningen av arbetsinkomster motiverades av rättviseskäl och arbetsmarknadspolitiska skäl. Det ansågs dock inte möjligt att under rådande förhållanden göra en fullständig övergång till individuell beskattning. I propositionen föreslogs det system för beskattning av A- och B-inkomster som beskrivits ovan på sid. 45, vilket innebar att sambeskattningen av kapitalinkomster bibehölls. Ett annat undantag från den individuella beskattningen utgjorde skattereduktionen. Departementschefen anförde att den skattehöjning för gifta, som föranleddes av den nya skatteskalen, i många äktenskap kompenserades av de förbättringar som den individuella beskattningen medförde när båda makarna förvärvsarbetade. Man konstaterade emellertid att det i andra äktenskap var omöjligt att kompensera en skattehöjning genom att den make som inte haft inkomst gick ut i arbete. Vårnaden av barn och anhöriga hindrade i många fall att båda makarna förvärvsarbetade. På många orter saknades dessutom arbetstillfällen för båda makarna. Med hänsyn härtill måste - medan utbyggnaden pågick inom arbetsmarknad och socialpolitik - övergången till särbeskattning göras mjukare för familjer där endast ena maken förvärvsarbetade. Detta skulle ske genom skattereduktion, som kunde ses som en ersättning för rätten för gift skattskyldig att tillgodoräkna sig andre makens ortsavdrag i de fall då denne inte själv kunde utnyttja det.

I de riksdagsmotioner som väcktes med anledning av prop. 1970:70 anfördes bl.a. att förslaget medförde skärpning av marginals-katten i vissa inkomstlägen samt att avtrapp-

ningen av grundavdraget innebar en progressionsskärpning som inte direkt kunde framläsas av skatteskalan. Andra motioner berörde skattereduktionen; i en av dem yrkades att reduktionen skulle börja avtrappas vid den gräns där grundavdraget upphörde eller således vid en statligt taxerad inkomst på 52 500 kr.

Bevillningsutskottet behandlade propositionen och därav föranledda motioner i betänkandet BeU 1970:40. Beträffande marginalskatten sade sig utskottet vara medvetet om att departementschefens förslag innebar vissa marginalskatteskarpningar men ansåg det av statsfinansiella skäl inte vara möjligt att då binda sig för skattelättnader som gick nämnvärt längre än vad departementschefen förordade. Vad åter beträffar motionsförslaget om avtrappning av skattereduktionen sade sig utskottet ha viss förståelse för syftet med förslaget men ansåg sig av administrativa skäl och med hänsyn till de höga marginaleffekterna som förslaget föranledde inte kunna biträda det.

I nu berörda delar godtogs förslagen i prop. 1970:70 av riksdagen utan sakliga ändringar (rskr 230).

1970 års skattereform finansierades genom höjning av mervärdeskatten från 10 till 15 % och genom höjning av skatten på större arv och förmögenheter.

Skatteomläggningen år 1972

Samtidigt som skatteutredningens huvuddirektiv offentliggjordes föreslogs i prop. 1972:95 en omläggning av den statliga inkomstskatteskalan. Det framhölls i propositionen att de två åren efter 1970 års reform präglats av förhållandevis starka pris- och lönehöjningar samt kommunala skattehöjningar. Med hänsyn till denna utveckling ansågs ett omedelbart skattepolitiskt ingripande nödvändigt. Detta borde ske genom en begränsad justering av statsskatteskalan. Förslaget, som borde ses som en provisorisk åtgärd i avvaktan på skatteutredningens resultat, innebar skattelättnader på 2,4 miljarder kr. för inkomst-

tagare i inkomstlägen upp till 100 000 kr. Den största procentuella skattelättnaden skedde vid årsinkomster upp till 25 000 kr. medan skattelättnaden i absoluta tal var störst vid inkomster mellan 35 000 och 70 000 kr., där den uppgick till 900 kr. om året.

I propositionen redovisades också en preliminär överenskommelse mellan regeringen samt representanter för Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet. Överenskommelsen innebar att förbunden skulle utfärda rekommendationer till kommunerna och landstingen att under åren 1973 och 1974 avstå från höjd kommunalskatt resp. landstingsskatt. Endast i absolut trängande fall kunde en höjd debitering godtas. Denna borde i så fall begränsas till 1 kr. för den sammanlagda utdebiteringen under hela tvåårsperioden.

I propositionen föreslogs att skattereformen - och samtidigt föreslagna höjningar av de allmänna barnbidragen och studiebidragen - skulle finansieras främst genom att mervärdeskattesatsen höjdes från 15 till 20 % samtidigt som beskattningsvärdet lades om från värde inkl. skatt till värde exkl. skatt. Vidare föreslogs höjning av vissa punktskatter m.m.

Skatteutskottet tillstyrkte den föreslagna omläggningen av statsskatteskalen (SkU 1972:32). Beträffande finansieringen anförde utskottet i huvudsak följande. Enligt dess mening skulle en finansiering genom höjd mervärdeskatt vara att föredra från samhällsekonomisk synpunkt, men då utskottet konstaterat att det inte fanns gehör för denna finansieringsform hade utskottet i stället övervägt en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften. En sådan höjning påverkade inte priserna lika snabbt och i samma utsträckning som en höjning av mervärdeskatten. Utskottet var emellertid medvetet om att en höjning av avgiften av den storlek som erfordrades kunde få ogynnsamma verkningar för såväl exportindustrin och handelsbalansen som selsättningen och investeringsviljan. De nackdelar en avgiftshöjning medförde borde dock inte överbetonas och

borde för övrigt ses mot bakgrund av att industriinvesteringarna ökat avsevärt, inte minst till följd av de senaste årens stimulansåtgärder från samhällets sida. På grund härav och med hänsyn till den väntade konjunkturförbättringen och ökningen av exporten under andra halvåret 1972 bedömde utskottet det möjligt att höja den allmänna arbetsgivaravgiften från 2 till 4 %. I den mån en höjning av arbetsgivaravgiften skulle innebära en merkostnad för primärkommuner och landsting i förhållande till den i propositionen föreslagna höjningen av mervärdeskatten förutsatte utskottet att Kungl. Maj:t skulle för riksdagen framlägga förslag om lämpliga kompensationsåtgärder.

Riksdagen följde skatteutskottet vad beträffar förslaget att höja den allmänna arbetsgivaravgiften i stället för mervärdeskatten (rskr 238).

1973 års skatteomläggning

I prop. 1973:144 föreslogs att folkpensionsavgiften skulle slopas fr.o.m. år 1974 och ersättas av en socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen på 3,3 % som skulle debiteras arbetsgivare och egenföretagare. Föredragande departementschef anförde att förslaget skulle ses i samband med 1974 års avtalsrörelse och att det förutsattes bli beaktat vid de kommande avtalsförhandlingarna. Han framhöll att de föreslagna åtgärderna skulle skapa förutsättningar för ökade realinkomster samtidigt som lönerörelsen kunde hållas inom ramen för vad den samhällsekonomiska balansen krävde. Åtgärderna tog främst sikte på löntagarna. Slopandet av folkpensionsavgiften borde emellertid av praktiska skäl vara generellt. Även egenföretagare borde därför omfattas av befrielse och i stället påföras den nya socialförsäkringsavgiften i likhet med arbetsgivarna. I propositionen anfördes också att de frågor som sammanhängde med åtgärdernas effekter på den kommunala ekonomin skulle diskuteras med kommunförbunden sedan avtalsförhandlingarna slutförts.

Propositionens förslag tillstyrktes av socialförsäkrings-

utskottet och antogs av riksdagen (SfU 1973:28, rskr 339).

Andra skattereformer m.m.

Vid sidan av de skatteomläggningar som behandlats ovan har under perioden 1970 - 1973 liksom under tidigare år skett en kontinuerlig översyn av skattelagstiftningen. Bland åtgärder under år 1973 av betydelse för utformningen av inkomstbegreppet vid beskattningen av fysiska personer kan nämnas införandet av skatteplikt för sjukpenning, dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa m.m., slopandet av avdragsrätt för premie för makes pensionsförsäkring samt begränsningen av rätten till avdrag för periodiskt understöd.

Samtidigt som skattesystemet varit föremål för kontinuerlig översyn av lagstiftaren har ett omfattande utredningsarbete bedrivits på beskattningsområdet. Allmänna skatteberedningen avgav år 1964 betänkandet Nytt skattesystem (SOU 1964:25), som har stort principiellt intresse för det arbete som nu bedrivs av skatteutredningen. Därefter har flera andra utredningar slutfört undersökningar av betydelse för skatteutredningens arbete. Det kan här vara tillräckligt att nämna de betänkanden som avgivits av familjeskatteberedningen (Ds Fi 1969:4 och 5), utredningen om definitiv källskatt (SOU 1972:11) och skatteutredningen om periodiskt understöd (SOU 1972:87). Vidare har skatteutredningen naturligtvis anledning att kontinuerligt följa andra nu pågående utredningar. I sammanhanget finns särskilt anledning att erinra om företagsskatteberedningens arbete. I beredningens uppdrag ingår att söka kartlägga de fördelningspolitiska verkningarna såväl av nuvarande företagsbeskattning som av de förändringar härav som utredningen kan komma att föreslå. Vidare har åt beredningen uppdragits bl.a. att undersöka verkningarna av arbetsgivaravgifter och andra bruttoskatter från olika synpunkter. Redan av dessa exempel torde framgå att beredningens uppdrag har viktiga beröringspunkter med det uppdrag som skatteutredningen erhållit. Det bör slutligen erinras om att bostadsskattekommittén - i likhet med boende-
SOU 1974:20

utredningen och utredningen rörande bostadsfinansieringen - kan förväntas avge betänkanden vid samma tidpunkt som skatteutredningens nu föreliggande betänkande läggs fram.

5.2 Barnbidrag, bostadstillägg m.m.

Jämsides med de förändringar som under senare år skett på det skattepolitiska området har även det familjepolitiska stödsystemet varit föremål för ett omfattande reformarbete. Av betydelse för utredningsuppdraget är framför allt den utveckling som ägt rum beträffande de allmänna barnbidragen, bostadstilläggen och samhällets barn tillsyn.

De allmänna barnbidragen, som ger alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt stöd, har höjts vid ett flertal tillfällen och utgör från den 1 januari 1974 1 500 kr. per barn och år. Utvecklingen av barnbidragen i förhållande till prisutveckling och standardutveckling framgår av tabell 5:1. Tabellen visar att barnbidraget har hållit jämna steg med den privata konsumtionsutvecklingen, vilket innebär att bidragets realvärde har ökat avsevärt från mitten av 1960-talet.

Även beträffande bostadstilläggen har en anpassning skett till kostnadsutvecklingen. Detta har åstadkommits därigenom att reduceringsgränsen, dvs. den gräns vid vilken bostadstillägget börjar avtrappas, liksom övre hyresgränserna vid det statskommunala bostadstillägget kontinuerligt höjts. Genom en reform år 1972 har dessutom bostadstilläggen kraftigt förstärkts. Reformen innebar bl.a. att det statliga bostadstillägget, som tidigare bestått av ett grundbelopp och bostadsanknutna tilläggsbelopp, omkonstruerades till ett enhetligt inkomstprövat stöd på 75 kr./mån. för varje barn oberoende av familjens bostadsstandard. Genom att bostadsanknytningen upphörde ändrade tillägget även karaktär och utgör numera en inkomstprövad komplettering av det allmänna barnbidraget. Samtidigt fördubblades det statsbidragsberättigade kommunala bostadstillägget från 40 % till 80 % av hyreskostnaden inom de fastställda hyresgränserna. Vidare höjdes åldersgränsen för barn som

berättigar till bostadstillägg från 16 år till 17 år. Som en följd av reformen ändrades samma år även det inkomstprövade tillägget till studiebidrag. Tillägget anknöts till det statliga bostadstilläggssystemet och fungerar därefter i huvudsak som ett förlängt statligt bostadstillägg. Den 1 januari 1974 genomfördes en ytterligare reform som innebär att det statskommunala bostadstillägget utvidgats och numera kan utgå även till låginkomsttagare utan barn. Samtidigt har även gjorts vissa förbättringar av bostadstilläggen till ensamstående med barn.

Vad avser kostnaderna för samhällets barntillsyn har utvecklingen under senare år inneburit en allt större statlig subventionering av dessa. Statsbidraget till driften av daghem har höjts kraftigt och från att ha utgjort 1 600 kr. per plats den 1 januari 1970 uppgår bidraget fr.o.m. den 1 juli 1974 till 6 500 kr. per plats och år. I detta sammanhang kan även nämnas den konjunkturpolitiskt motiverade förstärkning som f.n. görs beträffande samhällets barntillsyn. Denna innebär att statsbidraget till anordnande av barnstugor fördubblas från 6 000 kr. till 12 000 kr. per plats för sådana platser som påbörjas under tiden den 15 oktober 1973 - den 31 december 1974 och färdigställs senast under våren 1975, och vidare att statsbidraget till kommunala familjedaghem för den verksamhet som avser kalenderåret 1974 höjs från 35 % till 50 % av kommunernas kostnader för lön och sociala förmåner (exkl. omkostnadsersättning) åt dagbarnvårdare efter avdrag för influtna föräldraavgifter.

Utvecklingen av familjestödet har inneburit påtagliga förbättringar av barnfamiljernas ekonomiska villkor. Den satsning som gjorts för att styra stödet till familjer i lägre inkomstskikt har dock även medfört att familjerna vid inkomstökningar drabbas av kännbara marginaleffekter genom progressiviteten av beskattningen och de kommunala barntillsynsavgifterna och genom avtrappningen av de inkomstprövade tilläggen. Familjepolitiska kommittén har ingående behandlat detta problem. Kommitténs förslag angående ny konstruktion av bostadstilläggen och barntillsyns-

avgifterna innebär i korthet följande.

Nuvarande regler med reducering av bostadstilläggen med 12, 18 och 24 % av inkomsterna i vissa intervall föreslås ersatta med en enhetlig reduktionsfaktor på 15 % för all inkomst över en viss nivå. Detta motiveras med att en enhetlig reduktionsfaktor dämpar den sammanlagda marginal-effekten av höjd skatt och minskat bidrag vid inkomstökningar och samtidigt medför en förenkling av systemet. En relativt låg faktor är erforderlig om man vill undvika bidragsminskningar. Kommittén påpekar att förslaget även innebär att stödet kommer att utgå betydligt högre i inkomstlägena än vid tillämpning av nuvarande system. Detta inträffar dock endast i de fall då familjens bostadskostnader uppgår till eller överstiger de övre hyresgränserna. För det stora flertalet familjetyper kommer därför stödet att upphöra vid inkomster på ca 30 000 - 50 000 kr./år. Kommittén finner det i och för sig inte orimligt att familjer med fyra eller flera barn och mycket höga hyror får stöd ända upp i inkomstläget 50 000 - 70 000 kr./år med beaktande av den försörjningsbörda som många barn utgör.

Kommittén föreslår även en övergång till en mer aktuell inkomstprövning genom att den skattskyldiges uppgift i den allmänna självdeklarationen angående sammanräknad inkomst vid taxeringen till statlig inkomstskatt läggs till grund för prövningen och ansökan om bostadstillägg görs vid deklarationstillfället. Härigenom begränsas den nuvarande tvååriga eftersläpningen till ett år. För att kompensera de bidragsberättigade för att de allmänna avdragen inte längre beaktas vid inkomstprövningen föreslås att inkomstgränsen för oreducerat bidrag höjs med 1 000 kr. och att ett fribelopp på 2 000 kr. tillgodoförs de löntagare, som har rätt till förvärvsavdrag.

Vad beträffar avgifter för barntillsyn föreslår kommittén ett system med enhetliga avgifter. Dessa bör i princip fastställas till 14 kr./dag för makar och 7 kr./dag för ensamstående. För familjer med mer än ett barn på daghem

bör avgiften för vart och ett av det andra och därpå följande barn sättas till 7 kr./dag för makar och 4 kr./dag för ensamstående. Kommunerna skall dock ha frihet att sätta en lägre enhetstaxa än den angivna och att medge hel eller partiell avgiftsbefrielse i enskilda fall. För barn, vars tillsyn omfattar halva dagen eller mindre, bör halv avgift tillämpas. Bestämmelse om den enhetliga taxan bör fogas som villkor till statsbidragsbestämmelserna för barntillsynsverksamheten. Förslaget motiveras med att enhetliga avgifter reducerar de samlade marginaleffekterna för barnfamiljer och även medför en administrativ förenkling. Kommittén anser att nuvarande differentiering av avgifterna knappast kan motiveras från fördelningspolitisk synpunkt, eftersom inkomstfördelningen endast når de familjer som har barn i samhällets barntillsyn och därför får en förhållandevis liten effekt. I betänkandet påpekas även att risken för social snedrekrytering sannolikt kommer att försvinna om man inför enhetliga avgifter.

Efter remissbehandlingen av familjepolitiska kommitténs betänkande tillsattes i början av år 1973 en teknisk utredning, den s.k. bostadstilläggsgruppen, som fått i uppdrag att göra en översyn av inkomstprövningsreglerna och administrationen av bostadstilläggen. Gruppen beräknas redovisa sitt uppdrag ungefär vid samma tidpunkt som detta betänkande läggs fram.

I de senaste årens riksdagsdebatt har både bostadstilläggen och samhällets barntillsyn varit föremål för åtskillig diskussion. Beträffande bostadstilläggen har framför allt upptagits frågor rörande inkomstprövningen, utbetalningen och finansieringen av bidragen. Här kan särskilt omnämnas att förslag har väckts om sänkning av avtrappningsprocenten för bostadstillägg för att lindra marginaleffekterna. Vad avser samhällets barntillsyn har huvudsakligen diskuterats frågor rörande utformningen av verksamheten och finansieringen av denna, men förslag har även väckts angående införande av enhetliga barntillsynsavgifter för att lindra marginaleffekterna för barnfamiljer.

5.3 Folkpensionärer

Ett omfattande reformförslag angående den allmänna pensioneringens utformning har under februari 1974 framlagts av pensionsålderskommittén (SOU 1974:15). Förslaget innebär i sammandrag följande.

Folkpensionens grundbelopp höjs den 1 januari 1975 från 90 % till 95 % av basbeloppet för ensamstående pensionär och från 140 % till 155 % av basbeloppet för två pensionsberättigade makar, vilket motsvarar 77,5 % för vardera maken. Den allmänna pensionsåldern sänks den 1 januari 1976 till 65 år. Pensionstillskottets årliga höjning ökas den 1 juli 1976 från 3 % till 4 % av basbeloppet och garantinivån höjs successivt från 30 % till 45 % av basbeloppet. De ökade pensionstillskotten fördubblas för förtidspensionärer med en successiv höjning av garantinivån till 90 % av basbeloppet. Pensionstillskotten uppnår nämnda garantinivåer den 1 juli 1981. De föreslagna åtgärderna föreslås finansierade genom en höjning av arbetsgivarnas och egenföretagarnas socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen och till ATP. Förstnämnda avgift föreslås höjd från 3,3 % till 3,6 % år 1975 och till 4,5 % år 1976. ATP-avgiften föreslås höjd från 11,0 % till 11,75 % för perioden 1976-1979.

Om kommitténs förslag leder till lagstiftning innebär det en väsentlig förbättring för dem som är folkpensionärer. Om man antar att det genomsnittliga basbeloppet för år 1975 är 9 050 kr. utgör folkpensionen för år 1975 8 597 kr. för ensamstående folkpensionär och 14 028 kr. för makar, som båda är folkpensionärer. Härtill kommer 1 767 kr. resp. 3 534 kr. för de pensionärer som saknar ATP eller har låga ATP-belopp. Genom att inkomstgränserna för avtrappning av folkpensionärernas extra avdrag vid taxeringen förskjuts uppåt i takt med att ålderspensionen förstärks kommer pensionsålderskommitténs förslag även att indirekt medföra skattelättnader för folkpensionärerna.

I detta avsnitt redovisas vissa beräkningar angående individuella effekter av nuvarande skatte-, avgifts- och bidragssystem. Med hänsyn till innebörden av det uppdrag skatteutredningen fått genom tilläggsdirektiven har beräkningarna inriktats på att för låg- och mellaninkomstagare särskilt belysa storleken av disponibel inkomst och förekomsten av marginaleffekter. Beräkningarna avser, där annat inte anges, förhållandena under år 1974.¹

Till beräkningarna bör fogas den allmänna anmärkningen att de - med några undantag - utförts i löpande priser, dvs. utan att prisutvecklingens effekter särskilt beaktats. Utredningen är självfallet medveten om att beskattningens förhållande till prisutvecklingen är en av de frågor som vid sidan av marginaleffekterna har särskild aktualitet i den skattepolitiska debatten. Det förutsätts också i huvuddirektiven att utredningen i sitt arbete uppmärksammar problemet angående prisutvecklingens inverkan på beskattningens fördelningspolitiska målsättningar. Utredningen får vid detta arbete anledning att bl.a. undersöka hur skatte-, avgifts- och bidragssystemen och deras olika komponenter i samverkan med prisutvecklingen påverkar inkomstfördelningen och möjligheterna för olika inkomstagare till nominell och reell inkomstökning. Det är dock här fråga om komplicerade frågeställningar, som inte ansetts böra tas upp i detta betänkande.

6.1 Definition av vissa begrepp

I den följande diskussionen av individuella effekter omfattar uttrycket inkomstskatt även sjukförsäkringsavgiften. Uttrycket total inkomstskatt används för att beteckna summan av den statliga inkomstskatt, kommunalskatt och sjukförsäkringsavgift som betalas av den enskilde inkomsttagaren. Övriga egenavgifter beaktas däremot inte och inte heller kapitalskatterna. Om total inkomstskatt uttrycks i procent av inkomst före skatt, får man vad som betecknas den genomsnittliga skattesatsen. Med disponibel inkomst

SOU 1974:20 ¹Det har inte varit möjligt att beakta de stimulansåtgärder som beslutas av riksdagen under mars 1974.

avses skattepliktig inkomst plus bidrag minus inkomstskatt. Beräkningarna av inkomstskatt, bidrag och disponibel inkomst kompletteras med några överslagsberäkningar av hur mervärdeskatten kan tänkas belasta hushåll i olika inkomstlägen.

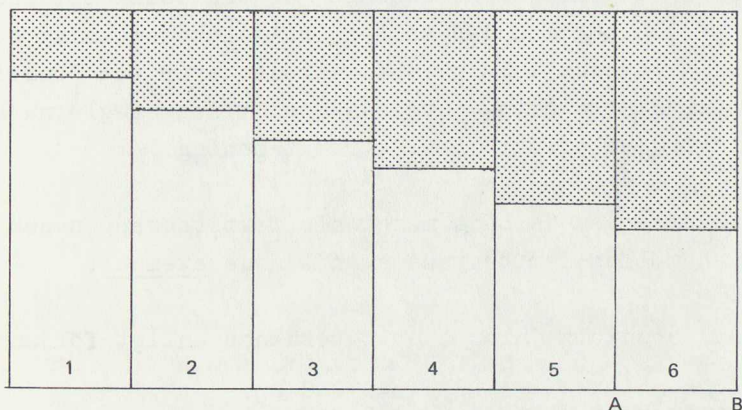
Det centrala begreppet när man diskuterar de effekter som inträder vid inkomständringar är marginaleffekt. Skatteutredningens nu aktuella uppdrag avser också till en väsentlig del marginaleffekterna. Det är naturligtvis av vikt att klargöra vilken innebörd uttrycket har. En genomgång av inläggen i senare tids skattepolitiska debatt visar att uttrycket marginaleffekt används i åtminstone två olika betydelser, vilket naturligtvis inte varit ägnat att underlätta debatten. Ofta har uttrycket använts i en mer strikt eller "traditionell" mening, men i andra sammanhang har det tillagts en betydligt mer vidsträckt innebörd.

I traditionell mening syftar uttrycket marginaleffekt på den sammanlagda effekten av att en viss bestämd inkomstökning leder till skatte- och avgiftsökning och samtidigt medför reducering av inkomstprövade bidrag. Vill man mäta marginaleffekten i denna mening, bör man jämföra den disponibla inkomst som individen faktiskt erhåller efter en viss bruttoinkomstökning med den disponibla inkomst som han skulle ha haft om inkomstökningen inte inträffat men omständigheterna i övrigt varit desamma. Ju mindre skillnaden är, desto större del av inkomstökningen kan sägas ha blivit tagen i anspråk för skatt, avgift och bidragsminskning och desto större är alltså marginaleffekten. Ofta mäts marginaleffekten på så sätt att den för skatt, avgift och bidragsminskning ianspråktaga delen av bruttoinkomstökningen uttrycks i procent av hela denna ökning.

Av vad nu sagts framgår att en del av marginaleffekten i traditionell mening utgörs av marginalskatt. Med uttrycket marginalskatt avses alltså i detta sammanhang den skatt som belöper på ett inkomstillskott. Uttrycks marginalskatten i procent av inkomstillskottet, erhålls marginal-

skattesatsen.

Förhållandet mellan marginals katt i nu angiven mening och individens totala inkomstskatt kan illustreras med hjälp av följande figur:

Varje stapel representerar ett inkomstintervall. De streckade områdena motsvarar den del av bruttoinkomsten som tas i anspråk för skatt. Vid inkomstläget A utgörs den totala inkomstskatten av summan av skattebeloppen i intervallen 1 - 5. Marginals katten vid en ökning av inkomsten från A till B utgörs av skatten i intervall 6. Av figuren framgår att sammanlagd inkomstskatt i visst inkomstläge (t.ex. A) består av summan av marginals katterna i de föregående intervallen (1-5). Ett självklart förhållande, som dock ibland synes ha blivit förbisett i debatten angående marginals kattefrågorna, är att om marginals katten sänks i ett intervall den totala inkomstskatten för inkomsttagare som har inkomster i detta eller högre intervall också kommer att sänkas, om inte marginals katten i ett annat intervall samtidigt höjs.

När uttrycket marginalesseffekt använts i mer vidsträckt mening har man syftat inte endast på den effekt som förorsakas av själva inkomstökningen utan på hela den sammanlagda effekten från ett år till ett annat eller över en

längre tidsperiod av inkomstökning, margineffekt i traditionell mening och samtidigt infallande ändringar i skatte-, avgifts- och bidragsreglerna (t.ex. ändrad skatteskala och bidragsnivå). Vill man mäta "margineffekten" i denna mening bör man jämföra å ena sidan den faktiska ökningen av disponibel inkomst under den aktuella perioden och å andra sidan ökningen av bruttoinkomst under samma period. Skillnaden mellan bruttoinkomstökning och ökning av disponibel inkomst representerar ett "bortfall" på grund av skatte-, avgifts- och bidragsreglerna eller en "margineffekt" i vidsträckt mening.

Innebörden av de båda margineffektsbegreppen och skillnaden mellan dem belyses av följande exempel:¹

A:s disponibla inkomst år 1 beräknas enligt följande:

Årsinkomst		40 000 kr.
Inkomstskatt	-	15 000 "
Allmänt barnbidrag	+	1 500 "
Bostadstillägg	+	<u>1 500 "</u>
Disponibel inkomst		28 000 kr.

År 2 får A en bruttoinkomstökning på 4 000 kr. Marginalskatten på denna är 2 000 kr. (=50 %). För året gäller en lindrigare skatteskala som medför att den sammanlagda inkomstskatten för A blir oförändrat 15 000 kr. Inkomstökningen medför en reduktion av bostadstillägget med 500 kr. (=12,5 % av inkomstökningen). En allmän höjning av barnbidragsnivån medför att A under år 2 får 500 kr. mer i barnbidrag än under år 1. Hans disponibla inkomst beräknas år 2 på följande sätt:

Årsinkomst		44 000 kr.
Inkomstskatt	-	15 000 "
Barnbidrag	+	2 000 "
Bostadstillägg	+	<u>1 000 "</u>
Disponibel inkomst		32 000 kr.

Margineffekten i traditionell mening motsvarar marginalskatt 50 % + reduktion av bostadstillägg 12,5 % eller sammanlagt 62,5 %. Margineffekten i vidsträckt mening har däremot varit 0, eftersom disponibel inkomst ökat från år 1 till år 2 med 4 000 kr. eller med samma belopp som bruttoinkomsten.

Av exemplet framgår att margineffekten i traditionell mening kan vara betydande samtidigt som det inte alls föreligger någon "margineffekt i vidsträckt mening". Det-

82 ¹ I exemplet har bortsetts ifrån den två-åriga eftersläpningen vid inkomstprovning för bostadstillägg; se härom i avsnitten 6:4 och 6:5. SOU 1974:20

ta visar betydelsen av att man vid en diskussion av marginaleffekterna verkligen klargör i vilken betydelse uttrycket används.

För den enskilde kan uppenbarligen både utbytet av själva inkomstökningen och det sammanlagda resultatet av inkomstökning, ändringar i skatteskala och bidragsnivå m.m. vara av betydelse. Det kan finnas ett praktiskt behov av att ha tillgång till termer för att beteckna båda dessa "effekter". I utredningens huvuddirektiv liksom i tilläggsdirektiven används uttrycket marginaleffekt i vad som här betecknats den traditionella betydelsen. Denna terminologi är också enligt utredningens mening den mest konsekventa. I fortsättningen av detta betänkande används därför uttrycket marginaleffekt i den traditionella betydelsen. För vad som ovan kallats "marginaleffekt i vidsträckt mening" används i stället uttrycket totaleffekt.

6.2 Inkomstbegrepp och beräkningsmetod

Beräkningarna av individuella effekter avser att belysa storleken av total inkomstskatt, genomsnittlig skattesats, marginals-katt m.m. i olika inkomstlägen samt att visa vilka bidrag som utgår till olika inkomsttagare och hur bidragen avtrappas vid stigande inkomst. En väsentlig fråga är vilket inkomstbegrepp dessa beräkningar skall utgå ifrån.

Nuvarande skattesystem grundas på bedömningen att individens bruttointäkter inte utgör ett rättvisande mått på hans skatteförmåga och därför inte duger som beskattningsunderlag. I stället har utarbetats ett antal regler som anger vilka intäkter som är skattepliktiga, när de skall tas till beskattning, vilka avdrag som skall medges från bruttointäkterna innan skatten beräknas etc. Slutresultatet av de överväganden som ligger bakom nuvarande skattesystem är den taxerade inkomsten. Detta är det centrala skattepolitiska inkomstbegreppet, till vilket inkomstskatterna är direkt relaterade. Även inkomstprövningen för bostadstillägg sker f.n. på grundval av taxerad inkomst.

Med hänsyn till det anförda är det naturligt att vid teoretiska beräkningar av effekten av nuvarande system och även av de ändringsförslag som utredningen lägger fram i princip utgå från taxerad inkomst. Ett av syftena med beräkningarna är dock att jämföra skatteuttaget före och efter det att avdraget för sjukförsäkringsavgiften upphört, och det blir också aktuellt att beräkna inkomstskatten för skattskyldiga med och utan förvärvsavdrag. Vid dessa jämförelser måste beräkningarna utgå från ett inkomstbegrepp som ligger "före" avdragen i fråga. Ett för ändamålet lämpat inkomstbegrepp utgörs av sammanräknade inkomster (netto) från olika förvärvskällor minskat med andra allmänna avdrag än förvärvsavdrag och avdrag för sjukförsäkringsavgiften. Detta modifierade inkomstbegrepp används i fortsättningen av betänkandet och kallas årsinkomst. Det förhållandet att beräkningarna utgår från "årsinkomst" i denna mening betyder bl.a. följande. När skatten skall beräknas för en skattskyldig som har viss bestämd årsinkomst, görs i princip inga andra avdrag från inkomsten än - i förekommande fall - förvärvsavdrag, avdrag för sjukförsäkringsavgift och grundavdrag (vissa praktiska skäl har gjort att även ett schablonavdrag på 100 kr. avräknas). När genomsnittlig och marginell skattesats skall beräknas, uttrycks skatten i procent av årsinkomsten resp. den marginella ökningen av denna.

Det här definierade begreppet årsinkomst ligger alltså nära begreppet taxerad inkomst. Däremot överensstämmer det i regel inte med de bruttoinkomstbegrepp - "årslön" eller "årsinkomst" - som används i dagligt tal. Vid en bedömning av de individuella effekter som redovisas i detta betänkande är det viktigt att hålla detta förhållande i minnet. En skattskyldig som vid de här gjorda beräkningarna förutsätts ha viss årsinkomst kan tänkas ha betydligt större bruttoinkomst. Som bakgrund till de teoretiska beräkningarna kan en jämförelse mellan å ena sidan taxerad inkomst och övriga skattepolitiska inkomstbegrepp och å den andra sidan faktiska bruttoinkomster vara av intresse. Det taxeringsstatistiska material som redovisats av riksrevisionsverket (RRV) möjliggör en sådan jämförelse. RRV:s brutto-

inkomstbegrepp motsvarar summan av bruttointäkter i förvärvskällan tjänst och sammanräknade nettoinkomster från övriga förvärvskällor. Som löntagare räknas i RRV:s statistik skattskyldiga som har minst 90 % av sin inkomst från förvärvskällan tjänst eller minst 10 000 kr. i tjänsteintäkter. I diagram 1 visas från taxeringen 1972 förhållandet mellan de olika inkomstbegreppen såvitt avser löntagare (grundmaterialet finns redovisat i statistiska centralbyråns meddelande nr N 1973:42). Avståndet mellan kurvorna motsvarar följande avdrag:

Bri - Sri = avdrag i förvärvskällan tjänst
Sri - Sni = underskottsavdrag
Sni - Ti = övriga allmänna avdrag
Ti - Bbi = grundavdrag och extra avdrag

Av diagram 1 framgår bl.a. att avdragen och därmed skillnaden mellan å ena sidan taxerad inkomst och årsinkomst i här angiven mening och å andra sidan faktisk bruttointkomst kan vara betydande vid inkomster över 150 000 kr. Reglerna för beräkning av taxerad inkomst har visserligen utformats i syfte att bestämma ett beskattningsunderlag som bättre än bruttointkomsten ger uttryck för den individuella skatteförmågan, men på samma sätt som det kan göras gällande att taxerad inkomst ger en ofullständig bild av individens köpkraft och utkomstsituation (se avsnitt 7.2) kan också hävdas att den är ett i olika avseenden bristfälligt mått på skatteförmågan. Av denna anledning sker också en kontinuerlig omprövning av det skattepolitiska inkomstbegreppet; det kan t.ex. erinras om pågående eller nyligen avslutade utredningar angående avdragsreglernas utformning. På skatteutredningens arbetsplan står också en omfattande översyn av avdragssystemet. I avvaktan på resultatet av detta arbete har dock den enda praktiska möjligheten varit att vid de nu utförda teoretiska beräkningarna av individuella effekter utgå från taxerad inkomst i den modifierade form som här betecknats årsinkomst.

tkr.

Löntagare

1972 års tax.

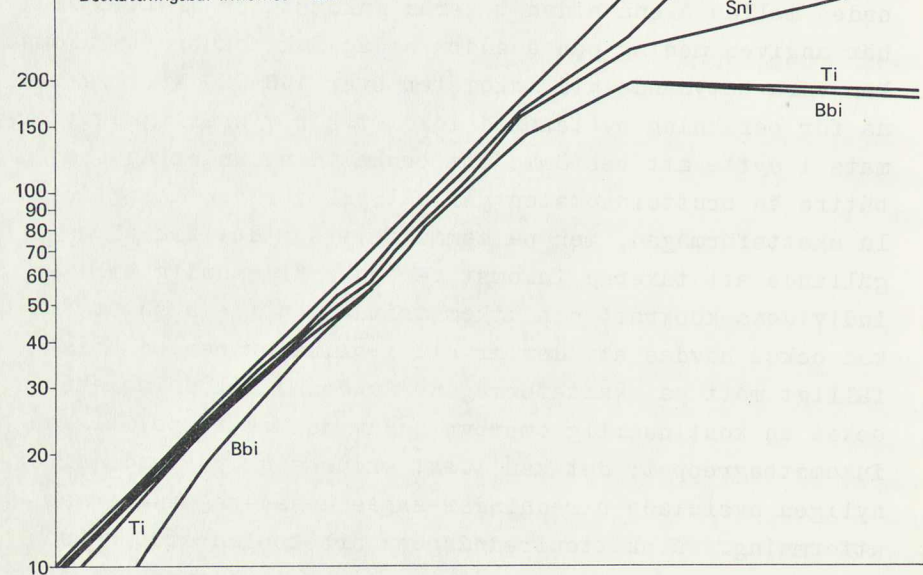
Bruttoinkomst = Bri

Sammanräknad inkomst = Sri

Sammanräknad nettoinkomst = Sni

Taxerad inkomst = T_i

Beskattningsbar inkomst = Bbi

6.3 Effekter av skattesystemet

Vid samtliga beräkningar i detta avsnitt har antagits att den kommunala utdebiteringen uppgår till 24 kr. per skattekrona.

I tabell 6:1 har gjorts en sammanställning över total inkomstskatt, genomsnittlig skattesats och marginalsattesats under inkomståret 1974 i olika inkomstlägen för skattskyldig som varken har förvärvsavdrag eller får skattereduktion (s.k. hemmameavdrag).

Från tabellen inhämtas följande:

<u>Årsinkomst, tkr.</u>	<u>Total inkomstskatt, kr.</u>	<u>Genomsnittlig skattesats, %</u>
10	1 955	19,6
20	5 145	25,7
30	9 193	30,6
40	14 917	37,3
50	21 209	42,4
60	27 468	45,8
80	40 658	50,8
100	54 858	54,9
150	91 333	60,9

Den genomsnittliga skattesatsen anger hur stor del av inkomsten som går till skatt. Av sammanställningen framgår att skattesatsen ökar med växande inkomst. Detta är ett uttryck för beskattningens progressivitet och innebär att skattesystemet verkar inkomstutjämmande i den meningen att skillnaderna mellan inkomster efter skatt blir mindre än inkomstskillnaderna före skatt. Vidare visar sammanställningen bl.a. att - vid här antagen kommunal utdebitering - skatteuttaget uppgår till 50 % vid en årsinkomst på ca 80 000 kr.

I tabell 6:2 visas hur den totala inkomstskatten är sammansatt för samma kategori skattskyldiga som avses i ta-

bell 6:1. Tabellen möjliggör bl.a. följande iakttagelser. Sjukförsäkringsavgiften ökar med stigande inkomst, till dess den når maximibeloppet 1 089 kr. vid en inkomst motsvarande 7,5 gånger basbeloppet (kol. 2). Ser man till avgiftens procentuella andel av den sammanlagda inkomstskatten är denna andel betydande i de lägre inkomstskikten men sjunker successivt med stigande inkomst (kol. 6). Den kommunala inkomstskatten utgör mer än hälften av den totala inkomstskatten upp till en årsinkomst på ca 65 000 kr. (kol. 7).

Vad beträffar marginalskatten har marginalskattesatsen i olika inkomstlägen angivits i kol. 4 av tabell 6:1. Den marginalskatt som redovisas i tabellen är den skatt som belöper på en ökning av årsinkomsten från något av de i kol. 1 angivna beloppen till närmast högre belopp i samma kolumn. Detta betyder t.ex. att marginalskattesatsen - vid här antagen kommunal utdebitering - är 37,5 % vid en inkomstökning från 20 000 till 25 000 kr. och 62,6 % vid en inkomstökning från 50 000 till 55 000 kr. Av tabellen framgår också att marginalskattesatsen är i stort sett konstant inom ett brett inkomstintervall, motsvarande årsinkomster mellan ungefär 35 000 och 70 000 kr.

Tabell 6:3 belyser vilka faktorer som påverkar storleken av marginalskatten. Om man - såsom av förenklingsskäl skett i tabellen - tills vidare bortser från sjukförsäkringsavgiften, erhålles marginalskattesatsen i de flesta inkomstskikt genom en summering av den kommunala utdebiteringssatsen (kol. 3) och statsskattesatsen (kol. 4). Avtrappningen av grundavdraget medför emellertid att det procenttal som erhålles efter summeringen (kol. 5) skall höjas med en femtedel vid beskattningsbar inkomst mellan 25 500 och 52 500 kr. (= taxerad inkomst mellan 30 000 och 52 500 kr.). I detta skikt medför nämligen en ökning av taxerad inkomst med 1 000 kr. att den beskattningsbara inkomsten ökar med 1 200 kr.

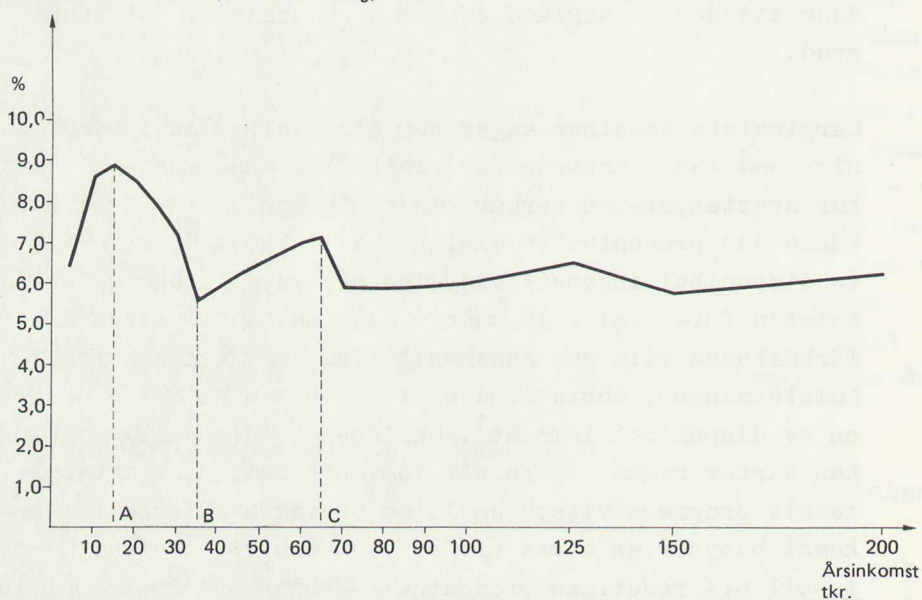
Sjukförsäkringsavgiften har alltså inte beaktats i tabell 6:3. Även denna avgift medför emellertid viss marginalef-

fekt. I de allra lägsta inkomstskikten kan en inkomstökning medföra en avgiftsökning motsvarande 10 % av inkomsttillskottet, vilket sammanhänger med den tidigare omnämnda spärregeln att avgiften inte får överstiga en tiondel av statligt beskattningsbar inkomst. I övriga inkomstlägen, upp till en inkomst motsvarande 7,5 gånger basbeloppet, medför ett inkomsttillskott en viss avgiftsökning, som bestäms av den procentsats som tillämpas för den rörliga avgiftsdelen (för år 1974 beräknas procentsatsen för löntagare komma att ligga på i genomsnitt 1,3 %). Den omständigheten att avgiften är avdragsgill vid taxeringen och att en avgiftsökning således medför ökat avdrag gör dock att den nu angivna effekten reduceras i betydande grad.

Marginalskattesatsen anger hur stor del av en inkomstökning som tas i anspråk för skatt. Ett annat sätt att mäta hur skattesystemet verkar vid en inkomstökning är att beräkna den procentuella ökningen av inkomst efter skatt (= disponibel inkomst) vid viss procentuell ökning av inkomsten före skatt. Ju större marginalskattesatsen är i förhållande till den genomsnittliga skattesatsen före inkomstökningen, desto mindre blir den procentuella ökningen av disponibel inkomst¹. Ökningen av disponibel inkomst kan därför sägas utgöra ett "omvänt" mått på skattesystemets progressivitet: en liten ökning av disponibel inkomst betyder en stark progression och vice versa. I tabell 6:4 redovisas procentuell ökning av disponibel inkomst vid 10 % ökning av inkomst före skatt. Diagram 6:2 återger samma uppgifter i grafisk form. Diagrammet ger anledning till bl.a. följande iakttagelser. Om alla inkomsttagare får 10 % ökning av inkomst före skatt, kommer de som befinner sig vid eller i närheten av punkten A att få större procentuell ökning av disponibel inkomst än övriga inkomsttagare, medan de som befinner sig vid punkten B får den lägsta procentuella ökningen av disponibel inkomst. Inom de inkomstintervall där marginalskatten är

¹ Det förekommer att man vid diskussion av skatteprogressionen i stället utgår från skattesystemets s.k. elasticitet. Denna anger förhållandet mellan procentuell ökning av disponibel inkomst och procentuell ökning av inkomst före skatt.

Diagram 6.2 Procentuell ökning av inkomst efter skatt vid 10 % ökning av inkomst före skatt.
 År 1974 (1975 års taxering).

konstant - detta är i stort sett förhållandet mellan punkterna B och C i diagrammet - kommer inkomsttagare som befinner sig i slutet av intervallet att få större procentuell ökning av disponibel inkomst än de som befinner sig i början av samma intervall.

Vad här sagts om marginals katt har avsett den ytterligare inkomstskatt som en skattskyldig får betala vid en inkomstökning. Reglerna om skattereduktion kan emellertid för makar medföra också en annan form av marginal- eller tröskeleffekt. Denna klargörs enklast genom ett exempel:

Av två makar, A och B, har A förvärvsarbete medan B är "hemmamake" och saknar inkomst. I detta läge har A rätt till skattereduktion, dvs. A:s inkomstskatt reduceras med 1 800 kr. Om nu B tar förvärvsarbete, inträffar följande. B har som andra skattskyldiga rätt till grundavdrag på 4 500 kr. Det betyder att B kan förvärva en nettoinkomst på 4 500 kr. eller - om B har rätt till förvärvsavdrag - 6 000 kr. innan B behöver betala någon inkomstskatt. Vid ytterligare inkomst påförs B inkomstskatt enligt vanliga regler. För A betyder B:s inkomstförvärv att skattereduktionen minskar i takt med att B får inkomst. Marginaleffekten för A i form av förlorad skattereduktion motsvarar 40 % av B:s arbetsinkomst eller - om B har förvärvsavdrag - 30 % av inkomsten. När B:s arbetsinkomst uppgår till 4 500 kr. eller - vid förvärvsavdrag - 6 000 kr., har A:s rätt till skattereduktion helt upphört. I detta läge har B:s inkomstförvärv medfört en skatteökning för A på 1 800 kr.

I fråga om marginals katteeffekterna vill utredningen slutligen framhålla följande. Den redogörelse som här lämnats har inte åsyftat någon fullständighet. Bl.a. har bortsetts från vissa särskilda tröskeleffekter som kan inträda på grund av de regler som gäller för beskattningen av makars B-inkomster. Viktigare är dock följande förhållande. Som illustreras i diagram 6:1 utnyttjas avdragsreglerna i större omfattning i de högre än i de lägre inkomstskikten. Det är visserligen inte korrekt att från de tvärsnittsdata som återges i diagrammet dra slutsatser om hur avdragen för den enskilde inkomsttagaren förändras med hans inkomstutveckling men tillgängliga uppgifter om avdragssystemets verkningar ger ändå en antydning om att marginals katteproblematiken - bortsett från storleken av

marginalskattesatsen - kan ha olika karaktär på olika inkomstnivåer. Det är t.ex. ett rimligt antagande att höginkomsttagare har större möjligheter än inkomsttagare med låga inkomster att vidta sådana ekonomiska dispositioner att de bl.a. med hjälp av avdragsreglerna kan reducera eller eliminera den marginalskatt som annars skulle ha inträffat vid en inkomstökning. Detta torde dock i högre grad gälla vid en varaktig än vid en tillfällig inkomstökning. Vid en analys av marginalskattefrågorna kan det därför visa sig befogat att skilja mellan följande fall:

	Tillfällig inkomstökning	Varaktig inkomstökning
Låg- och mellaninkomsttagare	A	B
Höginkomsttagare	C	D

Vid det mer långsiktiga arbete som skatteutredningen har att utföra kan det t.ex. visa sig angeläget att ägna marginalskatteproblematiken i fallet D särskild uppmärksamhet. Inom ramen för detta betänkande finns dock inte utrymme för en sådan analys. Utredningen har med det sagda endast velat antyda arten av de frågeställningar som kan bli aktuella när marginalskatteproblematiken sedermera tas upp till mer ingående behandling.

De beräkningar som hittills redovisats i detta avsnitt har avsett de individuella effekterna av den direkta beskattningen. Det skulle vara av intresse att kunna redovisa motsvarande effekter av den indirekta beskattningen, särskilt mervärdeskatten. Det material som finns tillgängligt angående konsumtionens storlek och sammansättning för olika familjetyper och i olika inkomstlägen är egentligen alltför bristfälligt för att tillåta några beräkningar av hur mervärdeskatten fördelas. Utredningen har ändå, med utgångspunkt från bl.a. SCB:s hushållsbudgetundersökning år 1969, gjort ett försök att utföra några enkla sådana kalkyler. Det måste framhållas att beräkningarna grundas på ytterst osäkra antaganden om konsum-

tionsmönster och konsumtionens förändringar med inkomsten samt att utredningen tills vidare även bortsett från effekterna av sparandet. Med dessa reservationer presenteras i tabellerna 6:5 - 6:7 kalkyler över storleken av direkt skatt och mervärdeskatt i olika inkomstlägen för några olika familjetyper. Tabellerna visar det i och för sig självklara förhållandet att mervärdeskatten utgör en större andel av den totala skatten för låginkomsttagare än för inkomsttagare med högre inkomster.

6.4 Effekter av barnbidrag, bostadstillägg m.m.

Allmänt barnbidrag utgår för barn under 16 år med 1 500 kr./år. Bidraget har naturligtvis betydelse för storleken av barnfamiljernas disponibla inkomst. Eftersom bidraget inte är inkomstprövat medför det inte några marginaleffekter.

Högsta statliga och statskommunala bostadstillägg för år räknat som kan utgå enligt gällande bestämmelser framgår av tabell 6:8. Av denna kan utläsas att bostadstillägg för familjer med ett till tre barn upphör att utgå vid taxerade inkomster på 44 200 - 57 600 kr./år. Familjer med fem barn eller flera och hög hyra kan dock få bostadstillägg vid betydligt högre inkomster; en fembarnsfamilj kan få tillägg upp till en taxerad inkomst av 70 200 kr./år.

Tidigare har i avsnitt 4.2.1 lämnats en redogörelse för inkomstprövningen för bostadstillägg och det kan därför i detta sammanhang vara tillräckligt att erinra om de för år 1974 gällande avtrappningsreglerna genom följande sammanställning:

Taxerad inkomst per år		Bostadstillägg reduceras med ne- danstående andel av inkomsten (re- duktionsfaktorn)	
för barnfamiljer	för hushåll utan barn		%
- 23 000	- 18 000		0
23 000 - 26 000	18 000 - 21 000		12
26 000 - 36 000	21 000 - 31 000		18
36 000 -	31 000 -		24

På grund av dessa regler om avtrappning kan en inkomstökning medföra marginaleffekter i form av reducering av bostadstillägg. Om inkomstökningen anses väsentlig skall den, som tidigare nämnts, omedelbart beaktas och marginaleffekten av en inkomstökning år 1974 kan då beräknas genom direkt tillämpning av de ovan återgivna avtrappningsreglerna. I de flesta fall kommer dock inte en inkomstökning att beaktas under bidragsåret utan inkomstprövningen sker med en tvåårig eftersläpning, eftersom den grundas på den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten vid taxeringen året före bidragsåret. Detta medför vissa problem vid beräkningen av marginaleffekterna, vilket närmare belyses i det följande.

Om man vill beräkna marginaleffekten av en inkomstökning under år 1974, som inte är så väsentlig att den skall beaktas omedelbart, är det riktigt att tillämpa de för år 1974 gällande avtrappningsreglerna endast under förutsättning att de antas bli oförändrade fram till bidragsåret 1976. Om man däremot antar att samtliga inkomstprövningsgränser justeras i takt med den allmänna löneutvecklingen kommer en inkomstökning under år 1974, som ligger inom ramen för löneutvecklingen, i regel inte att medföra någon avtrappning av bidraget vid den inkomstprövning som sker år 1976. En inkomstökning som går utöver denna ram, t.ex. ett tillskott på grund av befordran, extraarbete eller hemmamakes utträde i förvärvslivet, kan däremot föranleda viss reducering av bostadstillägget, men storleken av denna reduktion kan inte direkt avläsas från den avtrappningsskala som gäller för år 1974. Detta förhållande illustreras genom följande exempel:

A har år 1974 ett oreducerat bostadstillägg som grundas på en taxerad inkomst av 22 000 kr. Han får under året en inkomstökning som innebär att den taxerade inkomsten vid 1975 års taxering kan beräknas till 25 000 kr. Enligt de för år 1974 gällande bestämmelserna börjar bostadstillägg avtrappas med 12 % av taxerad inkomst som överstiger 23 000 kr. Om det vore korrekt att tillämpa dessa regler skulle således tillägget avtrappas med 12 % av (25 000 - 23 000 =) 2 000 kr., vilket skulle innebära en marginaleffekt på 8 % av inkomstökningen. År 1976, då inkomstökningen beaktas, har emellertid reduceringsgränsen höjts till 25 000 kr. Vid inkomstprövningen detta år äger där-

för någon avtrappning inte rum och marginaleffekten blir 0 %.

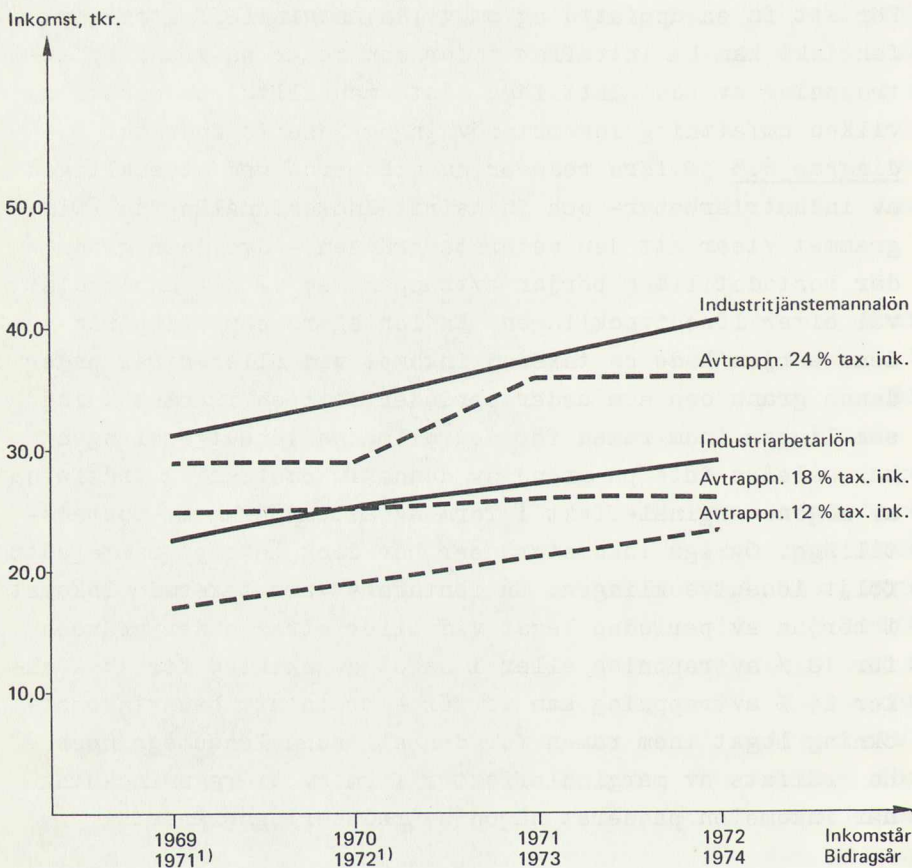
Om A år 1974 i stället fått en inkomstökning på 5 000 kr. hade detta med tillämpning av 1974 års avtrappningsskala inneburit en marginaleffekt på 9,6 %. Med tillämpning av den justerade skalan för år 1976 blir marginaleffekten 4,8 %.

För att få en uppfattning om vilka marginaleffekter som faktiskt kan ha inträffat under senare år på grund av avtrappning av bostadstillägg måste man alltså undersöka i vilken omfattning inkomstprövningsgränserna ändrats. I diagram 6:3 jämförs reduceringsgränserna med utvecklingen av industriarbetar- och industritjänstemannalönerna. Diagrammet visar att den nedersta gränsen - dvs. den gräns där bostadstillägg börjar avtrappas med 12 % - anpassats väl efter löneutvecklingen. En löntagare som vid periodens början hade en taxerad inkomst vid eller strax under denna gräns och som under perioden fått en inkomstökning som ligger inom ramen för den allmänna löneutvecklingen har således inte på grund av denna inkomstökning träffats av någon marginaleffekt i form av avtrappning av bostadstillägg. Övriga inkomstgränser har dock inte på samma sätt följt löneutvecklingen. En löntagare vars taxerade inkomst i början av perioden legat vid eller strax under gränsen för 18 % avtrappning eller i något av skikten för 18 % eller 24 % avtrappning kan därför - trots att hans inkomstökning legat inom ramen för den allmänna lönestegringen - ha träffats av marginaleffekt i form av bidragsminskning när inkomsten passerat någon av reduceringsgränserna.

Sammanfattningsvis kan konstateras följande. Reglerna om avtrappning av bostadstillägg har hittills medfört vissa marginaleffekter. På grund av den successiva justeringen av inkomstprövningsreglerna har dock marginaleffekter som förorsakats av inkomstökningar inom ramen för den allmänna löneutvecklingen i många fall försvagats och - för barnfamiljer i lägre inkomstskikt - t.o.m. helt eliminerats. Inkomstökningar utöver denna ram kan däremot ha medfört större marginaleffekter.

För de föräldrar som har barn i samhällets barntillsyn in-

Diagram 6.3 Inkomstprövningsgränserna för erhållande av bostadstillägg åren 1971–1974 jämfört med de genomsnittliga industriarbetar- och industritjänstemannalönerna åren 1969–1972

1) Till grund för inkomstprövningen bidragsåren 1971 och 1972 låg *beskattningsbar inkomst*. För att få jämförbarhet med inkomstgränserna under bidragsåren 1973 och 1974, då inkomstprövningen grundas på *taxerad inkomst*, har till inkomstgränserna under bidragsåren 1971 och 1972 gjorts tillägg med 9 000 kr., vilket motsvarar totala ortsavdrag och kommunalskatteavdrag inkomståren 1969 och 1970 för *makar*.

nebär kommunförbundets rekommendation år 1970 ang. avgifter för barntillsyn följande årsavgift under år 1974 under förutsättning att barnet/barnen vistas på daghem 200 dagar/år:

Brutto- inkomst per år	1 barn	2 barn, varav 1 på daghem	2 barn på daghem	3 barn på daghem
10 000	200	200	400	600
15 000	400	400	400	600
20 000	1 000	600	1 200	1 200
30 000	1 800	1 400	2 000	2 400
40 000	2 800	2 400	3 200	3 600
50 000	3 400	3 000	4 000	4 200
60 000	3 800	3 400	4 400	4 800
80 000	5 000	4 600	6 000	6 600
100 000	6 200 ¹	5 800 ¹	7 200 ¹	7 800 ¹
120 000	6 800 ¹	6 400 ¹	7 600 ¹	8 400 ¹

Eftersom avgifterna är inkomstdifferentierade kan en inkomstökning medföra en marginaleffekt i form av avgiftsökning. I kommunförbundets taxa anges avgiften för olika intervall av bruttoinkomst per månad. Om inkomsten före en inkomstökning ligger i början av ett intervall, kommer en inkomstökning som understiger intervallets bredd inte att medföra någon avgiftshöjning. Övergång från ett lägre till ett högre inkomstintervall medför i regel en avgiftshöjning på 1 kr. per barn och dag eller 200 kr. per barn och år, om barnet vistas 200 dagar på daghem. En mindre ökning av en inkomst, som före ökningen ligger i slutet av ett intervall, kan därför teoretiskt sett medföra en tröskeleffekt som innebär att avgiftshöjningen uppgår till eller t.o.m. överstiger 100 % av inkomstökningen.

6.5 Sammanlagda effekter av skatter, avgifter och bidrag

I de närmast föregående avsnitten 6.3 och 6.4 har de individuella effekterna av inkomstskatt, bostadstillägg och daghemsavgifter behandlats var för sig. I detta avsnitt redovisas det samlade resultatet av dessa effekter.

För den enskilde inkomsttagaren kan det sammanlagda resultatet av hans inkomstförvärv under året samt av effekterna

¹ Detta är maximal årsavgift som uppnås då bruttoinkomsten uppgår till 110 400 kr.

för hans del av skatte-, avgifts- och bidragsreglerna mätas i storleken av disponibel inkomst. Med utgångspunkt från begreppet årsinkomst såsom det definierats i avsnitt 6.2 har utredningen för åren 1974 och 1975 utfört beräkningar av disponibel inkomst för ett antal familjetyper i olika årsinkomstklasser. Resultat från dessa beräkningar redovisas i avsnitt 8.1.4 i samband med att verkningarna av utredningens förslag diskuteras.

För att göra beskrivningen så realistisk som möjligt har utredningen valt att i detta avsnitt undersöka förhållandena under perioden 1968-1974 för löntagare i två representativa lönelägen, nämligen genomsnittlig industriarbetarlön och genomsnittlig industritjänstemannalön. Inkomstutvecklingen samt utfallet av skatte-, avgifts- och bidragsreglerna under denna period har beräknats för ett antal familjetyper i de två nämnda lönelägena. Förutsättningarna för beräkningarna redovisas i en efter tabell 6:18 intagen tabellkommentar. Beräkningarna för år 1974 måste grundas på antaganden om löne- och prisutvecklingen under året. Varje sådant antagande blir i dagsläget relativt osäkert. Utredningen har av olika skäl inte ansett det lämpligt att utföra någon egen prognos angående utvecklingen utan har valt att vid beräkningarna utgå från de antaganden om löne- och prisutvecklingen som legat till grund för konjunkturinstitutets rapport angående konjunkturläget i januari 1974.

I tabellerna 6:9 och 6:10 redovisas beräkningar av disponibel inkomst under år 1974 för de olika familjetyperna. Det bör framhållas att beräkningarna inte skall ses som någon av utredningen gjord prognos angående utvecklingen utan endast som ett räkneexempel avsett att belysa resultatet av nuvarande regelsystem under de nyss angivna förutsättningarna.

Tabellerna 6:11 och 6:12 avser att belysa utvecklingen av disponibel inkomst under perioden 1968-1974 i löpande priser. Av kol. 8 i resp. tabell framgår att den genomsnittliga årliga ökningen av disponibel inkomst under perioden

beräknats variera mellan 7,6 och 9,8 % för inkomsttagare med industriarbetarlön och mellan 6,3 och 8,2 % för inkomsttagare med industritjänstemannalön.

Motsvarande beräkningar i fasta priser redovisas i tabellerna 6:13 och 6:14. Tabellerna visar bl.a. följande. För inkomsttagare med industriarbetarlön har den genomsnittliga årliga ökningen av disponibel realinkomst beräknats variera mellan 0,9 och 2,9 %. Det sämsta resultatet uppkom i regel mellan åren 1971 och 1972. Bland inkomsttagare med industritjänstemannalön har några kategorier fått vidkännas en genomsnittlig årlig minskning av disponibel realinkomst med 0,2-0,4 %. För övriga inkomsttagare i denna lönegrupp har för perioden beräknats en genomsnittlig årlig ökning av disponibel realinkomst, varierande mellan 0,7 och 1,4 %. Resultatet var för vissa familjer sämst mellan åren 1969 och 1970 och för andra mellan åren 1971 och 1972.

Den utveckling av disponibel inkomst som här redovisats representerar det sammanlagda resultatet av löne- och prisutvecklingen under den aktuella perioden och de under samma period successivt ändrade skatte-, avgifts- och bidragsreglerna. Det har intresse att sätta ökningen av disponibel inkomst i relation till bruttoinkomstökningen. I tabell 6:15 visas ökningen av disponibel inkomst från år 1968 till år 1973 i absoluta tal och uttryckt i procent av bruttoinkomstökningen under samma period (Anm. År 1973 har valts som jämförelseår i stället för år 1974; en jämförelse med sistnämnda år försvåras nämligen av att sjukpenningen numera är skattepliktig och beräknas efter andra grunder än tidigare). Av tabellen framgår bl.a. följande. Räknat i löpande priser överstiger ökningen av disponibel inkomst i flertalet fall 50 % och i ett fall 100 % av bruttoinkomstökningen (kol. 4 och 9). Detta betyder att den i avsnitt 6.1 definierade totaleffekten i regel understigit 50 % och i ett fall varit 0. Räknas ökningen av disponibel inkomst i fasta priser motsvarar den naturligtvis en betydligt mindre del av bruttoinkomstökningen (kol. 6 och 11); beräkningen kan anses visa hur stor del av

bruttoinkomstökningen under perioden som löntagarna fått behålla sedan skatter, avgifter, avtrappning av bostadstillägg och prisökningarna tagit sin del. Kol. 10 och 11 visar att disponibel realinkomst i vissa fall minskat under perioden, vilket skulle betyda att totaleffekten enligt denna beräkningsmetod överstigit 100 %.

Den sammanlagda marginaleffekten får man genom att summera den marginals-katt som belöper på visst inkomsttillskott med den bidragsreduktion, ökning av daghemsavgift m.m. som förorsakas av tillskottet.

Vad först beträffar den sammanlagda effekt i form av marginals-katt och avtrappning av bostadstillägg som kan inträffa på grund av en inkomstökning visst år är det endast under särskilda förutsättningar korrekt att ange denna effekt genom en summering av de marginals-kattesatser som gäller för inkomståret och de reduktionsfaktorer som tillämpas vid inkomstprövning för bostadstillägg samma år. För att beräkningsmetoden skall vara korrekt fordras sålunda antingen att inkomstökningen är så väsentlig att den skall beaktas omedelbart - och inte med två års eftersläpning - eller att inkomstprövningsreglerna i motsats till vad som hittills varit fallet förblir oförändrade två år framåt. Med dessa förbehåll visas i tabell 6:16 den sammanlagda effekten av marginals-katt och avtrappning av bostadstillägg vid en inkomstökning under år 1974.

Vanligen sker inkomstprövningen med två års eftersläpning. Om det antas att sådan eftersläpning äger rum och om det vidare antas att inkomstprövningsreglerna liksom hittills successivt justeras, måste en beräkning av effekten av en inkomstökning år 1974 föregås av antaganden om hur reglerna kommer att vara utformade år 1976, då ökningen beaktas vid inkomstprövningen för bostadstillägg. Någon alldeles säker bedömning av effekten av en inkomstökning år 1974 kan därför inte göras. Samma problem uppkommer visserligen inte vid beräkning av effekten av en inkomstökning som inträffat i förfluten tid men även vid en sådan beräkning förorsakar eftersläpningen vissa svårigheter. Innan minsk-

ningen av bostadstillägg uttrycks i procent av inkomstökningen bör - med hänsyn till den väsentliga tidsförskjutningen - beloppen omräknas till samma års penningvärde.

Bl.a. i syfte att undvika de nu antydda svårigheterna har utredningen valt att såväl i detta avsnitt som i fortsättningen av betänkandet beräkna sammanlagd marginaleffekt enligt följande principer.

Antag att den sammanlagda marginaleffekten för en inkomstagare A skall beräknas för t.ex. år 1974. Hans disponibla inkomst detta år beräknas genom att från hans årsinkomst görs avdrag för inkomstskatt och tillägg för bostadstillägg. Det senare beräknas med hänsyn till den lägre inkomst som samme inkomstagare A antas ha haft år 1972. Därefter görs motsvarande beräkning för en inkomstagare B som under perioden 1972-1974 antas genomgående ha haft en inkomst som med viss bestämd procent översteg den inkomst A haft. Skillnaden år 1974 i disponibel inkomst jämförs med skillnaden i årsinkomst samma år. Den del av skillnaden i årsinkomst som tagits i anspråk för skatt, reduktion av bostadstillägg m.m. uttrycks i procent av hela skillnaden i årsinkomst.

Exempel:¹ A har år 1974 en årsinkomst på 40 000 kr. Skatten beräknas till 14 000 kr. Bostadstillägg beräknas med hänsyn till en antagen årsinkomst år 1972 på (85 % av 40 000=) 34 000 kr. och kommer då att uppgå till 500 kr. A:s disponibla inkomst år 1974 uppgår i enlighet härmed till (40 000 - 14 000 + 500=) 26 500 kr. B antas under perioden ha haft 10 % högre årsinkomst. År 1974 uppgår B:s inkomst då till 44 000 kr. och skatten på denna inkomst till 16 000 kr. Med hänsyn till årsinkomsten år 1972 (85 % av 44 000 = 37 400 kr.) får B år 1974 inget bostadstillägg. Hans disponibla inkomst detta år blir (44 000 - 16 000=) 28 000 kr. Skillnaden i bruttoinkomst är 4 000 kr. men skillnaden i disponibel inkomst endast 1 500 kr. Marginaleffekten beräknas då till $\frac{2\,500}{4\,000} \times 100 = 62,5 \%$.

Beräkningsmetoden visar också vilket ekonomiskt utbyte samme individ skulle ha fått om han i början av perioden antagit en befattning som genomgående under de aktuella åren gett den högre inkomsten. Beräkningsmetoden är relativt enkel att tillämpa och lämnar information som är re-

¹ Beloppen i exemplet är ungefärliga.

levant för de i betänkanget behandlade frågeställningarna. Resultatet överensstämmer nära med den marginaleffekt som framkommer vid en beräkning där korrigerings sker för tidsförskjutningen mellan inkomstillskott och bidragsreduktion.

I tabellerna 6:17 och 6:18 har i enlighet med det anförda gjorts en jämförelse mellan den disponibla inkomst som löntagare med genomsnittlig industriarbetarlön resp. industritjänstemannalön haft under perioden 1968-1974 och den disponibla inkomst de skulle ha haft om lönen legat på en 10 % högre nivå. Därvid har även inkluderats den marginaleffekt som kan ha förorsakats av inkomstdifferenteringen av daghemsavgifterna. Tabellerna visar bl.a. följande. För samtliga här behandlade inkomsttagare har marginaleffekten successivt ökat under perioden 1968-1974. I flera fall har den under senare år närmat sig 80 % och i en del fall har den varit högre. Marginaleffekten år 1974 har beräknats variera mellan 63,5 och 81,3 % för inkomsttagare med industriarbetarlön och mellan 62,6 och 89,0 för inkomsttagare med industritjänstemannalön.

Vad som redovisats i tabellerna 6:17 och 6:18 är de marginaleffekter som inträffat vid en inkomstökning som lagts "ovanpå" den generella lönestegringen. Det bör framhållas att de marginaleffekter som förorsakats av inkomstökningar inom ramen för den allmänna löneutvecklingen bör ha varit lägre än de i tabellerna redovisade effekterna. På grund av de successivt justerade inkomstprövningsreglerna för bostadstillägg har nämligen inkomstökningar inom nämnda ram i regel medfört obetydlig eller ingen avtrappning av bostadstillägg.

6.6 Effekter för folkpensionärer

Som framgått av tidigare redogörelse i avsnitt 4.3.2 har man avsett att genom reglerna om extra avdrag vid beskattningen ge särskilda skattelättnader till folkpensionärer som saknar eller har låg sidoinkomst. I tabell 6:19 har gjorts en framräkning till 1975 års taxering av de tabel-

ler som gäller för extra avdrag. Det erinras även om att skattefrihet för kommunalt bostadstillägg infördes genom 1970 års skattereform och att folkpensionärer numera är helt befriade från sjukförsäkringsavgift.

Effekten av extra avdrag och befrielse från sjukförsäkringsavgift framgår vid en jämförelse av uttaget av inkomstskatt år 1974 hos å ena sidan folkpensionärer och å andra sidan skattskyldiga i aktiv ålder med samma skattepliktiga inkomst. En sådan jämförelse har gjorts i tabell 6:20 för ensamstående och i tabell 6:21 för makar. Av tabellerna framgår att folkpensionärer genomgående betalar mindre inkomstskatt än skattskyldiga i aktiv ålder. Skillnaden är störst i de lägre inkomstskikten; som exempel kan nämnas att den kan uppgå till drygt 1 900 kr. för ensamstående med årsinkomst på 10 000 kr. och till drygt 2 700 för makar med sammanlagd årsinkomst på 20 000 kr.

Folkpensionärer i lägre inkomstskikt får ofta kommunala bostadstillägg, som inte är skattepliktiga. Det är därför av intresse att mäta den sammanlagda effekten av de skatte- och bidragsregler som gäller för folkpensionärer. I detta syfte redovisas i tabellerna 6:22 och 6:23 den disponibla inkomsten år 1974 för folkpensionärer och för skattskyldiga i aktiv ålder. Härvid har räknats med ett reducerat kommunalt bostadstillägg på 5 000 kr. Tabell 6:22 avser ensamstående och tabell 6:23 makar. Av tabellerna kan utläsas bl.a. att folkpensionärerna i de undersökta inkomstskikten genomgående har högre disponibel inkomst än skattskyldiga i aktiv ålder. Skillnaden är störst i de lägre inkomstskikten, där den för ensamstående med en bruttoinkomst på ca 15 800 kr. kan uppgå till över 3 700 kr. och för makar med en sammanlagd bruttoinkomst på ca 22 400 kr. till nära 4 600 kr.

Ovanstående jämförelser visar att folkpensionärer i lägre inkomstskikt har en förmånlig ställning i förhållande till skattskyldiga i aktiv ålder. Skillnaderna i inkomstlägena däröver är däremot relativt obetydliga och hänför sig huvudsakligen till sjukförsäkringsavgiften.

De särskilda förmåner som utgår till folkpensionärerna medför å andra sidan att marginaleffekterna blir större än för andra skattskyldiga i samma inkomstlägen. En redogörelse har tidigare lämnats för avtrappningen av extra avdrag samt av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Härav har framgått att extra avdrag avtrappas med en tredjedel av den sidoinkomst som överstiger 1 500 kr. för ensamstående och 2 000 kr. för makar. Detta innebär att marginalsattesatserna ökar med en tredjedel i förhållande till de marginalsattesatser som annars skulle tillämpas vid de inkomster som ligger inom avtrappningsskiktet. Inkomstprövningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg innebär att tillägget avtrappas med hälften av den sidoinkomst som överstiger 2 000 kr. för ensamstående och 1 500 kr. för gift pensionär. Detta medför som regel en marginaleffekt på 50 %. Om man antar att statlig inkomstskatt uttas enligt gällande regler och den kommunala utdebiteringen är 24 kr. per skattekrona blir marginaleffekten i regel 91,3 % i de inkomstskikt där både extra avdrag och tillägg avtrappas.

Som exempel kan från tabell 6:23 noteras att en ökning av sidoinkomsten från 6 000 kr. till 15 000 kr. medför att den disponibla inkomsten ökar med endast 780 kr. Av tabellen ser man vidare att makar, som tillsammans har en sidoinkomst på 20 000 kr., får en 5 954 kr. högre disponibel inkomst än makar som saknar sidoinkomst. Liknande exempel kan beträffande ensamstående hämtas från tabell 6:22.

I detta sammanhang kan även nämnas att liknande marginal-effekter i vissa fall uppstår för folkpensionärer på grund av reglerna om differentierade avgifter för social hemhjälp och för vård i ålderdomshem. Inom de inkomstskikt där det extra avdraget avtrappas kan sådana avgifter i kombination med marginalsatten medföra marginaleffekter på 80 - 90 %.

I detta och närmast följande avsnitt redovisas vissa statistiska uppgifter som till huvudsaklig del hämtats från statistiska centralbyråns (SCB:s) inkomststatistiska material. Preliminära uppgifter från 1973 års taxering, dvs. avseende inkomståret 1972, har redovisats i SCB:s meddelanden nr N 1973:94 och 100.

SCB:s primärmaterial omfattar samtliga fysiska personer som avlämnat självdeklaration eller blivit sköntaxerade. I statistiken betecknas dessa personer "inkomsttagare". Det är att märka att något inkomstbelopp inte registreras i de fall då den taxerade inkomsten inte når upp till den s.k. längdföringsgränsen, 4 500 kr. Dessa fall förs under rubriken "Ink. ej reg.".

Förutom "inkomsttagare" ingår i primärmaterialen även övriga fysiska personer som fyllt 15 år. I den mån de redovisas i den publicerade statistiken förs de under rubriken "icke deklarerant". Denna grupp omfattar ett inte obetydligt antal personer som har en inkomst understigande gränsen för deklarationsplikt. Det är värt att notera, att folkpensionärer som har sidoinkomst på högst 1 500 kr. och förmögenhet på högst 50 000 kr. fr.o.m. 1973 års taxering inte har deklarationsplikt. SCB har uppskattat deras antal till ca 170 000.

Antalet "inkomsttagare" uppgick år 1972 till 5 400 000 och antalet "icke deklareranter" till 1 210 000. Den sammanlagda registrerade inkomstsumman var drygt 124 miljarder kr. På grund av längdföringsgränsen registrerades inte inkomsten för ca 5 % av inkomsttagarna.

Följande uppställning visar hur fysiska personer - "inkomsttagare" och "icke deklareranter" - inkomståret 1972 fördelade sig efter sammanräknad inkomst:

	<u>Antal</u> ¹	<u>Därav 20 - 66 år</u>
<u>Icke deklaranter</u>	1 209 078	592 713
<u>Inkomsttagare</u>		
ink. ej reg.	278 980	206 096
inkomstklass, tkr.		
0,1 - 4,9	369 762	327 798
5,0 - 9,9	859 560	420 132
10,0 - 14,9	636 039	424 915
15,0 - 19,9	524 527	412 736
20,0 - 24,9	525 723	452 204
25,0 - 29,9	596 746	557 622
30,0 - 39,9	932 735	898 593
40,0 - 59,9	494 477	474 214
60,0 - 100,0	145 541	138 248
100,0 -	38 203	35 309
Summa	6 611 371	4 940 580
Därav 5,0 - 19,9	2 020 126	1 257 783
5,0 - 29,9	3 142 595	2 267 609

Av sammanställningen framgår att ett mycket stort antal personer har låg inkomst. Av drygt 6,6 miljoner personer som ingår i SCB:s primärmaterial har sålunda ca 3,9 miljoner eller 59 % inkomst under 20 000 kr. De som har inkomst understigande 5 000 kr. uppnår i regel inte beskattningsbar inkomst och kan då inte heller nås av skattesänkingsåtgärder. Vid diskussion av låginkomsttagarbegreppet i avsnitt 7.2 behandlas därför särskilt de inkomsttagare som har inkomst mellan 5 000 och 20 000 kr. Antalet personer i dessa inkomstlägen uppgick totalt till ca 2 020 000, varav 1 258 000 i åldrarna 20 - 66 år.

En uppfattning om storleken av den inkomstskatt, som samtliga inkomsttagare betalar, ger följande uppgifter från debiteringen i hela riket av slutlig skatt på grund av 1973 års taxering (beloppen inkluderar skatt som betalats av oskiftade dödsbon och familjestiftelser):

¹ Icke mantalsskrivna personer samt skattskyldiga som saknar hemortskommun i Sverige ingår endast i det totala antalet.

<u>Skatt m.m.</u>	<u>Totalt belopp, milj. kr.</u>
Statlig inkomstskatt	15 254
Kommunalskatt	22 694
Folkpensionsavgift	3 500
Sjukförsäkringsavgift	2 004

De uppgifter som här redovisats avser inkomståret 1972. Utredningens förslag avses bli tillämpligt först fr.o.m. år 1975. Till grund för kostnadsberäkningar m.m. har utredningen därför fått göra antaganden om inkomstfördelningen detta år. Redan nu bör framhållas att dessa antaganden blir mycket osäkra. Detta sammanhänger bl.a. med den väsentliga ändring av inkomstbegreppet som skett i och med att sjukpenning och ersättning vid arbetslöshet fr.o.m. år 1974 blivit skattepliktiga. Utöver de i och för sig osäkra prognoser angående inkomstutveckling som fordras vid varje framskrivning av inkomstfördelningen tillkommer f.n. att sjukfrekvens m.m. i olika inkomstklasser måste uppskattas. Av denna anledning har utredningen inte ansett det möjligt att i detta betänkande redovisa kalkyler angående hur det framlagda förslaget kommer att på totalnivå påverka skattefördelningen mellan olika inkomsttagargrupper. Det bör tilläggas att förutsättningarna för sådana kalkyler kan förväntas bli betydligt bättre så snart resultatet av vissa pågående samkörningar mellan data från inkomststatistiken och den allmänna försäkring-
en föreligger.

7.2 Låginkomsttagarbegrepp m.m.

Enligt tilläggsdirektiven skall utredningen i sitt förslag beakta behovet av skattesänkning för inkomsttagare med lägre inkomster. Av avsnitt 7.1 har framgått att ett betydande antal fysiska personer har låg sammanräknad inkomst. Mot den bakgrunden görs i detta avsnitt ett försök att något mer ingående belysa frågan om vilka personer som enligt inkomststatistiken har så låg inkomst att de kommer i åtnjutande av skattesänkingsåtgärder som generellt inriktas på inkomsttagare med låg beskattningsbar inkomst. Avslutningsvis skall också beröras frågan i vilken mån

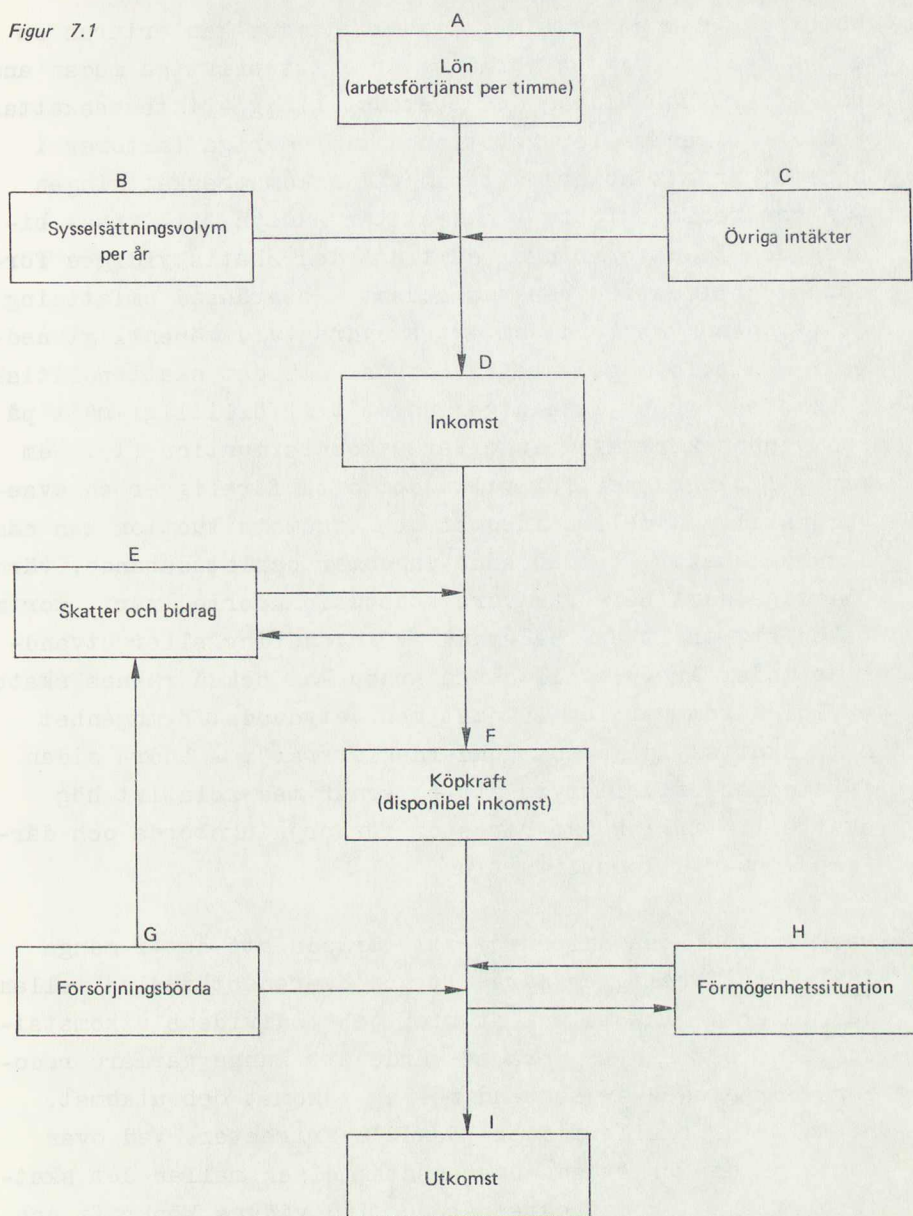
lagstiftaren ansett det möjligt att vid beskattningen tillämpa mer selektiva åtgärder för medgivande av skattelättnader åt låginkomsttagare.

En lämplig utgångspunkt för diskussionen är det inkomststatistiska schema som utarbetats av arbetsgruppen för låginkomstfrågor på basis av erfarenheterna från låginkomstutredningen (Ds In 1972:19 sid. 26). Schemat återges - med ett par obetydliga modifieringar - i figur 7:1.

Schemat illustrerar relationerna mellan de centrala begreppen lön, inkomst, köpkraft och utkomst. Lön är det centrala inkomstbegreppet i det fackliga perspektivet. Inkomsten bestäms av lönen och den sysselsättningsvolym som uppnåtts under året samt av inkomster av kapital m.m. Köpkraft eller disponibel inkomst är den summa individen har till sitt förfogande sedan olika sociala bidrag och transfereringar tillkommit och skatt betalats. Utkomsten är slutresultatet sedan familjens eller hushållsenhetens köpkraft och förmögenhetssituation ställts i relation till antalet familjemedlemmar. Köpkraften och än mer utkomsten är centrala välfärdsbegrepp i det socialpolitiska perspektivet.

För de frågeställningar som behandlas i detta avsnitt är det av särskild betydelse att klargöra relationen mellan det skattepolitiska inkomstbegreppet och de faktorer som illustreras i schemat. Det skattepolitiska inkomstbegreppet kan närmast placeras i nivå med D ("inkomst") i schemat. Vad först beträffar dess relation till A och B gäller följande. Schemat åskådliggör att förvärvsinkomsten är resultatet av två samverkande faktorer, lönen (A) och sysselsättningsvolymen (B). Vid beskattningen tas dock i regel inte hänsyn till hur de två faktorerna förhåller sig till varandra utan endast till slutresultatet; om ett visst inkomstbelopp förvärvats genom arbete under hela året eller under del av året saknar i princip betydelse vid inkomstbeskattningen. Vad beträffar förhållandet till övriga intäkter (C) gäller att dessa räknas in i beskattningsunderlaget endast om de kan inordnas under något av de sex in-

Figur 7.1

komstslag som anges i KL. I sammanhanget kan erinras om att vissa bidrag och förmåner är skattepliktiga medan andra - t.ex. barnbidrag och bostadstillägg - inte beskattas. Vad slutligen gäller relationen till övriga faktorer i schemat är att notera att man vid inkomstbeskattningen - såsom redan anförts - endast tar hänsyn till vissa bidrag och transfereringar samt att den skattskyldiges försörjningssituation beaktas endast i begränsad omfattning (t.ex. genom reglerna om extra avdrag vid väsentligt nedsatt skatteförmåga). Detta betyder att det skattepolitiska inkomstbegreppet inte utgör något tillförlitligt mått på individens köpkraft (F) eller utkomstsituation (I). Som exempel på grupper för vilka det ofta föreligger en avsevärd skillnad mellan inkomst och utkomstsituation kan nämnas hemmamakar, hemmaboende ungdomar och studerande, värnpliktiga samt personer vars konsumtionsperiod varit kortare än ett år (t.ex. på grund av invandring eller utvandring under året). Till denna grupp kan också räknas skattskyldiga som har låg inkomst men betydande förmögenhet samt skattskyldiga som "underdeklarerar". Å andra sidan förekommer naturligtvis att personer med relativt hög skattepliktig inkomst har stor försörjningsbörda och därigenom svag utkomstsituation.

Det finns alltså anledning att förmoda att det i många fall inte föreligger särskilt god överensstämmelse mellan den taxerade inkomstens storlek och individens utkomstsituation. Det skulle vara av värde att kunna närmare redogöra för graden av samband mellan inkomst och utkomst. Detta möter emellertid betydande svårigheter. Vad ovan sagts om den bristande överensstämmelsen mellan det skattepolitiska inkomstbegreppet och individens köpkraft och utkomstsituation har sin motsvarighet i den officiella inkomststatistiken, eftersom den väsentligen baseras på taxeringsstatistiska data. Inkomststatistiken omfattar t.ex. inte de skattefria inkomsterna. Vidare saknas uppgifter om inkomstagarnas sysselsättningsvolym, försörjningssituation m.m. och om orsakerna till inkomstbortfall.

Viss belysning av frågan om sambandet mellan låg taxerad

inkomst och övriga faktorer ger dock den officiella inkomststatistikens uppgifter. Beträffande det totala antalet personer som enligt inkomststatistiken har låga inkomster hänvisas till avsnitt 7.1. Totalbilden visar ett stort antal personer utan inkomst eller med låg inkomst. I det följande görs vissa försök att komplettera och nansera denna bild.

Det måste framhållas att avsikten inte är att lämna någon uttömmande redogörelse utan endast att ge exempel på vilka slags uppgifter som i dag kan tas fram från den officiella statistiken för att belysa det efterfrågade sambandet. För enkelhets skull redovisas endast uppgifter om individernas inkomstförhållanden medan däremot uppgifter om inkomstförhållanden för olika familjetyper förbigås. Av skäl som anförts i avsnitt 7.1 begränsas undersökningen till personer som har mellan 5 000 och 20 000 kr. i sammanräknad inkomst.

I tabell 7:1 har de inkomsttagare, vars sammanräknade inkomster under år 1972 uppgick till mellan 5 000 och 20 000 kr., fördelats efter ålder, kön och civilstånd. Antalet sådana inkomsttagare uppgick till ca 2 005 000, av vilka ca 1 258 000 eller 63 % befann sig i åldrarna 20 - 66 år.

Tabell 7:2 visar hur de sistnämnda inkomsttagarna fördelade sig efter yrkesställning. Fördelning har skett på kategorierna rörelseidkare, anställda och ej förvärvsarbetande. Som rörelseidkare har härvid räknats den som driver egen rörelse och den som har inkomst av jordbruksfastighet eller annan fastighet. Som anställd räknas var och en som arbetar för arbetsgivares räkning mot ersättning; hit hör även de som bedriver verksamhet genom eget bolag eller annan juridisk person. SOB:s klassificering efter yrkesställning baseras på en urvalsundersökning och inte - som uppgifterna i tabell 7:1 - på totalräkning. Av denna anledning råder inte full överensstämmelse mellan tabellerna 7:1 och 7:2. Tabell 7:2 visar att huvuddelen eller ca 78 % av de inkomsttagare i aktiv ålder som hade sammanräknad inkomst mellan 5 000 och 20 000 kr. var anställda, me-

dan knappt 8 % var rörelseidkare och drygt 14 % var ej förvärvsarbetande. Statistiken visar bl.a. också att kvinnorna var klart överrepresenterade i denna grupp av låginkomsttagare.

Den bild som ges av tabellerna 7:1 och 7:2 kan sammanfattas enligt följande. De inkomsttagare som hade sammanräknad inkomst mellan 5 000 och 20 000 kr. fördelade sig på följande kategorier:

	<u>Antal</u>	<u>Andel (%)</u>
Ålderspensionärer (67 år eller mer)	595 000	30
Ungdomar under 20 år	152 000	7
Övriga (20 - 66 år)	1 258 000	63

Den sistnämnda gruppen, "övriga (20 - 66 år)", hade i sin tur följande sammansättning:

Män	444 000	35
Kvinnor (varav gifta kvinnor 566 000)	814 000	65
Summa	1 258 000	100

Anställda	975 000	77
Rörelseidkare	99 000	8
Ej förvärvsarbetande	184 000	15
Summa	1 258 000	100

De hittills lämnade uppgifterna ger inte upplysning om inkomsttagarnas sysselsättningsvolym. Det har redan framhållits att den officiella inkomststatistiken inte gör någon differentiering mellan å ena sidan helårs- och heltids-sysselsatta och å andra sidan partiellt sysselsatta. Detaljerade uppgifter om sysselsättning m.m. inhämtas däremot varje månad av SCB genom de s.k. arbetskraftsundersökningarna (AKU). Vid varje tillfälle tillfrågas ca 18 000 personer om sina arbetsmarknadsförhållanden. Vid den undersökning som görs i februari månad frågas dessutom efter utbildning och arbetsförhållanden under hela det föregående året. På senare tid har utförts vissa försök till samkörning av AKU:s februarimaterial och taxe-

ringsbanden. Därvid har framkommit bl.a. följande uppgifter om sysselsättningens omfattning i genomsnitt år 1970/1971 bland de förvärvsarbetande:

<u>Sysselsättningsgrad</u>	<u>Antal personer</u>	<u>Andel %</u>
Helår, heltid	2 710 000	61
Helår, deltid	510 000	12
Del av år, heltid	850 000	19
Del av år, deltid	<u>360 000</u>	<u>8</u>
Summa	4 430 000	100

De hittills gjorda samkörningarna har visserligen haft ett annat primärt syfte än att belysa sambandet mellan inkomst och sysselsättning, men vissa iakttagelser angående detta samband har dock kunnat göras. Uppgifterna måste dock i denna del tolkas med särskild försiktighet. En av anledningarna till detta är att AKU inkluderar sjukledighet i förvärvsarbetsbegreppet, medan å andra sidan sjukpenningen inte var skattepliktig under den tid som samkörningarna avsåg. En inkomsttagare som varit sjukskriven under stor del av året kan därför i AKU ha registrerats som helårs- och heltidsarbetande och kan samtidigt enligt taxeringsstatistiken ha en låg inkomst. Med hänsyn till dessa svårigheter skall någon redovisning av samkörningens inkomstdata inte lämnas här. Det kan vara tillräckligt att nämna följande. I en rätt homogen grupp av materialet, nämligen gruppen vanligen heltidsarbetande män i åldern 14 (16) - 59 år, registrerades 87 % som förvärvsarbetande hela året. Av dessa hade 11,2 % inkomst under 20 000 kr.

Som tidigare anförts har avsikten med den här lämnade redogörelsen endast varit att belysa vilka möjligheter man f.n. har att med hjälp av den aktuella inkomststatistiken beskriva sammansättningen av den grupp individer som har låg skattepliktig inkomst. Bilden skulle i och för sig kunna kompletteras i flera avseenden. SCB:s material ger t.ex. vissa möjligheter att analysera barnfamiljernas sammansättning och inkomstförhållanden (se SCB:s meddelande nr N 1973:100). Den redan lämnade redogörelsen torde dock ge tillräcklig uppfattning om hur pass långtgående slut-

satser som är möjliga på basis av den officiella inkomststatistiken. Med hjälp av den kan man alltså ge en beskrivning i stora drag av bl.a. inkomst- och sysselsättningsförhållanden för låginkomsttagargruppen. Materialet ger däremot inte stora möjligheter att analysera sambandet mellan inkomst och sysselsättning, orsakerna till inkomstbortfall och andra kausalsamband. Det bör dock tilläggas att förutsättningar för sådana analyser torde komma att i hög grad förbättras under de närmaste åren. Här kan hänvisas till den redogörelse som i bilaga 9 till årets statsverksproposition lämnats för SCB:s pågående och planerade undersökningar av inkomstfördelning, levnadsnivå och olika välfärdskomponenter. Vidare bör nämnas att Kungl. Maj:t i februari 1974 uppdragit åt Institutet för social forskning att genomföra en replikation av den levnadsnivåundersökning från år 1968 som utfördes inom ramen för låginkomstutredningen.

Frågan om sambandet mellan låg skattepliktig inkomst och de faktorer som återges i figur 7:1 har ovan diskuterats mot bakgrund av den aktuella inkomststatistiken. Det finns anledning att här även nämna några undersökningar av äldre datum som betydligt mer ingående har belyst det efterfrågade sambandet.

SCB genomförde under åren 1959 och 1960 specialundersökningar avseende låginkomsttagare. Undersökningarna bestod av dels en specialbearbetning av inkomststatistiken och befolkningsregistret för år 1958, dels en intervju- och registerundersökning angående förhållanden under inkomståret 1959.¹ Med låg inkomst avsågs i undersökningarna sammanräknad nettoinkomst understigande 6 000 kr. för ensamstående och 10 000 kr. för makar. Undersökningarna visade bl.a. följande. Drygt hälften av de ensamstående i åldrarna 17 - 66 år hade lägre deklarerad inkomst än 6 000 kr. Av dessa ensamstående låginkomsttagare hade ungefär en tredjedel heltidsarbete hela året, huvudsakligen inom jord- och skogsbruk, husligt arbete, handel och kontor. Av samtliga gifta par hade drygt en femtedel gemen-

¹Resultatet har redovisats i Statistisk tidskrift 1960:11 sid. 683 ff och 1961:5 sid. 235 ff samt i bilaga 3 till SOU 1964:59.

sam deklarerad inkomst under 10 000 kr. Av de gifta låginkomsttagarna hade drygt en tredjedel inkomst från jordbruksfastighet eller rörelse. I drygt hälften av fallen hade mannen arbetat heltid hela året, främst inom jord- och skogsbruk, småhantverk och försäljningsarbete. I de fall där endast partiell sysselsättning förekommit orsakades låg inkomst av någon av följande faktorer (uppställningen hämtad från SOU 1964:25 sid. 71 och 72):

	<u>Ensamstående (%)</u>	<u>Gifta (%)</u>
Militärtjänst	9	6
Studier	29	2
Sjukdom	35	63
Arbetslöshet	10	17
Hushålls- och vårdnadsuppgifter	7	1
In- eller utträde på arbetsmarknaden	3	4
Andra uppgifter eller uppgift saknas	7	7
	100	100

Låginkomstutredningen har presenterat ett mycket omfattande material som från olika aspekter belyser inkomstförhållanden under år 1966, köpkraftsfördelningen år 1967 samt välfärdsfördelningen m.m. under vissa år. Det finns ingen möjlighet att här redogöra ens för huvudinnehållet i låginkomstutredningens material. En överblick över detta ges i det kompendium om låginkomstutredningen (Ds In 1971:16) som sammanställts av arbetsgruppen för låginkomstfrågor. En utvärdering av låginkomstutredningen har presenterats i arbetsgruppens rapport (Ds In 1972:19). Arbetsgruppen har som den kanske viktigaste slutsatsen av låginkomstutredningens material framhållit att "ett oväntat stort antal personer på grund av arbetslöshet och förvärvshinder har en lägre sysselsättningsvolym än de skulle önska och därmed lägre inkomster än de skulle kunna ha vid en given lönestruktur". Arbetsgruppen citerar bl.a. låginkomstutredningens uppgifter att år 1966 omkring 290 000 anställda trots helårs- och heltidsarbete hade lägre inkomster än 15 000 kr. och att år 1968 ca 450 000 löntagare hade en

timförtjänst understigande 7 kr. Vidare återges uppgiften att år 1966 närmare en miljon personer fick reducerad - eller ingen alls - förvärvsinkomst på grund av arbetslöshet eller förvärvshinder. Arbetsgruppen framhåller att den verklighetsbild som lämnats av låginkomstutredningen sedermera ändrats genom ett antal åtgärder, som vidtagits på de centrala välfärdsområdena i syfte att undanröja olika brister. Gruppen betonar emellertid också att denna utveckling inte ändrat de grundläggande slutsatserna, av vilka en är att låginkomstfrågan i stor utsträckning är en sysselsättningsfråga.

Det material som redovisats ovan i detta avsnitt torde trots sin ofullständighet berättiga till följande allmänna slutsatser angående sammansättningen av den stora grupp inkomsttagare som har låg taxerad inkomst. En inte obetydlig del består av inkomsttagare som trots full arbetsinsats endast uppnår låg inkomst. En stor del torde utgöras av inkomsttagare som på grund av öppen eller dold arbetslöshet eller andra förvärvshinder inte haft full sysselsättning, medan en lika stor del torde bestå av skattskyldiga, som trots låg egen inkomst kan antas ha någorlunda god utkomstsituation.

Skattesänkingsåtgärder, som är generella i den meningen att de kommer samtliga skattskyldiga med låg beskattningsbar inkomst till del, är kostnadskrävande. Med hänsyn härtill bör avslutningsvis noteras att lagstiftaren i några fall funnit det möjligt att utforma selektiva regler för skattelättnad åt inkomsttagare med lägre inkomster, dvs. regler som inriktas på särskilda grupper av skattskyldiga som ansetts i behov av skattelindring. I första hand finns anledning att erinra om de i avsnitt 4.3.2 beskrivna reglerna om extra avdrag för folkpensionärer. Reglerna är avsedda att tillämpas på en betydande grupp av skattskyldiga och de har givits en enkel och schablonmässig utformning; redan egenskapen av folkpensionär berättigar i princip till skattelättnad och denna bestäms direkt med hänsyn till den taxerade inkomstens storlek. I andra hand kan även nämnas reglerna om extra avdrag vid väsentligt ned-

satt skatteförmåga resp. vid existensminimum. För dessa avdrag har lagstiftaren uppställt en rad särskilda förutsättningar, bl.a. beträffande orsaken till den nedsatta skatteförmågan resp. den ringa inkomsten. För båda avdragen krävs utredning i det enskilda fallet angående den skattskyldiges inkomst- och försörjningssituation; särskilt existensminimireglerna är i detta avseende komplicerade och svårtillämpade, men de kommer å andra sidan i praktiken att tillämpas endast i ett ringa antal fall. Några andra regler som medger "selektiv" skattelindring för låginkomsttagare finns inte i nuvarande system.

8.1 Åtgärder för skattesänkning och lindring av marginaleffekter8.1.1 Allmänna överväganden

Det provisoriska förslag som skatteutredningen lägger fram skall enligt tilläggsdirektiven tillgodose två huvudsyften, nämligen att lindra marginaleffekten för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och att beakta behovet av skattesänkningar för inkomsttagare med lägre inkomster. De åtgärder som utredningen föreslår skall alltså i princip inriktas på inkomsttagare i två skilda inkomstlägen. Utredningen vill till en början beröra frågan i vilken mån det är möjligt att ange gränserna för dessa inkomstlägen. Det är självklart att en indelning av inkomsttagarna i låg-, mellan- och höginkomsttagare kan diskuteras från många olika utgångspunkter. Utredningen avser inte att i detta sammanhang ta upp någon principiell diskussion i denna fråga utan anser det tillräckligt för det aktuella uppdraget att söka bedöma vilka inkomsttagargrupper som i första hand åsyftas i tilläggsdirektiven. Det är då naturligt att utgå ifrån vilka inkomsttagare som faktiskt träffas av den i tilläggsdirektiven angivna marginaleffekten. Gränserna för mellaninkomstskiktet kan med denna utgångspunkt mycket ungefärligt anges till 30 000 - 55 000 kr. Gränsdragningen överensstämmer väl med den avvägning som legat till grund för t.ex. avtrappningen av grundavdrag vid statligt taxerad inkomst mellan 30 000 och 52 500 kr. Varje gränsdragning av detta slag måste dock uppfattas endast som en ungefärlig angivelse av de inkomstlägen där tyngdpunkten av de föreslagna åtgärderna bör läggas. Utredningen anser sig därför t.ex. oförhindrad att föreslå lindring av marginaleffekterna även i inkomstlägen under 30 000 kr. liksom att överväga att låta inkomsttagare över denna gräns få del av sådana särskilda skattelättnader som är avsedda för låginkomsttagare.

Utredningen har av antydde skäl inte funnit det meningsfullt att söka ytterligare avgränsa de två huvudgrupper av inkomsttagare som omfattas av utredningsuppdraget. Det kan däremot konstateras att det blir fråga om mycket stora grupper hur gränserna än dras. Från senast tillgängliga taxeringsstatistik kan t.ex. inhämtas att vid 1973 års taxering drygt 3,7 milj. inkomsttagare hade statligt taxerad inkomst under 30 000 kr¹⁾ och att 1,2 milj. hade statligt taxerad inkomst mellan 30 000 och 60 000 kr.

Vad beträffar de inkomsttagare som har låg taxerad inkomst vill utredningen erinra om vad som anförts ovan i avsnitt 7.2. Det är här uppenbarligen fråga om en mycket heterogen grupp. Tillgängliga uppgifter ger stöd för antagande att en inte obetydlig del består av inkomsttagare - t.ex. vissa hemmaboende ungdomar och hemmamakar - som har en bättre utkomstsituation än deras egen låga inkomst anger. Å andra sidan ingår många inkomsttagare vars låga inkomst återspeglar en svag utkomstsituation; detta kan t.ex. gälla lågavlönade och andra inkomsttagare, som trots full arbetsinsats har låg inkomst, samt många inkomsttagare som på grund av förvärvshinder av olika slag inte kunnat göra den arbetsinsats som de skulle önska. Av både fördelningspolitiska skäl och kostnadsskäl skulle det vara en fördel att ha tillgång till en metod som gjorde det möjligt att selektivt inrikta skattelindringsåtgärder på de senaste två grupperna av inkomsttagare. Såsom utredningen senare kommer att utveckla möter det dock betydande praktiska svårigheter att utarbeta en sådan metod.

I fråga om förekomsten av marginaleffekter hänvisar utredningen till resultatet av de undersökningar som redovisats ovan i avsnitten 6.5 och 6.6. Härav har framgått att marginaleffekten i form av sammanlagd verkan av marginalskaft, reduktion av bostadstillägg och inkomstdifferentiering av daghemsavgifter i vissa inkomstlägen varit betydande under senare år (se tabellerna 6:17 och 6:18; jfr även tabell

¹⁾ Det bör noteras att av dessa inkomsttagare drygt 700 000 inte uppnådde beskattningsbar inkomst.

6:16). Vidare har framgått att folkpensionärer som förvärvar inkomst vid sidan av sin folkpension i många fall kan träffas av lika stora eller t.o.m. större marginaleffekter i form av marginalskaft i kombination med avtrappning av hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg (se avsnitt 6.6).

Frågan om marginaleffekternas betydelse i och för sig och i förhållande till andra faktorer har ägnats betydande uppmärksamhet i den aktuella skattepolitiska debatten. I anslutning till denna debatt vill utredningen anföra följande allmänna synpunkter.

Vissa utländska undersökningar visar att det för enskilda inkomsttagare i regel föreligger betydande svårigheter att överblicka verkningarna av de ofta komplicerade skattereglerna. Av bl.a. denna anledning föreligger risk för att en skattepolitisk debatt som alltför ensidigt inriktas på vissa verkningar av systemet föranleder missförstånd eller tenderar att undanskymma andra effekter av lika stor betydelse. Det kan t.ex. befaras att det förhållandet att marginaleffekterna stått i centrum för debatten kan ha medfört att vissa inkomsttagare bibringats missuppfattningen att de i debatten redovisade höga marginalskaftesatserna avsett den totala inkomstskattens andel av hela inkomsten, trots att denna andel i själva verket regelmässigt är väsentligt lägre än marginalskaftesatsen. Än viktigare är kanske följande förhållande. En debatt som rör beskattningens höjd får gärna en sådan inriktning att den enskilda kan komma att uppfatta skatterna som påtvingade utgifter utan egentligt vederlag. Man löper alltså risk att i debatten bortse från det grundläggande faktum att skatterna inte "går förlorade" utan att de genom transfereringar och i övrigt genom offentlig konsumtion och investering kommer medborgarna till godo.

Vilken betydelse har då marginaleffekterna i förhållande till övriga faktorer? Från fördelningspolitisk synpunkt har individernas köpkraft och alltså storleken av den disponibla inkomsten primärt intresse. Den enskilde in-

komsttagarens disponibla inkomst ett visst år är direkt beroende av bl.a. den totala inkomstskatt som han betalar det året och alltså av den för honom gällande genomsnittliga skattesatsen. Vidare beror den disponibla inkomstens storlek bl.a. på de bidragsbelopp som utgår under året. En målsättning är sedan länge att skattesystemet skall medverka till en jämnare fördelning av köpkraften mellan medborgarna. Av denna anledning är inkomstbeskattningen progressiv. Inkomstutjämning och standardfördelning sker vidare genom de socialpolitiska åtgärderna. Den fördelningspolitiska målsättningen på detta område framgår av att bidragen utgår med större belopp till den som har större behov av dem, d.v.s. bidragen är inkomstprövade. I ett system där inkomstbeskattningen är progressiv och bidragen inkomstprövade är marginaleffekten - såsom framhållits i utredningens huvuddirektiv - ofrånkomlig. Ju mer stödåtgärderna inriktas på inkomsttagare i vissa inkomstlägen desto större blir marginaleffekten för den som på grund av inkomstökning lämnar dessa inkomstlägen. Marginal-effekterna återspeglar således de fördelningspolitiska ambitioner som ligger bakom utformningen av nuvarande skatte- och bidragssystem.

Marginal-effekten har betydelse vid inkomstökningar och utgör en av de faktorer som bestämmer hur stor andel de olika inkomsttagarna får av den totala inkomstökningen i samhället. Även i detta perspektiv bör betydelsen av marginal-effekterna dock inte överdrivas. Marginal-effekterna kan balanseras av andra faktorer, t.ex. ändringar i skatteskala, bidragsnivå och avgiftsregler. Från fördelningspolitisk synpunkt kan därför avvägningen av totaleffekten, d.v.s. det sammanlagda resultatet från ett år till ett annat av inkomstutveckling och samtida ändringar av regelsystemet, anses vara av primärt intresse.

Med det hittills sagda vill utredningen inte göra gällande att marginal-effekterna skulle sakna betydelse utan vill endast framhålla att de måste ses i sitt rätta sammanhang och i samband med övriga faktorer i nuvarande system.

Det är en vanlig uppfattning att hög marginaleffekt verkar hämmande på utbudet av arbetskraft, dvs. negativt påverkar den enskildes vilja att göra en viss arbetsinsats eller att öka sin arbetsinsats. Som utgångspunkt för sådant resonemang kan t.ex. tas de resultat som redovisas i tabell 6:18. En skattskyldig med genomsnittlig industri-tjänstemannalön som överväger att ta en anställning som ger honom 10 % högre lön måste i vissa fall konstatera att utbytet av löneökningen blir ringa. Detta kan vara en väsentlig och ibland t.o.m. avgörande faktor när han överväger om han skall anta den nya anställningen eller inte. Liknande synpunkter kan anläggas när en inkomsttagare överväger att ta extraarbete etc. Det kan å andra sidan hävdas att det i många fall även är andra faktorer än det ekonomiska utbytet som påverkar viljan att göra en arbetsinsats. Utländska undersökningar som sökt kartlägga beskattningens betydelse för arbetsviljan har inte lyckats ge något entydigt besked om hur skatterna upplevs och verkar. Det är visserligen oklart i vilken mån resultatet kan överföras på svenska förhållanden men man måste konstatera att man befinner sig på ett område där det för närvarande är vanskligt att dra generella slutsatser. - Från facklig synpunkt är det av intresse att det förhandlingsresultat som uppnås för medlemmarnas räkning ger utbyte i form av ökad köpkraft. Det har också under senare år uttryckts önskemål från fackligt håll om en lindring av marginaleffekterna för att underlätta avtalsförhandlingarna. Löneutvecklingen påverkar i sin tur kostnads- och prisutvecklingen. Marginaleffekterna har därigenom även en stabiliseringspolitisk aspekt. Vidare brukar göras gällande att höga marginaleffekter ökar benägenheten för skatteflykt eller skattefusk, t.ex. i den formen att inkomster av extraarbete undanhålls från beskattning.

Av det anförda drar utredningen följande slutsatser. Även om marginaleffekternas negativa betydelse i viss mån torde ha överdrivits i den aktuella debatten bör de dock inte negligeras. I vissa fall, särskilt för barnfamiljer i mellaninkomstlägen och folkpensionärer, kan konstateras betydande marginaleffekter. Utredningen lägger i enlighet

med tilläggsdirektiven fram förslag för att lindra dessa effekter.

8.1.2 Inventering av medel

I detta avsnitt lämnas en översiktlig inventering av medel som kan användas för att tillgodose de båda i tilläggsdirektiven angivna huvudsyften. Den tekniska utformningen av utredningens förslag och de problem som sammanhänger därmed diskuteras i avsnitt 8.1.3.

Som tidigare framhållits har utredningen med hänsyn till förslagets provisoriska karaktär begränsat det till ett fåtal punkter och har ansett sig böra föreslå lösningar som i principiellt hänseende inte skiljer sig alltför mycket från nuvarande ordning. En naturlig utgångspunkt har varit att söka anknyta till de reformer som genomförts under senare år. Utredningen har också haft anledning att beakta vissa på senare tid framlagda reformförslag, särskilt familjepolitiska kommitténs betänkande "Familjestöd" (SOU 1972:34). En redogörelse för reformarbetet har lämnats ovan i avsnitt 5.

Mot bakgrund av att folkpensionsavgiften nyligen slopats har utredningen ansett det ligga nära till hands att till en början överväga om det är lämpligt att gå vidare på samma väg genom att också slopa sjukförsäkringsavgiften för löntagare. Därefter avser utredningen att diskutera vilka medel som bör användas på beskattningsområdet för att tillgodose förslagets båda huvudsyften. Vad slutligen gäller det socialpolitiska området har utredningen att ta ställning till i vilken mån marginaleffekterna kan lindras genom åtgärder på detta område och då främst genom ändring i nuvarande regler för inkomstprövning av vissa bidrag. Det kan däremot inte anses ingå i utredningsupdraget att ompröva bidragsnivån eller att ta upp därmed sammanhängande frågor.

Sjukförsäkringsavgiften

Tidigare har redogjorts för avgiftsreglerna och rätten att vid inkomsttaxeringen göra avdrag för avgiften. Här skall endast erinras om att den fasta avgiftsdelen under år 1974 uppgår till 300 kr. och att den rörliga avgiftsdel som tas ut på löneinkomster under samma år beräknas utgå med i genomsnitt 1,3 % av avgiftsgrundande inkomst. Av tabell 6:2 kol. 2 framgår avgiftens storlek under året för löntagare i olika inkomstlägen. Den sammanlagda effekten av avgift och avdrag vid taxeringen redovisas i avsnitt 8.1.3, där verkningarna av utredningens förslag diskuteras. Härav kommer att framgå att "nettokostnaden" för den enskilde löntagaren och därmed också skattelättnaden för honom om avgift och avdragsrätt upphör ligger mellan 300 och 400 kr. i de flesta inkomstlägen upp till 150 000 kr. Uttryckt i procent av den totala inkomstskatten blir lättnaden betydligt större i lägre än i högre inkomstlägen. Från denna synpunkt kan sloandet av sjukförsäkringsavgiften för löntagare anses vara en reform med låginkomstprofil. Fördelningsspolitiska skäl talar därför för att avgiften slopas. Detta skulle också medföra att variationen i avgiftsuttag mellan olika försäkringskassor upphör och skulle av bl.a. denna anledning innebära inte obetydliga lättnader för de myndigheter som handhar avgiftsdebiteringen. Vidare skulle reformen i de flesta inkomstlägen innebära viss minskning av marginals-katten, men denna effekt blir obetydlig eftersom sjukförsäkringsavgiften - såsom tidigare framhållits - för närvarande endast har ringa marginaleffekt.

Från den nu diskuterade marginals-kattelindringen bör skiljas den effekt som kan uppnås om sjukförsäkringsavgiften - på samma sätt som skedde med folkpensionsavgiften - ersätts av en arbetsgivaravgift. Beaktas förhållandet vid avtalsförhandlingarna innebär detta att en löneökning kommer att ersättas av en skattesänkning. Löneökningen skulle, om den hade ägt rum, ha träffats av marginals-katt, vilket däremot inte blir fallet med den ökning av disponibel inkomst som följer av skattesänkningen. Resultatet innebär alltså att löntagarna det år då omläggningen sker "befri-

as" från marginals katt på den löneökning som ersätts av skattesänkning. Det bör framhållas att detta inte är en lindring av marginaleffekten enligt den terminologi som utredningen använder i detta betänkande.

Beskattningsområdet

Genom ändringar i statsskatteskalan och reglerna för grundavdrag är det tekniskt möjligt att åtminstone delvis tillgodose skatteomläggningens båda huvudsyften. Utredningen vill till en början anknyta till den redogörelse för sambandet mellan marginals katt och total inkomstskatt som lämnats i avsnitt 6.1. Av vad där anförts följer att en sänkning av skatteuttaget för t.ex. inkomsttagare i vissa lägre inkomstskikt medför att den totala inkomstskatten sänks även för inkomsttagare med större inkomster, om inte skatteuttaget samtidigt i kompenserande syfte höjs i de högre inkomstskikten. Detta i och för sig självklara förhållande begränsar i viss mån möjligheterna att inom visst givet reformutrymme med hjälp av skatteskala och grundavdrag samtidigt tillgodose intresset av skattesänkning för låginkomsttagare och önskemål om lindring av marginals katten i mellaninkomstlägena. Vill man t.ex. genom lägre statsskattesats eller utökat grundavdrag minska skatten i lägre inkomstintervall kan man inte i kompenserande syfte samtidigt höja uttaget i högre intervall om man har för avsikt att sänka marginals katten i de senare intervallen. Utredningen får anledning att återkomma till de avvägningsfrågor som här antytts när skatteskalans utformning diskuteras i avsnitt 8.1.3.

En lindring av marginals katten i mellaninkomstlägena kan givetvis åstadkommas genom att skattesatsen i dessa inkomstskikt sänks, dvs. genom en justering av statsskatteskalen. En fråga som därvid bör uppmärksammas är om det är lämpligt att kombinera en sådan justering av skatteskalen med ändring i reglerna för avtrappning av grundavdraget. Tidigare har redogjorts för innebörden och tillkomsten av dessa regler (se avsnitt 4.1.1 och 5.1). Enligt departementschefens uttalande i prop. 1970:70 sid. 75 avsågs

att med avtrappningen åstadkomma att det kommunala grundavdraget kunde höjas kraftigt för inkomsttagare med små och medelstora inkomster utan att detta ledde till alltför stort bortfall av skatteunderlag för kommunerna. Härav torde framgå att avtrappningen infördes främst av finansiella skäl; med hänsyn till det då tillgängliga reformutrymmet ansågs det inte möjligt att låta de utökade grundavdragen vara fasta. Avtrappningen var däremot inte i och för sig någon tekniskt nödvändig lösning för att uppnå den önskade fördelningen av skatteuttaget mellan olika inkomsttagare. Utredningen vill särskilt understryka att den effekt på fördelningen av total inkomstskatt mellan individerna som erhålles genom avtrappningen av grundavdraget lika väl kan uppnås genom justering av statsskatteskalen. Hänsyn till skattefördelningen gör det alltså inte nödvändigt att behålla avtrappningen, om andra skäl talar för att välja en annan teknik för att uppnå åsyftad fördelning av skatten. Såsom tidigare framhållits medför avtrappningen att marginals-katten i avtrappningsskiktet höjs med en femtedel, vilket vid en kommunal utdebitering på 24 kr./skr. innebär en skärpning av marginals-katten med 8,6-10,4 procentenheter vid taxerad inkomst mellan 30 000 och 52 500 kr. (tabell 6:3 kol. 6). Från de synpunkter som skatteutredningen har att beakta vid utformningen av föreliggande förslag har alltså avtrappningen mindre önskvärda effekter. Härtill kommer att dessa effekter inte kan direkt utläsas av statsskatteskalen, vilket gör det svårare för den enskilde inkomsttagaren att överblicka beskattningens verkningar. Vad nu anförts talar för en övergång till fasta grundavdrag. Samtidigt bör naturligtvis - genom justering av statsskatteskalen eller genom andra åtgärder - åstadkommas att från fördelningspolitisk synpunkt önskvärda skattelättnader för låg- och mellaninkomsttagare inte bara behålls utan även förstärks.

Vad härefter särskilt beträffar frågan om lämpliga medel för att åstadkomma skattesänkning för låginkomsttagare vill utredningen till en början erinra om det i avsnitt 8.1.1 påpekade förhållandet att det är fråga om en mycket heterogen grupp av inkomsttagare. En generell skattesänk-

ning för denna grupp gynnar därför även personer som inte kan sägas ha något påtagligt behov av särskilda skattelättnader. På grund av det betydande antalet personer som ingår i gruppen blir en sådan generell åtgärd även mycket kostnadskrävande. Som exempel kan nämnas att en ökning av nuvarande grundavdrag med 500 kr. kan antas förorsaka ett skattebortfall vid 1975 års taxering på ca 900 milj. kr. och att en sänkning av statlig inkomstskatt med en procentenhet i skatteskalans nedersta skikt kan beräknas kosta ca 600 milj. kr. vid samma års taxering. Även bortsett från vad nu anförts kan - såsom redan antytts - en mer betydande generell skattesänkning i de lägsta inkomstlägena nödvändiggöra en kompenserande ökning av skatteuttaget i skikten närmast däröver i syfte att av fördelningspolitiska skäl begränsa de skattelättnader som annars tillfaller inkomsttagare i dessa inkomstlägen. En sådan kompenserande skatteökning med åtföljande marginalskafteskärpning kan å andra sidan inte anses förenlig med tilläggsdirektiven.

Mot den här skisserade bakgrunden skulle det vara önskvärt att finna en metod för skattesänkning för låginkomsttagare som dels är selektiv i den meningen att åtgärden inriktas på dem som bäst behöver den och dels inte gör det nödvändigt att företa sådan kompenserande skatteskaftskärpning i de närmast högre inkomstskikten som motverkar skatteomläggningens andra huvudsyfte, marginaleffektslindringen.

Av tidigare redogörelse har framgått att lagstiftaren i fråga om en särskild grupp av låginkomsttagare, nämligen folkpensionärer med ingen eller låg sidoinkomst, funnit det möjligt att medge skattelättnad i form av extra avdrag vid taxeringen enligt relativt enkla och schablonmässigt utformade regler. Det kan till en början konstateras att det inte är möjligt att utvidga denna rätt till alla inkomsttagare i motsvarande inkomstlägen. En sådan åtgärd skulle fortfarande vara generell i nyss angiven mening och skulle medföra ett mycket betydande skattebortfall. Man får i stället undersöka om det är möjligt att bland de låginkomsttagare som inte har rätt till extra avdrag enligt de regler som gäller för folkpensionärer

avgränsa den grupp, som kan anses ha särskilt behov av stöd, för att därefter ta ställning till om det är möjligt att tillföra dessa inkomsttagare skattelättnad i någon lämplig form.

Det måste framhållas att utredningen med hänsyn till förslagets provisoriska karaktär inte ansett sig böra pröva möjligheten att utforma någon ny metod av principiell innebörd. Utredningen har därför övergett tanken på att göra rätten till skattelättnad beroende av en prövning av den enskilde inkomsttagarens faktiska utkomstsituation och vad som orsakat denna. En sådan individuell prövning har hittills ansetts kunna ske endast i vissa fall då det är fråga om ett mycket begränsat antal skattskyldiga (jfr avsnitt 4.1.1 angående reglerna för extra avdrag vid existensminimum). Om man alltså överger tanken på att pröva utkomstsituationen, blir nästa fråga i vilken mån det i stället är möjligt att anknyta rätten till skattelättnad till storleken och arten av den skattskyldiges inkomster. De inkomsttagare som enligt utredningens bedömande i första hand bör få del av skattelättnad är de som har låg inkomst antingen på grund av vissa förvärvshinder eller på grund av att det arbete som de utför är lågavlönat eller i övrigt ger ringa avkastning. Det framstår dock som uppenbart att inte heller förhållanden av nu antytt slag kan beaktas inom ramen för provisoriskt utformade regler. Utredningen har därför fått överge även tanken på en differentiering av nu antydd art och har inte ansett det möjligt att f.n. gå längre än att i princip anknyta rätten till särskild skattelättnad till storleken av den taxerade inkomsten och att därutöver endast utforma ett par enkla schablonregler i syfte att avskilja vissa grupper av inkomsttagare som generellt sett inte kan antas vara i behov av särskild skattelättnad. Utredningen återkommer till beloppsgränsen och utformningen av schablonreglerna i avsnitt 8.1.3 nedan.

Vad härefter beträffar den metod som bör användas för att medge skattelättnad talar både praktiska och andra skäl för att skattelättnaden tillgodoförs den enskilde obero-

de av hans eget yrkande och att detta sker på debiteringsstadiet i form av avräkning av visst belopp från den slutliga skatten. En sådan metod har den fördelen framför ett avdrag vid taxeringen att storleken av skattelättnaden inte blir beroende av den enskilde inkomstagarens marginalskatt utan kan fastställas till samma belopp i kronor räknat för alla inkomstagare i den grupp som kommer i fråga för skattelättnaden. På det sättet får den enskilde också lättare att förutse effekten av skattelindringen.

Utredningen har således kommit fram till att särskild skattelättnad i form av avräkning från skatt bör medges enligt en enkel schablon för vissa av de inkomstagare med låg taxerad inkomst som f.n. inte åtnjuter extra avdrag vid taxeringen i egenskap av folkpensionärer.

Vad här sagts om särskild skattelättnad för låginkomsttagare har alltså avsett sådana inkomstagare som inte i egenskap av folkpensionärer har rätt till extra avdrag vid taxeringen. Utredningen har även haft att ta ställning till om de särskilda beskattningsregler som gäller för folkpensionärerna bör ses över i detta sammanhang. Såsom belysts i avsnitt 6.6 ovan innebär nuvarande regler att folkpensionärerna är lägre beskattade än andra inkomsttagare i motsvarande inkomstlägen. Det bör särskilt framhållas att de f.n. tillämpade principerna för bestämmande av extra avdrag innebär att avdraget är direkt relaterat till storleken av folkpensionsförmånerna och därmed till basbeloppet. Avdraget anpassas på detta sätt automatiskt efter kostnadsutvecklingen. Vidare kommer varje ytterligare förstärkning av folkpensionsförmånerna att innebära att även beskattningssituationen blir mer gynnsam för folkpensionärerna genom att inkomstgränserna för det extra avdraget förskjuts. Det kan i detta sammanhang erinras om innehållet i det i avsnitt 5.3 redovisade förslaget av pensionsålderskommittén. Leder förslaget till lagstiftning, kommer detta således att medföra inte endast ökade folkpensionsförmåner utan även ytterligare skattelättnader för folkpensionärer med låg sidoinkomst. Sammantaget ger detta en väsentlig ökning av den disponibla inkomsten, vilket

belyses av tabell 8:1. Med hänsyn till det anförda har utredningen i princip inte ansett sig böra föreslå särskilda lättnader därutöver såvitt gäller nivån av skatteuttaget hos folkpensionärer. Med hänsyn till den ovan diskuterade skattereduktionen för låginkomsttagare i aktiv ålder kommer utredningen dock att föreslå viss utvidgning av rätten till extra avdrag för folkpensionärer. En annan fråga som sammanhänger med det extra avdraget är den betydande marginaleffekt som uppkommer vid samtidig avtrappning av detta avdrag och av hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg (se avsnitt 6.6). Enligt tilläggsdirektiven den 2 juni 1972 har utredningen fått i uppdrag att särskilt uppmärksamma denna marginaleffekt. Skatteutskottet, som vid flera tillfällen haft att behandla samma fråga, har uttalat att det med hänsyn till folkpensionärernas i många avseenden gynnade ställning vid beskattningen inte torde vara möjligt att genom ytterligare åtgärder på beskattningsområdet komma till rätta med problemet angående folkpensionärernas marginaleffekt utan att göra betydande avsteg från skatteförmågeprincipen (se SkU 1971:36 sid. 10, jfr SkU 1972:32 sid. 18). Utredningen kan ansluta sig till denna uppfattning och finner sig alltså f.n. inte kunna föreslå ändring av reglerna för avtrappning av extra avdrag; såsom kommer att framgå av det följande har utredningen däremot ansett det motiverat att föreslå åtgärder beträffande inkomstprövningsreglerna för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg.

Beträffande det extra avdraget för folkpensionärer vill utredningen slutligen anföra följande. Vid sidan av de effekter som följer av avtrappningen föreligger ett särskilt problem, som sammanhänger med att avdraget för gifta pensionärer enligt nuvarande regler bestäms med hänsyn till båda makarnas inkomst och förmögenhet. Detta inslag av "sambeskattning" medför vissa mindre önskvärda effekter. Utredningen har sin uppmärksamhet riktad på frågan men anser att denna har sådan principiell betydelse att den inte bör behandlas i samband med föreliggande provisoriska förslag. Utredningen avser däremot att snarast efter det att detta betänkande lagts fram ta upp det nu antydda

problemet och andra frågor som sammanhänger med folkpensionärernas beskattning och marginaleffekter till fortsatt behandling.

Det finns anledning att beröra ytterligare en fråga på inkomstbeskattningens område, nämligen den tröskeleffekt som kan förorsakas av reglerna om skattereduktion (s.k. hemmakeavdrag). Reglerna om skattereduktion, skälet till att de infördes och innebörden av själva tröskeleffekten har redovisats i avsnitt 4.1.1, 5.1 och 6.3. Såsom därav framgått kan skattereduktionen ses som en ersättning för den tidigare föreliggande rätten för gift skattskyldig att tillgodoräkna sig andre makens grundavdrag (ortsavdrag) i de fall då denne inte själv kunnat utnyttja det. Reglerna har därför utformats så att skattereduktionen successivt reduceras allteftersom den sistnämnde maken kan utnyttja sitt grundavdrag. Vid 1970 års skattereform gjordes avvägningen på så sätt att det maximala reduktionsbeloppet bestämdes till 1 800 kr. och reduktionsfaktorn till 40 % ($40\% \text{ av } 4\,500 = 1\,800$). Med hänsyn till den minskning av marginalsikten som utredningen i övrigt föreslår i detta betänkande kan en reduktionsfaktor på 40 % framstå som väl hög. Vill man bestämma en lägre procentsats måste dock samtidigt det maximala reduktionsbeloppet, 1 800 kr., minskas eftersom man torde böra hålla fast vid principen att rätten till reduktion helt skall ha upphört när makens grundavdrag är fullt utnyttjat. Bestäms reduktionsfaktorn t.ex. till 30 %, fordras en minskning av reduktionsbeloppet till 1 350 kr. ($30\% \text{ av } 4\,500 = 1\,350$). I och för sig framgår av departementschefens uttalanden i prop. 1970:70 att skattereduktionen var tänkt som ett provisorium. De arbetsmarknads- och socialpolitiska skäl som återopades till stöd för skattereduktionens införande äger dock fortfarande giltighet. Frågan om ändring av skattereduktionen får dessutom enligt utredningens mening anses vara av sådan principiell innebörd att den inte lämpligen bör tas upp i detta betänkande. Utredningen har därför inte föreslagit någon ändring i fråga om reduktionsbelopp eller reduktionsfaktor.

Den hittills förda diskussionen angående åtgärder på beskattningsområdet har avsett inkomstbeskattningen. Utredningen har också övervägt om en sänkning av mervärdeskatten kan användas som ett medel för att nå de i tilläggsdirektiven åsyftade effekterna. Det är emellertid uppenbart att det ena huvudsyftet med reformen, nämligen att åstadkomma en lindring av marginaleffekterna, över huvud taget inte kan uppnås genom sänkning eller differentiering av mervärdeskatten utan endast genom ändringar i inkomstbeskattningen samt i reglerna för sociala bidrag och avgifter. De åtgärder som utredningen anser erforderliga i detta hänseende tar i anspråk en betydande del av det ekonomiska utrymme som står till utredningens förfogande. Den obetydliga sänkning av mervärdeskatten som skulle kunna ske inom ramen för återstående kostnadsutrymme kommer att sakna fördelningspolitisk betydelse. Redan på grund av det anförda finner utredningen att en sänkning av mervärdeskatten inte kan förordas i förevarande sammanhang.

Det socialpolitiska området

Bostadstillägg till barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn utgår till ett mycket stort antal inkomsttagare. Det finns därför särskild anledning att uppmärksamma de marginaleffekter som uppkommer på grund av avtrappning av bostadstillägg. För att lindra dessa effekter kan olika principlösningar övervägas. En lösning, som diskuterats av familjepolitiska kommittén (SOU 1972:34 sid.269 ff), är att ersätta nuvarande inkomstprövning med en beskattning av bostadstilläggen. Differentiering av stödet skulle med en sådan metod åstadkommas genom progressiviteten i skattesystemet. Kommittén ansåg detta vara en principiellt riktig lösning som skulle innebära en samlad marginaleffekt av minskade bostadstillägg och ökad skatt och därmed större överblickbarhet över systemet och mindre slumpbetonade effekter. Med hänsyn till de ofördelaktiga fördelningspo-

litiska konsekvenser som kommittén konstaterade ansåg den sig dock inte böra förordna en övergång till beskattade bidrag. Skatteutredningen skall enligt sina huvuddirektiv pröva frågan om beskattning i stället för inkomstprövning av bidrag men anser denna fråga vara av så stor principiell betydelse att det inte är möjligt att behandla den i föreliggande betänkande. En annan metod för att lindra marginaleffekterna, som också blev familjepolitiska kommitténs förslag, är att införa en enhetlig reduktionsfaktor. Om procentsatsen och reduktionsgränsen avvägs på lämpligt sätt kan man den vägen åstadkomma en lindring av marginaleffekterna. Det blir även enklare att anpassa inkomstprövningen efter den allmänna löneutvecklingen eftersom endast en reduceringsgräns behöver justeras, nämligen den gräns där bidraget börjar avtrappas. En ytterligare fördel med en enhetlig avtrappning är att denna metod möjliggör en bättre överblick över systemet. Eftersom införande av en enhetlig reduktionsfaktor alltså kan medföra många fördelar från de synpunkter utredningen har att beakta har utredningen ansett sig böra förordna denna sistnämnda metod. I avsnitt 8.1.3, där förslagets vidare utformning behandlas, redovisas utredningens överväganden och förslag beträffande storleken av reduktionsfaktorn och gränsen för avtrappning.

De inkomstdifferentierade avgifterna för samhällets barn-tillsyn kan medverka till att barnfamiljer, framför allt i mellaninkomstlägen, drabbas av höga marginaleffekter. Familjepolitiska kommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 1972:34 sid. 300 ff) införande av enhetliga avgifter för att eliminera de marginaleffekter som uppkommer på grund av inkomstdifferentieringen. Skatteutredningen kan för sin del konstatera att ett sådant system givetvis skulle lindra marginaleffekterna. Frågan om enhetliga avgifter har emellertid andra aspekter som behöver ytterligare övervägas innan utredningen är beredd att ta ställning i detta avseende. Så länge balans inte råder mellan tillgång och efterfrågan på daghemsplatser gäller t.ex. att den relativt låga avgiftsnivå som systemet förutsätter kommer att medföra väsentligt ökade skillnader mellan

barntillsynskostnaderna för familjer med daghemsplats och sådana kostnader för familjer som inte kunnat få daghemsplats. Det bör emellertid framhållas att kommunförbundet överväger att utfärda en ny rekommendation angående barn-tillsynsavgifter. Denna skulle innebära att spännvidden mellan lägsta och högsta avgift minskas och att inkomstintervallen för mellanstora och högre inkomster breddas, vilket medför att marginaleffekterna reduceras något för inkomsttagare i dessa inkomstskikt. Ett genomförande av denna rekommendation skulle därmed minska vissa av de olägenheter som följer av nuvarande taxesystem.

Folkpensionärer i lägre inkomstskikt kan som framgått av redogörelsen i avsnitt 6.6 träffas av höga marginaleffekter bl.a. på grund av avtrappningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Pensionsålderskommittén har uppmärksammat detta i sitt betänkande (SOU 1974:15) och framhållit vikten av att skatteutredningen prövar denna fråga. Hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg reduceras f.n. med belopp motsvarande 50 % av den sidoinkomst som överstiger det s.k. avdragsfria beloppet, dvs. 2 000 kr. för ensamstående och 1 500 kr. för gift pensionär. Det enklaste sättet att lindra dessa marginaleffekter är att göra avtrappningen mindre brant. En lägre reduktionsfaktor medför även en förstärkning av stödet till folkpensionärer med sidoinkomster som ligger inom och ett stycke ovanför det nuvarande avtrappningsskiktet. Utredningen anser det motiverat att lindra marginaleffekterna för de folkpensionärer som har sådana sidoinkomster genom att minska avtrappningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Utredningens förslag redovisas närmare i avsnitt 8.1.3.

8.1.3 Förslag

I de närmast föregående avsnitten har redovisats de allmänna överväganden som ligger till grund för förslaget och har angivits vilka medel som enligt utredningens mening bör användas för att tillgodose omläggningens båda huvudsyften. I detta avsnitt diskuteras den tekniska utformningen av förslaget och redovisas de individuella ef-

fekterna av förslaget olika komponenter. Den samlade effekten för barnfamiljer och folkpensionärer samt totalkostnaden för förslaget redovisas i avsnitten 8.1.4 resp. 8.1.5. Kommentarer till de författningsändringar som förslaget föranleder har samlats i avsnitt 9.

Utredningen har utgått ifrån att förslaget skall tillämpas fr.o.m. inkomståret 1975. Beräkningarna av individuella effekter avser därför i första hand att belysa förhållandena under detta år.

Sjukförsäkringsavgiften

Vid den översiktliga inventeringen av medel som kan användas för skatteomläggningen har utredningen funnit flera skäl tala för att slopa sjukförsäkringsavgiften för löntagare. Dessa skäl kan sammanfattas enligt följande. Ett slopande av avgiften har individuella effekter som är önskvärda från fördelningspolitisk synpunkt. Vidare innebär en sådan reform att man kommer ifrån den nuvarande variationen i avgiftsuttag mellan olika kassor och att det administrativa förfarandet i avsevärd mån förenklas.

Såsom framgått av redogörelsen för reglerna för sjukförsäkringens finansiering i avsnitt 4.1.2 består sjukförsäkringsavgiften av en fast och en rörlig del. Den fasta avgiftsdelen tas i princip ut av varje inskriven försäkrad som har beskattningsbar inkomst, oberoende av om inkomsten härrör från förvärvsarbete eller från kapital o.d. Den rörliga delen är däremot direkt beroende av förvärvsinkomstens storlek. När utredningen hittills diskuterat frågan om att slopa sjukförsäkringsavgiften för löntagare har utredningen syftat på hela den egenavgift som en löntagare har att betala, dvs. såväl den fasta som den rörliga delen. Från en särskild synpunkt kunde det vara av värde att behålla den fasta avgiftsdelen; det skulle nämligen i så fall vara möjligt att även i fortsättningen ta ut avgift på kapitalinkomster, vilket däremot möter svårigheter när hela avgiften slopas (se nedan). En begränsning av reformen till att endast omfatta den rörliga avgifts-

delen skulle emellertid innebära att den åsyftade fördelningspolitiska effekten gick förlorad. Med en sådan begränsning skulle även i övrigt effekterna av reformen bli så pass obetydliga att denna enligt utredningens mening inte längre skulle vara meningsfull.

Utredningens förslag innebär därför att hela avgiften slopas för löntagarna. Storleken av avgiften under år 1974 har redovisats i tabell 6:2 kol. 2. Det har också nämnts att den enskilde inkomsttagarens "nettokostnad" för sjukförsäkringen blir lägre än själva avgiften på grund av att denna är avdragsgill vid taxeringen. Effekten av att avgiften slopas diskuteras nedan i samband med att utredningen presenterar sitt förslag till ny statsskatteskala m.m.

Såsom tidigare antytts föreslår utredningen att de anställdas sjukförsäkringsavgift ersätts av en höjd socialförsäkringsavgift för arbetsgivarna. Frågan om finansiering av reformen behandlas närmare i avsnitt 8.2 nedan och i det sammanhanget tas upp ett par av de följdfrågor som reformen aktualiserar. En av dessa frågor bör dock redan nu beröras.

Om hela sjukförsäkringsavgiften - alltså även den fasta avgiftdelen - slopas för löntagarnas del, måste man ta ställning till hur avgiftsuttaget skall utformas för övriga inkomsttagare. Vad först beträffar inkomst av annat förvärvsarbete än anställning är det enligt utredningens mening uppenbart att sjukförsäkringsavgift även i fortsättningen bör tas ut på detta inkomstslag. Såsom närmare kommer att utvecklas i avsnitt 8.2 har utredningen endast ansett sig böra förordade vissa tekniskt betingade ändringar beträffande avgiftsuttaget på detta inkomstslag. En mer tveksam fråga är i vilken mån avgift fortfarande bör tas ut av försäkrade som inte har inkomst av förvärvsarbete men däremot inkomst av annan fastighet, kapital m.m. För dessa inkomsttagare innebär nuvarande system att de har rätt till sjukförsäkringens grundförmåner i form av sjukvårdsersättning men däremot inte till sjukpenning och

att de - om inkomsten ger upphov till statligt beskattningsbar inkomst - betalar den fasta avgiften, medan däremot den rörliga avgiftdelen inte blir aktuell för deras del. Frågan om egenavgiften för finansiering av sjukförsäkringens grundförmåner bör begränsas till inkomst av förvärvsarbete eller om den bör omfatta även övriga inkomstslag diskuterades av allmänna skatteberedningen (SOU 1964:25 sid. 189). Beredningen konstaterade att administrativa skäl talade för en begränsning av avgiftsuttaget till inkomst av förvärvsarbete och att det avgiftsbortfall som skulle förorsakas av en sådan begränsning var tämligen obetydligt men ansåg ändå att rättviseskäl med större styrka talade för att alla medborgare som kom i åtnjutande av grundförmånerna också skulle bidra till finansieringen och att avgift borde beräknas på samtliga deras inkomster. Det av beredningen åsyftade resultatet skulle enligt dess förslag uppnås genom att underlaget för egenavgiften utgjordes av de försäkrades sammanräknade nettoinkomst av olika förvärvskällor, sedan därifrån avräknats sådan anställningsinkomst, på vilken arbetsgivaravgift uttagits enligt beredningens förslag.

Skatteutredningen har för sin del gjort följande bedömning. De av allmänna skatteberedningen åberopade rättviseskälen äger i och för sig fortfarande giltighet. Samtidigt har dock de av beredningen omnämnda administrativa skälen för en begränsning av avgiftsuttaget vuxit i styrka. Skall avgift i fortsättningen uttas på kapitalinkomster torde man vara hänvisad till en lösning av det slag beredningen föreslog. Mot bakgrund av det system för avgiftsuttag som numera utvecklats skulle beredningens metod innebära inte endast att den administrativa vinsten av att slopa avgiften för löntagare gick förlorad utan även att förfarandet blev betydligt mer komplicerat än i dagsläget. De administrativa skälen har därför enligt skatteutredningens mening numera sådan styrka att utredningen inte anser sig kunna förorda annan lösning än att egenavgifter för sjukförsäkringen i fortsättningen begränsas till inkomst av annat förvärvsarbete.

Inkomstbeskattningen

Utredningens överväganden i det föregående avsnittet har lett fram till följande allmänna slutsatser angående de åtgärder som bör genomföras på inkomstbeskattningens område. Lindring av marginalsikten i mellaninkomstskikten bör åstadkommas genom övergång till fasta grundavdrag och samtidig justering av statsskatteskalen. Behovet av skattesänkning för inkomsttagare med lägre inkomster bör tillgodoses dels genom viss justering av statsskatteskalans nedre skikt, dels genom att de låginkomsttagare som inte är folkpensionärer och som alltså inte i den egenskapen i princip är berättigade till extra avdrag vid taxeringen, får ytterligare skattesänkning genom avräkning av visst belopp från den slutliga skatten.

I fråga om de statliga och kommunala grundavdragen föreslås alltså att de inte längre skall avtrappas när den statligt taxerade inkomsten överstiger 30 000 kr. Någon annan ändring av reglerna för grundavdrag föreslås i princip inte. Det förutsätts alltså att avdragen även i fortsättningen skall uppgå till 4 500 kr. för varje individ vid statlig och kommunal taxering. Gift skattskyldig får inte utnyttja sin makes grundavdrag men behåller rätten till skattereduktion med högst 1 800 kr. när maken inte kan utnyttja sitt grundavdrag.

Vid utformningen av den nya statsskatteskalen måste flera omständigheter beaktas. Av skäl som tidigare redovisats är utrymmet för sänkning av skattesatsen i de lägre skikten begränsat. Skalen får i denna del avvägas så att den tillsammans med den samtidigt föreslagna skatteavräkningen i skälig mån tillgodoser behovet av skattesänkning för låginkomsttagare. Vid utformningen av skalans övriga delar måste hänsyn tas till att den nuvarande skalen grundas på avtrappade grundavdrag. I samband med övergången till fasta grundavdrag måste statsskatteskalen justeras så att den i erforderlig mån kompenserar för det bortfall av både statlig och kommunal inkomstskatt, som annars äger rum i de inkomstskikt där grundavdragen f.n. reduce-

ras eller är helt eliminerade. Vid bestämmande av skattesatsen i mellaninkomstskikten bör å andra sidan samtidigt beaktas önskemålet att där lindra marginals-katten. Vad beträffar högre inkomstskikt kan konstateras följande. Vid oförändrade skattesatser i dessa skikt skulle de föreslagna ändringarna beträffande grundavdragen och statsskatteskalans lägsta och mellersta skikt medföra skattelättnader som successivt steg med årsinkomsten för att vid en årsinkomst på ca 200 000 kr. och en kommunal utdebitering på 24 kr./skr. nå ett belopp på drygt 2 500 kr. Enligt utredningens mening bör av fördelningspolitiska skäl denna skattelättnad begränsas och vid de högsta inkomsterna helt elimineras genom kompenserande höjning av skattesatsen i skalans övre delar; samtidigt är det dock från olika synpunkter önskvärt att inte i någon mer betydande grad höja marginals-katten i systemet.

Efter avvägning av nu anförda synpunkter föreslår utredningen att statsskatteskalen får följande nya utformning:

<u>Beskattningsbar</u> <u>inkomst, kr.</u>	<u>Skattesats inom</u> <u>skiktet, %</u>
- 15 000	7
15 000 - 20 000	12
20 000 - 25 000	17
25 000 - 30 000	22
30 000 - 40 000	28
40 000 - 45 000	33
45 000 - 65 000	38
65 000 - 70 000	43
70 000 - 100 000	48
100 000 - 150 000	52
150 000 -	56

Det bör framhållas att en direkt jämförelse mellan den föreslagna statsskatteskalen och nu gällande skala ger en missvisande bild på grund av de väsentliga ändringarna beträffande grundavdragen och utredningens förslag om skatteavräkning för låginkomsttagare. Innebörden av förslaget på inkomstbeskattningsens område framgår först när samtliga dessa faktorer beaktas.

Den särskilda skatteavräkningen för låginkomsttagare föreslås bli 250 kr./år för inkomsttagare, vars statligt tax-

rade inkomst inte överstiger 36 000 kr. Avräkning bör medges individuellt för varje inkomsttagare och alltså utan hänsyn till makes inkomstförhållanden. Detta betyder att två makar som båda är inkomsttagare kan få rätt till skatteavräkning med tillsammans 500 kr./år. De övriga förutsättningar som bör gälla för avräkningen och önskvärdheten av samtidiga ändringar i reglerna om extra avdrag för folkpensionärer diskuteras i ett sammanhang sedan de individuella verkningarna av utredningens förslag redovisats.

För att få en rättvisande bild av vad utredningens förslag innebär för den enskilde inkomsttagaren bör man beakta den sammanlagda effekten av sjukförsäkringsavgiftens slopande, ändringarna beträffande skatteskala och grundavdrag samt skatteavräkning för låginkomsttagare. I det följande redovisas denna sammanlagda effekt och även verkningarna av de särskilda komponenterna. Beräkningarna avser i princip att belysa skillnaden i total inkomstskatt, genomsnittlig skattesats och marginalsattesats år 1975 (= 1976 års taxering) när förslagets regler tillämpas i stället för nuvarande regler. Det har antagits att sjukförsäkringsavgiften slopats fr.o.m. inkomståret 1975 och att den nya skatteskalan m.m. tillämpas på inkomster som förvärvats detta år. Vid beräkning av effekten av att sjukförsäkringsavgiften slopas har också antagits att något avdrag för sjukförsäkringsavgift inte längre förekommer. Därvid har alltså bortsetts ifrån att de inkomsttagare som på grund av sina inkomster under år 1974 påförts sjukförsäkringsavgift¹ har kvar rätten att vid 1976 års taxering göra avdrag för denna avgift. Från fördelningspolitisk synpunkt bör uppmärksammas att denna avdragsrätt får större effekt i högre inkomstlägen än i lägre. Detta beror på att avgiften är större vid högre inkomster och på att skattesystemet är progressivt.

En uppfattning om verkningarna av den kvarvarande avdrags-

¹ Denna avgift påförs år 1975 i samband med debitering av slutlig skatt enligt detta års taxering och är enligt 46 § 2 mom. första stycket punkt 3) KL avdragsgill vid 1976 års taxering.

rätten ger följande sammanställning¹ (avrundade tal):

Årsinkomst, tkr

Verkan av avdragsrätten.
vid 1976 års taxering, kr.
(genomsnitt för riket)

10	130
20	190
30	290
40	410
50	540
60	640
70	690
80	790
100	790
150	830

I tabellerna 8:2 - 4 redovisas resultatet av utredningens förslag. Redovisningen, som inte innefattar ovannämnda verkningar av kvarvarande avdragsrätt för sjukförsäkringsavgift, avser löntagare utan förvärvsavdrag eller skatte-reduktion (hemmakeavdrag). Den kommunala utdebiteringen har antagits vara 24 kr./skr. Från tabellerna 8:2 och 8:3 kan göras den sammanställning som återges på nästa sida.

Av sammanställningen framgår bl.a. att den procentuella skattesänkningen är störst vid inkomster upp till 20 000 kr. Räknat i kronor är skattesänkningen däremot störst vid årsinkomst mellan 50 000 och 100 000 kr.; i dessa inkomstlägen uppgår den till drygt 2 000 kr.

Marginalskatteändringarna framgår av tabell 8:4 som visar marginalskatten vid ökning av inkomsten från ett i kol. 1 angivet belopp till närmast högre belopp i samma kolumn. Den väsentliga minskningen äger rum i inkomstskikten mellan 30 000 och 50 000 kr., där den maximalt motsvarar drygt 10 procentenheter. En viss ökning av marginalskatten inträder av förut angivna skäl vid högre inkomster. Ökningen stannar dock vid 1 - 3 procentenheter. Det bör observeras att den totala inkomstskatten enligt förslaget minskar vid årsinkomster upp till ca 190 000 kr.

¹Vid dessa beräkningar har inkomstökningen från år 1974 till år 1975 förutsatts uppgå till 8 %.

<u>Årsinkomst,</u> <u>tkr.</u>	<u>Total skatte-</u> <u>ändring p.g.a</u> <u>förslaget</u>		<u>Härav ändring p.g.a</u>			skatteav- räkning (250 kr.)
	%	kr.	slopad sjuk- försäkrings- avgift	ändrade grund- avdrag och skatteskala	kr.	
			kr.			kr.
10	-28,0	- 547	- 297	-	-	- 250
20	-12,0	- 619	- 366	- 3	-	- 250
30	- 8,5	- 782	- 393	- 139	-	- 250
40	- 8,9	-1 335	- 306	-1 029	-	-
50	-10,1	-2 142	- 358	-1 784	-	-
60	- 8,0	-2 201	- 411	-1 790	-	-
70	- 6,6	-2 214	- 441	-1 773	-	-
80	- 5,5	-2 228	- 337	-1 891	-	-
90	- 4,5	-2 128	- 337	-1 791	-	-
100	- 3,7	-2 028	- 337	-1 691	-	-
125	- 2,0	-1 437	- 313	-1 124	-	-
150	- 0,8	- 687	- 313	- 374	-	-
200	+ 0,1	+ 193	- 254	+ 447	-	-
300	+ 1,1	+2 193	- 254	+2 447	-	-

Utredningen övergår här efter till att diskutera vissa ytterligare frågor som rör förslaget om skatteavräkning för låginkomsttagare.

Vad först beträffar terminologin har utredningen övervägt olika alternativ. Mindre lämpligt är uttrycket "skatteavdrag", eftersom det redan används i uppbördsförordningen för att beteckna det preliminärskatteavdrag som verkställs av arbetsgivare (39 § uppbördsförordningen). Termen "skattereduktion" bör liksom hittills reserveras för s.k. hemmakeavdrag. Utredningen har stannat för alternativet "skatteavräkning".

Som redan framgått föreslår utredningen att skatteavräkning medges med 250 kr. och att avräkningsrätt tillkommer inkomsttagare i aktiv ålder, under förutsättning att statligt taxerad inkomst inte överstiger 36 000 kr. Det hade i och för sig varit önskvärt att kunna föreslå ett större avräkningsbelopp. Inom det anvisade kostnadsutrymmet är dock enligt utredningens mening någon ökning av beloppet inte möjlig så länge inte kretsen av avräkningsberättigade kan väsentligt begränsas, t.ex. genom regler som beaktar den faktiska utkomstsituationen. Såsom tidigare utvecklat har det dock inte varit möjligt att inom ramen för ett provisoriskt förslag gå längre när det gäller avgränsning av avräkningsberättigade inkomsttagare än att föreslå ett par enkla schablonregler. Som en förutsättning för skatteavräkning föreslås att inkomsttagaren skall ha fyllt 16 år den 1 november under beskattningsåret. Inkomsttagare under 16 år torde regelmässigt inte vara beroende av den egna inkomsten för sin försörjning. I den mån de utför förvärvsarbete har detta vanligen karaktär av ferie- eller praktikantarbete. Man bör i sammanhanget beakta att allmänt barnbidrag utgår till barn under 16 år och att familjen kan vara berättigad till stöd i form av bl.a. statligt och statskommunalt bostadstillägg. - Vidare föreslås att hänsyn såtillvida tas till arten av den skattskyldiges inkomster att rätten till skatteavräkning görs beroende av att denne har A-inkomst på minst 4 500 kr.

Till grund för detta förslag ligger följande överväganden. De skäl som motiverat skatteavräkningen har främst giltighet i fråga om inkomsttagare som har låg inkomst av förvärvsarbete eller som på grund av sjukdom eller arbetslöshet inte kunnat arbeta. Med denna utgångspunkt borde skatteavräkning medges endast mot inkomstskatt, som belöper på inkomst av förvärvsarbete eller på ersättning vid sjukdom eller arbetslöshet, men däremot inte mot skatt som är hänförlig till kapitalinkomster m.m. En ordning enligt vilken avräkning medgavs endast mot skatt som belöper på vissa särskilda inkomstslag skulle dock alltför mycket komplicera förfarandet. Det bör däremot enligt utredningens mening vara praktiskt möjligt att kräva att den skattskyldiges inkomster till åtminstone någon del skall bestå av inkomst av förvärvsarbete eller motsvarande. Det har ansetts naturligt att anknyta till det i skattelagstiftningen redan tillämpade begreppet A-inkomst, som i princip omfattar bl.a. inkomst av förvärvsarbete, sjukpenning och ersättning vid arbetslöshet men däremot inte kapitalinkomster. Som minimibelopp har utredningen föreslagit 4 500 kr.; om en inkomsttagare inte har A-inkomst på detta belopp men ändå påförs inkomstskatt, måste detta bero antingen på att han endast har kapitalinkomst (B-inkomst) eller på att han har B-inkomst vid sidan av en A-inkomst som inte är tillräckligt stor för att ensam medföra någon skatt. Utredningen är medveten om att det här föreslagna kravet på viss minsta A-inkomst medför att en uppdelning på A- och B-inkomst i fortsättningen måste göras även i vissa fall där detta f.n. inte är nödvändigt. Det måste dock antas att taxeringsnämnderna i regel inte har någon svårighet att med hjälp av deklARATIONERNA avgöra om kravet på viss minsta A-inkomst är uppfyllt och att de genom en enkel markering kan meddela detta till debiteringsmyndigheten.

Vid den hittills förda diskussionen angående skatteavräkningen och vid beräkningarna av individuella effekter har utredningen utgått ifrån att avräkningsrätten upphör när statligt taxerad inkomst överstiger 36 000 kr. En regel av denna innebörd medför naturligtvis en tröskelef-

fekt när skattskyldigs inkomst på grund av ett tillskott passerar den angivna gränsen. Utredningen har övervägt om det är lämpligt att mildra tröskeeffekten genom en föreskrift att avräkningsbeloppet successivt skall avtrappas i inkomstskikten strax över 36 000 kr. Även om det i och för sig kunde vara önskvärt att mildra effekten, kommer å andra sidan en avtrappningsregel att komplicera avräkningsförfarandet mer än som är motiverat med hänsyn till det relativt ringa avräkningsbeloppet. Utredningen föreslår därför ingen avtrappningsregel.

Förslagets provisoriska karaktär gör det angeläget att reglerna även i övrigt får en så enkel utformning som möjligt. Till skillnad från nuvarande skattereduktion (hemmakeavdrag) behöver skatteavräkningen enligt utredningens mening inte göras beroende av viss tids bosättning i Sverige. Inte heller torde det vara nödvändigt att vid bedömningen av om en skattskyldig med hänsyn till inkomstens storlek är berättigad till avräkning ta hänsyn till inkomst som beskattats enligt förordningen (1958:295) om sjömansskatt.

Av det föregående har framgått att skatteavräkningen förutsatts ske vid debiteringen av slutlig skatt. Den kommer således att administreras av lokal skattemyndighet. Avräkningen bör medges mot samma skatter och avgifter som kommer i fråga för nuvarande skattereduktion. Den bör beaktas även vid uppbörd av preliminärskatt. Detta betyder i fråga om preliminär A-skatt, att avräkningen bör inarbetas i källskattetabellerna. Vad som bortfaller vid skatteuppbörden bör - på samma sätt som gäller i fråga om skattereduktion - helt bäras av staten.

En utgångspunkt för förslaget om skatteavräkning har varit att de låginkomsttagare som inte i egenskap av folkpensionärer har rätt till extra avdrag vid taxeringen, i annan form bör få särskild skattelättnad. Av detta följer att skatteavräkningen i princip inte berör folkpensionärerna. Med uttrycket "folkpensionärer" åsyftas i detta sammanhang sådana inkomsttagare som avses i 50 § 2 mom.

fjärde stycket KL, dvs. skattskyldiga "vars inkomst till icke obetydlig del utgjorts av folkpension". Om den som är folkpensionär i denna mening saknar eller har låg sidoinkomst, har han rätt till extra avdrag enligt de grunder som riksskatteverket fastställer. Enligt dessa grunder har dock en folkpensionär, vars taxerade inkomst understiger 36 000 kr. inte alltid rätt till extra avdrag. Detta beror i vissa fall på de inkomstgränser som tillämpas enligt tabellerna för extra avdrag (jfr tabell 6:19). En annan anledning är att det extra avdraget till skillnad från den föreslagna skatteavräkningen i vissa fall reduceras på grund av den skattskyldiges förmögenhet samt bestäms med hänsyn till makars sammanlagda inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Av det anförda framgår att en samordning mellan reglerna för skatteavräkning och extra avdrag fordras för att förhindra att folkpensionärer i vissa fall får högre skatt än låginkomsttagare i aktiv ålder. Från teknisk synpunkt är det lämpligare att justera reglerna om extra avdrag än att införa rätt till skatteavräkning för folkpensionärer i vissa inkomstlägen. Utredningen föreslår därför att rätten till extra avdrag utvidgas på så sätt att alla folkpensionärer vars statligt taxerade inkomst inte överstiger 36 000 kr. garanteras extra avdrag med visst minsta belopp. Detta belopp bör avvägas så att det ger i princip samma skattelättnad som skatteavräkningen. Utredningen bedömer att ett extra avdrag med 500 kr. i de aktuella inkomstlägena bör ungefärligen motsvara ett avdrag från skatten på 250 kr. Med hänsyn till utformningen av reglerna om skatteavräkning bör minimiavdraget medges oberoende av förmögenhet och utan hänsyn till makes inkomster. Detta betyder bl.a. att gift folkpensionär, som f.n. på grund av makes inkomst inte har rätt till extra avdrag, enligt förslaget får minimiavdrag med 500 kr. Förslaget motverkar härigenom i någon mån de mindre önskvärda effekter som "sambeskattningen" vid bestämmande av extra avdrag i vissa fall kan medföra. Det kan tilläggas att, om skatteutredningen i sitt fortsatta arbete rörande folkpensionärernas beskattningsregler skulle finna det möjligt att föreslå en individualisering av det extra avdraget i dess helhet, det nu före-

slagna individualiserade minimiavdraget bör underlätta en sådan lösning.

Utredningen vill avslutningsvis framhålla att ovan framlagda förslag föranleder följdändringar beträffande grunderna för beräkning av sjömansskatt.

Bostadstillägg m.m.

För att åstadkomma en lindring i de marginaleffekter som uppkommer på grund av avtrappning av bostadstillägg förordar utredningen såsom tidigare anförts att en enhetlig reduktionsfaktor införs. En förutsättning för att uppnå den åsyftade lindringen av marginaleffekterna är naturligtvis att reduktionsfaktorn sätts relativt lågt. Ju lägre reduktionsfaktorn är, desto mindre blir marginaleffekterna. Ser man därför endast till marginaleffekterna skulle det vara önskvärt med en mycket låg reduktionsfaktor. En annan följd av en låg avtrappning är dock att bostadstillägg kommer att utgå mycket högt upp i inkomstskikten. Det erinras om att familjepolitiska kommittén, som föreslog en enhetlig reduktionsfaktor på 15 %, kunde konstatera att detta innebar att stödet skulle komma att utgå betydligt högre upp i inkomstlägena än vid tillämpning av nuvarande system. Kommittén ansåg det dock i och för sig inte orimligt att familjer med fyra eller flera barn och mycket hög hyra fick stöd ända upp i inkomstläget 50 000 - 70 000 kr./år med beaktande av den försörjningsbörda som många barn utgör.

Skatteutredningen har för sin del gjort följande avvägning. Den påtalade följderna av en alltför låg reduktionsfaktor leder till slutsatsen att faktorn inte bör bestämmas till lägre än 15 %. Å andra sidan skulle en högre faktor motverka syftet att lindra marginaleffekterna. Skatteutredningen ansluter sig därför till familjepolitiska kommitténs förslag som innebär en reduktionsfaktor på 15 %. Samtidigt måste man justera gränsen för avtrappning dels för att liksom under tidigare år beakta den allmänna inkomstutvecklingen och dels för att förhindra att vissa

inkomsttagare, som har inkomster i det skikt där avtrappning idag sker efter 12 %, skall behöva vidkännas bidragsminskning vid övergången till en reduktionsfaktor på 15 %. Utredningen föreslår därför att reduceringsgränsen höjs med 3 000 kr. och alltså bestäms till taxerad inkomst på 26 000 kr./år för barnfamiljer och 21 000 kr./år för låginkomsttagare utan barn.

De föreslagna inkomstprövningsreglerna gäller i första hand de statliga bostadstilläggen som enligt vad som redovisats tidigare har karaktären av inkomstprövad komplettering av de allmänna barnbidragen. Dessa reduceringsregler tillämpas emellertid enligt nuvarande system även på de statskommunala hyresanknutna bostadstilläggen. I det följande redovisas de samlade effekterna på båda bidragen.

För att belysa vad utredningens förslag innebär beträffande margineffekten av bostadstilläggens avtrappning jämförs i följande uppställning margineffekten enligt nuvarande regler och enligt utredningens förslag vid en inkomstökning som faller inom ramen för de angivna intervallen. Beräkningarna avser inkomstprövningen för bidragsåret 1975; till grund för denna ligger 1973 års inkomster. Vid tillämpning av nuvarande regler har förutsatts att gränserna för avtrappningen justerats från år 1974 till år 1975 på sätt framgår av uppställningen.

<u>Taxerad inkomst</u> <u>(1973 års inkomst)</u>		<u>Margineffekt vid inkomst-</u> <u>prövning bidragsåret 1975</u>			
Barnfamiljer	Övriga	Nuv.regler	Förslaget	Skillnad	
		%	%	%	
-25 000	-20 000	0	0	-	
25 000-26 000	20 000-21 000	12	0	-12	
26 000-28 000	21 000-23 000	12	15	+ 3	
28 000-36 000	23 000-31 000	18	15	- 3	
36 000-	31 000-	24	15	- 9	

Av uppställningen framgår att förslaget - bortsett från en mindre ökning inom ett smalt inkomstskikt - leder till betydande lindring av margineffekten. Det bör framhållas att även inkomsttagare inom det skikt där en viss ök-

ning av marginaleffekten uppkommer får en totalt sett lägre reduktion av bidragsbeloppet enligt förslaget eftersom någon reducering inte sker i närmast lägre skikt.

Förslaget innebär även en förstärkning av bostadsstödet framför allt för flerbarnsfamiljer i mellaninkomstlägen, vilket belyses av tabell 8:5. Tabellen visar även det nyss påtalade förhållandet att bostadstillägg kommer att utgå i högre inkomstskikt än i nuläget. Som exempel kan nämnas att bidrag kan utgå till en familj med tre barn upp till en taxerad inkomst på 75 200 kr. och till en familj med fem barn upp till en taxerad inkomst på 95 200 kr. Det sagda gäller dock endast under förutsättning att även statskommunalt bostadstillägg utgår och att familjens bostadskostnad uppgår till eller överstiger de övre hyresgränserna. Om enbart statligt bostadstillägg utgår, upphör detta för dessa familjetyper vid en inkomst på 43 200 kr. resp. 55 200 kr. För en- och tvåbarnsfamiljer kommer i regel det hyresanknutna bostadstillägget att upphöra vid inkomster på ca 45 000 - 55 000 kr. Utredningen är medveten om att det såväl från administrativa som fördelningspolitiska synpunkter kan resas invändningar mot att låta inkomstprövade stödformer utgå i så höga inkomstlägen som kan bli fallet enligt utredningens förslag. Med hänsyn till att denna effekt är begränsad till de hyresanknutna bidragen och att hela det bostadspolitiska området f.n. är föremål för en översyn har dock utredningen inte ansett sig ha anledning att här gå närmare in på denna fråga.

Av den redogörelse som lämnats i avsnitt 4.2.1 framgår att inkomstprövat tillägg till studiebidrag fungerar i hudsak som ett förlängt statligt bostadstillägg och att avtrappningen av tillägget anpassats så att en familj som har statligt bostadstillägg kompenseras för det bortfall som inträffar när barnet fyller 17 år, under förutsättning att barnet studerar. Av detta följer att en ändring av reglerna för avtrappning av bostadstillägg bör medföra att reglerna för avtrappning av inkomstprövat tillägg till studiebidrag ändras i motsvarande mån.

Vad därefter beträffar de höga marginalesffekter som kan uppkomma för folkpensionärer i lägre inkomstskikt har utredningen som tidigare anförts funnit att dessa kan lindras genom att en lägre reduktionsfaktor tillämpas vid avtrappningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Avtrappning sker enligt gällande regler med hälften av den sidoinkomst, som överstiger det s.k. avdragsfria beloppet. Utredningen föreslår här att avtrappningen i stället sker med en tredjedel av nämnda sidoinkomst. Effekterna av utredningens förslag i detta avseende framgår av tabellerna 8:6 och 8:7. Tabellen 8:6 visar att man genom att sänka reduktionsfaktorn förskjuter avtrappningen uppåt i inkomstskikten och samtidigt får en lägre marginalesseffekt inom avtrappningsskiktet. Vidare blir skillnaden i marginalesseffekt vid övergången från avtrappningsskiktet till närmast högre inkomstintervall mindre markerad. Av tabell 8:7 framgår att den föreslagna ändringen av avtrappningsreglerna innebär en inte obetydlig förstärkning av tilläggen under förutsättning av oförändrad bidragsnivå.

8.1.4 Sammanlagda effekter av förslaget

Tidigare i detta avsnitt har redovisats effekterna av de särskilda komponenterna i utredningens förslag. För skattskyldiga, som inte har förvärvsavdrag eller skattereduktion med 1 800 kr. och inte heller får bostadstillägg, kan från tabellerna 8:2-4 utläsas vad förslaget innebär i fråga om lindring av marginals katt, förändring av disponibel inkomst m.m. För övriga skattskyldiga - och då i synnerhet barnfamiljer med bostadstillägg - måste dock effekterna av de föreslagna ändringarna beträffande skatter och bidrag summeras. Nedan redovisas till en början de sammanlagda effekterna för några familjetyper, som särskilt berörs av föreslagna ändringar i inkomstprövningsreglerna för bostadstillägg.

I tabellerna 8:8 och 8:9 visas ändringen av disponibel inkomst år 1975 om förslaget tillämpas i stället för nuvarande regler dels för gift skattskyldig, vars make saknar

inkomst, och dels för makar med lika stora inkomster. Av tabellerna framgår att de föreslagna ändringarna beträffande bostadstilläggen innebär en betydande förstärkning av den disponibla inkomsten för barnfamiljer i mellaninkomstlägen; i vissa fall upp till ca 1 200 kr. för enbarnsfamiljer och 1 500 kr. för tvåbarnsfamiljer. Som exempel kan nämnas att en tvåbarnsfamilj där makarna har lika stora inkomster om sammanlagt 60 000 kr./år får en ökning av den disponibla inkomsten med 2 904 kr., varav 1 362 kr. utgör ökat bostadstillägg.

Förändringen av marginaleffekten vid en tillämpning av förslaget jämfört med nuvarande regler belyses av tabellerna 8:10 och 8:11 för ovannämnda familjetyper. Beträffande den metod som använts för att beräkna marginaleffekten hänvisas till den redogörelse för beräkningssättet som lämnats i avsnitt 6.5. Av tabellerna kan utläsas bl.a. att marginaleffekten i regel minskar avsevärt för barnfamiljer i mellaninkomstlägena. Här kan nämnas att marginaleffekten sänks med 6,2 - 15,0 procentenheter för en tvåbarnsfamilj, där endast ena maken har inkomst, i inkomstläget 30 000 - 60 000 kr./år och med 8,2 - 9,9 procentenheter för en tvåbarnsfamilj, där makarna har lika stora inkomster om sammanlagt 45 000 - 60 000 kr./år. De öknings av marginaleffekten som uppkommer i vissa inkomstlägen under ca 90 000 kr./år beror i huvudsak på att bostadstillägg enligt förslaget utgår vid högre inkomster än enligt nuvarande regler och att därför en avtrappningsseffekt uppstår i vissa inkomstlägen, där bostadstillägg f.n. inte utgår. Som exempel kan nämnas att en enbarnsfamilj där makarna har lika stora inkomster om sammanlagt 60 000 kr./år visserligen får en höjning av marginaleffekten med 10,5 procentenheter men samtidigt erhåller en ökning av den disponibla inkomsten med 2 532 kr., varav 990 kr. utgör ökat bostadstillägg.

Som framgått av redogörelsen för pensionsålderskommitténs förslag (se avsnitt 5.3) innebär detta en väsentlig förbättring av de förmåner som utgår på grund av folkpensioneringen. Om förslaget leder till lagstiftning är det av

intresse att se hur de kombinerade effekterna av pensionsålderskommitténs och skatteutredningens förslag påverkar den disponibla inkomsten för ensamstående folkpensionär och för makar, som båda är folkpensionärer. Av tabell 8:12 framgår att ökningen av den disponibla inkomsten från år 1974 till år 1975 i förhållande till sidoinkomsten blir betydande för folkpensionärer med låga och medelstora inkomster. Som exempel kan nämnas att den disponibla inkomsten för ensamstående folkpensionär med en sidoinkomst på 5 000 kr. antas öka med 1 325 kr. och för makar, som båda är folkpensionärer och har en sammanlagd sidoinkomst på 10 000 kr. med 2 981 kr. I den mån sidoinkomsten består av ATP kommer även denna att öka med 7,1 %. Det genomsnittliga basbeloppet har nämligen uppskattats till 8 450 kr. för år 1974 och till 9 050 kr. för år 1975.

8.1.5 Kostnadsberäkning

En beräkning av totalkostnaden för att genomföra utredningens ovan redovisade förslag måste grundas på antaganden om inkomstfördelningen år 1975 och senare. Såsom framhållits i avsnitt 7.1 blir sådana antaganden osäkra bl.a. på grund av den väsentliga ändring av inkomstbegreppet som ägt rum i och med att skatteplikt fr.o.m. år 1974 införts för sjukpenning och ersättning vid arbetslöshet.

Kostnadsberäkningen avser i princip förhållandena under år 1975 och har skett i detta års priser. Liksom vid övriga beräkningar avseende år 1975 har antagits att basbeloppet den 1 januari 1975 är 8 900 kr. och att det under året genomsnittligt uppgår till 9 050 kr.

Slopande av sjukförsäkringsavgiften för löntagare

Utredningens förslag beräknas för år 1975 innebära ett bortfall av sjukförsäkringsavgifter på sammanlagt 2 950 milj. kr. Å andra sidan medför avgiftens slopande ökade skatteintäkter för staten och kommunerna på grund av att

de inkomsttagare som berörs av förslaget inte längre vid inkomsttaxeringen gör avdrag för sjukförsäkringsavgift. Vid beräkning av totalkostnaden för förslaget har utredningen avräknat belopp motsvarande intäktsökningen, nämligen 820 milj. kr. för staten och 780 milj. kr. för kommunerna. Denna effekt vid inkomstbeskattningen inträffar dock först vid 1977 års taxering. Löntagarna har vid 1976 års taxering fortfarande rätt att göra avdrag för sjukförsäkringsavgift, men avgiften hänförs till 1974 års inkomster och alltså till inkomstförvärv före reformens ikraftträdande. Utredningen har vid beräkningen av reformens totalkostnad bortsett från denna "eftersläpande" avdragsrätt.

Ändringar beträffande grundavdrag och skatteskala

Övergången till fasta grundavdrag kan för kommunerna antas medföra ett skattebortfall på 1 340 milj. kr. För staten kan skattebortfallet på grund av denna övergång och den samtidiga justeringen av skatteskalen beräknas till 1 270 milj. kr.

Skatteavräkning för låginkomsttagare m.m.

Antalet inkomsttagare som år 1975 (1976 års taxering) berörs av skatteavräkningen har uppskattats till 2,3 miljoner. Bland dem ingår ett mindre antal, för vilka inkomstskatten före avräkningen och därmed också avräkningsbeloppet understiger 250 kr. Totalkostnaden för skatteavräkningen och den samtidiga utvidgningen av det extra avdraget för folkpensionärerna har beräknats till 580 milj. kr. Härav torde 10 à 15 milj. kr. hänföra sig till det extra avdraget. Huvudparten av sistnämnda belopp faller på kommunerna.

Övriga åtgärder

Införandet av en enhetlig reduktionsfaktor på 15 % för bostadstillägg till barnfamiljer och låginkomsttagare utan barn och den samtidiga justeringen av inkomstgränsen be-

räknas kosta staten 60 milj. kr. och kommunerna 20 milj. kr. Den lindrigare avtrappningen av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg för folkpensionärer beräknas kosta kommunerna 70 milj. kr. och staten 10 milj. kr.

Sammanfattning

Den sammanlagda kostnaden för utredningens förslag blir i enlighet härmed $(2\ 950 - 1\ 600 + 1\ 340 + 1\ 270 + 580 + 80 + 80 =) 4\ 700$ milj. kr.

Som redan framgått har beräkningarna utförts i ett beräknat genomsnittligt penningvärde för år 1975. Uttrycks kostnadsbeloppet i penningvärdet vid den tidpunkt då skatteutredningen fick de aktuella tilläggsdirektiven motsvarar det drygt 4 miljarder kr.

De nu utförda beräkningarna avser kostnaderna vid fullt genomslag av reformen. De inkluderar således inte det belopp på 1,6 miljarder kr. som tillkommer för övergångsåret 1975 på grund av den eftersläpande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift.

8.2 Finansiering

Enligt tilläggsdirektiven åligger det utredningen att anvisa lämpliga finansieringsvägar för förslaget. Utredningen har ansett att uppdraget i denna del innebär följande. Utredningen har inte att pröva finansieringsfrågan från konjunktur- och stabiliseringspolitiska synpunkter och skall inte överväga möjligheterna till finansiering genom budgetunderskott och lån. I stället har utredningen att utgå ifrån att reformkostnaden i princip skall erhålla full statsfinansiell täckning. Uppgiften är att ange vilka inkomstkällor som under denna förutsättning bör användas.

Med hänsyn till skatteomläggningens provisoriska karaktär har utredningen ansett att finansieringen bör ske genom

ett fåtal tekniskt enkla åtgärder och helst genom anlitan-
de av en enda eller en huvudsaklig finansieringskälla. De
enda beskattningsformer som var för sig kan tänkas ge be-
lopp av den storleksordning det här är fråga om är mervär-
deskatten och produktionsfaktorbeskattningen. En höjning
av mervärdeskatten skulle delvis motverka de åtgärder som
i betänkandet föreslagits i syfte att tillgodose behovet
av skattesänkning för låginkomsttagare. Utredningen vill
bl.a. med hänsyn härtill inte förorda finansiering genom
mervärdeskatt.

Med produktionsfaktorskatter avses skatter som tas ut hos
företagen på basis av kostnaderna för olika produktions-
faktorer såsom arbetskraft, energi, råvaror och investe-
ringsvaror. Frågor angående utformning och verkningar av
produktionsfaktorbeskattningen behandlas inom såväl före-
tagsskatteberedningen som skatteutredningen. Även i den
skattepolitiska debatten har dessa frågor på senare tid
ägnats stor uppmärksamhet. Diskussionen har bl.a. rört
möjligheterna att helt eller delvis ersätta den personli-
ga inkomstskatten på löneinkomster med en hos företagen
uttagen skatt på löneutbetalningar ("löneskatt").

Vid 1972 och 1973 års skatteomläggningar finansierades
sänkningen av den statliga inkomstskatten resp. slopandet
av folkpensionsavgiften genom höjning av arbetsgivaravgif-
terna. I skatteutredningens nu aktuella tilläggsdirektiv
anges också att finansieringen av utredningens förslag
kan tänkas ske genom skatteuttag på produktionen efter
principer liknande dem som tillämpats vid de två senaste
skatteomläggningarna.

Utredningen har med hänsyn härtill haft särskild anledning
att pröva möjligheterna att finansiera förslaget genom
skatt uttagen på produktionen. I samband med utarbetandet
av ett provisoriskt förslag har det inte varit möjligt
att utreda förutsättningarna för någon ny form av produk-
tionsfaktorbeskattning. De viktigaste av de nuvarande pro-
duktionsfaktorskatterna är energiskatten och arbetsgivar-
avgifterna. Energiskatten beräknas i 1974 års finansplan

avkasta drygt 2 miljarder kronor under budgetåret 1974/75. Härav framgår emellertid att den skulle kunna användas bara som ett komplement till någon annan huvudsaklig finansieringskälla. Med hänsyn bl.a. till senare tids avsevärda prishöjningar på flytande bränsle anser utredningen att en höjning av energiskatten f.n. inte kan ifrågakomma. Arbetsgivaravgifterna däremot ger en betydande avkastning. Sålunda beräknas den allmänna arbetsgivaravgiften tillsammans med vissa socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare under budgetåret 1974/75 ge intäkter om sammanlagt ca 14 miljarder kronor. Enligt utredningens uppfattning är arbetsgivaravgifterna enda tänkbara finansieringsmedel på produktionsfaktorbeskattnings område. En höjning av dessa avgifter framstår i dagsläget som den enda finansieringskälla som kan ge belopp av tillräcklig storleksordning. Om inkomstskattesänkningen kombineras med en höjning av arbetsgivaravgifterna får reformen delvis samma principiella innebörd som 1973 års skatteomläggning. Avgiftshöjningen måste självfallet kombineras med de konjunkturpolitiska åtgärder som med hänsyn till förhållandena vid genomförandet kan anses påkallade.

Utredningen förordar alltså finansiering genom höjda arbetsgivaravgifter. Innan detaljutformningen av detta förslag diskuteras vill utredningen något beröra frågan om avgiftshöjningen bör kompletteras med andra finansieringsmedel.

Vad först beträffar inkomstbeskattningen visar utredningens förslag till ny statsskatteskala den nivå och fördelning av inkomstskatten som utredningen f.n. förordar. Det skulle i och för sig vara möjligt att ändra vissa andra komponenter i inkomstskattesystemet och därigenom i finansieringssyfte höja skatteuttaget hos vissa kategorier av inkomsttagare. En sådan komponent är skattereduktionen (hemmakeavdraget). I avsnitt 8.1.2 har utredningen förklarat sig avstå från att f.n. föreslå minskning av reduktionsbeloppet, 1 800 kr., därför att de skäl som föranledde att skattereduktionen infördes fortfarande äger giltighet och därför att frågan om ändring av skattereduktion

nen får anses vara av sådan principiell innebörd att den inte lämpligen bör tas upp i detta betänkande. Samma skäl talar mot att i detta sammanhang föreslå att reduktionsbeloppet - på sätt yrkades redan vid 1970 års riksdag (se sid.70) - avtrappas när den make som är berättigad till skattereduktion har inkomst över viss nivå. Härtill kommer att avtrappningen innebär en betydande marginalskatte-skärpning i det berörda inkomstskiktet. En sådan skärpning kan inte anses gå ihop med tilläggsdirektiven. Utredningen är därför inte beredd att i detta provisorium föreslå avtrappning av skattereduktionen. Det har heller inte ansetts lämpligt att i detta sammanhang föreslå att andra komponenter i inkomstbeskattningen - t.ex. vissa avdragsregler - ändras i finansieringssyfte.

Övriga skatter som kan komma ifråga som kompletterande finansieringsmedel är kapitalskatterna, dvs. förmögenhets-, arvs- och gåvoskatterna, samt några av punktskatterna, bl.a. den särskilda varuskatten, omsättningsskatten på motorfordon, tobaksskatten samt skatterna på sprit, vin och malt- och läskedrycker. Rent tekniskt möter det inga hinder att höja någon eller några av dessa skatter och därigenom få täckning för en viss mindre del av kostnaden för utredningens förslag. Kapitalbeskattningen har dock i samband med 1970 års skattereform varit föremål för genomgripande översyn. Punktskatterna fyller delvis andra funktioner än den rent finansiella och täcker ett stort område där ett flertal olika hänsynstaganden blir aktuella. Utredningen har inte ansett det möjligt att inom ramen för ett provisorium göra den genomgång av problemställningarna som fordras för ett bedömande av möjligheterna att ändra avvägningen av skatteuttaget på de nu berörda områdena.

Med hänsyn till det anförda har utredningen stannat för att föreslå att reformen finansieras enbart genom höjda arbetsgivaravgifter. När det gäller den närmare utformningen av finansieringsförslaget finns anledning skilja mellan kostnaden för slopande av sjukförsäkringsavgiften för löntagare och övriga reformkostnader.

Kostnaderna för att slopa sjukförsäkringsavgiften

Det ligger närmast till hands att finansiera denna del av reformen genom en höjning av den socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen som uttas hos arbetsgivarna och som f.n. utgår med 3,8 % av avgiftsunderlaget. Reglerna för beräkning av avgiftsunderlag m.m. har berörts i avsnitt 4.1.2.

Höjningen av arbetsgivarnas socialförsäkringsavgift bör avvägas så att täckning i princip erhålles för det i avsnittet 8.1.5 beräknade inkomstbortfallet för sjukförsäkringen vid slopandet av de försäkrades sjukförsäkringsavgift, 2 950 milj. kr. En höjning av procentsatsen för socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen från 3,8 till 6,1 % kan beräknas ge i det närmaste full kostnadstäckning (2 920 milj. kr.).

Den egenavgift till sjukförsäkringen som tas ut på inkomst av annat förvärvsarbete skall enligt utredningens förslag behållas. I samband med den översyn av avgiftsreglerna som reformen föranleder finns det dock anledning att överväga vissa ändringar i tekniken för uttaget av företagarernas egenavgifter. Utredningens förslag i fråga om inkomst av anställning innebär att nuvarande egenavgift som beräknas särskilt för varje försäkringskassa ersätts av en socialförsäkringsavgift som är enhetlig för hela riket. Starka administrativa skäl talar för att även egenföretagarnas egenavgift i fortsättningen bör beräknas enligt för hela riket enhetliga grunder. Det förslag till ändring av bestämmelserna i 19 kap. AFL, som fogats till detta betänkande och som närmare kommenteras i avsnitt 9, bygger på att egenavgifterna i fortsättningen skall uttas efter enhetliga grunder, varvid förutsatts att procentsatsen - i de fall då ingen särskild karenstid gäller - motsvarar procentsatsen för arbetsgivarnas socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen eller 6,1 % enligt förslaget.

Arbetsgivarnas nuvarande socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen - 3,8 % av löneunderlaget - är enligt

prop. 1973:46 avvägd så att den beräknas täcka ca 40 % av sjukförsäkringens kostnader (med undantag för kostnaden för egenföretagarnas sjukpenning). I den mån influtna socialförsäkringsavgifter avviker från den angivna riktpunkten för dessa avgifters andel av sjukförsäkringens kostnader sker en reglering genom överföring på eller ianspråktagande av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden. Enligt utredningens förslag kommer socialförsäkringsavgifterna att svara för 2/3 av sjukförsäkringskostnaden. Återstående 1/3 täcks genom statsbidrag. Den allmänna sjukförsäkringsfonden bör liksom hittills kunna användas för att reglera avvikelser mellan socialförsäkringsavgifter och nämnda 2/3 av sjukförsäkringskostnaderna.

Övriga reformkostnader

Utredningen föreslår att kostnaderna för övriga åtgärder täcks genom höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften. Beträffande de regler som gäller för denna avgift hänvisas till den redogörelse som lämnats i avsnitt 4.1.2.

En höjning av procentsatsen från nuvarande 4 % till 5,3 % skulle ge en intäktsökning för staten på 1 820 milj. kr., varav 1 730 milj. kr. härrör från avgifter som betalas av arbetsgivare och 90 milj. kr. från egenavgifter. Det har förutsatts att 660 milj. kr. disponeras för att kompensera kommunerna för deras kostnader enligt avsnitt 8.1.5.

Till de här gjorda beräkningarna av erforderliga avgiftshöjningar vill utredningen foga följande anmärkningar.

Arbetsgivaravgifterna är avdragsgilla vid statlig och kommunal inkomsttaxering. Avgifterna betalas av staten och kommunerna i deras egenskap av arbetsgivare. Det är osäkert vilken betydelse dessa omständigheter får för den finansiella effekten av en avgiftshöjning. Höjningen är endast en av flera faktorer som verkar i ett dynamiskt förlopp. I den mån avgifterna övervältras "framåt" i form av ökade priser på varor och tjänster får detta verkning-

ar på såväl kostnadsläge som inkomstutveckling och skatteunderlag. Sker övervältringen "bakåt" på lönerna, medför avgiftshöjningen ingen ökad kostnad för stat och kommun i deras egenskap av arbetsgivare. Under samma förutsättning kommer ej heller den omständigheten att avgifterna är avdragsgilla vid företagets taxering att medföra något skattebortfall, eftersom en avdragsgill löneutbetalning ersätts av en avdragsgill avgiftshöjning. En övervältring "bakåt" blir samtidigt en av de faktorer som påverkar bl.a. inkomst- och kostnadsutveckling och det framtida skatteunderlaget. De här avsedda effekterna kan bli olika på kort och lång sikt, och deras betydelse kan antas variera bl.a. med hänsyn till konjunkturläget. Utredningen har därför funnit det nödvändigt att vid beräkningen av den finansiella effekten av en avgiftshöjning anlägga ett statistiskt betraktelsesätt. Avkastningen av avgifterna har beräknats på så sätt att de angivna procentsatserna tillämpats på det för år 1975 beräknade avgiftsunderlaget utan hänsynstagande till effekterna av avdragsrätt, övervältring m.m.

Finansieringen har beräknats med hänsyn till reformkostnaden vid fullt genomslag av reformen. Såsom framhållits i avsnitt 8.1.5 uppkommer för övergångsåret 1975 ett bokföringsmässigt inkomstbortfall på grund av den eftersläpande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften. Utredningen har inte lagt fram förslag till täckning av detta bortfall. Om täckning av bortfallet anses erforderlig, kan detta ske på olika sätt, t.ex. genom ökning av den allmänna arbetsgivaravgiften med ytterligare 1,1 procentenhet för år 1975 eller genom slopande av avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering utom såvitt gäller avgifter hänförliga till inkomst av annat förvärvsarbete under år 1974.

Redan osäkerheten i beräkningarna motiverar att procentsatsen för avgiftsuttaget avrundas till närmaste hela tiondels procentenhet. Den kalkylerade intäktsökningen kommer därför beloppsmässigt inte helt att överensstämma med de beräknade reformkostnaderna, men avvikelserna ryms inom felmarginalen.

De till betänkandet fogade förslagen till författningsändringar föranleder följande kommentarer.

Kommunalskattelagen

I 48 § 2 mom. ersätts nuvarande regler om avtrappning av grundavdraget vid statligt taxerad inkomst över 30 000 kr. med bestämmelse om fast grundavdrag. För skattskyldig som varit bosatt i Sverige under endast del av beskattningsåret innebär ändringarna i 2 och 3 mom. en återgång till den ordning som gällde innan avtrappningen av grundavdrag infördes, dvs. grundavdrag medges med $1/12$ av fullt avdrag för varje kalendermånad eller del därav som den skattskyldige varit bosatt i Sverige. Förslaget föranleder en formell följdändring i anvisningarna till 49 §.

Det bör framhållas att förslaget om utvidgning av rätten till extra avdrag för folkpensionärer inte enligt utredningens mening nödvändiggör ändring av 50 § 2 mom. fjärde stycket eller punkt 2 av anvisningarna till 50 §. Nämnda lagrum och anvisningspunkt innehåller grundbestämmelserna om extra avdrag för folkpensionärer. Detaljföreskrifter om inkomstgränser, avtrappning av avdraget m.m. meddelas f.n. genom riksskatteverkets anvisningar. Även de av utredningen föreslagna reglerna synes lämpligen kunna inarbetas i verkets anvisningar.

Någon ändring av bestämmelserna i 46 § 2 mom. första stycket punkt 3) angående avdrag för sjukförsäkringsavgift upptas inte i förslaget. Avdrag medges för faktiskt påförd avgift. I och med att avgiften fr.o.m. inkomståret 1975 slopas för löntagare och vissa andra försäkrade, kommer för deras del avdraget sedermera automatiskt att upphöra. För egenföretagare kvarstår avgiftsskyldigheten och därmed också avdragsrätten.

Förordningen om statlig inkomstskatt

I 10 § 1 mom. intas den av utredningen föreslagna nya statsskatteskalan.

De nya bestämmelserna om grundavdrag i 48 § 2 och 3 mom. kommunalskattelagen blir på grund av den redan förekommande hänvisningen i 8 § tillämpliga även vid den statliga taxeringen.

Uppbördsförordningen

I 2 § har införts ett nytt moment, 5 mom., som innehåller de materiella bestämmelserna om rätt till skatteavräkning med 250 kr. för låginkomsttagare. I första stycket anges som förutsättning för skatteavräkning att inkomsttagaren är över 16 år. Den avgörande tidpunkten vid åldersbestämningen är den 1 november under beskattningsåret (jfr 65 § första stycket kommunalskattelagen). Ytterligare förutsättningar är att inkomsttagaren under beskattningsåret haft A-inkomst med minst 4 500 kr. och att hans statligt taxerade inkomst inte överstiger 36 000 kr. Genom hänvisningen till 50 § 2 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen utesluts "skattskyldig, vars inkomst till icke obetydlig del utgjorts av folkpension" från rätten till skatteavräkning; en sådan skattskyldig har i motsvarande inkomstläge i stället rätt till extra avdrag vid taxeringen med minst 500 kr. enligt utredningens förslag.

Hänvisningen i andra stycket avser vissa av bestämmelserna i 4 mom. angående skattereduktion. På grund av hänvisningen gäller att skatteavräkning skall ske endast mot de skatter och avgifter som kommer i fråga för skattereduktion och att bestämmelserna om skatteavräkning skall iakttagas vid debitering av slutlig skatt, tillkommande skatt och preliminär B-skatt samt vid fastställande av preliminär A-skatt.

Skatteavräkning skall ske oberoende av inkomsttagarens bostättning i Sverige och utan beaktande av inkomst som be-

skattas enligt sjömansskatteförordningen. Av denna anledning har någon hänvisning inte gjorts till 4 mom. treje och fjärde styckena.

Enligt tillägg till 4 § 1 mom. skall skatteavräkningen inarbetas i tabellerna för preliminär A-skatt.

Taxeringsförordningen

Av tillägg till 68 § framgår att taxeringsnämnden till ledning för debiteringsmyndigheten bör göra anteckning i inkomstlängden angående förutsättningarna för skatteavräkning.

Lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

I 4 § första stycket har reduktionsfaktorn ändrats från hälften till en tredjedel av den årsinkomst (=inkomst vid sidan av folkpension m.m.) som överstiger det s.k. avdragsfria beloppet.

Lagen om allmän försäkring

Ändringsförslaget berör finansieringsreglerna i 19 kap.

2 § som innehåller de allmänna bestämmelserna om skyldighet att betala sjukförsäkringsavgift har ändrats så att avgiftsskyldighet i fortsättningen endast åligger den som haft inkomst av annat förvärvsarbete. På grund av hänvisningen till 3 § andra och fjärde styckena kommer reglerna om beräkning av underlag för egenföretagarnas socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen att bli tillämpliga även beträffande deras sjukförsäkringsavgift.

Ändringen av 4 § innebär följande. Procentsatsen för arbetsgivarnas socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen höjs till 6,1 %. Egenföretagarnas sjukförsäkringsavgift beräknas i fortsättningen enligt för hela riket enhetliga grunder. I de fall då ingen särskild karenstid gäller är procent-

satsen - liksom i fråga om arbetsgivarnas avgift - 6,1 %. Det förutsätts att Kungl. Maj:t fastställer lägre procentsats för försäkrade som är undantagna från sjukförsäkringen eller har särskild karenstid.

Bestämmelserna i 6 § och 10 § andra stycket angående beräkning och uppbörd av nuvarande sjukförsäkringsavgift upphävs.

Förordningen om allmän arbetsgivaravgift

I 2 och 4 §§ höjs procentsatsen för denna avgift från 4 till 5,3 %.

Till skillnad från övriga regler som berörs av utredningens förslag utfärdas bestämmelserna om statliga bostadstillägg till barnfamiljer och statskommunala bostadstillägg i form av kungörelser. Utredningen har inte ansett erforderligt att i denna del utforma särskilda författningsförslag.

TABELLBILAGA

ACADEMICALLY...
...and I feel...
...forward...
...and...

T a b e l l f ö r t e c k n i n g

- Tabell 4:1 Svenska kommunförbundets rekommendation angående avgiftstaxa inom barntillsynsverksamheten år 1970
- " 5:1 Barnbidragets utveckling 1948-1974
- " 6:1 Total inkomstskatt, genomsnittlig skattesats och marginalsattesats år 1974 (1975 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag eller skattereduktion
- " 6:2 Kommunal och statlig inkomstskatt samt sjukförsäkringsavgift år 1974 (1975 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag eller skattereduktion
- " 6:3 Marginalskatt år 1974 (1975 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag
- " 6:4 Procentuell ökning av disponibel inkomst år 1974 (1975 års taxering) när inkomst före skatt ökar med 10 %
- " 6:5 Den direkta skattens och mervärdeskattens storlek när årsinkomst och disponibel inkomst varierar. Ensamstående utan barn. År 1974
- " 6:6 Den direkta skattens och mervärdeskattens storlek när årsinkomst och disponibel inkomst varierar. Giftn eller samboende, en är inkomsttagare, 2 barn. År 1974
- " 6:7 Mervärdeskatten (kr.) på livsmedel för skilda hushållstyper när årsinkomsten varierar. År 1974
- " 6:8 Högsta sammanlagda statliga och statskommunala bostadstillägg fr.o.m. 1.1.1974
- " 6:9 Disponibel inkomst år 1974 (1975 års taxering). Inkomsttagare med genomsnittlig industriarbetarlön
- " 6:10 Disponibel inkomst år 1974 (1975 års taxering). Inkomsttagare med genomsnittlig industritjänstemannalön
- " 6:11 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomsttagarkategorier med genomsnittlig industriarbetarlön åren 1968-1974. Löpande priser

Tabell 6:12 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomsttagarkategorier med genomsnittlig industritjänstemannalön åren 1968-1974. Löpande priser

" 6:13 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomsttagarkategorier med genomsnittlig industriarbetarlön åren 1968-1974. Fasta priser

" 6:14 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomsttagarkategorier med genomsnittlig industritjänstemannalön åren 1968-1974. Fasta priser

" 6:15 Ökning av disponibel inkomst från år 1968 till år 1973 i absoluta tal och i procent av bruttoinkomstökningen under samma period

" 6:16 Teoretisk beräkning av sammanlagd marginaleffekt vid inkomstökning under år 1974

" 6:17 Sammanlagd marginaleffekt. Jämförelse mellan skattskyldig med genomsnittlig industriarbetarlön och skattskyldig med 10 % högre lön

" 6:18 Sammanlagd marginaleffekt. Jämförelse mellan skattskyldig med genomsnittlig industritjänstemannalön och skattskyldig med 10 % högre lön

Kommentar
till tabel-
lerna 6:9-
6:18

Tabell 6:19 Extra avdrag vid beskattningen för folkpensionärer vid 1975 års taxering

" 6:20 Total inkomstskatt för ensamstående folkpensionär jämfört med total inkomstskatt för ensamstående skattskyldig i aktiv ålder år 1974

" 6:21 Total inkomstskatt för makar som båda är folkpensionärer jämfört med total inkomstskatt för makar i aktiv ålder år 1974

" 6:22 Disponibel inkomst år 1974 för ensamstående folkpensionär jämfört med ensamstående i aktiv ålder

" 6:23 Disponibel inkomst år 1974 för makar, som båda är folkpensionärer, jämfört med makar i aktiv ålder

<u>Tabell 7:1</u>	Fördelningen av inkomsttagare, vars sammanräknade inkomst under år 1972 inte uppgått till 20 000 kr., efter ålder, kön och civilstånd
" <u>7:2</u>	Fördelning av inkomsttagare i åldern 20 - 66 år, vars sammanräknade inkomst under år 1972 inte uppgått till 20 000 kr.
" <u>8:1</u>	Ökning av disponibel inkomst från år 1974 till år 1975 för folkpensionärer enligt pensionsålderskommitténs förslag och i övrigt enligt nuvarande regler
" <u>8:2</u>	Verkningar av förslaget på total inkomstskatt m.m.
" <u>8:3</u>	Total inkomstskatt år 1975 (= 1976 års taxering) enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Ändring i kronor och procent
" <u>8:4</u>	Marginalskatt år 1975 (= 1976 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavgift eller skattereduktion
" <u>8:5</u>	Bostadstilläggen år 1975 enligt nuvarande regler och enligt förslaget
" <u>8:6</u>	Sammanlagd marginaleffekt för folkpensionärer år 1975 i form av marginalskatt och avtrappning av kommunalt bostadstillägg (kbt), dels vid avtrappning av kbt med nu gällande 50 %, dels vid avtrappning med 33 1/3 %
" <u>8:7</u>	Ökningen av det kommunala bostadstillägget för folkpensionärer år 1975 vid avtrappning med 33 1/3 % i stället för med 50 %
" <u>8:8</u>	Förändringar av disponibel inkomst år 1975 enligt förslaget för gift skattskyldig, vars make saknar inkomst
" <u>8:9</u>	Förändringar av disponibel inkomst år 1975 enligt förslaget för makar med lika stora inkomster
" <u>8:10</u>	Sammanlagda marginaleffekter av skatt och bostadstillägg år 1975 enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Gift skattskyldig, vars make saknar inkomst
" <u>8:11</u>	Sammanlagda marginaleffekter av skatt och bostadstillägg år 1975 enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Ma-

kar med lika stora inkomster

Tabell 8:12 Ökning av disponibel inkomst från år 1974 till år 1975 för folkpensionärer. Sammanlagda effekter av pensionsålderskommitténs och skatteutredningens förslag

Tabell 4:1

Svenska kommunförbundets rekommendation angående avgiftstaxa inom
barntillsynsverksamheten (daghem, familjedaghem och tillsyn av
sjukt barn) år 1970

Bruttoin- komst per månad	Motsvarar en års- inkomst brutto på, ca kr.	Avgift kr. per barn och närvarodag om i famil- jen finns			
		1 barn	2 eller flera barn varav 1 på daghem/fa- miljedaghem	2 barn på daghem/fa- miljedaghem	3 barn på daghem/fa- miljedaghem
1	2	3	4	5	6
-1 150	- 13 800	1	1	1	1
1 151-1 300	13 800- 15 600	2	2	1	1
1 301-1 500	15 600- 18 000	4	3	2	2
1 501-1 700	18 000- 20 400	5	3	3	2
1 701-1 900	20 400- 22 800	6	4	3	2
1 901-2 100	22 800- 25 200	7	5	4	3
2 101-2 300	25 200- 27 600	8	6	4	3
2 301-2 500	27 600- 30 000	9	7	5	4
2 501-2 700	30 000- 32 400	10	8	5	4
2 701-2 900	32 400- 34 800	11	9	6	4
2 901-3 200	34 800- 38 400	13	11	7	5
3 201-3 500	38 400- 42 000	14	12	8	6
3 501-3 800	42 000- 45 600	15	13	8	6
3 801-4 100	45 600- 49 200	16	14	9	6
4 101-4 400	49 200- 52 800	17	15	10	7
4 401-4 700	52 800- 56 400	18	16	10	7
4 701-5 000	56 400- 60 000	19	17	11	8
5 001-5 300	60 000- 63 600	20	18	11	8
5 301-5 600	63 600- 67 200	21	19	12	9
5 601-5 900	67 200- 70 800	22	20	13	10
5 901-6 200	70 800- 74 400	23	21	14	10
6 201-6 500	74 400- 78 000	24	22	14	10
6 501-6 800	78 000- 81 600	25	23	15	11
6 801-7 100	81 600- 85 200	26	24	15	11
7 101-7 400	85 200- 88 800	27	25	16	12
7 401-7 700	88 800- 92 400	28	26	16	12
7 701-8 000	92 400- 96 000	29	27	17	12
8 001-8 300	96 000- 99 600	30	28	17	12
8 301-8 600	99 600-103 200	31	29	18	13
8 601-8 900	103 200-106 800	32	30	18	13
8 901-9 200	106 800-110 400	33	31	19	14
9 201-	110 400-	34	32	19	14

Tabell 5:1 Barnbidragets utveckling 1948-1974

År	Barnbidrag per år och barn under 16 år, kr.	260 kr./år från 1947; 30 kr./år från 1950 efter konsumentpris- index	260 kr./år från 1947; 30 kr./år från 1950 upp- räknat efter den privata konsum- tionens utveckling per capita
1	2	3	4
1948	260	272	280
1950	260	280	300
1952	290	387	402
1958	400	463	553
1960	450	487	608
1962	550	522	697
1964	700	554	803
1965	900	581	872
1966	900	620	937
1968	900	659	1 045
1970	900	723	1 195
1971	1 200	779	1 258
1972	1 200	826	1 351
1973	1 320	881	1 463
1974	1 500	c:a 973	c:a 1 640

Tabell 6:1

Total inkomstskatt, genomsnittlig skattesats och marginalskattesats år 1974 (1975 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag eller skattereduktion. Kommunal utdebitering = 24 kr./skr.

Årsinkomst, kr.	Total inkomst- skatt, kr.	Genomsnitt- lig skatte- sats, %	Marginal- skattesats, ¹⁾ %
1	2	3	4
5 000	127	2,5	36,6
10 000	1 955	19,6	31,9
15 000	3 548	23,7	31,9
20 000	5 145	25,7	37,5
25 000	7 022	28,1	43,4
30 000	9 193	30,6	51,5
35 000	11 768	33,6	63,0
40 000	14 917	37,3	62,9
45 000	18 060	40,1	63,0
50 000	21 209	42,4	62,6
55 000	24 339	44,3	62,6
60 000	27 468	45,8	62,0
65 000	30 570	47,0	62,0
70 000	33 670	48,1	69,9
80 000	40 658	50,8	71,0
100 000	54 858	54,9	72,9
125 000	73 083	58,5	73,0
150 000	91 333	60,9	77,9
200 000	130 271	65,1	78,0
500 000	364 271	72,9	

¹⁾ Marginalskatt = Inkomstskatt som belöper på en ökning av inkomsten från ett i kol. 1 angivet belopp till närmast högre belopp i samma kolumn.

Tabell 6:2

Kommunal och statlig inkomstskatt samt sjukförsäkringsavgift
1974 (1975 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag
eller skattereduktion. Kommunal utdebitering = 24 kr./skr.

Års- inkomst, kr.	Sjuk- förs.- avg., kr.	Kommunal inkomst- skatt, kr.	Statlig inkomst- skatt, kr.	Total inkomst- skatt, kr.	% av total inkomstskatt		
					Sjuk- förs.- avg.	Kommunal skatt	Statlig skatt
1	2	3	4	5	6	7	8
5 000	31	74	22	127	24,4	58,3	17,3
10 000	430	1 181	344	1 955	22,0	60,4	17,6
15 000	495	2 364	689	3 548	14,0	66,6	19,4
20 000	560	3 550	1 035	5 145	10,9	69,0	20,1
25 000	625	4 733	1 664	7 022	8,9	67,4	23,7
30 000	690	5 918	2 585	9 193	7,5	64,4	28,1
35 000	755	7 298	3 715	11 768	6,4	62,0	31,6
40 000	820	8 722	5 375	14 917	5,5	58,5	36,0
45 000	885	10 142	7 033	18 060	4,9	56,2	38,9
50 000	950	11 566	8 693	21 209	4,5	54,5	41,0
55 000	1 015	12 919	10 405	24 339	4,2	53,1	42,8
60 000	1 080	14 105	12 283	27 468	3,9	51,4	44,7
65 000	1 089	15 302	14 179	30 570	3,6	50,1	46,4
70 000	1 089	16 502	16 079	33 670	3,2	49,0	47,8
80 000	1 089	18 902	20 667	40 658	2,7	46,5	50,8
100 000	1 089	23 702	30 067	54 858	2,0	43,2	54,8
125 000	1 089	29 702	42 292	73 083	1,5	40,6	57,9
150 000	1 089	35 702	54 542	91 333	1,2	39,1	59,7
200 000	1 089	47 702	81 480	130 271	0,8	36,6	62,5
500 000	1 089	119 702	243 480	364 271	0,3	32,9	66,8

Tabell 6:3 Marginalskatt år 1974 (1975 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag. Sjukförsäkringsavgift har ej inräknats. Kommunal utdebitering = 24 kr./skr.

Beskatt- ningsbar inkomst, tkr.	Ungefärligen motsvarande årsinkomst, tkr.	Kommunal utdebite- ring, %	Stats- skatte- sats, %	Summa kol. 3+ kol. 4, %	Effekt av grundav- dragets avtrapp- ning ¹⁾ , %	Marginal- skatt, % (kol. 5+ kol. 6)
1	2	3	4	5	6	7
- 15	- 20,2	24	7	31	-	31,0
15 - 20	20,2- 25,3	24	13	37	-	37,0
20 - 25,5	25,3- 30,8	24	19	43	-	43,0
25,5- 30	30,8- 34,7	24	19	43	8,6	51,6
30 - 52,5	34,7- 53,7	24	28	52	10,4	62,4
52,5- 70	53,7- 71,2	24	38	62	-	62,0
70 -100	71,2-101,2	24	47	71	-	71,0
100 -150	101,2-151,2	24	49	73	-	73,0
150 -	151,2-	24	54	78	-	78,0

¹⁾I avtrappningsskiktet motsvarar effekten 1/5 av beloppet i kol. 5.

Tabell 6:4

Procentuell ökning av disponibel inkomst år 1974 (1975 års taxering) när inkomst före skatt ökar med 10 %. Skattskyldig utan förvärvsavdrag eller skattereduktion. Kommunal utdebitering = 24 kr./skr.

Årsinkomst (före ökningen med 10 %) kr.	Procentuell ökning av disponibel inkomst
1	2
5 000	6,4
10 000	8,5
15 000	8,9
20 000	8,5
25 000	7,9
30 000	7,2
35 000	5,6
40 000	5,9
45 000	6,2
50 000	6,5
55 000	6,7
60 000	7,0
65 000	7,1
70 000	5,9
80 000	5,9
100 000	6,0
125 000	6,5
150 000	5,7
200 000	6,3

Tabell 6:5 Den direkta skattens och mervärdeskattens storlek när årsinkomst och disponibel inkomst varierar. Ensamstående utan barn. År 1974

Årsin- komst, kr.	Direkt skatt, kr.	Disponibel inkomst, ¹⁾ kr.	Mervärdeskatt, kr. (konsumtionsandel, %) ²⁾		Mervärdeskatten i procent av total skatt (kol. 4 i % av kol. 2+4)
			Totalt	Därav livs- medel	
1	2	3	4	5	6
10 000	1 955	10 445	(50,19) 786	(24,37) 382	28,7
20 000	5 145	17 255	(50,19) 1 299	(24,37) 631	20,2
30 000	9 193	22 235	(50,19) 1 674	(24,37) 813	15,4
40 000	14 917	25 083	(50,19) 1 888	(24,37) 917	11,2
50 000	21 209	28 791	(41,97) 1 813	(16,32) 705	7,9
60 000	27 468	32 532	(41,97) 2 048	(16,32) 796	6,9
80 000	40 658	39 342	(41,97) 2 477	(16,32) 963	5,7
100 000	54 858	45 142	(..) ..	(..) ..	..
150 000	91 333	58 667	(..) ..	(..) ..	..

1) Disponibel inkomst = årsinkomst - inkomstskatt + bostadstillägg.

2) Konsumtionsandel = andel av total konsumtion hänförlig till total mervärdeskattepliktig konsumtion resp. livsmedelskonsumtion.

Tabell 6:6 Den direkta skattens och mervärdeskattens storlek när årsinkomst och disponibel inkomst varierar. Giftna eller samboende, en är inkomsttagare, 2 barn. År 1974

Årsinkomst, kr.	Direkt skatt, kr.	Disponibel inkomst, ¹⁾ kr.	Mervärdeskatt, kr. (konsumtionsandel, %) ²⁾		Mervärdeskatten i procent av total skatt (kol. 4 i % av kol. 2+4)
			Totalt	Därav livsmedel	
1	2	3	4	5	6
10 000	155	18 005	(56,71) 1 532	(29,00) 783	90,8
20 000	3 345	24 815	(56,71) 2 111	(29,00) 1 079	38,7
30 000	7 393	30 599	(55,29) 2 538	(27,60) 1 267	25,6
40 000	13 117	33 459	(55,29) 2 774	(27,60) 1 385	17,5
50 000	19 409	35 391	(55,29) 2 935	(27,60) 1 465	13,1
60 000	25 668	37 332	(55,29) 3 096	(27,60) 1 546	10,8
80 000	38 858	44 142	(53,45) 3 539	(25,32) 1 677	8,3
100 000	53 058	49 942	(53,45) 4 004	(25,32) 1 897	7,0
150 000	89 533	63 467	(48,87) 4 652	(21,35) 2 033	4,9

¹⁾ Disponibel inkomst = årsinkomst - inkomstskatt + bostadstillägg + barnbidrag.

²⁾ Konsumtionsandel = andel av total konsumtion hänförlig till total mervärdeskattepliktig konsumtion resp. livsmedelskonsumtion.

Tabell 6:7 Mervärdeskatten (kr.) på livsmedel för skilda hushålls-
typer när årsinkomsten varierar. År 1974

Årsin- komst, kr.	Ensamstående		Gifta eller sam- boende en är in- komsttagare		Gifta eller sam- boende båda är inkomsttagare	
	0 barn	2 barn				
			0 barn	2 barn	0 barn	2 barn
1	2	3	4	5	6	7
10 000	382	865	596	783	..	..
20 000	631	1 212	927	1 079	899	1 086
30 000	813	1 264	1 169	1 267	1 187	1 312
40 000	917	1 402	1 308	1 385	1 044	1 546
50 000	705	1 484	1 075	1 465	1 264	1 744
60 000	796	1 554	1 207	1 546	1 476	1 743
80 000	963	1 545	1 446	1 677	1 779	2 067
100 000	..	1 741	1 665	1 897	1 973	1 980
150 000	..	..	2 072	2 033	2 596	2 569

Tabell 6:8 Högsta sammanlagda statliga och statskommunala bostadstillägg
fr. o. m. 1.1.1974

Taxerad in- komst, kr.	Makar eller ensamstående utan barn ¹⁾	Makar eller ensamstående med 1 barn ²⁾	= med ² barn ²⁾	= med ³ barn ³⁾	= med ⁴ barn ³⁾	= med ⁵ barn ⁴⁾
1	2	3	4	5	6	7
18 000	2 400	4 260	5 160	7 500	8 400	10 500
23 000	1 680	4 260	5 160	7 500	8 400	10 500
25 000	1 320	4 020	4 920	7 260	8 160	10 260
30 000	420	3 180	4 080	6 420	7 320	9 420
35 000	-	2 280	3 180	5 520	6 420	8 520
40 000	-	1 140	2 040	4 380	5 280	7 380
45 000	-	-	840	3 180	4 080	6 180
50 000	-	-	-	1 980	2 880	4 980
55 000	-	-	-	780	1 680	3 780
60 000	-	-	-	-	480	2 580
Övre gräns för till- lägg	31 400	44 200	48 000	57 600	61 400	70 200

1) månadshyra 400- 650 kr. för makar och 300-550 kr. för ensamstående

2) " 400- 750 " " " " 300-650 " " "

3) " 400- 900 " " " " 300-800 " " "

4) " 400-1 025 " " " " 300-925 " " "

Tabell 6:9 Disponibel inkomst år 1974 (1975 års taxering)
 Inkomsttagare med genomsnittlig industriarbetarlön

	Familjetyp							
	Ensamstående		Gift med hemmameke			Gift med heltidsar- betande make		
	0 barn	1 barn	0 barn	1 barn	3 barn	0 barn	1 barn	3 barn
Årsinkomst	35 730	35 730	35 730	35 730	35 730	79 457	79 457	79 457
- Skatt	12 350	9 383	10 550	10 550	10 550	29 798	28 631	28 631
+ Barnbidrag	-	1 500	-	1 500	4 500	-	1 500	4 500
+ Bostadstillägg	672	3 792	672	2 472	5 712	-	-	-
- Daghemsavgift	-	2 600	-	-	-	-	5 000	6 000
<u>Disponibel inkomst</u>	24 052	29 039	25 852	29 152	35 392	49 659	47 326	49 326

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18.

Tabell 6:10 Disponibel inkomst år 1974 (1975 års taxering)
 Inkomsttagare med genomsnittlig industritjänstemannalön

	Familjetyp							
	Ensamstående		Gift med hemmameke			Gift med heltidsar- betande make		
	0 barn	1 barn	0 barn	1 barn	3 barn	0 barn	1 barn	3 barn
Årsinkomst	51 723	51 723	51 723	51 723	51 723	95 450	95 450	95 450
- Skatt	22 546	19 498	20 746	20 746	20 746	39 994	38 746	38 746
+ Barnbidrag	-	1 500	-	1 500	4 500	-	1 500	4 500
+ Bostadstillägg	-	1 620	-	180	3 420	-	-	-
- Daghemsavgift	-	3 400	-	-	-	-	5 800	6 800
<u>Disponibel inkomst</u>	29 177	31 945	30 977	32 657	38 897	55 456	52 404	54 404

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18.

Tabell 6:11 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomsttagarkategorier med genomsnittlig industriarbetarlön åren 1968-1974.
 Löpande priser

Inkomsttagarkategori (familjetyp)	Ökning, %						
	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	Genomsnitt 1968 - 1974
1	2	3	4	5	6	7	8
Ensamstående,							
0 barn	3,8	7,4	14,6	4,0	8,9	14,2	8,7
1 "	8,7	6,8	6,7	8,0	7,4	14,7	8,7
Gift med hemmake,							
0 barn	4,0	7,7	10,2	2,9	8,1	13,1	7,6
1 "	8,1	7,2	10,5	7,5	9,1	10,7	8,8
3 "	14,6	5,9	11,2	9,6	7,8	9,9	9,8
Gift med heltidsarbet- tande make,							
0 barn	3,6	6,7	14,3	3,7	9,2	10,4	7,9
1 "	3,2	6,6	13,4	3,5	8,8	11,4	7,8
3 "	3,7	5,7	14,7	2,8	9,1	11,3	7,8

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Tabell 6:12 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomstagarkategorier med genomsnittlig industritjänstemannalön åren 1968-1974.
Löpande priser

Inkomstagarkategori (familjetyp)	Ökning, %						
	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	Genomsnitt 1968-1974
1	2	3	4	5	6	7	8
Ensamstående,							
0 barn	3,2	5,6	13,6	3,8	10,1	9,9	7,6
1 "	3,1	3,0	6,0	6,2	8,3	12,7	6,5
Gift med hemmake,							
0 barn	2,8	5,7	7,6	2,9	9,4	9,3	6,3
1 "	2,7	5,5	8,6	4,3	8,7	9,1	6,5
3 "	11,3	4,2	8,6	7,3	9,5	8,6	8,2
Gift med heltidsarbe- tande make,							
0 barn	3,3	5,9	13,8	3,7	9,8	9,9	7,7
1 "	2,9	5,2	13,6	3,6	9,3	10,5	7,5
3 "	3,4	3,9	14,9	3,0	10,0	10,4	7,5

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Tabell 6:13 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomstagarkategorier med genomsnittlig industriarbetarlön åren 1968-1974.
Fasta priser

Inkomstagarkategori (familjetyp)	Ökning, %						
	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	Genomsnitt 1968-1974
1	2	3	4	5	6	7	8
Ensamstående,							
0 barn	+ 1,0	+ 0,6	+ 6,5	- 1,8	+ 2,0	+ 3,4	+ 1,9
1 "	+ 5,7	+ 0,0	- 0,8	+ 2,0	+ 0,7	+ 3,8	+ 1,9
Gift med hemmake,							
0 barn	+ 1,2	+ 0,9	+ 2,4	- 2,9	+ 1,3	+ 2,4	+ 0,9
1 "	+ 5,1	+ 0,4	+ 2,7	+ 1,5	+ 2,2	+ 0,3	+ 2,0
3 "	+11,5	- 0,8	+ 3,3	+ 3,5	+ 1,1	- 0,5	+ 2,9
Gift med heltidsarbetande make,							
0 barn	+ 0,8	- 0,0	+ 6,2	- 2,1	+ 2,3	- 0,1	+ 1,2
1 "	+ 0,4	- 0,2	+ 5,4	- 2,3	+ 2,0	+ 0,9	+ 1,0
3 "	+ 0,9	- 1,0	+ 6,6	- 2,9	+ 2,2	+ 0,8	+ 1,0

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Tabell 6: 14 Utvecklingen av disponibel inkomst för olika inkomstagarkategorier med genomsnittlig industritjänstemannalön åren 1968-1974.
Fasta priser

Inkomstagarkategori (familjetyp)	Ökning, %						
	1968- 1969	1969- 1970	1970- 1971	1971- 1972	1972- 1973	1973- 1974	Genomsnitt 1968-1974
1	2	3	4	5	6	7	8
Ensamstående,							
0 barn	+ 0,4	- 1,1	+ 5,6	- 2,0	+ 3,2	- 0,5	+ 0,9
1 "	+ 0,3	- 3,6	- 1,5	+ 0,3	+ 1,5	+ 2,1	- 0,2
Gift med hemmake,							
0 barn	+ 0,0	- 1,0	- 0,0	- 2,9	+ 2,5	- 1,0	- 0,4
1 "	- 0,1	- 1,2	+ 0,9	- 1,5	+ 1,9	- 1,2	- 0,2
3 "	+ 8,2	- 2,5	+ 0,9	+ 1,3	+ 2,7	- 1,7	+ 1,4
Gift med heltidsarbe- tande make,							
0 barn	+ 0,5	- 0,8	+ 5,8	- 2,1	+ 2,9	- 0,5	+ 0,9
1 "	+ 0,1	- 1,5	+ 5,6	- 2,2	+ 2,5	+ 0,0	+ 0,7
3 "	+ 0,6	- 2,7	+ 6,7	- 2,7	+ 3,1	- 0,0	+ 0,8

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Tabell 6:15

Ökning av disponibel inkomst från år 1968 till år 1973 i absoluta tal och i procent av bruttointkomstökningen under samma period

Inkomsttagarkategori (familjetyp)	Industriarbetare					Industritjänstemän					
	Inkomst- ökning, kr.	Ökning av disponibel inkomst			Inkomst- ökning, kr.	Inkomst- ökning, kr.	Ökning av disponibel inkomst				
		i löpande pri- ser	%	i fasta pri- ser			i löpande pri- ser	%	i fasta pri- ser		
										kr.	kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Ensamstående,	0 barn	9 636	6 501	67,5	1 218	12,6	15 323	7 783	50,8	1 126	7,3
	1 "	9 636	7 704	80,0	1 351	14,0	15 323	6 429	42,0	- 680	- 4,4
Gift med hemmamake,	0 barn	9 636	6 223	64,6	489	5,1	15 323	6 804	44,4	- 305	- 2,0
	1 "	9 636	8 791	91,2	2 187	22,7	15 323	7 500	48,9	- 9	- 0,1
	3 "	9 636	12 001	124,5	3 922	40,7	15 323	11 580	75,6	2 596	16,9
Gift med heltidsarbe- tande make,	0 barn	22 116	13 563	61,3	2 277	10,3	27 803	14 845	53,4	2 185	7,9
	1 "	22 116	12 227	55,3	1 574	7,1	27 803	13 397	48,2	1 498	5,4
	3 "	22 116	12 867	58,2	1 752	7,9	27 803	14 037	50,5	1 676	6,0

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Tabell 6:16 Teoretisk beräkning av sammanlagd marginaleffekt vid inkomstökning med 1 000 kr. under år 1974

Årsin- komst	Gift med hemmameke								
	0 barn			1 barn			3 barn		
	Margi- nal- skatt %	Avtr. av bo- stads- tillägg %	Total margi- nal- effekt %	Margi- nal- skatt %	Avtr. av bo- stads- tillägg %	Total margi- nal- effekt %	Margi- nal- skatt %	Avtr. av bo- stads- tillägg %	Total margi- nal- effekt %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10 000	31,7	0	31,7	31,7	0	31,7	31,7	0	31,7
15 000	32,1	0	32,1	32,1	0	32,1	32,1	0	32,1
20 000	36,3	12	48,3	36,3	0	36,3	36,3	0	36,3
25 000	42,1	18	60,1	42,1	12	54,1	42,1	12	54,1
30 000	44,8	18	62,8	44,8	18	62,8	44,8	18	62,8
35 000	63,2	-	63,2	63,2	18	81,2	63,2	18	81,2
40 000	62,7	-	62,7	62,7	24	86,7	62,7	24	86,7
45 000	63,2	-	63,2	63,2	13,2	76,4	63,2	24	87,2
50 000	62,1	-	62,1	62,1	-	62,1	62,1	24	86,1
55 000	62,8	-	62,8	62,8	-	62,8	62,8	24	86,8
60 000	62,2	-	62,2	62,2	-	62,2	62,2	-	62,2
65 000	62,0	-	62,0	62,0	-	62,0	62,0	-	62,0
70 000	62,0	-	62,0	62,0	-	62,0	62,0	-	62,0
75 000	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0
80 000	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0
85 000	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0
90 000	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0
95 000	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0
100 000	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0	71,0	-	71,0

Anm. Den i tabellen tillämpade beräkningsmetoden är korrekt endast under sär- skilda förutsättningar som anges i texten.

Tabell 6:17 Sammanlagd marginaleffekt. Jämförelse mellan skattskyldig med genomsnittlig industriarbetarlön och skattskyldig med 10 % högre lön. Hur stor del av inkomstskillnaden tas i anspråk för skatt, minskning av bostadstillägg samt ökning av barn tillsynskostnader?

År	Marginaleffekt, %							
	Ensamstående		Gift med hemmame			Gift med heltidsarbetande make		
	0 barn	1 barn	0 barn	1 barn	3 barn	0 barn	1 barn	3 barn
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1968	47,4	40,3	35,1	35,1	35,1	47,0	51,5	47,2
1969	48,7	52,6	38,8	50,4	50,4	49,8	52,0	56,0
1970	51,7	58,8	46,9	56,4	56,4	52,1	58,9	58,9
1971	47,1	64,3	47,2	56,9	56,9	52,8	56,2	59,6
1972	52,9	68,5	52,9	67,8	69,2	56,7	61,4	61,4
1973	55,9	76,2	55,9	71,0	71,0	59,4	62,4	62,4
1974	78,7	81,3	78,7	78,0	78,0	63,5	67,5	67,5

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Tabell 6:18 Sammanlagd marginaleffekt. Jämförelse mellan skattskyldig med genomsnittlig industritjänstemannalön och skattskyldig med 10 % högre lön. Hur stor del av inkomstskillnaden tas i anspråk för skatt, minskning av bostadstillägg samt ökning av barn tillsynskostnader?

År	Marginaleffekt, %							
	Ensamstående		Gift med hemmamake			Gift med heltidsarbetande make		
	0 barn	1 barn	0 barn	1 barn	3 barn	0 barn	1 barn	3 barn
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1968	50,9	65,9	47,1	47,1	47,1	48,9	56,3	56,3
1969	52,6	65,3	45,4	45,4	63,5	51,7	57,0	63,9
1970	56,3	52,1	50,5	50,5	70,0	54,5	60,4	60,4
1971	60,2	65,6	60,2	60,2	77,0	59,0	63,9	63,9
1972	61,2	78,5	61,2	71,6	84,8	60,6	68,3	65,6
1973	62,5	85,5	62,5	68,6	81,7	62,3	67,1	67,1
1974	62,6	89,0	62,6	66,0	81,1	62,8	69,1	67,0

Ang. förutsättningarna se tabellkommentar efter tabell 6:18

Kommentar till tabellerna 6:9 - 6:18

Förutsättningar för beräkningar av disponibel inkomst åren 1968 - 1974 för inkomsttagare med genomsnittlig industriarbetarlön resp. genomsnittlig industritjänstemannalön

1. Med disponibel inkomst avses här årslön - total inkomstskatt + sjukersättning + bostadstillägg + barnbidrag - barntillsynskostnader.
- 2.a Den genomsnittliga årslönen för industritjänstemän åren 1968 - 1973 bygger på SCB:s uppgifter om vuxna manliga och kvinnliga industritjänstemäns månadslöner. Hänsyn har tagits till att den genomsnittliga sjukfrånvaron uppgår till ca 20 dagar om året. Det har antagits att lönerna ligger 9,5 % högre år 1974 än under år 1973. Vidare har antagits att heltidsarbetande make har erhållit lön motsvarande medelvärdet av genomsnittlig industritjänstemanna- och industriarbetarlön.
- 2.b Årsinkomsten för industriarbetare åren 1968 - 1973 har erhållits genom att multiplicera den genomsnittliga timförtjänsten för vuxna manliga och kvinnliga arbetare som är anställda i företag anslutna till SAF med den för motsvarande grupp genomsnittliga årsarbetstiden. Hänsyn har tagits till att sjukfrånvaron uppgår till ca 20 dagar om året. Även här har antagits att lönerna ligger 9,5 % högre år 1974 än under år 1973. Vidare har antagits att heltidsarbetande make har erhållit lön motsvarande medelvärdet av genomsnittlig industritjänstemanna- och industriarbetarlön.
3. Med total inkomstskatt menas kommunal och statlig inkomstskatt, sjukförsäkringsavgift samt t.o.m. år 1973 folkpensionsavgift.

Kommunalskatten har uträknats enligt den för resp. år beräknade medeldebiteringen i riket.

Skatteberäkningarna har genomförts enligt de för resp. år gällande reglerna.

4. Sjukfrånvaron uppgår genomsnittligt till ca 20 dagar om året. T.o.m. år 1973 har skattefri sjukpenning erhållits. Fr.o.m. år 1974 har skattepliktig sjuklön, uppgående till 90 % av bruttolönen, inräknats i årsinkomsten.
5. Med bostadstillägg avses såväl de statliga som de statskommunala tilläggen. Gällande regler för resp. år har tillämpats. Till grund för tillämpningen av avtrappningsreglerna visst bidragsår har legat föregående års taxerade inkomst och således den beräknade årsinkomsten två år före bidragsåret. Hyresnivån för resp. år är den genomsnittliga hyresnivån i nyproducerade flerfamiljshus ägda av allmännyttiga företag.

Följande lägenhetsstorlekar har antagits för de olika familjekategorierna.

Ensamstående utan barn	2 rum och kök
Trebarnsfamiljer	4 " " "
Övriga	3 " " "

6. Barnbidrag har antagits utgå till varje barn med de för resp. år gällande beloppen.
7. Dagavgifterna för barntillsynen följer den av kommunförbundet rekommenderade taxan. I övrigt har antagits att tillsynen uppgått till 200 dagar per år för barn till ensamstående och gifta par där båda makarna heltidsarbetar samt att inga barntillsynskostnader uppkommer för gift par när den ene maken är hemmama. När familjen har tre barn har antagits att två av dessa finns på daghem.
8. Vid omräkning till fasta priser för åren 1968 - 1973 har hänsyn tagits till utvecklingen av konsumentpris-

index dessa år. Det har antagits att konsumentprisin-
dex ökar från 287 år 1973 till 317 år 1974 eller med
10,5 %.

Tabell 6:19 Extra avdrag vid beskattningen för folkpensionärer vid 1975 års taxering

Ensamstående				Makar			
Taxerad inkomst	Grundavdrag	Extra avdrag	Beskattningsbar inkomst	Taxerad inkomst	Grundavdrag	Extra avdrag	Beskattningsbar inkomst
1	2	3	4	5	6	7	8
10 600	4 500	6 100	0	16 900	9 000	7 900	0
10 900	4 500	6 000	400	17 200	9 000	7 800	400
11 200	4 500	5 900	800	17 500	9 000	7 700	800
11 500	4 500	5 800	1 200	17 800	9 000	7 600	1 200
11 800	4 500	5 700	1 600	18 100	9 000	7 500	1 600
12 100	4 500	5 600	2 000	18 400	9 000	7 400	2 000
12 400	4 500	5 500	2 400	18 700	9 000	7 300	2 400
12 700	4 500	5 400	2 800	19 000	9 000	7 200	2 800
13 000	4 500	5 300	3 200	19 300	9 000	7 100	3 200
13 300	4 500	5 200	3 600	19 600	9 000	7 000	3 600
13 600	4 500	5 100	4 000	19 900	9 000	6 900	4 000
15 100	4 500	4 600	6 000	21 400	9 000	6 400	6 000
16 600	4 500	4 100	8 000	22 900	9 000	5 900	8 000
18 100	4 500	3 600	10 000	24 400	9 000	5 400	10 000
19 600	4 500	3 100	12 000	25 900	9 000	4 900	12 000
21 100	4 500	2 600	14 000	27 400	9 000	4 400	14 000
22 600	4 500	2 100	16 000	28 900	9 000	3 900	16 000
24 100	4 500	1 600	18 000	30 400	9 000	3 400	18 000
25 600	4 500	1 100	20 000	31 900	9 000	2 900	20 000
25 900	4 500	1 000	20 400	33 400	9 000	2 400	22 000
26 200	4 500	900	20 800	34 900	9 000	1 900	24 000
26 500	4 500	800	21 200	36 400	9 000	1 400	26 000
26 800	4 500	700	21 600	37 900	9 000	900	28 000
27 100	4 500	600	22 000	38 800	9 000	600	29 200
27 400	4 500	500	22 400	39 100	9 000	500	29 600
27 700	4 500	400	22 800	39 400	9 000	400	30 000
28 000	4 500	300	23 200	39 700	9 000	300	30 400
28 300	4 500	200	23 600	40 000	9 000	200	30 800
28 600	4 500	100	24 000	40 300	9 000	100	31 200
28 900	4 500	0	24 400	40 600	9 000	0	31 600

Anm. Basbeloppet under första halvåret 1974 har antagits genomsnittligt uppgå till 8 200 kr. och under andra halvåret 1974 till 8 700 kr. Folkpensionen inkl. pensionstillskott under år 1974 blir då för ensamstående folkpensionär 9 246 kr. och för gift folkpensionär 7 556 kr. Härvid har beaktats den särskilda pensionsutbetalningen i januari 1974. Beträffande makar har vardera makens taxerade inkomst förutsatts uppgå till minst 4 500 kr. och högst 30 000 kr.

Tabell 6:20

Total inkomstskatt för ensamstående folkpensionär
jämfört med total inkomstskatt för ensamstående
skattskyldig i aktiv ålder år 1974

Årsinkomst, kr.	Folkpensionär. Total inkomst- skatt, kr.	Skattskyldig i aktiv ålder. Total inkomst- skatt, kr.	Skillnaden i skatt mellan folkpensio- när och skattskyl- dig i aktiv ålder, kr.
1	2	3	4
5 000	-	127	- 127
10 000	-	1 955	- 1 955
15 000	1 761	3 548	- 1 787
20 000	3 828	5 145	- 1 317
25 000	6 138	7 022	- 884
30 000	8 800	9 193	- 393
35 000	11 491	11 768	- 277
40 000	14 611	14 917	- 306
45 000	17 731	18 060	- 329
50 000	20 851	21 209	- 358
55 000	23 957	24 339	- 382
60 000	27 057	27 468	- 411
65 000	30 157	30 570	- 413
70 000	33 257	33 670	- 413
80 000	40 343	40 658	- 315
90 000	47 443	47 758	- 315
100 000	54 543	54 858	- 315
125 000	72 790	73 083	- 293
150 000	91 040	91 333	- 293
200 000	130 033	130 271	- 238
300 000	208 033	208 271	- 238
500 000	364 033	364 271	- 238

Anm. För folkpensionär har räknats med extra avdrag enligt tabell 6:19. För skattskyldig i aktiv ålder har sjukförsäkringsavgiften beräknats efter basbeloppet för januari 1974, d.v.s. 8 100 kr. Med årsinkomst avses skattepliktig inkomst (för folkpensionär har således inte inräknats kommunalt bostadstillägg).

Tabell 6:21

Total inkomstskatt för makar som båda är folkpensionärer jämfört med total inkomstskatt för makar i aktiv ålder år 1974

Årsinkomst, kr.	Folkpensionärer Total inkomst- skatt, kr.	Makar i aktiv ålder. Total inkomstskatt, kr.	Skillnaden i skatt mellan folkpensio- närer och makar i aktiv ålder, kr.
1	2	3	4
5 000	-	-	-
10 000	-	254	- 254
15 000	-	2 124	- 2 124
20 000	1 166	3 910	- 2 744
25 000	3 236	5 500	- 2 264
30 000	5 300	7 096	- 1 796
35 000	7 366	8 692	- 1 326
40 000	9 464	10 290	- 826
45 000	11 408	12 148	- 740
50 000	13 300	14 044	- 744
55 000	15 450	16 198	- 748
60 000	17 600	18 386	- 786
65 000	20 164	20 850	- 686
70 000	22 982	23 536	- 554
80 000	29 222	29 834	- 612
90 000	35 462	36 120	- 658
100 000	41 702	42 418	- 716
125 000	57 214	58 040	- 826
150 000	73 586	74 216	- 630
200 000	109 086	109 716	- 630
300 000	182 080	182 666	- 586
500 000	338 066	338 542	- 476

Anm. För makar som båda är folkpensionärer har räknats med extra avdrag enligt tabell 6:19. För makar i aktiv ålder har sjukförsäkringsavgiften beräknats efter basbeloppet för januari 1974, d.v.s. 8 100 kr. Med årsinkomst avses makarnas sammanlagda skattepliktiga årsinkomst (för folkpensionärer har således inte inräknats kommunalt bostadstillägg). Makarna har vidare förutsatts ha lika stora inkomster och inga barn.

Tabell 6:22 Disponibel inkomst år 1974 för ensamstående folkpensionär jämfört med ensamstående i aktiv ålder

Ensamstående folkpensionär							Disponibel inkomst för ensamstående i aktiv ålder	Differens kol. 8 - kol. 7
Sidoinkomst	FP	PT	KBT	Bruttoinkomst	Skatt	Disponibel inkomst		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	7 848	1 398	5 000	14 246	0	14 246	10 937	- 3 309
1 000	7 848	1 398	5 000	15 246	0	15 246	11 620	- 3 626
2 000	7 848	535	5 000	15 383	0	15 383	11 712	- 3 671
3 000	7 848	-	5 000	15 848	44	15 804	12 028	- 3 776
4 000	7 848	-	4 699	16 547	456	16 091	12 504	- 3 587
5 000	7 848	-	4 199	17 047	868	16 179	12 845	- 3 334
6 000	7 848	-	3 699	17 547	1 284	16 263	13 188	- 3 075
7 000	7 848	-	3 199	18 047	1 696	16 351	13 526	- 2 825
8 000	7 848	-	2 699	18 547	2 108	16 439	13 868	- 2 571
9 000	7 848	-	2 199	19 047	2 524	16 523	14 208	- 2 315
10 000	7 848	-	1 699	19 547	2 936	16 611	14 547	- 2 064
11 000	7 848	-	1 199	20 047	3 348	16 699	14 889	- 1 810
12 000	7 848	-	699	20 547	3 764	16 783	15 208	- 1 575
13 000	7 848	-	199	21 047	4 176	16 871	15 519	- 1 352
14 000	7 848	-	-	21 848	4 588	17 260	16 019	- 1 241
15 000	7 848	-	-	22 848	5 072	17 776	16 639	- 1 137
16 000	7 848	-	-	23 848	5 564	18 284	17 264	- 1 020
17 000	7 848	-	-	24 848	6 056	18 792	17 884	- 908
18 000	7 848	-	-	25 848	6 561	19 287	18 472	- 815
19 000	7 848	-	-	26 848	7 132	19 716	19 036	- 680
20 000	7 848	-	-	27 848	7 704	20 144	19 598	- 546
22 000	7 848	-	-	29 848	8 732	21 116	20 721	- 395
24 000	7 848	-	-	31 848	9 738	22 110	21 762	- 348
26 000	7 848	-	-	33 848	10 770	23 078	22 717	- 361
28 000	7 848	-	-	35 848	12 011	23 837	23 543	- 294
30 000	7 848	-	-	37 848	13 259	24 589	24 285	- 304
35 000	7 848	-	-	42 848	16 379	26 469	26 142	- 327
40 000	7 848	-	-	47 848	19 499	28 349	27 999	- 350
50 000	7 848	-	-	57 848	25 718	32 130	31 729	- 401
60 000	7 848	-	-	67 848	31 918	35 930	35 517	- 413

Anm. För folkpensionärer har sidoinkomsten, om den uppgår till 1 000 eller 2 000 kr., förutsatts utgöras helt av ATP. Vid högre sidoinkomst har minst 2 535 kr. förutsatts utgöras av ATP. Skattskyldig i aktiv ålder har antagits inte ha några barn och inte uppbära bostadstillägg. Bruttoinkomsten för skattskyldig i aktiv ålder = kol. 5.

Tabell 6:23 Disponibel inkomst år 1974 för makar, som båda är folkpensionärer, jämfört med makar i aktiv ålder

Makar, som båda är folkpensionärer							Disponibel inkomst för makar i aktiv ålder	Differens kol. 8 - kol. 7
Sidoinkomst	FP	PT	KBT	Bruttoinkomst	Skatt	Disponibel inkomst		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	12 316	2 796	5 000	20 112	0	20 112	16 168	- 3 944
1 000	12 316	2 796	5 000	21 112	0	21 112	16 854	- 4 258
2 000	12 316	2 796	5 000	22 112	0	22 112	17 530	- 4 582
3 000	12 316	2 070	5 000	22 386	88	22 298	17 718	- 4 580
4 000	12 316	1 070	5 000	22 386	88	22 298	17 718	- 4 580
5 000	12 316	70	5 000	22 386	88	22 298	17 718	- 4 580
6 000	12 316	-	4 898	23 214	464	22 750	18 282	- 4 468
7 000	12 316	-	4 398	23 714	880	22 834	18 622	- 4 212
8 000	12 316	-	3 898	24 214	1 290	22 924	18 960	- 3 964
9 000	12 316	-	3 398	24 714	1 704	23 010	19 302	- 3 708
10 000	12 316	-	2 898	25 214	2 120	23 094	19 642	- 3 452
11 000	12 316	-	2 398	25 714	2 530	23 184	19 980	- 3 204
12 000	12 316	-	1 898	26 214	2 944	23 270	20 326	- 2 944
13 000	12 316	-	1 398	26 714	3 360	23 354	20 664	- 2 690
14 000	12 316	-	898	27 214	3 770	23 444	21 002	- 2 442
15 000	12 316	-	398	27 714	4 184	23 530	21 348	- 2 182
16 000	12 316	-	-	28 316	4 600	23 716	21 756	- 1 960
17 000	12 316	-	-	29 316	5 010	24 306	22 438	- 1 868
18 000	12 316	-	-	30 316	5 424	24 892	23 116	- 1 776
19 000	12 316	-	-	31 316	5 840	25 476	23 798	- 1 678
20 000	12 316	-	-	32 316	6 250	26 066	24 482	- 1 584
22 000	12 316	-	-	34 316	7 080	27 236	25 842	- 1 394
24 000	12 316	-	-	36 316	7 904	28 412	27 202	- 1 210
26 000	12 316	-	-	38 316	8 730	29 586	28 570	- 1 016
28 000	12 316	-	-	40 316	9 612	30 704	29 928	- 776
30 000	12 316	-	-	42 316	10 410	31 906	31 178	- 728
35 000	12 316	-	-	47 316	12 260	35 056	34 284	- 772
40 000	12 316	-	-	52 316	14 290	38 026	37 298	- 728
50 000	12 316	-	-	62 316	18 770	43 546	42 858	- 688
60 000	12 316	-	-	72 316	24 418	47 898	47 326	- 572

Anm. Makarna har förutsatts ha lika stora inkomster. För folkpensionärer har sidoinkomsten, om den uppgår till högst 4 000 kr., förutsatts utgöras helt av ATP. Vid högre sidoinkomst har minst 5 070 kr. förutsatts utgöras av ATP. Makar i aktiv ålder har antagits inte ha några barn och inte uppbära bostadstillägg. Bruttoinkomsten för makar i aktiv ålder = kol. 5.

Tabell 7:1

Fördelningen av inkomsttagare, vars sammanräknade inkomst under år 1972 inte uppgått till 20 000 kr., efter ålder, kön och civilstånd

Inkomsttagar- kategorier	Antal inkomsttagare i nedanstående inkomst- klasser					Samtliga	Därav med inkomst 5 000- 19 999
	inkomst ej reg.	1- 4 999	5 000- 9 999	10 000- 14 999	15 000- 19 999		
1	2	3	4	5	6	7	8
Inkomsttagare i åldern -19 år	49 806	13 267	76 162	43 162	32 639	215 036	151 963
67- år	8 604	17 110	355 306	163 644	76 524	621 188	595 474
Inkomsttagare i åldern 20-66 år	206 096	327 798	420 132	424 915	412 736	1 791 677	1 257 783
Gifta män	29 579	17 837	43 588	65 683	82 561	239 248	191 832
Ogifta män	64 028	6 191	83 347	85 535	82 945	322 046	251 827
Summa män	93 607	24 028	126 935	151 218	165 506	561 294	443 659
Gifta kvinnor	49 873	290 687	212 445	187 968	165 651	906 624	566 064
Ogifta kvinnor	62 616	13 083	80 752	85 729	81 579	323 759	248 060
Summa kvinnor	112 489	303 770	293 197	273 697	247 230	1 230 383	814 124
Samtliga in- komsttagare ¹⁾	264 506	358 175	851 600	631 721	521 899	2 627 901	2 005 220

¹⁾ Icke mantalsskrivna personer samt skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket har inte medräknats.

Tabell 7:2 Fördelning av inkomstagare i åldern 20-66 år, vars sammanräknade inkomst under år 1972 inte uppgått till 20 000 kr.

Yrkesställning, kön, civilstånd	Antal inkomstagare i nedanstående inkomstklasser				Samtliga	Därav med inkomst 5 000-- 19 999
	inkomst ej reg.	1- 4 999	5 000- 9 999	10 000- 19 999		
1	2	3	4	5	6	7
Ogifta män	64 369	6 063	82 979	167 535	320 946	250 514
Rörelseidkare	5 111	320	7 871	15 587	28 889	23 458
Anställda	55 362	5 523	64 766	135 457	261 108	200 223
Ej förvärvs- arbetande	3 896	220	10 342	16 491	30 949	26 833
Gifta män	30 151	17 940	44 235	148 185	240 511	192 420
Rörelseidkare	7 194	2 161	10 930	42 758	63 043	53 688
Anställda	20 973	13 837	24 026	80 362	139 198	104 388
Ej förvärvs- arbetande	1 984	1 942	9 279	25 065	38 270	34 344
Summa män	94 520	24 003	127 214	315 720	561 457	442 934
Rörelseidkare	12 305	2 481	18 801	58 345	91 932	77 146
Anställda	76 335	19 360	88 792	215 819	400 306	304 611
Ej förvärvs- arbetande	5 880	2 162	19 621	41 556	69 219	61 177
Ogifta kvinnor	62 895	12 686	81 093	165 164	321 838	246 257
Rörelseidkare	1 850	260	2 680	4 313	9 103	6 993
Anställda	55 831	11 636	50 487	123 236	241 190	173 723
Ej förvärvs- arbetande	5 214	790	27 926	37 615	71 545	65 541
Gifta kvinnor	51 285	287 159	212 969	353 465	904 878	566 434
Rörelseidkare	2 740	5 872	6 104	8 509	23 225	14 613
Anställda	39 135	205 870	163 242	333 311	741 558	496 553
Ej förvärvs- arbetande	9 410	75 417	43 623	11 645	140 095	55 268
Summa kvinnor	114 180	299 845	294 062	518 629	1 226 716	812 691
Rörelseidkare	4 590	6 132	8 784	12 822	32 328	21 606
Anställda	94 966	217 506	213 729	456 547	982 748	670 276
Ej förvärvs- arbetande	14 624	76 207	71 549	49 260	211 640	120 809
Samtliga	208 700	323 848	421 276	834 349	1 788 173	1 255 625
Rörelseidkare	16 895	8 613	27 585	71 167	124 260	98 752
Anställda	171 301	236 866	302 521	672 366	1 383 054	974 887
Ej förvärvs- arbetande	20 504	78 369	91 170	90 816	280 859	181 986

Tabell 8:1 Ökning av disponibel inkomst från år 1974 till år 1975 för folkpensionärer enligt pensionsålderskommitténs förslag och i övrigt enligt nuvarande regler

Sidoinkomst	Ensamstående folkpensionär	Makar, som båda är folkpensionärer
1	2	3
0	1 118	2 450
1 000	1 066	2 450
2 000	929	2 346
3 000	793	2 160
4 000	1 120	2 160
5 000	1 120	2 160
6 000	1 120	2 136
7 000	1 120	2 403
8 000	1 120	2 405
9 000	1 120	2 403
10 000	1 120	2 403
12 000	1 120	2 403
14 000	935	2 405
16 000	971	2 301
18 000	980	2 034
20 000	1 007	2 036
22 000	849	2 034
24 000	534	2 034
26 000	288	2 036
28 000	281	2 086
30 000	281	1 912
35 000	281	1 297
40 000	281	972
50 000	284	826
60 000	284	641

Anm. Folkpensionen för år 1975 har beräknats enligt pensionsålderskommitténs förslag. För år 1974 har hänsyn tagits till den särskilda pensionsutbetalningen i januari. Oreducerat kommunalt bostadstillägg har antagits vara 5 000 kr. Sidoinkomst som uppgår till 1 000 eller 2 000 kr. har förutsatts helt utgöras av ATP. Vid högre sidoinkomst har belopp motsvarande 30 % av basbeloppet förutsatts utgöras av ATP. Højningen av pensionstillskotten har därför avräknats mot sidoinkomsten, vilket ger lägre ökningstal för den som har sidoinkomst i form av ATP. Basbeloppet har uppskattats till i genomsnitt 8 450 kr. för år 1974 och 9 050 kr. för år 1975.

Tabell 8:2 Verknningar av förslaget på total inkomstskatt m.m.

Ändring i total inkomstskatt m.m. vid tillämpning av förslaget i stället för nuvarande regler. 1975 års inkomster (= 1976 års taxering)¹⁾. Skattskyldig utan förvärvsavdrag eller skattereduktion (1 800 kr.). Kommunal utdebitering = 24 kr./skr. Basbelopp i januari 1975 = 8 900 kr.

Årsinkomst kr.	Total skatte- ändring enligt förslaget	Härav ändring på grund av		
		slopad sjukför- säkringsavgift	ändrade grundav- drag och skatte- skala	skatteavräkning (250 kr.)
1	2	3	4	5
5 000	- 127	- 19	-	- 108
10 000	- 547	- 297	-	- 250
15 000	- 590	- 340	-	- 250
20 000	- 619	- 366	- 3	- 250
25 000	- 679	- 372	- 57	- 250
30 000	- 782	- 393	- 139	- 250
35 000	- 1 036	- 277	- 509	- 250
40 000	- 1 335	- 306	- 1 029	-
45 000	- 1 861	- 329	- 1 532	-
50 000	- 2 142	- 358	- 1 784	-
55 000	- 2 172	- 382	- 1 790	-
60 000	- 2 201	- 411	- 1 790	-
65 000	- 2 222	- 432	- 1 790	-
70 000	- 2 214	- 441	- 1 773	-
80 000	- 2 228	- 337	- 1 891	-
90 000	- 2 128	- 337	- 1 791	-
100 000	- 2 028	- 337	- 1 691	-
125 000	- 1 437	- 313	- 1 124	-
150 000	- 687	- 313	- 374	-
200 000	+ 193	- 254	+ 447	-
300 000	+ 2 193	- 254	+ 2 447	-
500 000	+ 6 193	- 254	+ 6 447	-

¹⁾ Jfr dock avsnitt 8.1.3 ang. effekten av kvarvarande avdragsrätt för sjukför-säkringsavgift.

Tabell 8:3 Total inkomstskatt år 1975 (= 1976 års taxering)¹⁾ enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Ändring i kronor och procent

Skattskyldiga utan förvärvsavdrag eller skattereduktion (1 800 kr.).
Kommunal utdebitering = 24 kr./skr.

Årsinkomst kr.	Total inkomstskatt				Skatteändring enligt förslaget	
	kronor enligt		procent av årsinkomsten enligt		kr.	%
	nuvarande regler	förslaget	nuvarande regler	förslaget		
1	2	3	4	5	6	7
5 000	127	-	2,5	-	- 127	- 100,0
10 000	1 955	1 408	19,5	14,1	- 547	- 28,0
15 000	3 548	2 958	23,7	19,7	- 590	- 16,6
20 000	5 145	4 526	25,7	22,6	- 619	- 12,0
25 000	7 022	6 343	28,1	25,4	- 679	- 9,7
30 000	9 193	8 411	30,6	28,0	- 782	- 8,5
35 000	11 768	10 732	33,6	30,7	- 1 036	- 8,8
40 000	14 917	13 582	37,3	34,0	- 1 335	- 8,9
45 000	18 060	16 199	40,1	36,0	- 1 861	- 10,3
50 000	21 209	19 067	42,4	38,1	- 2 142	- 10,1
55 000	24 339	22 167	44,3	40,3	- 2 172	- 8,9
60 000	27 468	25 267	45,8	42,1	- 2 201	- 8,0
65 000	30 589	28 367	47,1	43,6	- 2 222	- 7,3
70 000	33 698	31 484	48,1	45,0	- 2 214	- 6,6
80 000	40 680	38 452	50,8	48,1	- 2 228	- 5,5
90 000	47 780	45 652	53,1	50,7	- 2 128	- 4,5
100 000	54 880	52 852	54,9	52,9	- 2 028	- 3,7
125 000	73 103	71 666	58,5	57,3	- 1 437	- 2,0
150 000	91 353	90 666	60,9	60,4	- 687	- 0,8
200 000	130 287	130 480	65,1	65,2	+ 193	+ 0,1
300 000	208 287	210 480	69,4	70,2	+ 2 193	+ 1,1
500 000	364 287	370 480	72,9	74,1	+ 6 193	+ 1,7

1) Jfr dock avsnitt 8.1.3 ang. effekten av kvarvarande avdragsrätt för sjukförsäkringsavgift.

Tabell 8:4 Marginalskatt år 1975 (= 1976 års taxering) för skattskyldig utan förvärvsavdrag eller skatte-reduktion (1 800 kr.). Kommunal utdebitering = 24 kr./skr.

Årsinkomst, kr.	Marginalskattesats ¹⁾		Ändring
	Nuvarande regler	Förslaget	
1	2	3	4
5 000			
10 000	36,6	28,2	- 8,4
15 000	31,9	31,0	- 0,9
20 000	31,9	31,4	- 0,5
25 000	37,5	36,3	- 1,2
	43,4	41,4	- 2,0
30 000	51,5	46,4	- 5,1
35 000	63,0	57,0 ²⁾	- 6,0
40 000	62,9	52,3	- 10,6
45 000	63,0	57,4	- 5,6
50 000	62,6	62,0	- 0,6
55 000	62,6	62,0	- 0,6
60 000	62,4	62,0	- 0,4
65 000	62,2	62,3	+ 0,1
70 000	69,8	69,7	- 0,1
80 000	71,0	72,0	+ 1,0
100 000	72,9	75,3	+ 2,4
125 000	73,0	76,0	+ 3,0
150 000	77,9	79,6	+ 1,7
200 000	78,0	80,0	+ 2,0
500 000			

1) Marginalskatt = Inkomstskatt som belöper på en ökning av inkomsten från ett i kol. 1 angivet belopp till närmast högre belopp i samma kolumn.

2) Härav beror 5,0 procentenheter på att skatteavräkningen (250 kr.) upphör inom detta skikt.

Tabell 8:5 Bostadstilläggen år 1975 enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Maximalt statligt och statskommunalt tillägg per år.

Taxerad inkomst år 1973, kr.	0 barn			1 barn			2 barn			3 barn			5 barn		
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1															
15 000	2 400	2 400	-	4 260	4 260	-	5 160	5 160	-	7 500	7 500	-	10 500	10 500	-
20 000	2 400	2 400	-	4 260	4 260	-	5 160	5 160	-	7 500	7 500	-	10 500	10 500	-
25 000	1 680	1 800	120	4 260	4 260	-	5 160	5 160	-	7 500	7 500	-	10 500	10 500	-
30 000	780	1 050	270	3 540	3 660	120	4 440	4 560	120	6 780	6 900	120	9 780	9 900	120
35 000	-	300	300	2 640	2 910	270	3 540	3 810	270	5 880	6 150	270	8 880	9 150	270
40 000	-	-	-	1 500	2 160	660	2 400	3 060	660	4 740	5 400	660	7 740	8 400	660
45 000	-	-	-	300	1 410	1 110	1 200	2 310	1 110	3 540	4 650	1 110	6 540	7 650	1 110
50 000	-	-	-	-	660	660	-	1 560	1 560	2 340	3 900	1 560	5 340	6 900	1 560
55 000	-	-	-	-	-	-	-	810	810	1 140	3 150	2 010	4 140	6 150	2 010
60 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 400	2 400	2 940	5 400	2 460
65 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 650	1 650	1 740	4 650	2 910
70 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	900	900	540	3 900	3 360
80 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 400	2 400
90 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	900	900
100 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Övre gräns för:															
totalt bidrag, kr.	33 000	36 200	3 200	45 600	53 600	8 000	49 400	59 600	10 200	59 200	75 200	16 000	71 600	95 200	23 600
statligt bidrag, kr.	.	.	.	30 200	31 200	1 000	35 200	37 200	2 000	39 200	43 200	4 000	46 600	55 200	8 600

Anm. Vid beräkning av bostadstillägg enligt nuvarande regler har antagits att gränserna för reduktion med 12 % respektive 18 % höjts med 2 000 kr. vardera.

Tabell 8:6 Sammanlagd margineffekt för folkpensionärer år 1975 i form av margi-
nalskatt och avtrappning av kommunala bostadstillägg (kbt), dels
vid avtrappning av kbt med nu gällande 50 %, dels vid avtrappning
med 33 1/3 %. Oreducerat kbt = 5 000 kr. Kommunal utdebitering =
24 kr./skr. Nuvarande grundavdrag och skatteskala

Sidoinkomst, ¹⁾ kr.	Sammanlagd margineffekt i procent för					
	ensamstående folkpensionär			makar, som båda är folkpensio- närer ²⁾		
	vid 50 % avtrapp- ning	vid 33 1/3 % avtrapp- ning	ökning (+) eller minsk- ning (-)	vid 50 % avtrapp- ning	vid 33 1/3 % avtrapp- ning	ökning (+) eller minsk- ning (-)
1	2	3	4	5	6	7
0- 1 000	5,2	5,2	-	-	-	-
1 000- 2 000	100,0	100,0	-	10,4	10,4	-
2 000- 3 000	71,5	71,5	-	100,0	100,0	-
3 000- 4 000	38,6	34,8	- 3,8	100,0	100,0	-
4 000- 5 000	91,2	74,5	- 16,7	100,0	100,0	-
5 000- 6 000	91,6	74,9	- 16,7	57,2	57,2	-
6 000- 7 000	91,2	74,6	- 16,6	64,9	57,1	- 7,8
7 000- 8 000	91,2	74,5	- 16,7	90,8	74,2	- 16,6
8 000- 9 000	91,6	74,9	- 16,7	91,6	74,9	- 16,7
9 000-10 000	91,2	74,6	- 16,6	91,6	74,9	- 16,7
10 000-11 000	91,2	74,5	- 16,7	90,8	74,2	- 16,6
11 000-12 000	91,6	74,9	- 16,7	91,6	74,9	- 16,7
12 000-13 000	91,2	74,6	- 16,6	91,6	74,9	- 16,7
13 000-14 000	79,6	74,5	- 5,1	90,8	74,2	- 16,6
14 000-15 000	44,8	78,1	+ 33,3	91,6	74,9	- 16,7
15 000-16 000	49,2	82,6	+ 33,4	91,6	74,9	- 16,7
16 000-17 000	49,2	82,5	+ 33,3	67,5	74,2	+ 6,7
17 000-18 000	49,6	82,9	+ 33,3	41,6	74,9	+ 33,3
18 000-19 000	54,4	80,0	+ 25,6	41,6	74,9	+ 33,3
19 000-20 000	57,2	57,2	-	40,8	74,2	+ 33,4
20 000-22 000	59,3	59,3	-	41,6	67,1	+ 25,5
22 000-24 000	66,0	66,0	-	41,2	41,2	-
24 000-26 000	63,9	63,9	-	41,2	41,2	-
26 000-28 000	62,4	62,4	-	41,6	41,6	-
28 000-30 000	62,4	62,4	-	48,6	48,6	-
30 000-35 000	62,4	62,4	-	49,3	49,3	-
35 000-40 000	62,4	62,4	-	47,1	47,1	-
40 000-50 000	62,2	62,2	-	46,3	46,3	-
50 000-60 000	62,0	62,0	-	58,3	58,3	-

¹⁾Sidoinkomsten har antagits till åtminstone de första 2 715 kr. (= 30 % av bas-
beloppet) bestå av ATP mot vilken pensionstillskott skall avräknas.

²⁾Makarna har förutsatts ha lika stora inkomster.

Tabell 8:7 Ökningen av det kommunala bostadstillägget för folkpensionärer år 1975 vid avtrappning med $33 \frac{1}{3} \%$ i stället för med 50 %

Sido- inkomst	Ensamstående folkpensionär med oreducerat kbt på						Makar, som båda är folkpenionärer					
	1 000 kr.	2 000 kr.	3 000 kr.	4 000 kr.	5 000 kr.	6 000 kr.	1 000 kr.	2 000 kr.	3 000 kr.	4 000 kr.	5 000 kr.	6 000 kr.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4 000	38	38	38	38	38	38	-	-	-	-	-	-
5 000	205	205	205	205	205	205	-	-	-	-	-	-
6 000	256	372	372	372	372	372	-	-	-	-	-	-
7 000	-	538	538	538	538	538	78	78	78	78	78	78
8 000	-	589	705	705	705	705	244	244	244	244	244	244
9 000	-	256	872	872	872	872	178	411	411	411	411	411
10 000	-	-	922	1 038	1 038	1 038	-	578	578	578	578	578
11 000	-	-	589	1 205	1 205	1 205	-	511	744	744	744	744
12 000	-	-	256	1 256	1 372	1 372	-	178	911	911	911	911
13 000	-	-	-	922	1 538	1 538	-	-	845	1 078	1 078	1 078
14 000	-	-	-	589	1 589	1 705	-	-	511	1 244	1 244	1 244
15 000	-	-	-	256	1 256	1 872	-	-	178	1 178	1 411	1 411
16 000	-	-	-	-	922	1 922	-	-	-	845	1 578	1 578
17 000	-	-	-	-	589	1 589	-	-	-	511	1 511	1 744
18 000	-	-	-	-	256	1 256	-	-	-	178	1 178	1 911
19 000	-	-	-	-	-	922	-	-	-	-	845	1 845
20 000	-	-	-	-	-	589	-	-	-	-	511	1 511
22 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	845
24 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	178

Tabell 8:8 Förändringar av disponibel inkomst år 1975 enligt förslaget för gift skattskyldig, vars make saknar inkomst

Inkomst år 1975, kr.	Skatt	Ökning (+) eller minskning (-), i kr., av							
		bostadstillägg				disponibel inkomst			
		0 barn	1 barn	2 barn	4 barn	0 barn	1 barn	2 barn	4 barn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5 000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 000	- 155	-	-	-	-	+ 155	+ 155	+ 155	+ 155
15 000	- 590	-	-	-	-	+ 590	+ 590	+ 590	+ 590
20 000	- 619	-	-	-	-	+ 619	+ 619	+ 619	+ 619
25 000	- 679	+ 96	-	-	-	+ 775	+ 679	+ 679	+ 679
30 000	- 782	+ 120	-	-	-	+ 902	+ 782	+ 782	+ 782
35 000	-1 036	+ 246	+ 96	+ 96	+ 96	+1 282	+1 132	+1 132	+1 132
40 000	-1 335	+ 540	+ 222	+ 222	+ 222	+1 875	+1 557	+1 557	+1 557
45 000	-1 861	-	+ 444	+ 444	+ 444	+1 861	+2 305	+2 305	+2 305
50 000	-2 142	-	+ 822	+ 822	+ 822	+2 142	+2 964	+2 964	+2 964
55 000	-2 172	-	+1 230	+1 218	+1 218	+2 172	+3 402	+3 390	+3 390
60 000	-2 201	-	+ 600	+1 500	+1 596	+2 201	+2 801	+3 701	+3 797
65 000	-2 222	-	-	+ 870	+1 974	+2 222	+2 222	+3 092	+4 196
70 000	-2 214	-	-	+ 240	+2 352	+2 214	+2 214	+2 454	+4 566
80 000	-2 228	-	-	-	+2 190	+2 228	+2 228	+2 228	+4 418
90 000	-2 128	-	-	-	+ 930	+2 128	+2 128	+2 128	+3 058
100 000	-2 028	-	-	-	-	+2 028	+2 028	+2 028	+2 028
125 000	-1 437	-	-	-	-	+1 437	+1 437	+1 437	+1 437
150 000	- 687	-	-	-	-	+ 687	+ 687	+ 687	+ 687
200 000	+ 193	-	-	-	-	- 193	- 193	- 193	- 193
300 000	+2 193	-	-	-	-	-2 193	-2 193	-2 193	-2 193
500 000	+6 193	-	-	-	-	-6 193	-6 193	-6 193	-6 193

Anm. Förändringen av disponibel inkomst avser de sammanlagda förändringarna av skatt och bostadstillägg. Med skatt avses statlig och kommunal inkomstskatt samt enligt nuvarande regler även sjukförsäkringsavgift. Den kommunala utdebiteringen har förutsatts uppgå till 24 kr. per skattekrona och basbeloppet har för januari 1975 beräknats till 8 900 kr. Vid uträkningen av 1975 års bostadstillägg har förutsatts att hyran är så hög att högsta statskommunala bostadstillägg utgår. Vid beräkning av bostadstillägg enligt nuvarande regler har vidare antagits att gränserna för reduktion med 12 % och 18 % höjts med 2 000 kr. vardera. Slutligen har förutsatts att 1973 års inkomster - på vilka bidragsgivningen grundas - uppgått till 85 % av 1975 års inkomster. Vid beräkningen av verkningar av förslaget har inte beaktats effekten av den eftersläpande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering (jfr avsnitt 8.1.3).

Tabell 8:9 Förändringar av disponibel inkomst år 1975 enligt förslaget för
makar med lika stora inkomster

Makarnas samman- lagda in- komst år 1975, kr.	Ökning (+) eller minskning (-), i kr., av									
	skatt		bostadstillägg				disponibel inkomst			
	0 barn	1+barn	0 barn	1 barn	2 barn	4 barn	0 barn	1 barn	2 barn	4 barn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
30 000	-1 180	-1 180	+ 108	-	-	-	+1 288	+1 180	+1 180	+1 180
35 000	-1 226	-1 226	+ 234	+ 96	+ 96	+ 96	+1 460	+1 322	+1 322	+1 322
40 000	-1 238	-1 256	+ 480	+ 150	+ 150	+ 150	+1 718	+1 406	+1 406	+1 406
45 000	-1 296	-1 276	-	+ 276	+ 276	+ 276	+1 296	+1 552	+1 552	+1 552
50 000	-1 358	-1 355	-	+ 606	+ 606	+ 606	+1 358	+1 961	+1 961	+1 961
55 000	-1 462	-1 422	-	+ 984	+ 984	+ 984	+1 462	+2 406	+2 406	+2 406
60 000	-1 564	-1 542	-	+ 990	+1 362	+1 362	+1 564	+2 532	+2 904	+2 904
65 000	-1 728	-1 547	-	+ 360	+1 260	+1 740	+1 728	+2 007	+2 907	+3 387
70 000	-2 072	-1 944	-	-	+ 600	+2 136	+2 072	+1 944	+2 544	+4 080
80 000	-2 670	-2 462	-	-	-	+2 580	+2 670	+2 462	+2 462	+5 042
90 000	-3 722	-3 531	-	-	-	+1 320	+3 722	+3 531	+3 531	+4 851
100 000	-4 284	-4 194	-	-	-	-	+4 284	+4 194	+4 194	+4 194
125 000	-4 414	-4 414	-	-	-	-	+4 414	+4 414	+4 414	+4 414
150 000	-4 556	-4 494	-	-	-	-	+4 556	+4 494	+4 494	+4 494
200 000	-4 056	-4 076	-	-	-	-	+4 056	+4 076	+4 076	+4 076
300 000	-1 374	-1 434	-	-	-	-	+1 374	+1 434	+1 434	+1 434
500 000	+2 386	+2 346	-	-	-	-	-2 386	-2 346	-2 346	-2 346

Anm. Förändringen av disponibel inkomst avser de sammanlagda förändringarna av skatt och bostadstillägg. Med skatt avses statlig och kommunal inkomstskatt samt enligt nuvarande regler även sjukförsäkringsavgift. Den kommunala utdebiteringen har förutsatts uppgå till 24 kr. per skattekrona och basbeloppet har för januari 1975 beräknats till 8 900 kr. Vid uträkningen av 1975 års bostadstillägg har förutsatts att hyran är så hög att högsta statskommunala bostadstillägg utgår. Vid beräkning av bostadstillägg enligt nuvarande regler har vidare antagits att gränserna för reduktion med 12 % och 18 % höjts med 2 000 kr. vardera. Slutligen har förutsatts att 1973 års inkomster - på vilka bidragsgivningen grundas - uppgått till 85 % av 1975 års inkomster. Vid beräkningen av verkningar av förslaget har inte beaktats effekten av den eftersläpande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering (jfr avsnitt 8.1.3).

Tabell 8:10 Sammanlagda marginaleffekter av skatt och bostadstillägg år 1975 enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Gift skattskyldig, vars make saknar inkomst

Inkomst år 1975, kr.	Sammanlagd genomsnittlig marginaleffekt, i procent, enligt													Ökning (+) eller minskning (-) av marginaleffekten enligt förslaget
	förlslaget													
	nuvarande regler						förlslaget							
	0 barn	1 barn	2 barn	3	4	5	6	7	8	9	10 barn	11	12 barn	
1														
5 000- 10 000	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	-	-	-	-	3,1	-	3,1	-
10 000- 15 000	31,9	31,9	31,9	31,9	31,9	31,9	23,2	23,2	23,2	23,2	8,7	-	8,7	-
15 000- 20 000	31,9	31,9	31,9	31,9	31,9	31,9	31,4	31,4	31,4	31,4	0,5	-	0,5	-
20 000- 25 000	39,5	37,5	37,5	37,5	37,5	37,5	36,3	36,3	36,3	36,3	1,2	-	1,2	-
25 000- 30 000	55,9	43,4	43,4	43,4	43,4	43,4	53,4	41,4	41,4	41,4	2,5	-	2,0	-
30 000- 35 000	66,6	63,0	63,0	63,0	63,0	63,0	59,0	56,0	56,0	56,0	7,6	-	7,0	-
35 000- 40 000	81,5	78,1	78,1	78,1	78,1	78,1	69,6	69,6	69,6	69,6	11,9	-	8,5	-
40 000- 45 000	62,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	63,1	64,9	64,9	64,9	0,2	-	15,0	-
45 000- 50 000	63,0	83,1	83,1	83,1	83,1	83,1	57,4	70,0	70,0	70,0	5,6	-	13,1	-
50 000- 55 000	62,6	84,0	83,7	83,7	83,7	83,7	62,0	75,2	75,2	75,2	0,6	-	8,5	-
55 000- 60 000	62,6	62,6	62,6	62,6	62,6	62,6	62,0	74,6	74,6	74,6	0,6	-	6,2	-
60 000- 65 000	62,4	62,4	62,4	62,4	62,4	62,4	62,0	74,0	74,6	74,6	0,4	-	12,2	-
65 000- 70 000	62,2	62,2	62,2	62,2	62,2	62,2	62,3	62,3	74,9	74,9	0,1	-	1,7	-
70 000- 80 000	69,8	69,8	69,8	69,8	69,8	81,1	69,7	69,7	72,1	82,6	0,1	-	2,3	-
80 000- 90 000	71,0	71,0	71,0	71,0	71,0	71,0	72,0	72,0	72,0	84,6	1,0	-	1,0	-
90 000-100 000	71,0	71,0	71,0	71,0	71,0	71,0	72,0	72,0	72,0	81,3	1,0	-	1,0	-
100 000-125 000	72,9	72,9	72,9	72,9	72,9	72,9	75,3	75,3	75,3	75,3	2,4	-	2,4	-
125 000-150 000	73,0	73,0	73,0	73,0	73,0	73,0	76,0	76,0	76,0	76,0	3,0	-	3,0	-
150 000-200 000	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	79,6	79,6	79,6	79,6	1,7	-	1,7	-
200 000-300 000	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0	80,0	80,0	80,0	80,0	2,0	-	2,0	-
300 000-500 000	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0	78,0	80,0	80,0	80,0	80,0	2,0	-	2,0	-

Anm. Beträffande de allmänna förutsättningarna för beräkningarna se tabell 8:8.

Tabell 8:11 Sammanlagda marginaleffekter av skatt och bostadstillägg år 1975 enligt nuvarande regler och enligt förslaget. Makar med lika stora inkomster

Makarnas sammanlagda inkomst år 1975, kr.	Sammanlagd genomsnittlig marginaleffekt, i procent, enligt nuvarande regler										Ökning (+) eller minskning (-) av marginaleffekten enligt förslaget				
	förslaget														
	0 barn	1 barn	2 barn	3	4	5	6	7	8	9	0 barn	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
30 000- 35 000	47,0	36,2	36,2	36,2	43,6	33,4	33,4	33,4	3,4	-	2,8	-	2,8	-	2,8
35 000- 40 000	49,5	45,6	45,6	45,6	44,3	44,0	44,0	44,0	5,2	-	1,6	-	1,6	-	1,6
40 000- 45 000	39,6	49,9	49,9	49,9	48,0	47,0	47,0	47,0	8,4	-	2,9	-	2,9	-	2,9
45 000- 50 000	37,9	57,1	57,1	57,1	36,7	48,9	48,9	48,9	1,2	-	8,2	-	8,2	-	8,2
50 000- 55 000	43,1	60,8	60,8	60,8	41,0	51,9	51,9	51,9	2,1	-	8,9	-	8,9	-	8,9
55 000- 60 000	43,8	56,5	63,9	63,9	41,7	54,0	54,0	54,0	2,1	-	2,5	-	2,5	-	2,5
60 000- 65 000	49,3	46,5	57,0	57,0	46,0	57,0	57,0	57,0	3,3	+	10,5	-	10,5	-	10,5
65 000- 70 000	53,7	52,4	52,4	52,4	46,8	53,6	53,6	53,6	6,9	+	1,2	+	1,2	+	1,2
70 000- 80 000	63,0	61,2	61,2	61,2	57,0	56,0	56,0	56,0	6,0	-	5,2	+	5,2	+	5,2
80 000- 90 000	62,9	62,9	62,9	62,9	52,3	52,2	52,2	52,2	10,6	-	10,7	-	10,7	+	10,7
90 000-100 000	63,0	63,0	63,0	63,0	57,4	56,4	56,4	56,4	5,6	-	6,6	-	6,6	+	6,6
100 000-125 000	62,5	62,6	62,6	62,6	62,0	61,7	61,7	61,7	0,5	-	0,9	-	0,9	-	0,9
125 000-150 000	64,8	64,1	64,1	64,1	64,3	63,8	63,8	63,8	0,3	-	0,3	-	0,3	-	0,3
150 000-200 000	71,0	71,0	71,0	71,0	72,0	71,8	71,8	71,8	1,0	+	0,8	+	0,8	+	0,8
200 000-300 000	72,9	72,9	72,9	72,9	75,6	75,5	75,5	75,5	2,7	+	2,6	+	2,6	+	2,6
300 000-500 000	77,9	77,9	77,9	77,9	79,8	79,8	79,8	79,8	1,9	+	1,9	+	1,9	+	1,9

Anm. Beträffande de allmänna förutsättningarna för beräkningarna se tabell 8:8.

Tabell 8:12 Ökning av disponibel inkomst från år 1974 till år 1975 för folkpensionärer. Sammanlagda effekter av pensionsålderskommitténs och skatteutredningens förslag

Sidoinkomst	Ensamstående folkpensionär	Makar, som båda är folkpensionärer
1	2	3
0	1 118	2 450
1 000	1 066	2 450
2 000	929	2 346
3 000	793	2 160
4 000	1 158	2 160
5 000	1 325	2 160
6 000	1 492	2 136
7 000	1 658	2 481
8 000	1 825	2 649
9 000	1 992	2 814
10 000	2 158	2 981
12 000	2 492	3 314
14 000	2 524	3 649
16 000	1 912	3 879
18 000	1 281	3 212
20 000	1 101	2 547
22 000	1 034	2 034
24 000	864	2 034
26 000	976	2 036
28 000	951	2 086
30 000	1 159	1 936
35 000	1 679	1 534
40 000	2 002	1 578
50 000	2 074	1 772
60 000	2 074	2 076

Anm. Folkpensionen för år 1975 har beräknats enligt pensionsålderskommitténs förslag. För år 1974 har hänsyn tagits till den särskilda pensionsutbetalningen i januari. Öreducerat kommunalt bostadstillägg har antagits vara 5 000 kr. Sidoinkomst som uppgår till 1 000 eller 2 000 kr. har förutsatts helt utgöras av ATP. Vid högre sidoinkomst har belopp motsvarande 30 % av basbeloppet förutsatts utgöras av ATP. Højningen av pensionstillskotten har därför avräknats mot sidoinkomsten, vilket ger lägre ökningstal för den som har sidoinkomst i form av ATP. Basbeloppet har uppskattats till i genomsnitt 8 450 kr. för år 1974 och 9 050 kr. för år 1975.

RESERVATIONER
och
SÄRSKILT YTTRANDE

Reservation

av ledamöterna Andersson och Mundebo

Vi biträder utredningens förslag beträffande sjukförsäkringsavgiften för löntagare samt ifråga om skatteskala och grundavdrag och vissa andra beskattnings- och bidragsregler. Däremot kan vi endast delvis godta utredningens motiveringar och förslag, när det gäller finansieringen av reformen (avsnitt 8.2).

Utredningens förslag innebär bl.a. att den del av kostnaderna för sjukförsäkringen som löntagarna nu betalar själva, skall avlösas av en höjd socialförsäkringsavgift från arbetsgivarna. Det måste anses naturligt att vid en sådan omläggning tillförsäkra försäkringskassorna full täckning för bortfallande intäkter. Enligt utredningens beräkningar blir detta fallet, om arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen höjs från 3,8 till 6,1 procent. Möjligen kan försäkringskassornas intäkter med denna höjning av avgiften bli något större än vad utredningen har räknat med, och en något mindre höjning skulle sålunda kunna vara tillräcklig. Vi ansluter oss emellertid på denna punkt till utredningens förslag. Det bör dock efter en sådan höjning finnas förutsättningar att undvika ytterligare höjningar av avgifterna till sjukförsäkringen under de närmaste åren.

Utöver de fördelar som omläggningen av sjukförsäkringsavgiften för med sig för löntagarna, uppnås vissa administrativa förenklingar. Arbetsgivarnas andel av kostnaderna för sjukförsäkringen kommer att öka från 40 till 66 procent. Denna kostnad är avdragsgill för arbetsgivaren vid inkomstbeskattningen. Kostnadsökningen kommer sannolikt också att beaktas vid kommande löneförhandlingar på samma sätt som skedde vid årets förhandlingar beträffande folkpensionsavgiften. Ändringarna i sjukförsäkringens finansiering bör därför kunna genomföras utan några negativa samhällsekonomiska verkningar.

Om omläggningen genomförs i enlighet med utredningens förslag den 1 januari 1975, kan löntagarna utnyttja sin nuvarande avdragsrätt för erlagda sjukförsäkringsavgifter sista gången i 1976 års självdeklaration. Kassamässigt medför omläggningen därigenom ett intäktsbortfall för staten under ett år. Denna engångseffekt måste enligt vår uppfattning accepteras. Det får sålunda anses uteslutet att kompensera ett sådant intäktsbortfall med någon tillfällig extra avgift. Inte heller bör det komma ifråga att slopa löntagarnas avdragsrätt för sjukförsäkringsavgifter under det sista året före omläggningen. En sådan ändring av bestämmelserna skulle i viss utsträckning vara av retroaktiv karaktär. Såväl principiella som tekniska och praktiska skäl talar för att avdragsrätt skall gälla också för 1974 års sjukförsäkringsavgift.

Finansieringen av reformen i övrigt bör enligt vår uppfattning bedömas mot bakgrund av den allmänna utvecklingen på skatteområdet. Vi kan således inte godta utredningsmajoritetens tolkning av direktiven, som innebär att reformkostnaderna nödvändigtvis måste beräknas enbart med ledning av förhållanden vid själva omläggningen.

Det progressiva skattesystem, som funnits i vårt land sedan länge, kännetecknas bl.a. av att det reella skattrycket i viss utsträckning ändras vid penningvärdeförändringar. Detta förhållande blir av särskild betydelse, när inflationen är stark. Vid nominellt oförändrade gränser mellan skatteskalans olika skikt skärps då både marginalskatten och den totala skatten på en reellt oförändrad inkomst genom att delar av inkomsten kommer upp i högre progressionsskikt.

De senare årens inflation har lett till att skatteuttaget har ökat betydligt fortare än vad som tidigare förutsetts. Som framgår av bifogade tabeller A, B och C har alla större grupper av inkomsttagare reellt sett fått vidkännas betydande höjningar både av sin totala skatt och av marginalskatten efter den år 1970 genomförda skatteom-

läggningen. Detta trots att den då genomförda skatteomläggningen syftade till att ge flertalet inkomsttagare skattelättnader. Skärpningen av beskattningen har förstärkts av att många kommuner och landsting höjt sin utdebitering för att bl.a. kunna fullfölja av riksdagen beslutade upprustningar och reformer.

Utredningens förslag innebär, att den direkta statliga skatten vid själva omläggningen återförs till den nivå som 1970 års skattebeslut innebar. Som framgår av tab. A och B (kol. 6) leder förslaget till en skattesänkning för flertalet inkomsttagare med hemmabake om inkomsten understiger ca 40 000 kr och för andra inkomsttagare om inkomsten understiger ca 70 000 kr, räknat i fast penningvärde. Högre inkomsttagare får vidkännas en viss skärpning i förhållande till 1970 års skattebeslut.

Då man måste räkna med inflation även under kommande år, kommer skatteuttaget snabbt att öka på nytt. Redan efter ett eller ett par år blir sålunda skattelättnaden betydligt mindre än vad utredningens tabeller kan ge intryck av, det kommer t.o.m. för många att bli fråga om nya skattehöjningar. Statens och kommunernas inkomstbortfall minskar i motsvarande utsträckning.

Vi motsätter oss därför utredningens förslag om en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften (löneskatten) från 4 till 5,3 procent. En ny höjning av denna skatt skulle dessutom få allvarliga verkningar för samhälls-ekonomi och arbetsmarknad. Den kommer knappast att på samma sätt som när det gäller rena socialförsäkringsavgifter bli beaktad vid löneförhandlingarna. Företagens kostnadsökningar kommer därigenom att i stor utsträckning slå igenom i priset på varor och tjänster. Höjningen skulle därmed bidra till ytterligare prisökningar.

De redan vidtagna höjningarna av löneskatten under senare år tyder också på att ytterligare höjningar kommer att negativt påverka sysselsättningen. Den av utredningen

föreslagna höjningen skulle därför direkt komma att motverka ansträngningarna att öka sysselsättningen.

Vi anser det sålunda inte nödvändigt, att vid själva omläggningen helt kompensera stat och kommun för de totala effekterna av utredningens förslag till skattelättnader med exakt motsvarande höjningar av andra skatter och avgifter. Arbetsgivarnas bidrag till sjukförsäkringen torde bli något större än vad utredningen räknat med. Den pågående inflationen leder också snabbt till att skattelindringen blir betydligt mindre än vad utredningen räknat med. Därigenom ökar statens inkomster på nytt. Vidare bör skattelindringen i sig själv vara en stimulansfaktor, som kan bidra till en ökning av skatteunderlaget. Skattereformen bör alltså delvis kunna vara självfinansierande. Vi anser också att utredningen borde ha fullständigare redovisat olika finansieringsalternativ. Det sägs i direktiven att utredningen skall anvisa "lämpliga finansieringsvägar". Med hänsyn bl.a. till rådande osäkerhet rörande samhälls-ekonomi, statsfinanser och sysselsättning hade det varit till fördel om statsmakterna haft bättre underlag för att pröva olika alternativ då beslut om reformen skall fattas senare under detta år.

Vi betraktar de föreslagna förändringarna av skatte- och bidragssystemen som provisoriska justeringar av gällande regler. De kan bli av betydelse för år 1975 och möjligen också närmast följande år. Då det knappast kan vara tillfredsställande att enbart göra årliga provisoriska förändringar i ett i flera avseenden bristfälligt skatte- och bidragssystem, förutsätter vi att skatteutredningens arbete med att utforma ett mera permanent skattesystem snarast fullföljs. Med hänsyn till att vi betraktar de nu föreliggande förslagen som ett provisorium har vi accepterat, att utredningen i detta skede inte prövat frågor rörande exempelvis daghemsavgifter och hemmamaakeavdrag samt avvägningen mellan inkomstbeskattning, beskattning av arbetskraft samt av resurser och energi. Detta blir angelägna spörsmål i det fortsatta utredningsarbetet.

Tabell A Ökning (+) eller minskning (-) av den totala skatten enligt förslaget,
dels i förhållande till skatten enligt nuvarande regler, dels i för-
hållande till realvärdet å skatten enligt 1970 års beslut

Gift skattskyldig med hemmameka. Utdebitering = 24 kr.

Årsinkomst kr.	Total skatt, i kronor, enligt			Skatteändring p.g.a. förslaget i kronor, i förhållande till	
	nuvarande regler	1970 års skatte- beslut Realvärde	förslaget	nuvarande regler	realvärdet av 1970 års beslut
1	2	3	4	5	6
5 000	-	-	-	-	-
10 000	155	-	-	- 155	- 155
15 000	1 748	1 110	1 158	- 590	+ 48
20 000	3 345	2 942	2 726	- 619	- 216
25 000	5 222	4 778	4 543	- 679	- 235
30 000	7 393	6 806	6 611	- 782	- 195
35 000	9 968	9 029	8 932	- 1 036	- 97
40 000	13 117	11 459	11 782	- 1 335	+ 323
45 000	16 260	14 313	14 399	- 1 861	+ 86
50 000	19 409	17 252	17 267	- 2 142	+ 15
55 000	22 539	20 204	20 367	- 2 172	+ 163
60 000	25 668	23 148	23 467	- 2 201	+ 319
65 000	28 789	26 090	26 567	- 2 222	+ 477
70 000	31 898	29 019	29 684	- 2 214	+ 665
80 000	38 880	34 922	36 652	- 2 228	+ 1 730
90 000	45 980	40 824	43 852	- 2 128	+ 3 028
100 000	53 080	47 117	51 052	- 2 028	+ 3 935
125 000	71 303	63 368	69 866	- 1 437	+ 6 498
150 000	89 553	80 470	88 866	- 687	+ 8 396
200 000	128 487	115 522	128 680	+ 193	+ 13 158
300 000	206 487	190 525	208 680	+ 2 193	+ 18 155
500 000	362 487	340 519	368 680	+ 6 193	+ 28 161

Anm. Vid uträkningen av skatten enligt 1970 års beslut har förhållandena i mars 1970 varit utgångspunkt. Således har räknats med en kommunal utdebitering på 21 kr. per skattekrona. Konsumentprisindex som i mars 1970 uppgick till 233 beräknas i mars 1974 komma att uppgå till 307 å 308 d.v.s. en ökning med 32 procent. Vid uträkningen av realvärdet på skatten enligt 1970 års skattebeslut har först den i tabellen angivna årsinkomsten dividerats med 1,32, därefter har skatten å denna inkomst uträknats enligt de regler som beslöts 1970 och slutligen har detta skattebelopp uppräknats med 32 procent.

Tabell B Ökning (+) eller minskning (-) av den totala skatten enligt förslaget, dels i förhållande till skatten enligt nuvarande regler, dels i förhållande till realvärdet å skatten enligt 1970 års beslut

Inkomsttagare utan förvärvsavdrag och s.k. hemmakeavdrag. Utdebitering = 24 kr.

Årsinkomst kr.	Total skatt, i kronor, enligt			Skatteändring p.g.a. förslaget i kronor, i förhållande till	
	nuvarande regler	1970 års skatte- beslut Realvärde	förslaget	nuvarande regler	realvärdet av 1970 års beslut
1	2	3	4	5	6
5 000	127	18	-	- 127	- 18
10 000	1 955	1 657	1 408	- 547	- 249
15 000	3 548	3 486	2 958	- 590	- 528
20 000	5 145	5 318	4 526	- 619	- 792
25 000	7 022	7 154	6 343	- 679	- 811
30 000	9 193	9 182	8 411	- 782	- 771
35 000	11 768	11 405	10 732	- 1 036	- 673
40 000	14 917	13 835	13 582	- 1 335	- 253
45 000	18 060	16 689	16 199	- 1 861	- 490
50 000	21 209	19 628	19 067	- 2 142	- 561
55 000	24 339	22 580	22 167	- 2 172	- 413
60 000	27 468	25 524	25 267	- 2 201	- 257
65 000	30 589	28 466	28 367	- 2 222	- 99
70 000	33 698	31 395	31 484	- 2 214	+ 89
80 000	40 680	37 298	38 452	- 2 228	+ 1 154
90 000	47 780	43 200	45 652	- 2 128	+ 2 452
100 000	54 880	49 493	52 852	- 2 028	+ 3 359
125 000	73 103	65 744	71 666	- 1 437	+ 5 922
150 000	91 353	82 846	90 666	- 687	+ 7 820
200 000	130 287	117 898	130 480	+ 193	+ 12 582
300 000	208 287	192 901	210 480	+ 2 193	+ 17 579
500 000	364 287	342 895	370 480	+ 6 193	+ 27 585

Anm. Vid uträkningen av skatten enligt 1970 års beslut har förhållandena i mars 1970 varit utgångspunkt. Således har räknats med en kommunal utdebitering på 21 kr. per skattekrona. Konsumentprisindex som i mars 1970 uppgick till 233 beräknas i mars 1974 komma att uppgå till 307 å 308 d.v.s. en ökning med 32 procent. Vid uträkningen av realvärdet på skatten enligt 1970 års skattebeslut har först den i tabellen angivna årsinkomsten dividerats med 1,32, därefter har skatten å denna inkomst uträknats enligt de regler som beslöts 1970 och slutligen har detta skattebelopp uppräknats med 32 procent.

Tabell C Ökning (+) eller minskning (-) av den genomsnittliga marginalskatten i olika inkomstskikt enligt förslaget, dels i förhållande till marginalskatten enligt nuvarande regler, dels i förhållande till realvärdet å marginalskatten enligt 1970 års beslut

Skattskyldig utan förvärvsavdrag. Utdebitering = 24 kr.

Årsinkomst kr.	Marginalskatt, i procent, enligt			Marginalskatteändring p.g.a. förslaget, i procent, i för- hållande till	
	nuvarande	1970 års skatte- beslut Realvärde	förslaget	nuvarande regler	realvärdet av 1970 års beslut
1	2	3	4	5	6
5 000- 10 000	36,6 ¹⁾	32,8 ²⁾	28,2 ³⁾	- 8,4	- 4,6
10 000- 15 000	31,9	36,6 ⁴⁾	31,0 ⁵⁾	- 0,9	- 5,6
15 000- 20 000	31,9	36,6	31,4	- 0,5	- 5,2
20 000- 25 000	37,5	36,7	36,3	- 1,2	- 0,4
25 000- 30 000	43,4	40,6	41,4	- 2,0	+ 0,8
30 000- 35 000	51,5	44,5	46,4	- 5,1	+ 1,9
35 000- 40 000	63,0	48,6	57,0 ⁶⁾	- 6,0	+ 8,4
40 000- 45 000	62,9	57,1	52,3	- 10,6	- 4,8
45 000- 50 000	63,0	58,8	57,4	- 5,6	- 1,4
50 000- 55 000	62,6	59,0	62,0	- 0,6	+ 3,0
55 000- 60 000	62,6	58,9	62,0	- 0,6	+ 3,1
60 000- 65 000	62,4	58,8	62,0	- 0,4	+ 3,2
65 000- 70 000	62,2	58,6	62,3	+ 0,1	+ 3,7
70 000- 80 000	69,8	59,0	69,7	- 0,1	+ 10,7
80 000- 90 000	71,0	59,0	72,0	+ 1,0	+ 13,0
90 000-100 000	71,0	62,9	72,0	+ 1,0	+ 9,1
100 000-125 000	72,9	65,0	75,3	+ 2,4	+ 10,3
125 000-150 000	73,0	68,4	76,0	+ 3,0	+ 7,6
150 000-200 000	77,9	70,1	79,6	+ 1,7	+ 9,5
200 000-300 000	78,0	75,0	80,0	+ 2,0	+ 5,0
300 000-500 000	78,0	75,0	80,0	+ 2,0	+ 5,0

1) För skattskyldig utan skattereduktion 36,6 %, för skattskyldig med skatte-
reduktion 3,1 %. - 2) Dito 32,8 % resp. - %. - 3) Dito 28,2 % resp. - %. - 4) Dito
36,6 % resp. 22,2 %. - 5) Dito 31,0 % resp. 23,2 %. - 6) Därav beror 5,0 procent-
enheter på att skatteavräkningen med 250 kr. upphör inom inkomstskiktet.

Reservation

av ledamoten Hermansson.

1. Det bör ytterligare understrykas att de förslag skatteutredningen nu framlägger endast avser en provisorisk lösning i enlighet med regeringens tilläggsdirektiv den 12 oktober 1973. Utredningen har varit bunden av de ramar för den provisoriska lösningen som där uppdrogs. Skatteutredningens förslag i detta betänkande är sålunda ett begränsat beställningsarbete. Härav har givetvis utredningens samtliga ledamöter varit bundna.

2. I tilläggsdirektiven gavs skatteutredningen uppdraget "att dels åstadkomma en lindring av marginaleffekten för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och dels beakta behovet av skattesänkningar för inkomsttagare med lägre inkomster". Kostnaden för ett sådant förslag kunde uppgå till omkring 4 miljarder kr. (oktober 1973). Det låg utredningen att anvisa lämpliga finansieringsvägar för sitt förslag.

I direktiven görs ingen avvägning mellan insatserna för att uppnå de bägge uppställda målen. Det sägs med andra ord inte hur stor del av den totala kostnaden som bör användas för att lindra marginaleffekten för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och hur stor del som bör användas för att sänka skatten för inkomsttagare med lägre inkomster. Här är alltså olika kombinationer förenliga med direktivens uppdrag.

För min del anser jag att utredningens förslag ger alltför liten skattesänkning för inkomsttagare med lägre inkomster. Det har som helhet inte någon jämlikhetsprofil. Om man väljer den av utredningsmajoriteten föreslagna metoden för skatteomläggningen, d.v.s. förändring av grundavdrag och skatteskalor samt införandet av ett särskilt avdrag för låginkomsttagare, borde skatteskalorna getts en annan utformning och det särskilda avdraget för låginkomsttagare kraftigt höjts. Inkomsttagare med lägre inkomster borde ha getts en större skattesänkning och skattesänkningen i

stället begränsats för inkomstagare med högre inkomster.

Såsom framgår av det följande har jag emellertid som huvudmetod för skattesänkningen i stället valt att föreslå avskaffande av mervärdeskatten på matvaror.

3. Till vissa av utredningens förslag ansluter jag mig. Det gäller slopandet av sjukförsäkringsavgiften för löntagarna, avtrappningen av bostadstillägget efter en enhetlig reduktionsfaktor på 15 % och höjning av inkomstprövningsgränsen samt lättnaderna för folkpensionärer i form av ändrade inkomstprövningsregler för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg. Jag ansluter mig även till utredningens finansieringsförslag som innebär en höjning av socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen från 3,8 % till 6,1 % och en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften från nuvarande 4 % till 5,3 %.

4. Slopandet av sjukförsäkringsavgiften och förändringarna när det gäller bostadstilläggen och folkpensionärernas villkor innebär minskningar av de nuvarande marginaleffekterna. Detta gäller särskilt inkomstagare i mellaninkomstlägena.

5. Utredningens tabeller 6:5 och 6:6 visar den direkta skattens och mervärdeskattens storlek i olika inkomstskikt och för olika familjetyper. Tabell 6:7 visar storleken av mervärdeskatten på livsmedel i olika inkomstskikt och för sex olika familjetyper. Av tabellerna framgår att mervärdeskattens andel av den totala skatten är störst i de lägsta inkomstskikten och därefter minskar. Mervärdeskatten på livsmedel tar i de lägre inkomstskikten en betydande del av inkomsten. Dess belopp i kronor ökar med stigande inkomster, men ökningen är i kronor räknat begränsad. För gifta med inkomster från 20 000 till 100 000 kr. varierar mervärdeskatten på livsmedel mellan belopp på i runt tal 1 000 och 2 000 kr. För barnfamiljerna tar mervärdeskatten på livsmedel av naturliga skäl en större andel av årsinkomsten än för andra familjetyper.

Ett avskaffande av mervärdeskatten på livsmedel gynnar alltså framför allt låginkomsttagarna, däribland pensionärerna, samt barnfamiljerna. Enligt min åsikt bör uppdraget till skatteutredningen att föreslå en sänkning av skatten för inkomsttagare med lägre inkomster fullföljas genom att mervärdeskatten på livsmedel helt slopas.

I den allmänna skattepolitiska debatten har gentemot detta förslag anförts att dess genomförande skulle skapa stora administrativa problem både för handeln och för skattemyndigheterna. Enligt min mening har man överdrivit dessa svårigheter. Gränsdragningen mellan momsbelagda och icke momsbelagda varor i de butiker som saluför livsmedel torde icke vara svår att upprätthålla.

Mot argumentet att en differentiering av mervärdeskatten skulle vara så tekniskt besvärlig att genomföra talar också att en sådan skillnad i momsskatteprocent mellan olika varugrupper är den vanliga i de länder som f.n. tillämpar mervärdeskatt. Dessa är Belgien, Danmark, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Storbritannien, Sverige, Västtyskland och Österrike. Av dessa är det endast de skandinaviska länderna som inte har differentierad mervärdeskatt i vanlig mening. Det vanliga är att livsmedel är helt befriade från mervärdeskatt eller har en lägre skattesats än övriga varor.

6. Såsom redan anförts ökar konsumtionen av momsbelagda varor med stigande inkomst. Detta gäller även konsumtionen av livsmedel. Att enbart slopa mervärdeskatten på livsmedel ger därför en större skattesänkning i kronor räknat i högre inkomstlägen än i lägre. För att motverka detta föreslår jag en skärpning av den direkta beskattningen i inkomstlägen över 65 000 kr. Denna kan med en enkel metod göras genom tillämpning av den av utredningens majoritet föreslagna nya skatteskalan för beskattningsbara inkomster överstigande 65 000 kr. I övrigt bi-

behålles den nu gällande skatteskalan och nuvarande ordning med avtrappning av grundavdraget.

7. Den sammanlagda effekten av ett slopande av sjukförsäkringsavgiften för löntagare, slopande av mervärdeskatten på livsmedel och skärpning av den direkta skatten för beskattningsbara inkomster över 65 000 kr. framgår av till reservationen fogade tabeller. Dessa ger även en jämförelse med effekterna av utredningsmajoritetens förslag. Det av mig förordade förslaget ger såsom framgår av tabellerna en avsevärt kraftigare skattelättnad till låginkomsttagarna och särskilt till barnfamiljerna. För ensamstående med 0 barn är mitt förslag förmånligare upp till en årsinkomst av inemot 40 000 kr., för ensamstående med 2 barn upp till en årsinkomst av inemot 50 000 kr., för gift skattskyldig vars make saknar inkomst likaså upp till en årsinkomst av inemot 50 000 kr. (gäller såväl för skattskyldig med 0 barn som med 2 barn) samt för makar med lika stora inkomster upp till en sammanlagd årsinkomst av ca 75 000 kr. om makarna inte har några barn och upp till en sammanlagd årsinkomst av något över 80 000 kr. om makarna har 2 barn. Till de i tabellen anförda skattelättnaderna kommer liksom enligt utredningens förslag effekterna av förstärkningen av bostadstilläggen m.m.

8. I en reservation har ledamöterna Hörnlund och Gadd yrkat att den nuvarande skattereduktionen (det s.k. hemmakeavdraget) bör avtrappas med 20 procent från en statligt taxerad inkomst på 50 000 kr. Införandet av en sådan regel skulle tillföra statskassan ca 260 milj. kr. inkomståret 1975 och beloppet kommer att stiga under de närmaste åren. Jag instämmer i detta krav.

9. Såsom anföres i kap. 8 gäller de i utredningen anförda uppgifterna om effekterna i olika inkomstlägen och om kostnaderna för förslagets genomförande vid ett fullt genomslag av reformen. Under det första år skatteomläggningen är avsedd att gälla, d.v.s. 1975, blir verkningarna helt andra på grund av att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften förutsättes vara kvar. Avdragsrätten har

avsevärt större betydelse i högre inkomstlägen än i lägre. Den i avsnitt 8.1.3 intagna tabellen visar att verkan av att avdragsrätten består vid 1976 års taxering är att högre inkomsttagare får en betydande skatteminskning, medan effekten vid lägre inkomster är avsevärt mindre. För att de av utredningen presenterade tabellerna över verkningarna av förslaget till skatteomläggning skall vara rättvisande för år 1975 krävs det att dessa siffror lägges till de i tabellerna upptagna. Den kvarstående avdragsrätten får även betydande statsfinansiella verkningar eftersom den kostar inte mindre än 1,6 miljarder kr., d.v.s. ytterligare $\frac{1}{3}$ till den angivna kostnaden för hela skattereformen. Enligt min mening borde utredningen ha föreslagit ett slopande av avdragsrätten för sjukförsäkringsavgift vid 1976 års taxering såvitt gäller andra inkomsttagare än egenföretagare.

10. Det i reservationen ställda förslaget är något mera kostnadskrävande än utredningsmajoritetens (dock ej under år 1975 - se ovan). Den sammanlagda kostnaden kan beräknas till 5 600 milj. kr., varav för slopande av sjukförsäkringsavgiften för löntagare 1 350 milj. kr. och för slopande av mervärdeskatten på livsmedel 4 250 milj. kr. De av utredningen föreslagna höjningarna av arbetsgivaravgifter inbringar 4 700 milj. kr., skärpningen av den direkta skatten i högre inkomstlägen 130 milj. kr. och förändringarna när det gäller skattereduktionen 260 milj. kr. eller sammanräknat 5 100 milj. kr. Återstående belopp bör finansieras genom en skärpning av skatten på stora förmögenheter, arv och gåvor enligt de riktlinjer som förordats i motion 606 till 1974 års riksdag.

11. Effekterna för kommunerna av det av utredningen framlagda förslaget är som synes betydande. Det gäller särskilt verkningarna av de föreslagna ändringarna i skatteskalen och grundavdraget. Det av utredningen förordade kompensationsbidraget till kommunerna 660 milj. kr. synes otillräckligt för att uppväga samtliga merkostnader och inkomstförluster för kommunerna. Enligt min mening borde kommuner och landsting helt befrias från allmän arbetsgi-

vareavgift.

12. En skatteomläggning av det av utredningen förordade slaget som innebär att löntagarna avlastas vissa avgifter eller skatter samtidigt som arbetsgivareavgifterna höjes i motsvarande grad är till sina slutliga verkningar osäker. (Det bör understrykas att arbetsgivareavgifterna är avdragsgilla vid taxeringen, varför en höjning av desamma icke kan betraktas som en skattehöjning). Från vissa håll förutsattes att en motsvarande reduktion kommer att ske av de nominella löneökningarna vid nästkommande avtalsrörelse. Jag vill uttryckligen förklara att jag icke delar denna uppfattning. Min förhoppning är att löntagarna i stället genom en aktiv facklig kamp skall kunna använda skattereformen både för en höjning av sina reallöner och för en ökning av lönarbetarnas andel av produktionsresultatet på profitens bekostnad.

Mervärdeskatten på livsmedel i skilda hushållstyper
när årsinkomsten varierar, kr. År 1975

Årsinkomst kr.	Ensamstående		Gifta eller sam- boende, en är in- komsttagare		Gifta eller sam- boende, båda är inkomsttagare	
	0 barn	2 barn	0 barn	2 barn	0 barn	2 barn
1	2	3	4	5	6	7
10 000	382	866	596	784	..	..
20 000	632	1213	928	1081	900	1087
30 000	827	1265	1187	1275	1205	1313
40 000	924	1417	1317	1402	1459	1562
50 000	1054	1499	1076	1482	1265	1761
60 000	797	1568	1208	1553	1464	1758
80 000	964	1822	1446	1829	1780	2068
100 000	1106	1742	1665	1897	2044	1982
150 000	..	..	2145	2034	2597	2570

Direkt skatt för år 1975 enligt nuvarande regler, enligt majoritetens förslag och enligt mitt förslag innebärande slopad sjukförsäkringsavgift och skärpta statsskattesatser i enlighet med majoritetens förslag för beskattningsbara inkomster överstigande

65 000 kr.

Års- inkomst år 1975 (för makar deras samma- lagda inkomst)	Direkt skatt, i kronor, år 1975 för				enskilda med barn				gift skattskyldig, vars make saknar inkomst				makar med lika stora inkomster			
	enskilda				enskilda med barn				make saknar inkomst				utan barn			
	nuv. regler	maj. förslag	mitt förslag	nuv. regler	maj. förslag	mitt förslag	nuv. regler	maj. förslag	mitt förslag	nuv. regler	maj. förslag	mitt förslag	nuv. regler	maj. förslag	mitt förslag	nuv. regler
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
10 000	1 955	1 408	1 658	2 725	2 088	2 338	155	2 726	2 979	3 910	2 816	216	3 202	2 196	2 696	
20 000	5 145	4 526	4 779	6 533	5 773	6 140	3 345	6 611	7 000	7 096	5 916	3 316	6 476	5 296	5 796	
30 000	9 193	8 411	8 800	11 869	10 742	11 563	7 393	11 782	12 811	10 290	9 052	6 416	9 670	8 414	8 917	
40 000	14 917	13 582	14 611	18 161	16 109	17 803	13 117	17 267	19 051	14 044	12 686	13 300	13 304	11 949	12 539	
50 000	21 209	19 067	20 851				19 409									
60 000	27 468	25 267	27 057	24 428	22 227	24 017	25 668	23 467	25 257	18 386	16 822	17 600	17 526	15 984	16 740	
80 000	40 680	38 452	40 692	37 460	35 212	37 452	38 880	36 652	38 892	29 834	27 164	29 222	28 586	26 124	27 974	
100 000	54 880	52 852	55 092	51 660	49 612	51 852	53 080	51 052	53 292	42 418	38 134	41 702	41 170	36 976	40 454	
150 000	91 353	90 666	93 086	88 093	87 346	89 766	89 553	88 866	91 286	74 260	69 704	74 184	72 840	68 346	72 744	
200 000	130 287	130 480	133 080	126 927	127 080	129 680	128 487	128 680	131 280	109 760	105 704	110 184	108 340	104 264	108 744	
300 000	208 287	210 480	213 080	204 927	207 080	209 680	206 487	208 680	211 280	182 706	181 223	186 172	181 246	179 812	184 652	

Den sammanlagda effekten av mitt förslag. År 1975

Årsinkomst (för makar deras sam- manlagda inkomst) kr.	Ökning (+) eller minskning (-) av skatten, i kr., för familjer (ensam- stående) med							
	0 barn enligt				2 barn enligt			
	mitt förslag			majori- tetens förslag	mitt förslag			majori- tetens förslag
	moms på maten	direkt skatt	totalt		moms på maten	direkt skatt	totalt	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ensamstående								
10 000	- 382	- 297	- 679	- 547	- 866	-	- 866	-
20 000	- 632	- 366	- 998	- 619	- 1 213	- 387	- 1 600	- 637
30 000	- 827	- 393	- 1 220	- 782	- 1 265	- 393	- 1 658	- 760
40 000	- 924	- 306	- 1 230	- 1 335	- 1 417	- 306	- 1 723	- 1 127
50 000	- 950*	- 358	- 1 308	- 2 142	- 1 499	- 358	- 1 857	- 2 052
60 000	- 950*	- 411	- 1 361	- 2 201	- 1 568	- 411	- 1 979	- 2 201
80 000	- 964	+ 12	- 952	- 2 228	- 1 750*	- 8	- 1 758	- 2 248
100 000	- 1 106	+ 212	- 894	- 2 028	- 1 850	+ 192	- 1 658	- 2 048
150 000	..	+ 1 733	..	- 687	..	+ 1 673	..	- 747
200 000	..	+ 2 793	..	+ 193	..	+ 2 753	..	+ 153
300 000	..	+ 4 793	..	+ 2 193	..	+ 4 753	..	+ 2 153
Gift skattskyldig, vars make saknar inkomst								
10 000	- 596	- 155	- 751	- 155	- 784	- 155	- 939	- 155
20 000	- 928	- 366	- 1 294	- 619	- 1 081	- 366	- 1 447	- 619
30 000	- 1 187	- 393	- 1 580	- 782	- 1 275	- 393	- 1 668	- 782
40 000	- 1 200*	- 306	- 1 506	- 1 335	- 1 402	- 306	- 1 708	- 1 335
50 000	- 1 200*	- 358	- 1 558	- 2 142	- 1 482	- 358	- 1 840	- 2 142
60 000	- 1 208	- 411	- 1 619	- 2 201	- 1 553	- 411	- 1 964	- 2 201
80 000	- 1 446	+ 12	- 1 434	- 2 228	- 1 829	+ 12	- 1 817	- 2 228
100 000	- 1 665	+ 212	- 1 453	- 2 028	- 1 897	+ 212	- 1 685	- 2 028
150 000	- 2 145	+ 1 733	- 412	- 687	- 2 034	+ 1 733	- 301	- 687
200 000	..	+ 2 793	..	+ 193	..	+ 2 793	..	+ 193
300 000	..	+ 4 793	..	+ 2 193	..	+ 4 793	..	+ 2 193
Makar med lika stora inkomster								
10 000	..	- 38	..	- 254	..	-	..	-
20 000	- 900	- 594	- 1 494	- 1 094	- 1 087	- 506	- 1 593	- 1 006
30 000	- 1 205	- 680	- 1 885	- 1 180	- 1 313	- 680	- 1 993	- 1 180
40 000	- 1 459	- 732	- 2 191	- 1 238	- 1 562	- 753	- 2 315	- 1 256
50 000	- 1 460*	- 744	- 2 204	- 1 358	- 1 761	- 765	- 2 526	- 1 355
60 000	- 1 464	- 786	- 2 250	- 1 564	- 1 758	- 786	- 2 544	- 1 542
80 000	- 1 780	- 612	- 2 392	- 2 670	- 2 068	- 612	- 2 680	- 2 462
100 000	- 2 044	- 716	- 2 760	- 4 284	- 2 100*	- 716	- 2 816	- 4 194
150 000	- 2 597	- 76	- 2 673	- 4 556	- 2 570	- 96	- 2 666	- 4 494
200 000	..	+ 424	..	- 4 056	..	+ 404	..	- 4 076
300 000	..	+ 3 466	..	- 1 374	..	+ 3 406	..	- 1 434

* = utjämnade belopp.

Reservation

av ledamoten Hörnlund.

Barntillsynsavgifter.

Utredningen har konstaterat att barnfamiljer, framför allt i mellaninkomstlägen, drabbas av höga marginaleffekter genom det inkomstdifferentierade avgiftssystemet för barntillsyn. Utredningen medger också att ett införande av enhetliga avgifter, i enlighet med familjepolitiska kommitténs förslag, givetvis skulle lindra marginaleffekterna. Utredningen vill dock inte ta ställning i detta sammanhang utan anser att frågan behöver ytterligare övervägas. Enligt min mening finns goda förutsättningar att ta ställning till frågan om barntillsynsavgifterna redan nu. Det föreligger ett tillräckligt material dels i familjepolitiska kommitténs betänkande och dels genom de uppgifter utredningen själv inhämtat. De inkomstdifferentierade barntillsynsavgifterna är också en av de frågor som stått i centrum under de senaste årens debatt om marginaleffekter. Det är helt klarlagt att avgiftssättningen i hög grad påverkar den ekonomiska situationen för de familjer som anlitar samhällets barntillsyn. Avgifternas ökning vid stigande inkomst är jämte den ökade skatten och det minskade bostadstillägget en faktor som i hög grad påverkar de samlade marginaleffekterna. En av anledningarna till de höga marginaleffekterna i måttliga inkomstlägen är nämligen att flera marginaleffekter adderas till varandra. Av detta skäl bör man så långt som möjligt undvika ytterligare marginaleffekter parallellt med den progressiva beskattningen. I detta sammanhang bör också påpekas att den differentierade taxesättning som f.n. tillämpas i flertalet kommuner konstruerats utan någon som helst koordinering med skatteskalor o.d.

Utredningen föreslår att det införs en enhetlig reduktionsfaktor för bostadstilläggen och syftet är att mildra marginaleffekterna för barnfamiljer. Genom införande av enhetliga barntillsynsavgifter skulle ytterligare en faktor som påverkar marginaleffekterna på ett mycket ogynn-

samt sätt kunna elimineras. I diskussionen om enhetliga barntillsynsavgifter har det ibland framhållits att genomförandet av en sådan reform skulle gynna höginkomsttagare. Detta är inte med sanningen överensstämmande. Två industriarbetare i låglönebranscher betalar idag oftast minst 20 kronor per dag i avgift för ett barn vilket innebär att de har en årskostnad på minst 4 000 kronor. Om enhetliga avgifter i enlighet med familjepolitiska kommitténs förslag skulle införas kommer samma familj att få en barntillsynskostnad på 2 800 kronor per år eller en sänkning av avgiften på minst 1 200 kronor per år. För ett industriarbetarpar i låginkomstlägen är således en övergång till enhetliga barntillsynsavgifter en minst lika betydelsefull reform som en sänkning av skatterna. Avgiftsfrågan har också stor betydelse när det gäller frågan om jämställdhet mellan män och kvinnor. När en hemmamake står redo att gå ut i arbetsmarknaden gör familjen ofta upp en kalkyl över hur den ekonomiska situationen kan komma att förändras om båda makarna får inkomster. Minusposter i form av förlorade eller lägre bostadstillägg, förlust av hemmamakeavdrag, egen skatt och barntillsynskostnader summeras och "dras" från den lön den i arbetslivet nytillträdande maken skulle få. I många fall kommer man fram till att ökningen av familjens disponibla inkomst blir så blygsam att det är diskutabelt om det lönar sig att båda makarna förvärvsarbetar. Oftast är det kvinnan som får avstå från att gå ut i arbetsmarknaden. Detta gäller i synnerhet om den redan förvärvsarbetande maken befinner sig i mellaninkomstläget eller har en relativt hög inkomst. I sådana fall får familjen orimligt höga barntillsynskostnader även när den andra maken får en låg inkomst. Det differentierade avgiftssystemet utgör således ett påtagligt hinder för en ökad förvärvsfrekvens bland gifta kvinnor och det finns starka skäl som talar för en övergång till låga, enhetliga avgifter. Jag anser därför att familjepolitiska kommitténs förslag bör genomföras och att de c:a 30 milj. kronor som återstår genom de av mig föreslagna förändringarna av hemmamakeavdragen bör användas för att kompensera kommunerna för det inkomstbortfall de skulle få genom ett införande av enhetliga barntillsynsavgif-

ter.

Sammanfattningsvis anser jag

att familjepolitiska kommitténs förslag om enhetliga
barntillsynsavgifter bör genomföras,
att kommunerna bör kompenseras för det inkomstbortfall
förslaget innebär för deras del.

Reservation

av ledamöterna Hörnlund och Gadd.

Skattereduktion.

Utredningen anser att frågan om en ändring av skattereduktionen (s.k. hemmamakeavdrag) har en sådan principiell innebörd att den lämpligen inte bör tas upp i detta betänkande. Vi har en annan mening.

Av departementschefens uttalanden i prop. 1970:70 framgår att skattereduktionen var tänkt som ett provisorium i avvaktan på ett genomförande av individuell beskattning. Det var i huvudsak arbetsmarknads- och socialpolitiska skäl som åberopades till stöd för skattereduktionens införande. Dessa skäl kan naturligtvis fortfarande åberopas även om tillströmningen av gifta kvinnor till arbetsmarknaden har fortsatt att öka under de senaste åren, fler barntillsynsplatser tillskapats och ett kontant arbetsmarknadsstöd införts. Fortfarande tvingas dock många familjer i låglönegrupperna att leva på en inkomst och för deras vidkommande är det värdefullt att 1 800-kronorsavdraget bibehålls.

Det måste dock betraktas som orimligt att familjer i höginkomstlägen också har möjlighet att utnyttja ett avdrag som införts på grundval av arbetsmarknads- och socialpolitiska skäl. För år 1975 har den totala avdragssumman genom skattereduktion beräknats uppgå till totalt 1 300 miljoner kronor. Av denna summa går omkring 400 miljoner kronor i form av skatteavdrag till familjer med inkomster som överstiger 50 000 kronor per år. Låglönefamiljerna, d.v.s. familjer med inkomster under 30 000 kronor per år, tillförs endast 350 miljoner kronor per år av totalbeloppet. Det är alltså betydligt vanligare att det finns hemmamake i familjer med högre inkomster än vad det är i låglönefamiljer och den stora tillströmningen av gifta kvinnor till arbetsmarknaden sker i huvudsak från familjer med låga inkomster. Antalet familjer i högre inkomstlägen som kan utnyttja hemmamakeavdraget stiger år efter år varför allt större andel av totalbeloppet kommer dessa

familjer till del medan allt färre låglönefamiljer kommer att kunna utnyttja avdragen. Det kan således hävdas att allt fler lågavlönade får vara med och subventionera höginkomsttagarnas skatteavdrag för hemmamake.

Enligt vår mening är detta otillfredsställande ur fördelningsspolitiska synpunkter. Vi anser därför att det är angeläget att genomföra en successiv övergång till individuell beskattning. Detta kan ske genom att skattereduktionen avtrappas i högre inkomstlägen. En avtrappning med 20 procent med början vid en statligt taxerad inkomst på 50 000 kronor innebär att avdraget på 1 800 kronor skulle vara helt bortreducerat vid en inkomst på 59 000 kronor. Införandet av en sådan regel skulle tillföra statskassan c:a 260 miljoner kronor inkomståret 1975 och beloppet kommer att stiga under de närmaste åren.

Vi anser således att en 20-procentig avtrappningsregel bör införas.

Det kan anföras att förslaget medför marginalskatteeffekter i de berörda inkomstskikten. Mot detta vill vi dock åberopa att när en hemmamake nu går ut i förvärvsarbete inträder en reduktion med 40 procent vilket innebär att när hon/han uppnår en inkomst på 4 500 kronor, och själv kan utnyttja sitt grundavdrag, har den andra maken förlorat hela 1 800-kronorsavdraget. Det är således fråga om betydligt hårdare marginalskatteeffekter i detta sammanhang än vad som blir följden genom det av oss framlagda förslaget.

Den aktuella inkomstgruppen, d.v.s. personer med taxerade inkomster på 50 000 kronor och däröver kommer genom skatteutredningens förslag att få skattelättnader på 2 000 kronor eller mer genom ändrade skatteskalor och sloandet av avtrappning av grundavdragen. De skatteskärpningar de skulle få genom avtrappning av hemmamakeavdragen uppvägs således väl genom denna skattesänkning. Barnfamiljerna i dessa inkomstlägen får dessutom inkomstförstärkningar genom de föreslagna ändringarna av bostadstilläggens avtrappning.

Av fördelningspolitiska skäl anser vi att det är angeläget att de medel som friställs genom avtrappningen av hemmamakeavdragen i högre inkomstlägen tillförs låglönegrupperna. Detta kan ske genom att den av utredningen föreslagna särskilda skatteavräkningen höjs från 250 kronor till 350 kronor per år. Kostnaden för detta kan beräknas uppgå till 230 miljoner och kan alltså finansieras inom ramen för de medel som friställs genom införande av en avtrappning av hemmamakeavdragen.

Sammanfattningsvis anser vi att skattereduktion (hemmamakeavdraget) bör avtrappas med 20 procent från en statligt taxerad inkomst på 50 000 kronor, att skatteavräkningsbeloppet för låginkomsttagare fastställs till 350 kronor per år.

De sammanlagda verkningarna av vårt förslag till avtrappning av hemmamesubvention vid höga inkomster samt övriga ändringsförslag av inkomstskatten. År 1975. Gift skattskyldig, vars make saknar inkomst

Inkomst år 1975 kr.	Skatt år 1975, i kr, enligt						Ökning eller minskning av den totala skatten, i kr.		
	nuvarande regler, totalt	majoritetens förslag totalt	vårt förslag			hemmame- subvention	totalt	enligt majori- tetens förslag	enligt vårt förslag
			kommunal inkomstskatt	statlig inkomstskatt	skatteav- räkning				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
15 000	1 748	1 158	2 484	724	- 350	- 1 800	1 058	- 590	- 690
20 000	3 345	2 726	3 684	1 092	- 350	- 1 800	2 626	- 619	- 719
25 000	5 222	4 543	4 884	1 709	- 350	- 1 800	4 443	- 679	- 779
30 000	7 393	6 611	6 084	2 577	- 350	- 1 800	6 511	- 782	- 882
35 000	9 968	8 932	7 284	3 698	- 350	- 1 800	8 832	- 1 036	- 1 136
40 000	13 117	11 782	8 484	5 098	-	- 1 800	11 782	- 1 335	- 1 335
45 000	16 260	14 399	9 684	6 515	-	- 1 800	14 399	- 1 861	- 1 861
50 000	19 409	17 267	10 884	8 183	-	- 1 800	17 267	- 2 142	- 2 142
55 000	22 539	20 367	12 084	10 083	-	- 820	21 347	- 2 172	- 1 192
60 000	25 668	23 467	13 284	11 983	-	-	25 267	- 2 201	- 401
65 000	28 789	26 567	14 484	13 883	-	-	28 367	- 2 222	- 422
70 000	31 898	29 684	15 684	15 800	-	-	31 484	- 2 214	- 414
80 000	38 880	36 652	18 084	20 368	-	-	38 452	- 2 228	- 428
90 000	45 980	43 852	20 484	25 168	-	-	45 652	- 2 128	- 328
100 000	53 080	51 052	22 884	29 968	-	-	52 852	- 2 028	- 228
125 000	71 303	69 866	28 884	42 782	-	-	71 666	- 1 437	+ 363
150 000	89 553	88 866	34 884	55 782	-	-	90 666	- 687	+ 1 113
200 000	128 487	128 680	46 884	83 596	-	-	130 480	+ 193	+ 1 993
300 000	206 487	208 680	70 884	139 596	-	-	210 480	+ 2 193	+ 3 993
500 000	362 487	368 680	118 884	251 596	-	-	370 480	+ 6 193	+ 7 993

Reservation

av ledamöterna Hörnlund och Gadd

Utredningen föreslår att sjukförsäkringsavgiften avskaffas fr.o.m. 1975. Det är främst fördelningspolitiska skäl som åberopas. Under avsnitt 8.1.2. säger utredningen: "Från denna synpunkt kan slopandet av sjukförsäkringsavgiften för löntagare anses vara en reform med låginkomstprofil."

Utredningen hävdar vidare att reformerna skall vara statsfinansiellt neutrala, d.v.s. föreslagna skattelättnader skall täckas med motsvarande inkomstförstärkningar. I avsnitt 8.2 säger utredningen: "I stället har utredningen att utgå från att reformkostnaderna skall erhålla full statsfinansiell täckning."

Genom den konstruktion som utredningen givit sitt förslag kommer inte dess målsättningar att uppnås för året 1975. Sjukförsäkringsavgiften som varit avdragsgill vid deklarationen skulle upphöra 1975 men avdragsrätten för tidigare inbetalningar bibehållas. Först 1976 skulle såväl avgift som avdragsrätt samtidigt ha upphört.

Statsfinansiellt innebär det en brist på beräknat 1,6 miljarder kronor, vilket ju inte rimligen är förenligt med utredningens egna strävanden. Det är inte heller i överensstämmelse med utredningens direktiv.

Som vi ser det blir de fördelningspolitiska effekterna inte acceptabla.

Även om problemet är övergående och upphör redan 1976 borde åtgärder vidtas för att de åsyftade fördelningspolitiska effekterna skall slå igenom redan 1975.

Vi anser att det kan lämpligen ske genom att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften slopas redan vid 1976 års taxering.

Vi anser alltså:

att avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften avskaffas
fr.o.m. 1976 års taxering som gäller inkomsterna
1975.

Reservation

av ledamoten Krönmark.

1970 års skattereform innebar i väsentliga avseenden ny-tänkande på skatteområdet. Huvudsyftena med reformen sades vara att genomföra individuell beskattning av arbetsinkomst och att åstadkomma höjd levnadsstandard för låginkomsttagare.

Redan vid denna tidpunkt förutsåg man från moderata samlingspartiets sida den utveckling, som senare kom att präglade 70-talets skattepolitik. Vi motsatte oss för den skull 1970 års skattebeslut.

Eftersom denna skatteomläggning inte tog tillräcklig hänsyn till ekonomiska realiteter har justeringar fått vidtagas 1972 och 1973 för att eliminera vissa för skattebetalarna rent orimliga konsekvenser. Det förslag 1972 års skatteutredning nu presenterar utgör den fjärde skattereformen under 70-talet. Rent allmänt finns det anledning att välkomna utredningens förslag eftersom det - trots sin provisoriska karaktär - innebär ett omtänkande på väsentliga områden. Det förtjänar påpekas att 1970 års skatteomläggning innebar en budgetmässig finansiering på cirka 4,6 miljarder kronor. Det var den gången fråga om en genomgripande skatteomläggning. Nuvarande förslag, som ingalunda är av samma genomgripande karaktär, har nära nog exakt samma budgetmässiga omfång, eller cirka 4,7 miljarder.

I tilläggsdirektiven till skatteutredningen den 12 oktober 1973 anför departementschefen, efter att ha påpekat att kostnaden för förra årets omläggning av folkpensioneringens finansiering beräknas till omkring 4 miljarder kronor, att "motsvarande belopp bör vara en riktpunkt för 1972 års skatteutredning i arbetet med att dels åstadkomma en lindring av marginaleffekterna för inkomsttagare i mellaninkomstlägena och dels beakta behovet av skattesänkningar för inkomsttagare med lägre inkomster. Marginaleffekt-lindringen kan åstadkommas genom olika metoder. Detta kan

ske genom förändringar i skattereglerna eller de sociala bidragens konstruktion eller kombination av dessa båda vägar".

Det bör i detta sammanhang fastslås, att tilläggsdirektivens formuleringar på ett välgörande sätt skiljer sig från de mera allmänt hållna riktlinjer som utmärker huvuddirektiven.

Även om förslaget enligt direktiven skall ha provisorisk karaktär i avvaktan på utredningens slutgiltiga förslag måste dock förslaget utformas så att det utgör ett betydelsefullt led i riktning mot ett rimligare och rättvisare skattesystem. Detta är så mycket mera angeläget som den hittillsvarande ryckigheten i skattepolitiken under 70-talet fått utomordentligt ogynnsamma konsekvenser.

Enligt tilläggsdirektiven skall utredningen i sitt förslag beakta behovet av skattesänkningar för inkomsttagare med lägre inkomster. Som utredningen påpekar (avsnitt 7.2) finns det anledning förmoda, att det i många fall inte föreligger särskilt god överensstämmelse mellan den taxerade inkomstens storlek och individens utkomstsituation. Det finns för närvarande ingen klar definition på låginkomsttagarbegreppet. Rimligast torde vara att ta hänsyn till huruvida en inkomsttagare har en i förhållande till sin inkomst större försörjningsbörda. Detta leder fram till att barnfamiljer i låg- och mellaninkomstlägen torde vara den grupp som i realiteten har de största problemen för sin utkomst.

Allmänt

Eftersom utredningen har att redovisa lämpliga finansieringsvägar för de skattelättnader utredningen föreslår på den direkta beskattningens område finns det anledning att något beröra den föreslagna skattereformen utifrån det konjunkturmässiga läget. Skattepolitiken är ett av de tyngre elementen i samhällets konjunkturpolitik. Därför kan man vid förändringar eller omläggningar i skattesystemet inte bortse från de samhällsekonomiska och kon-

junkturmässiga konsekvenserna. Utredningen föreslår en höjning av socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen från 3,8 till 6,1 procent och en höjning av den allmänna arbetsgivaravgiften från 4 till 5,3 procent. Detta innebär totalt en höjning av arbetsgivar- och socialavgifterna med 3,6 procentenheter, till vilket skall läggas de kostnader som pensionsålderskommitténs förslag innebär på ca 2 procent för 1976. Att i nuläget binda sig för en sådan kostnadsutveckling för företagen kan knappast anses rimligt då mycket talar för att man vid reformens ikraftträdande kan vara på väg mot en lågkonjunktur. För min del kan jag inte acceptera en finansiering enligt utredningens förslag. Ett ytterligare skäl för denna ståndpunkt är att inga fullständiga undersökningar föreligger ifråga om konsekvenserna för sysselsättning och prisbildning, som en mera markerad övergång till arbetsgivaravgifter innebär. Det torde vara ganska klart att en sådan utveckling inkräktar på det kommande utrymmet för löneökningar och kan verka hämmande på sysselsättningsutvecklingen. Det har heller inte utretts huruvida arbetsgivaravgifter kan vara mera inflationsdrivande än vanliga lönehöjningar ehuru man formellt kan hävda att de ur företagets synpunkt kan betraktas som likvärdiga kostnader.

De skattepolitiska problemen inskränker sig ingalunda till frågan om marginaleffekter för mellaninkomsttagare och svårigheten för inkomsttagare med lägre inkomst. Grundorsaken ligger i det totalt höga skattetrycket. En skatteomläggning enligt utredningens förslag angriper symptomen men kommer inte åt grundproblemet. Därför bör redan den provisoriska skattereformen få karaktären av skattesänkning. Endast på så sätt kan man påverka sysselsättning och prisbildning i rätt riktning och på sikt åstadkomma reella fördelningspolitiska effekter.

Krav på en skattereform

1. 1970 års skatteomläggning innebar lättnader i den direkta beskattningen upp till inkomstnivån 45 000 kronor. Med den utveckling som varit sedan dess torde man kunna

hävda att 45 000-kronorsnivån 1970 motsvaras av cirka 60 000 år 1974. Ett rimligt minimikrav bör därför vara att skatten inte blir högre för år 1975 för flertalet inkomsttagare än vad den var år 1971 räknat i fasta värden. Utredningens förslag tillgodoser i stort detta för år 1975 men för år 1976 torde en reell skatteskärpning åter inträda, såvida inte ytterligare korrigeringar vidtages.

2. Det måste anses rimligt att en vanlig inkomsttagare skall för egen del få behålla hälften av en inkomstökning. Därför borde marginals-katten icke överstiga 50 procent upp till en inkomstnivå av 60 000 kronor. Införandet av ett icke avtrappat grundavdrag för alla inkomsttagare har påtagliga fördelar ur marginals-kattesynpunkt, varför jag i denna etapp inte anser mig böra yrka kraftigare sänkning av marginals-katten. Redan nu bör dock klargöras att man i nästa etapp i skatteutredningens arbete genomför förändringar av skatteskalorna så att marginals-katten blir högst 50 procent för vanliga inkomsttagare.

3. Den ständigt fortgående inflationen gör det nödvändigt att särskilt beakta barnfamiljernas problem. Eftersom barnfamiljer i låg- och mellaninkomst-lägen är särskilt utsatta föreslås från min sida ett särskilt avdrag vid beskattningen för denna kategori upp till en taxerad inkomst av 36 000 kronor. Denna gräns kan dock behöva justeras med hänsyn till prisutvecklingen under år 1974. Detta är att se som en första etapp för att genom skattepolitiska åtgärder förbättra barnfamiljernas situation och bör man därför i fortsättningen överväga att ompröva både beloppets storlek och höja den övre inkomstgränsen i samband med utredningens slutförslag.

I tilläggsdirektiven till skatteutredningen finns ingenting utsagt om att skatteomläggningen skall delvis finansieras genom att höja skattebelastningen för högre inkomsttagare. Trots detta har utredningens majoritet föreslagit en skärpning för beskattningsbara inkomster över 70 000 kronor på 1-3 procent. Rent finansiellt har detta

mycket ringa betydelse eftersom statsverkets merintäkter i förhållande till utredningens förslag endast utgör cirka 65 milj. kronor och detta belopp torde icke ha några mätbara fördelningspolitiska effekter. Däremot får en skatteskärpning för inkomsttagare över 70 000 kronor dels psykologiskt negativa verkningar och dels rimmar det inte med utredningens förslag i övrigt att på sätt som föreslagits skärpa progressiviteten i dessa lägen. Därutöver kan man räkna med att allt större grupper inom de närmaste åren kommer upp i dessa inkomstskikt, varför skattejusteringen i framtiden kommer att bli besvärligare om utredningens förslag genomföres. Påpekas bör dock att dessa grupper i förhållande till 1970 års skattebeslut i realvärde även enligt mitt förslag råkar ut för en påtaglig skatteskärpning.

Förslag

Jag biträder utredningens förslag beträffande

- a) Slopad sjukförsäkringsavgift för löntagare.
- b) Enhetliga grundavdrag samt ändringar i skatteskalan upp till 70 000 kronors beskattningsbar inkomst.
- c) Enhetlig reduktionsfaktor och ändrad avtrappningsgräns för bostadstillägg för barnfamiljer m.fl.
- d) Lägre reduktionsfaktor för hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg för folkpensionärer.

Jag föreslår dessutom

- a) Annan skatteskala för inkomsttagare över 70 000 kronor.

Skatteskala enligt utredningens förslag och enligt min reservation

<u>Beskattningsbar</u> <u>inkomst, kr.</u>	<u>Skattesats inom skiktet, %</u>	
	<u>Utredningens</u> <u>förslag</u>	<u>Mitt förslag</u>
- 15 000	7	7
15 000 - 20 000	12	12
20 000 - 25 000	17	17
25 000 - 30 000	22	22
30 000 - 40 000	28	28
40 000 - 45 000	33	33
45 000 - 65 000	38	38
65 000 - 70 000	43	43
70 000 - 100 000	48	47
100 000 - 150 000	52	49
150 000 -	56	54

b) Avdrag vid taxeringen för inkomstagare med barn under 16 år med högst 36 000 kronors taxerad inkomst i stället för generell skatteavräkning för låginkomstagare inom samma inkomstgräns.

c) Enhetliga barndagshemsavgifter enligt vad som utvecklas nedan.

Som jag tidigare framhållit är låginkomstagarebegreppet mycket diffust. Skatteavräkningen kommer också att tillgodoräknas personer med ringa försörjningsbörda. Därför föreslår jag att låginkomststödet direkt destinerar till låginkomstagare med stor försörjningsbörda. För att för enkla den administrativa handläggningen finner jag det lämpligt att inkomstagare med barn under 16 år och med en taxerad inkomst upp till 36 000 kronor skall komma i åtnjutande av ett särskilt avdrag på 1 000 kronor vid beräkningen av beskattningsbar inkomst.

I och för sig kunde man överväga att göra avdraget relaterat till antalet barn men med hänsyn till att redan första barnet innebär vissa initialkostnader och att förslaget

har provisorisk karaktär finner jag det lämpligare med ett enhetligt individuellt avdrag till alla föräldrar i dessa inkomstlägen oavsett barnantal.

I detta sammanhang förtjänar det påpekas att ett införande av enhetliga barndagshemsavgifter har utomordentlig betydelse för att komma åt marginaleffekterna hos barnfamiljerna.

Kostnaderna för det extra avdraget för inkomsttagare med barn belöper sig på sammanlagt 330 milj. kronor, varav 190 milj. faller på kommunerna och 140 milj. på staten. För att neutralisera verkningarna av skattebortfallet för kommunerna föreslår jag att dessa får full kompensation med 190 milj. kronor, varför kostnaden för statskassan blir 330 milj. Detta belopp understiger väsentligt utredningens förslag till skatteavräkning, nämligen ca 570 milj. Därför finner jag det lämpligt att nu övergå till enhetliga barndagshemsavgifter, vilket belastar kommunerna med ytterligare 30 milj. kronor. Även för detta inkomstbortfall föreslår jag att kommunerna får full kompensation av staten. Ett genomförande av enhetliga barndagshemsavgifter innebär en ytterligare justering av marginaleffekterna i nuvarande skatte- och bidragssystem och mildrar dessutom tröskeleffekterna för åtskilliga barnfamiljer med inkomster över 36 000 kronor, om mitt förslag genomföres.

Tabell A Ökning (+) eller minskning (-) av den totala skatten enligt majoritetens och mitt förslag, dels i förhållande till skatten enligt nuvarande regler, dels i förhållande till realvärdet å skatten enligt 1970 års beslut

Gift skattskyldig med hemmamaake. Utdebitering = 24 kr.

Årsinkomst kr.	Total skatt, i kronor, enligt				Skatteändring, i kronor, på grund av			
	nuvaran- de reg- ler	1970 års skatte- beslut Realvär- de	majori- tetens förslag	mitt förslag	majoritetens för- slag i förhållan- de till		mitt förslag i förhållande till	
					nuvaran- de reg- ler	realvär- det av 1970 års beslut	nuvaran- de reg- ler	realvär- det av 1970 års beslut
1	2	3	4	5	6	7	8	9
5 000	-	-	-	-	-	-	-	-
10 000	155	-	-	-	- 155	- 155	- 155	- 155
15 000	1 748	1 110	1 158	1 158	- 590	+ 48	- 590	+ 48
20 000	3 345	2 942	2 726	2 726	- 619	- 216	- 619	- 216
25 000	5 222	4 778	4 543	4 543	- 679	- 235	- 679	- 235
30 000	7 393	6 806	6 611	6 611	- 782	- 195	- 782	- 195
35 000	9 968	9 029	8 932	8 932	- 1 036	- 97	- 1 036	- 97
40 000	13 117	11 459	11 782	11 782	- 1 335	+ 323	- 1 335	+ 323
45 000	16 260	14 313	14 399	14 399	- 1 861	+ 86	- 1 861	+ 86
50 000	19 409	17 252	17 267	17 267	- 2 142	+ 15	- 2 142	+ 15
55 000	22 539	20 204	20 367	20 367	- 2 172	+ 163	- 2 172	+ 163
60 000	25 668	23 148	23 467	23 467	- 2 201	+ 319	- 2 201	+ 319
65 000	28 789	26 090	26 567	26 567	- 2 222	+ 477	- 2 222	+ 477
70 000	31 898	29 019	29 684	29 684	- 2 214	+ 665	- 2 214	+ 665
80 000	38 880	34 922	36 652	36 598	- 2 228	+ 1 730	- 2 282	+ 1 676
90 000	45 980	40 824	43 852	43 698	- 2 128	+ 3 028	- 2 282	+ 2 874
100 000	53 080	47 117	51 052	50 798	- 2 028	+ 3 935	- 2 282	+ 3 681
125 000	71 303	63 368	69 866	68 955	- 1 437	+ 6 498	- 2 348	+ 5 587
150 000	89 553	80 470	88 866	87 205	- 687	+ 8 396	- 2 348	+ 6 735
200 000	128 487	115 522	128 680	125 973	+ 193	+ 13 158	- 2 514	+ 10 451
300 000	206 487	190 525	208 680	203 973	+ 2 193	+ 18 155	- 2 514	+ 13 448
500 000	362 487	340 519	368 680	359 973	+ 6 193	+ 28 161	- 2 514	+ 19 454

Anm. Vid uträkningen av skatten enligt 1970 års beslut har förhållandena i mars 1970 varit utgångspunkt. Således har räknats med en kommunal utdebitering på 21 kr. per skattekrona. Konsumentprisindex som i mars 1970 uppgick till 233 beräknas i mars 1974 komma att uppgå till 307 å 308 d.v.s. en ökning med 32 procent. Vid uträkningen av realvärdet på skatten enligt 1970 års skattebeslut har först den i tabellen angivna årsinkomsten dividerats med 1,32, där-
 efter har skatten å denna inkomst uträknats enligt de regler som beslöts 1970 och slutligen har detta skattebelopp uppräknats med 32 procent.

Tabell B Ökning (+) eller minskning (-) av den totala skatten enligt majoritetens och mitt förslag, dels i förhållande till skatten enligt nuvarande regler, dels i förhållande till realvärdet å skatten enligt 1970 års beslut

Skattskyldig utan förvärvsavdrag och s.k. hemmakeavdrag. Utdebitering = 24 kr.

Årsinkomst kr.	Total skatt, i kronor, enligt				Skatteändring, i kronor, på grund av			
	nuvaran- de reg- ler	1970 års skatte- beslut Realvär- de	majori- tetens förslag	mitt förslag	majoritetens för- slag i förhållan- de till		mitt förslag i förhållande till	
					nuvaran- de reg- ler	realvär- det av 1970 års beslut	nuvaran- de reg- ler	realvär- det av 1970 års beslut
1	2	3	4	5	6	7	8	9
5 000	127	18	-	-	- 127	- 18	- 127	- 18
10 000	1 955	1 657	1 408	1 408	- 547	- 249	- 547	- 249
15 000	3 548	3 486	2 958	2 958	- 590	- 528	- 590	- 528
20 000	5 145	5 318	4 526	4 526	- 619	- 792	- 619	- 792
25 000	7 022	7 154	6 343	6 343	- 679	- 811	- 679	- 811
30 000	9 193	9 182	8 411	8 411	- 782	- 771	- 782	- 771
35 000	11 768	11 405	10 732	10 732	- 1 036	- 673	- 1 036	- 673
40 000	14 917	13 835	13 582	13 582	- 1 335	- 253	- 1 335	- 253
45 000	18 060	16 689	16 199	16 199	- 1 861	- 490	- 1 861	- 490
50 000	21 209	19 628	19 067	19 067	- 2 142	- 561	- 2 142	- 561
55 000	24 339	22 580	22 167	22 167	- 2 172	- 413	- 2 172	- 413
60 000	27 468	25 524	25 267	25 267	- 2 201	- 257	- 2 201	- 257
65 000	30 589	28 466	28 367	28 367	- 2 222	- 99	- 2 222	- 99
70 000	33 698	31 395	31 484	31 484	- 2 214	+ 89	- 2 214	+ 89
80 000	40 680	37 298	38 452	38 398	- 2 228	+ 1 154	- 2 282	+ 1 100
90 000	47 780	43 200	45 652	45 498	- 2 128	+ 2 452	- 2 282	+ 2 298
100 000	54 880	49 493	52 852	52 598	- 2 028	+ 3 359	- 2 282	+ 3 105
125 000	73 103	65 744	71 666	70 755	- 1 437	+ 5 922	- 2 348	+ 5 011
150 000	91 353	82 846	90 666	89 005	- 687	+ 7 820	- 2 348	+ 6 159
200 000	130 287	117 898	130 480	127 773	+ 193	+ 12 582	- 2 514	+ 9 875
300 000	208 287	192 901	210 480	205 773	+ 2 193	+ 17 579	- 2 514	+ 12 872
500 000	364 287	342 895	370 480	361 773	+ 6 193	+ 27 585	- 2 514	+ 18 878

Anm. Vid uträkningen av skatten enligt 1970 års beslut har förhållandena i mars 1970 varit utgångspunkt. Således har räknats med en kommunal utdebitering på 21 kr. per skattekrona. Konsumentprisindex som i mars 1970 uppgick till 233 beräknas i mars 1974 komma att uppgå till 307 å 308 d.v.s. en ökning med 32 procent. Vid uträkningen av realvärdet på skatten enligt 1970 års skattebeslut har först den i tabellen angivna årsinkomsten dividerats med 1,32, där-
efter har skatten å denna inkomst uträknats enligt de regler som beslöts 1970 och slutligen har detta skattebelopp uppräknats med 32 procent.

Tabell C Ökning (+) eller minskning (-) av den genomsnittliga marginals-katten i olika inkomstskikt enligt majoritetens och mitt förslag, dels i förhållande till marginals-katten enligt nuvarande regler, dels i förhållande till realvärdet å marginals-katten enligt 1970 års beslut

Skattskyldig utan förvärvsavdrag. Utdebitering = 24 kr.

Årsinkomst kr.	Marginalskatt, i procent, enligt				Marginalskatteändring, i procent, på grund av			
	nuva- rande regler	1970 års skatte- beslut Realvär- de	majori- tetens förslag	mitt för- slag	majoritetens förslag i för- hållande till		mitt förslag i förhållande till	
					nuva- rande regler	real- värdet av 1970 års be- slut	nuva- rande regler	real- värdet av 1970 års be- slut
1	2	3	4	5	6	7	8	9
5 000- 10 000	36,6 ¹⁾	32,8 ²⁾	28,2 ³⁾	28,2 ³⁾	- 8,4	- 4,6	- 8,4	- 4,6
10 000- 15 000	31,9	36,6 ⁴⁾	31,0	31,0	- 0,9	- 5,6	- 0,9	- 5,6
15 000- 20 000	31,9	36,6	31,4	31,4	- 0,5	- 5,2	- 0,5	- 5,2
20 000- 25 000	37,5	36,7	36,3	36,3	- 1,2	- 0,4	- 1,2	- 0,4
25 000- 30 000	43,4	40,6	41,4	41,4	- 2,0	+ 0,8	- 2,0	+ 0,8
30 000- 35 000	51,5	44,5	46,4 ⁶⁾	46,4 ⁶⁾	- 5,1	+ 1,9	- 5,1	+ 1,9
35 000- 40 000	63,0	48,6	57,0 ⁶⁾	57,0 ⁶⁾	- 6,0	+ 8,4	- 6,0	+ 8,4
40 000- 45 000	62,9	57,1	52,3	52,3	- 10,6	- 4,8	- 10,6	- 4,8
45 000- 50 000	63,0	58,8	57,4	57,4	- 5,6	- 1,4	- 5,6	- 1,4
50 000- 55 000	62,6	59,0	62,0	62,0	- 0,6	+ 3,0	- 0,6	+ 3,0
55 000- 60 000	62,6	58,9	62,0	62,0	- 0,6	+ 3,1	- 0,6	+ 3,1
60 000- 65 000	62,4	58,8	62,0	62,0	- 0,4	+ 3,2	- 0,4	+ 3,2
65 000- 70 000	62,2	58,6	62,3	62,3	+ 0,1	+ 3,2	+ 0,1	+ 3,2
70 000- 80 000	69,8	59,0	69,7	69,1	- 0,1	+ 10,7	- 0,7	+ 10,1
80 000- 90 000	71,0	59,0	72,0	71,0	+ 1,0	+ 13,0	± 0	+ 12,0
90 000-100 000	71,0	62,9	72,0	71,0	+ 1,0	+ 9,1	± 0	+ 8,1
100 000-125 000	72,9	65,0	75,3	72,6	+ 2,4	+ 10,3	- 0,3	+ 7,6
125 000-150 000	73,0	68,4	76,0	73,0	+ 3,0	+ 7,6	± 0	+ 4,6
150 000-200 000	77,9	70,1	79,6	77,5	+ 1,7	+ 9,5	- 0,4	+ 7,4
200 000-300 000	78,0	75,0	80,0	78,0	+ 2,0	+ 5,0	± 0	+ 3,0
300 000-500 000	78,0	75,0	80,0	78,0	+ 2,0	+ 5,0	± 0	+ 3,0

¹⁾ För skattskyldig utan skattereduktion 36,6 %, för skattskyldig med skatteredu-
ktion 3,1 %. - ²⁾ Dito 32,8 % resp. - %. - ³⁾ Dito 28,2 % resp. - %. - ⁴⁾ Dito 36,6 %
resp. 22,2 %. - ⁵⁾ Dito 31,0 % resp. 23,2 %. - ⁶⁾ Därav beror 5,0 procentenheter på
att skatteavräkningen med 250 kr. upphör inom inkomstskiktet.

Finansiering

Som jag ovan anfört finner jag det inte riktigt att nu binda sig för en finansieringsmetod enligt utredningens förslag. Som jag även anfört tidigare ser jag det väsentligt att sänka det totala skattetrycket och jag föreslår att det snarast tillsättes en besparings- och rationaliseringskommitté med direktiv att för budgetåret 1975/76 åstadkomma extra besparingar på den offentliga verksamheten till ett belopp av cirka 2 miljarder kronor. Därutöver kan man påräkna en mycket påtaglig stimulanseffekt av en utebliven belastning på arbetsgivarna på 4,5 miljarder kronor, vilket kan beräknas innebära en väsentlig produktionsökning, vars omfång är svårt att förutse. En ytterligare produktionsökning på 2 procent skulle tillföra statskassan cirka 2 miljarder kronor, vilket i stort sett täcker hela kostnaden för omläggningen. Eftersom en skattesänkning rimligen bör få en icke obetydlig sysselsättningseffekt kan man räkna med betydligt ökade skatteintäkter genom att arbetslösheten minskar och att kravet på arbetsmarknadspolitiska insatser mildras.

Givetvis föreligger det en principiell skillnad mellan den föreslagna höjningen av socialavgiften för sjukförsäkringen och höjningen av allmänna arbetsgivaravgiften. Den förstnämnda höjningen avser att täcka en viss preciserad åtgärd och svarar mot preciserade kostnader för samhället. Sjukförsäkringen finansieras för närvarande på tre vägar, dels individuella avgifter, dels arbetsgivaravgifter och dels via statsskatten. Även om jag biträder förslaget om slopade individuella avgifter för löntagare är jag icke beredd att nu binda mig för en arbetsgivarfinansiering utan väntar med det principiella ställningstagandet tills dess man fått en allsidig översyn och utvärdering av ett utvidgat system med arbetsgivaravgifter. En så väsentlig höjning av arbetsgivaravgiften måste ses i sammanhang med övriga liknande avgifter arbetsgivaren har att betala som kostnad för arbetskraften. Därför bör arbetsgivarfinansiering av sjukförsäkringen bestämmas först sedan man fått en sammanvägning av de olika anspråk som ställs på arbetsgivaren.

Utredningens förslag innebär i realiteten enbart en skat-teomläggning. Jämför man de föreslagna skattesänkningarna med föreslagna höjningar av löneskatterna i olika inkomst-skikt får man en nettoeffekt enligt nedanstående tabell:

<u>Årsinkomst</u>	<u>Av majoriteten föreslagen skattesänkning, kr</u>	<u>Av majoriteten föreslagen höjning av lö- neskatter, kr</u>	<u>Nettoeffekt kr.</u>
10 000	- 547	+ 360	- 187
20 000	- 619	+ 720	+ 101
30 000	- 782	+ 1 080	+ 298
40 000	- 1 335	+ 1 440	+ 105
50 000	- 2 142	+ 1 800	- 342
60 000	- 2 201	+ 2 160	- 41
70 000	- 2 214	+ 2 444	+ 230
80 000	- 2 228	+ 2 574	+ 346
90 000	- 2 128	+ 2 704	+ 576
100 000	- 2 028	+ 2 834	+ 806
125 000	- 1 437	+ 3 159	+ 1 722
150 000	- 687	+ 3 484	+ 2 797
200 000	+ 193	+ 4 134	+ 4 327
300 000	+ 2 193	+ 5 434	+ 7 627

Övergångsfinansiering

Utredningen har påpekat förhållandet att förslaget om änd-rad sjukförsäkringsavgift innebär en bokföringsmässig un-derbalansering med 1,6 miljarder kronor för år 1975 bero-ende på att löntagarna då kan utnyttja sin avdragsrätt för avgifter inbetalade under 1974. Mot detta skall dock vägas det förhållandet att staten på motsatt sätt kan tillgodo-räkna sig en eftersläpning på två år av compensation till kommunerna, varför underskottet till stor del är av bok-föringsmässig natur och därför inte bör kräva någon speci-ell finansiering. Antydningen om slopande av avdragsrät-ten för sjukförsäkringsavgiften för löntagare vid 1975 års taxering är principiellt helt orimlig eftersom man då skul-le bryta en skattemässig princip som gällt t.o.m. 1974 års taxering och kommer att gälla återigen fr.o.m. 1976 års

taxering. Vidare skulle de skattebetalare som nu och i fortsättningen betalar egenavgift antingen råka ut för en hårdare beskattning än löntagare i motsvarande inkomstskikt eller också - om de undantages - bli favoriserade framför löntagarna.

Den andra antydda vägen att höja arbetsgivaravgiften ytterligare 1,1 procentenhet för år 1975 finner jag helt oacceptabel i enlighet med tidigare resonemang i denna reservation.

Reservation

av ledamoten Svensson

De förslag till ändring av skatteskala, slopande av sjukförsäkringsavgiften för löntagare, ändrade regler för bostadstillägg m m, som utredningen framlägger, är anpassade till uppdraget enligt tilläggsdirektiven. Den trånga tidsramen har inte medgivit en fullständig genomarbetning.

Jag anser att den föreslagna ändringen av skatteskalan borde haft en sådan utformning, att ingen skattskyldig vid oförändrad beskattningsbar inkomst belastas med högre uttag än för närvarande sker. I tilläggsdirektiven har ej heller något uttalande gjorts i riktning mot en skatteskärpning för någon kategori inkomstagare.

Utredningens majoritet har ifråga om finansieringsmetod för den föreslagna reformen anvisat höjning av socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen från 3,8 till 6,1 % och ökning av den allmänna arbetsgivaravgiften från 4 till 5,3 %. Under den tid, som stått till förfogande för utarbetande av det provisoriska förslaget, har utredningen icke ansett möjligt att närmare genomlysa alternativa finansieringskällor. Detta har ansetts bära anstå till det huvudförslag, som utredningen senare kommer att framlägga. Denna gång har det befunnits mest ändamålsenligt att lösa finansieringsfrågan genom påbyggnad av ett system, som redan tillämpas.

Det är enligt min mening för ett beslut av denna omfattning och karaktär en uppenbar brist, att arbetsgivaravgifternas effekter hittills i stort sett är outredda ur såväl teoretisk som praktisk synvinkel. Detta så mycket mer som det är sannolikt att en omläggning, baserad på ytterligare höjning av arbetsgivaravgifterna, om än under olika benämningar, blir bestående, eftersom en återgång sannolikt kommer att möta betydande motstånd. Företagsskatteberedningen har beaktat behovet av sådana analyser och även uppdragit åt särskild expertis att utföra detta utredningsarbete. Ett första, preliminärt resultat

har just ställts till 1972 års skatteutrednings förfogande, dock utan att innehållet kunnat beaktas vid avgivande av detta betänkande.

Betydande osäkerhet råder alltså ännu, hur systemet med arbetsgivaravgifter påverkar sysselsättningen, vilken belastningen är på olika typer av företag, särskilt då de arbetskraftsintensiva inom främst den växande servicesektorn, vilket inflytandet är på industrins internationella konkurrenskraft, vilka övervältringseffekter och vilken inverkan på prisnivån som förekommer o s v. Det torde inte kunna förnekas, att dessa frågor är av väsentlig betydelse för den svenska ekonomin i allmänhet och för näringslivets funktionsförmåga i synnerhet.

Det har i den allmänna debatten gjorts gällande, att överföring av viss del av de på löntagarna utgående direkta skatterna till arbetsgivaravgifter skulle underlätta uppgörelserna på arbetsmarknaden. Huruvida detta kommer att bli förhållandet i det långa loppet torde kunna betraktas som en öppen fråga.

En beräkning avseende 1975 ger vid handen, att om majoritetens förslag till finansiering av skatteomläggningen genomföres, arbetsgivarernas kostnader av social karaktär i procent av kontant utbetald lön kommer att på SAF/LO-området utgöra i det närmaste 30 % exklusive semesterlön. Inom SAF/TCO-området är procentsatsen ännu högre.

Det kan i detta sammanhang erinras om att pensionsålderskommittén, vilken nyligen avlämnat sitt betänkande, även valt att föreslå finansiering med arbetsgivaravgifter.

I en situation, då tveksamheten om storleken av den ekonomiska tillväxten under den närmaste framtiden är betydande, kan följden av utökning av arbetsgivaravgifterna i olika former och för olika ändamål onekligen bli, att utrymmet för kontanta lönehöjningar och nya kostnadskrävande reformer blir synnerligen begränsat. Detta kan innebära svårigheter att finna för parterna på arbetsmark-

naden godtagbara lösningar i avtalssammanhang.

Utredningens majoritet anser att uppdraget vad finansieringen beträffar innebär att denna fråga inte skall prövas från konjunktur- och stabiliseringspolitiska synpunkter. Möjligheterna till finansiering genom budgetunderskott och lån skall inte övervägas. Istället har majoriteten utgått ifrån att reformkostnaden i princip skall erhålla full statsfinansiell täckning. Utredningens uppgift skulle vara att ange vilka inkomstkällor, som under denna förutsättning bör användas.

Jag är medveten om att med denna tolkning av tilläggsdirektiven enligt modell "krona för krona" finns ingen annan på kort sikt tillämpbar metod för finansiering av reformen än höjning av arbetsgivaravgifterna på föreslaget sätt. Den mycket begränsade tid, som utredningen haft till förfogande för att behandla detta provisorium, har som inledningsvis framhållits icke medgivit några mer djupgående diskussioner eller analyser av skatteomläggningarnas budgetmässiga och samhällsekonomiska effekter och av dessas inbördes samband.

Min uppfattning är emellertid, att det borde vara möjligt att beträffande finansieringsfrågan anlägga ett mer dynamiskt betraktelsesätt än det majoriteten velat tillämpa. En skattereform av denna karaktär torde åtminstone till betydande del vara självfinansierande genom att den stimulerar konsumtionen och därmed konjunkturen i riktning mot ett bättre sysselsättningsläge än som annars skulle råda. Härigenom ökas inkomstunderlaget för beskattningen.

Vid ett slutligt ställningstagande till skatteomläggningen 1975 måste hänsyn tagas till den sannolika inkomstutvecklingen i samhället. Sker inte detta, riskeras på grund av skatteskalans progressivitet en skärpning av den totala belastningen med skatter och avgifter, räknad i procent av inkomsterna. En sådan skärpning skulle medföra en från samhällsekonomiska synpunkter icke önskvärd kostnadsstegring. Såvitt nu kan bedömas skulle detta också

komma att strida mot vad en väl avvägd konjunkturpolitik sannolikt kräver år 1975. Jag har därför icke kunnat ansluta mig till förslaget om kompensatoriska åtgärder innefattande höjda arbetsgivaravgifter.

Skulle emellertid den samhällsekonomiska utvecklingen år 1975 komma att innebära ett uttalat behov av ökade statsinkomster anser jag, att en höjning av socialförsäkringsavgiften för sjukförsäkringen i första hand bör komma ifråga.

Särskilt yttrande

av ledamoten Tobisson

Jag ansluter mig till utredningens förslag som en helhetslösning. Det kan nu konstateras, att beslutet 1973 att omvandla folkpensionsavgiften till en socialförsäkringsavgift för arbetsgivarna underlättade 1974 års löneförhandlingar. På samma sätt bör ett genomförande av utredningens här lagda förslag förbättra utgångsläget inför 1975 års avtalsrörelse.

Skattelindringen till följd av folkpensionsavgiftens slopande har engångskaraktär. Den positiva effekten av den nu föreslagna omläggningen är också i stort sett begränsad till det år den genomförs. Endast marginalskautesänkningarna i skiktet 30 000 - 50 000 kronor är av mera varaktigt värde. Med hänsyn till de fortsatt stora marginaleffekterna för nästan alla inkomsttagare krävs det enligt min mening ytterligare sänkningar för åren efter 1975, om höjda inkomster överhuvudtaget skall medföra någon ökad köpkraft.

Marginalskauteskärpningarna onödiga och olämpliga

Mot denna bakgrund är det ett steg i fel riktning att nu höja marginalskautesatserna på inkomster över ca 75 000 kronor med 1-3 procentenheter. Utredningen skall enligt sina tilläggsdirektiv lindra marginaleffekten för mellaninkomsttagare, och den skall sänka totalskatten för låginkomsttagare. Men det står inte i direktiven, att utredningen skall skärpa marginalskauten på högre inkomster, och inte heller att den skall höja totalskatten på de allra högsta.

Från finansieringssynpunkt har de föreslagna marginalskauteskärpningarna ringa betydelse. De inbringar ca 65 mkr, vilket motsvarar endast en dryg procent av omläggningens totala kostnad. Motiveringen för förslaget är fördelningspolitisk. Man vill motverka de skattelättnader som uppstår för högre inkomsttagare på deras lägre inkomstdelar. Men ser man till den faktiska skatteutveck-

lingen i olika inkomstlägen under senare år är detta såväl onödigt som olämpligt. I nedanstående tabell jämförs den totala skatten enligt dels nuvarande regler (kol 3), dels utredningens förslag (kol 4), dels en alternativ utformning av utredningsförslaget utan marginalska-
tteskärpning i högre inkomstskikt (kol 5) med realvärdet av den skatt som fastställdes i den 1970 beslutade stora omläggningen (kol 2).

Ökning (+) eller minskning (-) av den totala skatten enligt nuvarande regler, utredningens förslag samt utredningsförslaget utan marginalska-
tteskärpning i förhållande till realvärdet av skatten enligt 1970 års skattebeslut. (Inkomsttagare utan förvärvsavdrag och s k hemmakeavdrag. Kommunal utdebitering = 24 kr.)

Årsinkomst kr	Total skatt enligt 1970 års skatte- beslut (real- värde)	Skatteändring i kronor enligt		
		nuvarande regler	utred- ningens förslag	förslaget utan mar- ginalska- tteskärp- ning
1	2	3	4	5
20 000	5 318	-173	-792	se kol 4
30 000	9 182	+ 11	-771	""
40 000	13 835	+1 082	-253	""
50 000	19 628	+1 581	-561	""
60 000	25 524	+1 944	-257	""
70 000	31 395	+2 303	+ 89	""
80 000	37 298	+3 382	+1 154	+1 100
90 000	43 200	+4 580	+2 452	+2 298
100 000	49 493	+5 387	+3 359	+3 105
125 000	65 744	+7 359	+5 922	+5 011
150 000	82 846	+8 507	+7 820	+6 159
200 000	117 898	+12 389	+12 582	+9 875
300 000	192 901	+15 386	+17 579	+12 872

Anm: Vid uträkningen av skatten enligt 1970 års beslut har förhållandena i mars 1970 varit utgångspunkt. Således har räknats med en kommunal utdebitering på 21 kronor per skattekrona. Konsumentprisindex, som i mars 1970 uppgick

till 233, beräknas i mars 1974 uppgå till 307 à 308, d v s en ökning med 32 procent. Vid uträkningen av realvärdet på skatten enligt 1970 års skattebeslut har först den i tabellen angivna årsinkomsten dividerats med 1,32, därefter har skatten på denna inkomst uträknats enligt de regler som beslöts 1970 och slutligen har detta skattebelopp uppräknats med 32 procent. För skattskyldiga med hemmamake tillkommer att skattereduktionen har förlorat 576 kronor i värde.

I reala termer har således den totala skatten stigit sedan 1970 i inkomstlagen från 30 000 kronor och uppåt. Utredningens förslag medför minskningar upp till en nivå av inemot 70 000 kronor. Däröver når skattehöjningen snabbt betydande belopp. Den marginalskauteskärpning som sätter in från ungefär samma nivå betyder därvid förhållandevis lite. Som framgår av kol 5 kan rimligen fördelningspolitiskt motiverade utjämningssträvanden anses tillgodosedda även utan några marginalskauteskärpningar i högre inkomstskikt.

Priset för att man reducerar skatteminskningen jämfört med nuvarande regler fr o m en årsinkomst av ca 75 000 kronor och låter den övergå i en skatteökning vid ca 190 000 kronor är en skärpt progressivitet. Därmed försätter man sig i ett sämre utgångsläge för den framtida reformpolitiken på skatteområdet. Med nuvarande takt i prisstegring och löneutveckling dröjer det inte alltför många år, innan det blir tämligen vanligt med inkomster över 75 000 kronor. De marginalskautesänksningar som i det läget blir nödvändiga måste då göras större än om någon skärpning nu inte sker. Man försvårar alltså med förslaget om marginalskauteskärpningar den fördelningsmässiga problematiken för framtiden. Och som ovan påpekats sker detta faktiskt i onödan, eftersom resultatet blir endast en mindre förstärkning av den skattekärpning som reellt sett har inträffat hittills under 1970-talet.

Enhetstaxa för barntillsyn

I likhet med reservanten Hörnlund ser jag betydande fördelar från marginaleeffektsynpunkt med en enhetstaxa för

den offentliga barntillsynen. Med hänsyn till att taxan är en kommunal angelägenhet och att man inom Svenska Kommunförbundet överväger en minskning av den nuvarande inkomstdifferentieringen har jag emellertid anslutit mig till majoritetens ståndpunkt att inte i detta sammanhang framlägga förslag i frågan.

Bibehållen avdragsrätt för 1974 års sjukförsäkringsavgift
Som påpekas på flera ställen i betänkandet uppkommer övergångsåret 1975 vad som kallas ett bokföringsmässigt inkomstbortfall genom den eftersläpande avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften. Som en tänkbar metod att täcka detta anger utredningen att slopa avdragsrätten vid 1976 års taxering såvitt gäller andra inkomsttagare än egenföretagare. Jag ställer mig avvisande till denna tanke av tekniska, praktiska och principiella skäl.

Uppbördstekniken medför, att det inte uppkommer något kassamässigt underskott 1975. Vid uttaget av preliminär skatt har hittills aldrig hänsyn tagits till avdragsrätten för sjukförsäkringsavgiften, och det finns då ingen anledning att det skall göras under det enda kvarstående året. Avdragsrätten för 1974 års sjukförsäkringsavgift minskar statens inkomster först i december 1976 i form av skatteåterbäring eller under våren 1977 i form av minskad kvarskatt.

Om man - trots att det av tekniska skäl inte uppkommer något inkomstbortfall 1975 - ändå skulle ge sig till att täcka det "bokföringsmässiga" underskottet, är ett slopande av avdragsrätten för detta år en krånglig och praktiskt taget oframkomlig väg. Som utredningen antyder kan inte ändringen gälla personer som varit egenföretagare under 1974. Hur bär man sig åt för att skilja ut dem från andra inkomsttagare? Och hur gör man med personer som under 1974 uppburit dels lön, dels inkomst av egen rörelse?

Från principiell synpunkt är det naturligtvis egendomligt,

om avdragsrätten skulle avskaffas för ett enda år och då endast för vissa inkomsttagare. Den har hittills alltid förelegat, och den kommer också fortsättningsvis att gälla, sedan egenavgiften för anställda överförts till socialförsäkringsavgiften för arbetsgivare. Principiellt är det också underligt från den synpunkten att avdragsrätten hänförs till 1974, d v s året före omläggningen. Det har alltid varit så att avdragsrätten åtnjuts i efter-skott. När någon första gången påförs sjukförsäkringsavgift, föreligger detta år ingen avdragsrätt. Å andra sidan har han första året utan sjukförsäkringsavgift, t ex efter pensioneringen, fortfarande kvar en avdragsrätt från det sista yrkesverksamma året. Konsekvensen bjuder, att avdragsrätten bibehålls ett år efter sjukförsäkringsavgiftens slopande.

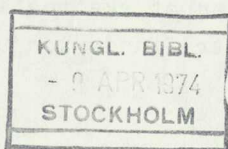
Det kan påpekas, att annars det egendomliga skulle inträffa att man under 1975 skulle ha rätt till avdrag för frivilliga försäkringspremier men inte för den sjukförsäkringsavgift man obligatoriskt blivit påförd.

Slutligen förtjänar det att erinras om att en parallell situation förelåg i samband med 1970 års stora skatteomläggning. Då avskaffades den sjukförsäkringsavgift för hemmaka som erlades av den andra maken. Den senare åtnjöt dock vid 1972 års taxering eftersläpande avdragsrätt för den sjukförsäkringsavgift för maken som hänförde sig till 1970.

Finansieringen

Jag motsätter mig inte utredningens förslag till finansiering. Emellertid anser jag, att direktivens åläggande "att anvisa lämpliga finansieringsvägar för sitt förslag" kan tolkas så att utredningen borde ha angett alternativa metoder. Utredningen skulle då ha kunnat nöja sig med en rent teknisk redovisning av vilka höjningar som erfordrats, om man valt en finansiering via den allmänna arbetsgivaravgiften, socialförsäkringsavgiften, mervärdesskatten eller något annat skatteslag. Med hänsyn till nuvarande osäkerhet beträffande konjunkturläge, budgetsitua-

tion etc vid tidpunkten för förslagets ikraftträdande hade det enligt min mening varit en fördel att vänta med valet av finansieringsmodell till den slutliga politiska prövningen. Då måste naturligtvis förutsättningarna vara bättre att bedöma vilken kombination av åtgärder - inklusive underbalansering - som är lämpligast med hänsyn till den förväntade ekonomiska utvecklingen.

Statens offentliga utredningar 1974

Kronologisk förteckning

1. Orter i regional samverkan. A.
2. Ortsbundna levnadsvillkor. A.
3. Regionala prognoser i planeringens tjänst. A.
4. Ortsbundna produktionskostnader. A.
5. Boken. Litteraturutredningens huvudbetänkande. U.
6. Förenklad konkurs m. m. Ju.
7. Barn- och ungdomsvård. S.
8. Rättegången i arbetstvister. A.
9. Samhälle och trossamfund. Sammanställning av remissyttranden över betänkanden av 1968 års beredning om stat och kyrka. U.
10. Data och näringspolitik. I.
11. Svensk industri. Delrapport 1. I.
12. Svensk industri. Delrapport 2. I.
13. Svensk industri. Delrapport 3. I.
14. Svensk industri. Delrapport 4. I.
15. Sänkt pensionsålder m. m. S.
16. Neutral bostadsbeskattning. Fi.
17. Solidarisk bostadspolitik. B.
18. Solidarisk bostadspolitik. Bilagor. B.
19. Läkarutbildning för sjuksköterskor. U.
20. Förslag till skatteomläggning m.m. Fi.

Statens offentliga utredningar 1974

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Förenklad konkurs m. m. [6]

Socialdepartementet

Barn- och ungdomsvård. [7]

Sänkt pensionsålder m. m. [15]

Finansdepartementet

Neutral bostadsbeskattning. [16]

Förslag till skatteomläggning m m. [20].

Utbildningsdepartementet

Boken. Litteraturutredningens huvudbetänkande. [5]

Samhälle och trossamfund. Sammanställning av remissyttranden över betänkanden av 1968 års beredning om stat och kyrka. [9]

Läkarutbildning för sjuksköterskor. [19]

Arbetsmarknadsdepartementet

Expertgruppen för regional utredningsverksamhet.

1. Orter i regional samverkan. [1] 2. Ortsbundna levnadsvillkor. [2] 3. Regionala prognoser i planeringens tjänst. [3] 4. Ortsbundna produktionskostnader. [4]

Rättegången i arbetstvister. [8]

Bostadsdepartementet

Boende- och bostadsfinansieringsutredningarna. 1. Solidarisk bostadspolitik. [17] 2. Solidarisk bostadspolitik. Bilagor. [18]

Industridepartementet

Data och näringspolitik. [10]

Industristrukturutredningen. 1. Svensk industri. Delrapport 1. [11] 2. Svensk industri. Delrapport 2. [12] 3. Svensk industri. Delrapport 3. [13] 4. Svensk industri. Delrapport 4. [14]

Anm. Siffrorna inom klammer betecknar utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.

KUNGL. BIBL.

APR 1974

STOCKHOLM

